

II.

Frågan huruvida vid statens järnvägar förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft samt, där så är fallet, i vad mån och på vad sätt denna arbetskraft må kunna ersättas.

*Innebörden
av kommissionens
uppdrag.*

Enligt kommissionens uppdrag åligger det kommissionen till en början att undersöka, huruvida överkvalificerad arbetskraft användes inom förvaltningen av statens järnvägar.

Kommissionen har fattat sitt uppdrag härutinnan så, att det åligger kommissionen att undersöka, huruvida man icke vid statens järnvägar använder befattningshavare, av vilka fordrats vissa högre teoretiska kvalifikationer, speciellt ett visst högre mått av allmänbildning, till tjänstgöring å sådana poster eller till att uteslutande eller huvudsakligen utföra sådana göromål, för vilka de fordrade kvalifikationerna icke kunna anses erforderliga.

Allmänna synpunkter.

För att järnvägarna skola kunna på ett tillfredsställande sätt motsvara sitt ändamål samt rätt fylla de krav, som på dem kunna skäligen ställas, är givetvis nödvändigt, att personalen besitter erforderliga kvalifikationer. Att för alla befattningshavare icke kunna behövas samma kvalifikationer, utan att för en del befattningshavare måste uppställas krav på högre kvalifikationer än för andra ligger i öppen dag.

Kvalifikationsfordringarna böra självfallet icke göras större än som betingas av de åligganden och funktioner, som tillkomma vederbörande;

och tillses bör, att befattningshavare, av vilka man fordrat ett visst högre mått av kvalifikationer, icke användas till större antal än som av förhållandena må vara påkallat.

Att använda befattningshavare, av vilka man fordrar vissa högre teoretiska kvalifikationer, till att huvudsakligen utföra arbete, för vilket de fordrade kvalifikationerna icke äro behöfliga, måste betraktas såsom misshushållning. Å ena sidan betingar den mera kvalificerade arbetskraften högre avlöning än den enklare arbetskraften och å den andra sidan torde såsom regel kunna förutsättas, att en högre kvalificerad befattningshavare, vilken sättes att utföra arbete, som så att säga ligger under hans utbildning, icke kan komma att åt detta arbete ägna samma nit och intresse som en befattningshavare med enklare utbildning och förty icke heller kommer att prestera lika mycken och lika god arbetsprodukt som denne senare. Användandet av överkvalificerad arbetskraft leder således för järnvägens vidkommande till större personalkostnader än som vederbör. Men även ur andra synpunkter är det olämpligt att använda överkvalificerad arbetskraft. Det måste nämligen från rent nationalekonomisk synpunkt vara oriktigt att hava en sådan ordning rådande, att samhällsmedlemmar skola nödgas att offra tid och penningar på att förskaffa sig kunskaper, som icke äro erforderliga med hänsyn till deras blivande verksamhet. Det är vidare att märka, att man genom fastställandet och upprätthållandet av fordran på större kvalifikationer än som av förhållandena äro påkallade, utestänger personer med enklare utbildning från att användas å poster, som de mycket väl skulle kunna bestrida. Enligt vad erfarenheten utvisat, alstras härigenom misstämning hos den lägre personalen, som känner sig tillbakasatt och underskattad i avseende å förmåga och duglighet, och den uppfattningen vinner insteg, att i många fall de stadgade kvalifikationsfordringarna äro till för att upprätthålla en social klasskillnad mellan olika kategorier befattningshavare.

Vid övervägande av frågan, huruvida användning av överkvalificerad arbetskraft kan anses vara för handen, har man givetvis att närmast taga hänsyn till arten och beskaffenheten av de göromål, som vederbörande befattningshavare hava att utföra.

Enligt kommissionens åsikt får man emellertid icke enbart härpå grunda sin uppfattning i frågan. Även andra omständigheter äro att taga i betraktande samt tillmäta betydelse.

På två olika poster — exempelvis posterna såsom föreståndare å stationer av olika klass — kunna göromålen vara till art och beskaffenhet lika, men den ena posten kan med hänsyn till rörelsens omfattning

vara av den vikt och betydelse samt den ansvarsfullhet, att det kan vara påkallat att för densamma använda en befattningshavare med högre teoretiska kvalifikationer än som kunna anses erforderliga för befattningshavaren på den andra posten.

Man har således att taga hänsyn även till omfattningen och ansvarsfullheten av de göromål och åligganden, som tillkomma vederbörande, ävensom till storleken av det befäl, vederbörande har att utöva. Av en person, som skall förestå en verksamhet av större omfattning och betydelse samt föra befäl över ett större antal underlydande, bör man, synes det kommissionen, fordra ett sådant större mått av självständigt och kritiskt omdöme samt den förståndsmognad och den vidgade blick, som en högre allmänbildning såsom regel är ägnad att medföra.

Vid bedömande av den föreliggande frågan får icke heller förbises, att med avseende å den internationella trafiken en mycket stark utveckling ägt rum. Detta förhållande kräver tillräcklig tillgång på personal med erforderlig språkkunskap.

Uppenbart är, att det rent teoretiskt sett skulle vara riktigast att så ordna arbetsfördelningen, att en befattningshavare, av vilken fordrats vissa högre teoretiska kvalifikationer, icke användes till att utföra sådana göromål, som lika väl kunna utföras av befattningshavare med lägre kvalifikationer. Att helt genomföra en sådan ordning låter sig emellertid av praktiska skäl icke göra. Det kan exempelvis förhålla sig så, att de göromål, för vilkas utförande man bör använda en befattningshavare med högre kvalifikationer, icke äro av den omfattning, att de lämna full sysselsättning för den befattningshavare, som satts att bestrida desamma. Att i dylikt fall låta en kvalificerad befattningshavare utföra även sådant arbete, som lika väl kan utföras av personer med enklare utbildning, torde icke kunna betraktas såsom oriktigt. Ett sätt kunde visserligen vara, att man låte personal med enklare utbildning men med goda personliga förutsättningar utföra även de kvalificerade göromålen, men en sådan anordning torde åtminstone icke för längre tid böra ifrågakomma i andra fall, än då de kvalificerade göromålen äro av jämförelsevis ringa omfattning eller av mindre vikt och betydelse.

Även ett annat förhållande är i detta sammanhang att beakta.

För att kunna vederbörligen rekrytera samt vid ledighet eller förfall upprätthålla de högre befattningar, för vilkas innehavare vissa högre kvalifikationsfordringar måste anses oundgängligen erforderliga, är givetvis behövt att äga tillgång till ett visst antal befattningshavare, vilka besitta de kvalifikationer, som för de ifrågavarande be-

fattningarna äro fastställda. Vid beräkandet av det antal dylika befattningshavare, som må erfordras, torde hänsyn böra tagas därtill, att tillfälle till erforderligt urval bör finnas. Det är icke kommissionens mening, att man skall hava ett visst antal kvalificerade tjänstemän, avsedda endast för rekrytering, samt ett visst antal, avsett utslutande för vikariat, utan kommissionen avser, att de tjänstemän, som äro anställda med hänsyn till rekryteringen, böra hava till uppgift jämväl att, där så befinnes vara lämpligt, bestrida vikariat i kvalificerade befattningar. Till förebyggande av missuppfattning anser kommissionen sig i detta sammanhang böra nämna, att kommissionen icke avser, att i kvalificerad befattning icke någonsin skall få vikariera annan befattningshavare än sådan, som fyller de kvalifikationsfordringar, som beträffande den kvalificerade befattningen må vara uppställda. Det synes kommissionen tvärtom, att förhållandena kunna vara sådana, att det kan befinnas vara lämpligt att, såsom ju också för närvarande ej sällan förekommer, låta kvalificerad befattning under vikariat upprätthållas av befattningshavare, som icke avlagt sådant kunskapsprov, som för befattningen i fråga kan vara uppställt såsom kompetensfordran.

De kvalificerade befattningshavare, som för ovan angivna ändamål anställas, böra självfallet användas till utförande av kvalificerat arbete, i den mån sådant finnes att utföra, men i saknad därav böra de naturligen sysselsättas även med enklare göromål. Det kan således enligt kommissionens mening i vissa fall vara befogat att låta tjänstemän, av vilka man fordrat högre kvalifikationer än av andra, utföra samma göromål som dessa senare.

Slutligen må anmärkas, att det med hänsyn till deras utbildning kan vara lämpligt och önskvärt att använda kvalificerade befattningshavare att utföra sådant arbete, för vilket deras kvalifikationer icke äro erforderliga.

Då kommissionen gått att bilda sig sin uppfattning i den föreliggande frågan, har kommissionen ansett sig till en början böra skärskåda de kompetens- eller kvalifikationsfordringar, som för närvarande äro gällande för olika befattningshavare, samt därefter företaga granskning av de åligganden och funktioner, som tillhöra respektive befattningshavare.

Det har emellertid synts kommissionen icke vara ur vägen att, innan kommissionen ingår på att redogöra för nuvarande kompetensfordringar, lämna några upplysningar om vad som i förevarande avseende tidigare varit gällande.

*Äldre
kompetens-
fordringar.*

Före ingången av år 1898 gällde enligt nådiga instruktionerna av den 17 september 1869 och den 5 november 1875 för erhållande av ordinarie anställning vid statens järnvägar, förutom vissa andra villkor, att vederbörande skulle »förete bevis om eller undergå sådana kunskapsprov, som styrelsen finner nödiga».

Enligt vad kommissionen inhämtat, funnos emellertid ännu år 1897 icke utfärdade några allmänna föreskrifter, angående vilka kunskapsprov styrelsen funnit vara för de olika befattningarna nödiga; och någon bestämdare praxis kunde icke heller sägas hava i detta hänseende utvecklats sig i vidare mån än att för vinnande av sådan anställning vid ban- eller maskinavdelningarna, där tekniska kunskaper vore av nöden, såsom regel fordrades teknisk examen av högre eller lägre grad, samt att för erhållande av anställning såsom ordinarie tjänsteman vid trafikavdelningen, och särskilt dess linjeförvaltning, under senare tiden före år 1898 i allmänhet gjorts gällande följande villkor, nämligen:

a) intyg om kunskaper, motsvarande flyttning från sjätte till sjunde klassen i statens högre allmänna läroverk, dock med företräde för den, som avlagt mogenhetsexamen;

b) fyra till sex månaders vistelse utomlands samt intyg om därunder förvärvat förmåga att någorlunda reda sig med ett av kulturspråken; samt

c) särskilt för telegrafister: godkänd examen från telegrafverkets undervisningskurs för manliga elever.

I den för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar den 15 oktober 1897 utfärdade nådiga instruktionen, som trädde i kraft från och med den 1 januari 1898, föreskrevs för vissa angivna befattningar, vilkas innehavare hade att handlägga ärenden av juridisk eller teknisk natur, fordran på bevis över avlagd juridisk examen eller högre eller lägre teknisk examen.

För övriga »tjänstemannabefattningar» — d. v. s. befattningar, motsvarande de nuvarande befattningarna såsom tjänstemän av högre grad — fordrades, att vederbörande skulle hava »avlagt antingen avgångsexamen från högre elementarläroverk, handelsinstitut eller teknisk elementarskola eller ock kunna förete intyg om kunskaper, motsvarande de för mogenhetsexamen fastställda, i vissa ämnen, däri enligt styrelsens beprövande ett sådant kunskapsmått vore för järnvägstjänsten erforderligt».

I detta senare hänseende beslöt styrelsen enligt utfärdat cirkulär av den 1 mars 1898 att fordra intyg om kunskaper, motsvarande de för mogenhetsexamen fastställda, i, förutom modersmålet, två av ämnena 1) historia och geografi, 2) matematik samt 3) ett av de såsom ämnen i mogenhetsexamen ingående levande språk.

Vid tillämpningen av sistnämnda bestämmelse förfors, vad kvinnliga tjänstemän angick, så, att såsom intyg om vederbörliga kunskaper i modersmålet, historia och geografi samt levande språk godkändes betyg om avgångsexamen från åttaklassigt elementarläroverk för flickor.

I nu nämnda kompetensfordringar gjordes sedermera under år 1907 ändring i anledning av realskolorexamens inrättande. De ändrade bestämmelser, som därvid meddelades, överflyttades till den för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar den 31 december 1907 utfärdade instruktionen.

Vad angår de nu gällande kompetensfordringarna för personalen vid statens järnvägar äro bestämmelser om desamma meddelade under §§ 69 och 122 samt § 129 mom. 3 i nyssnämnda nådiga instruktion. Dessa paragrafer, av vilka § 69 avser personalen inom styrelsen, § 122 personalen vid distrikten samt § 129 mom. 3 personalen vid centralverkstaden, äro av följande lydelse:

*Nuvarande
kompetens-
fordringar.*

§ 69.

Arkitekten samt byråingenjör av 1:a och 2:a klass skola hava avlagt högre teknisk examen vid svenskt eller främmande läroverk.

Byrådirektören för militärbyrån skall vara major eller kapten vid generalstaben och hava fullgjort två års kommendering vid statens eller enskilda järnvägar. Militärassistent vid styrelsen skall vara kompani-officer vid generalstaben eller vid något av arméns truppförband samt hava fullgjort sådan kommendering, som om byrådirektör för militärbyrån är sagt.

Matematiker skall hava avlagt högskolexamen, i vilken matematik ingår såsom ämne.

Ombudsmannen skall hava avlagt examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken, och notarien å administrativa byrån examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken eller i Kungl. Maj:ts kansli.

Underingenjör skall hava avlagt teknisk examen åtminstone från teknisk elementarskola.

Övriga tjänstemän av högre grad vid styrelsen, vilka tillsättas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen eller av styrelsen, skola med undantag av ritare hava avlagt mogenhetsexamen eller avgångsexamen från handelsinstitut eller teknisk elementarskola eller, beträffande bokhållare och kontorsskrivare, realskolorexamen, dock under villkor, vad

realskolexamen beträffar, av vitsord om godkända insikter i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik.

Vad angår kvinna berättigar till befordran såsom bokhållare eller kontorsskrivare jämväl fullständigt avgångsbetyg från statens normalskola för flickor eller sådant högre läroverk för kvinnlig ungdom, beträffande vilket Kungl. Maj:t förordnar, att avgångsbetyg därifrån skall medföra enahanda kompetens som avlagd realskolexamen.

§ 122¹.

Bandirektör, maskindirektör, baningenjör av 1:a och 2:a klass, maskiningenjör av 1:a och 2:a klass samt telegrafingenjör skola hava avlagt högre teknisk examen vid svenskt eller främmande läroverk.

Distriktssekreterare skall hava avlagt examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken.

Militärassistent vid distrikt skall vara kompaniofficer vid generalstaben eller vid något av arméns truppförband samt hava fullgjort två års kommendering vid statens eller enskilda järnvägar.

Ångfärjebefälhavare, förste styrman och resevbefälhavare, övermaskinist samt andre styrman skola, liksom ock andre maskinist, tredje styrman och tredje maskinist, uppfylla de i allmän sjöfartsförfattning stadgade kompetensfordringar för enahanda befattningshavare å motsvarande passagerarångfartyg.

Maskininspektör och underingenjör skola hava avlagt teknisk examen åtminstone från teknisk elementarskola.

Trafikdirektör och trafikinspektör av 1:a och 2:a klass böra hava ådagalagt förfarenhet i järnvägsdrift. Därjämte skola dessa befattningshavare liksom också övriga ej särskilt nämnda tjänstemän av högre grad vid distrikten, vilka tillsättas av styrelsen eller av distriktsförvaltning, med undantag av ritare, hava avlagt mogenhetsexamen eller avgångsexamen från handelsinstitut eller teknisk elementarskola eller realskolexamen, under villkor, vad sistnämnda examen beträffar, av vitsord om godkända insikter i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik.

För kvinna berättigar till befordran såsom kontorsskrivare vid distrikt jämväl fullständigt avgångsbetyg från statens normalskola för

¹ Denna paragraf har erhållit sin nuvarande lydelse genom kungl. kungörelsen den 17 december 1909.

flickor eller sådant högre läroverk för kvinnlig ungdom, beträffande vilket Kungl. Maj:t förordnar, att avgångsbetyg därifrån skall medföra enahanda kompetens som avlagd realskolexamen.

§ 129.

Mom. 3. Verkstadschefen skall hava avlagt högre teknisk examen vid svenskt eller främmande läroverk. I övrigt gäller för de olika befattningarna vid centralverkstaden, vad i § 122 är stadgat rörande motsvarande befattningar vid distrikten.

För att tjäna till närmare upplysning om, å vilka befattningshavare de sålunda stadgade kompetensfordringarna hava avseende, må här meddelas, att enligt §§ 2 och 14 i nådiga avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar till »tjänstemän av högre grad» hänföras:

Indelningen i tjänstemän av högre grad och tjänstemän av lägre grad.

i styrelsen:

byrådirektör, arkitekt, matematiker, kamrerare och föreståndare för kammarkontoret, förste aktuarie och föreståndare för statistiska kontoret, milkontrollör och föreståndare för milkontoret, ombudsman, revisor och föreståndare för revisionskontoret, förste kontrollör, byråingenjör av 1:a klass, kassör, registrator, notarie, byråingenjör av 2:a klass, förrådsförvaltare, kontrollör, förste bokhållare, underingenjör, manlig bokhållare, ritare, manlig kontorsskrivare, kvinnlig bokhållare och kvinnlig kontorsskrivare;

vid distrikten och centralverkstaden:

distriktschef, bandirektör, maskindirektör, trafikdirektör, baningenjör av 1:a klass, maskiningenjör av 1:a klass, trafikinspektör av 1:a klass, överinspektör, distriktssekreterare, baningenjör av 2:a klass, telegrafingenjör, maskiningenjör av 2:a klass, trafikinspektör av 2:a klass, distriktskamrerare, förrådsförvaltare, stationsinspektör å 1:a klassens station, stationsinspektör å 2:a klassens station, distriktskassör, maskininspektör, byråassistent, telegrafinspektör, stationsinspektör å 3:e klassens station, underinspektör, expeditionsföreståndare, underingenjör, förste bokhållare, förste telegrafist, stationsinspektör å 4:e klassens station A, bokhållare, förste stationsskrivare, telegrafist, stationsinspektör

å 4:e klassens station B, ritare, manlig kontorsskrivare, stationsskrivare och kvinnlig kontorsskrivare; samt

å ångfärjorna:

befälhavare, förste styrman och reservbefälhavare, övermaskinist och andra styrman.

Till »tjänstemän av lägre grad» hänföras:

i styrelsen:

vaktmästare och manligt kontorsbiträde;

vid distrikten och centralverkstaden:

lokomotivmästare, vagnmästare, överbanmästare, lokomotivförare, maskinist, banmästare av 1:a klass, trädgårdsmästare, förrådsmästare, stationsmästare å 5:e klassens station, bangårdsmästare, tågmästare, banmästare av 2:a klass, vagnförman, stallförman, stationsmästare å 6:e klassens station, konduktör, manligt kontorsbiträde, stationsförman, portvakt å 1:a klassens station eller vid verkstad, lokomotiveldare, vagnskötare, förrådsförman, maskin- och pannskötare, stationsmästare å 7:e klassens station, kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl; och

å ångfärjorna:

andre maskinist, tredje styrman, tredje maskinist, förhandseldare, rorgångare, timmerman, eldare och matros.

Vidkommande de i § 122 här ovan omförmälta befattningshavarna vid ångfärja finnas de kompetensbestämmelser, som för dem äro gällande, meddelade i Kungl. Maj:ts förordning angående befälet å svenska handelsfartyg den 22 november 1878.

Denna författning gäller intill 1914 års utgång. För tiden därefter skall tillämpas Kungl. Maj:ts förordning angående befäl å svenska handelsfartyg av den 29 mars 1912.

För ritare samt för tjänstemän av lägre grad, med undantag beträffande andre maskinist, tredje styrman samt tredje maskinist å ångfärja, finnas icke i instruktionen uppställda några särskilda kunskapsfordringar.

Härjämte är att anmärka, att vad angår generaldirektören samt de befattningshavare, som tillsätts av Kungl. Maj:t efter förslag av generaldirektören, nämligen överdirektören, de på stat anställda byrådirektörer, som förestå byrå, samt distriktscheferna, instruktionen icke beträffande dem innehåller några bestämmelser om kompetensvillkor.

I detta sammanhang må meddelas, att, enligt vad kommissionen erfarit, praxis är, att man i regel fordrar, att extra och extra ordinarie befattningshavare skola fylla samma kompetensvillkor, som i instruktionen äro stadgade för motsvarande ordinarie befattningshavare.

Utöver de kompetensfordringar, som innehållas i instruktionen, gälla särskilda av järnvägsstyrelsen utfärdade kompetensbestämmelser.

Särskilda av järnvägsstyrelsen utfärdade kompetensbestämmelser.

Genom en den 26 oktober 1909 utfärdad order, nr 736, har järnvägsstyrelsen föreskrivit, att distriktsförvaltningarna icke äga att utan styrelsens medgivande till stationsskrivare eller manlig kontorsskrivare vid trafikavdelningen antaga

- a) tjänsteman av lägre grad vid distriktens trafikavdelningar,
 - b) sådan extra tjänsteman av högre grad vid distriktens trafikavdelningar, som antagits efter den 3 juli 1907, samt
 - c) tjänsteman vid styrelsen, centralverkstaden eller annan avdelning eller expedition å distrikten än trafikavdelningen,
- med mindre dylik tjänsteman genomgått av styrelsen anordnad teoretisk undervisningskurs samt, ifråga om tjänsteman, tillhörande grupp c), jämväl praktisk utbildning av den omfattning, styrelsen i varje fall bestämmer.

Tjänstemän av högre grad vid trafikavdelningen.

Sådana teoretiska kurser, som här avses, hava varit anordnade tre gånger, nämligen en kurs under vart och ett av åren 1908, 1909 och 1910; och har såsom villkor för att få deltaga i dessa kurser varit stadgat, att vederbörande skulle fylla de fordringar i avseende på allmänbildning, som gällt för antagning till tjänsteman av högre grad i allmänhet vid distrikten.

Ämnena i berörda kurser, vilka varat i tre à fyra månader, hava varit desamma som i här nedan omförmälta teoretiska undervisningskurs för utbildning av aspiranter till tjänstemannabefattning av högre grad vid trafikavdelningen.

Såsom av nu ifrågavarande bestämmelser framgår hava desamma avseende å personal, som redan är antagen i statens järnvägars tjänst.

Vad angår vid järnvägen icke anställda personer, som aspirera till tjänstemannabefattning av högre grad vid trafikavdelningen, gäller

enligt en av järnvägsstyrelsen den 14 maj 1908 utfärdad order, nr 529, att sådana personer måste, för att kunna anses äga kompetens för vinnande av anställning såsom extra ordinarie tjänsteman av högre grad vid trafikavdelningen förutom fyllandet av den i instruktionen uppställda kunskapsfordran hava på godkänt sätt genomgått särskild, av järnvägsstyrelsen anordnad utbildning, omfattande a) provtjänstgöring, b) telegrafkurs, c) teoretisk undervisningskurs och d) praktisk utbildningskurs.

I fråga om de ämnen, som ingå i nyssnämnda teoretiska undervisningskurs, samt rörande övriga detaljer beträffande aspiranternas utbildning tillåter kommissionen sig hänvisa till framställningen därutinnan under avdelning IV här nedan (sid. 265—288).

*Tjänstemän
av lägre grad
vid trafik-
avdelningen.*

Vidkommande tjänstemännen av lägre grad vid trafikavdelningen är genom en av järnvägsstyrelsen den 30 juni 1910 utfärdad order, nr 864, såsom villkor för antagning till extra sådan tjänsteman stadgat, att vederbörande skall avlämna avgångsbetyg från folkskola eller därmed jämförlig bildningsanstalt; och har därvid anmärkts, att särskilt avseende fästes å vitsord om godkända insikter i modersmålet, räkning och geografi.

För att kunna befordras till ordinarie stationskarl gäller, att vederbörande skall hava genomgått prövning inför trafikinspektören eller en av honom förordnad tjänsteman samt därvid visat sig äga nöjaktig kännedom i vissa järnvägstjänstens rörande bestämmelser och förhållanden.

Enligt nyssnämnda order gäller vidare såsom villkor för befordran till följande befattningar vid trafikavdelningen, nämligen befattningarna såsom portvakt å 1:a klassens station, stationsförman, manligt kontorsbiträde, konduktör, tågmästare och stationsmästare, att vederbörande genomgått särskild i samma order föreskriven utbildningskurs.

Rörande tidslängden för denna kurs samt de i densamma ingående ämnen och övriga detaljer redogöres under avdelning IV här nedan (se sid. 294). Här må endast anmärkas, att för tillträde till ifrågavarande kurs icke finnes föreskriven fordran på någon högre skolbildning än som folkskolan meddelar. Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att förenämnda order innehåller den undantagsbestämmelsen, att det ankommer på järnvägsstyrelsen att i enskilda fall efter framställning av vederbörande distriktsförvaltning medgiva fullständig befrielse från avgångsbestämmelsen, att för den, som vid tiden för orderns utfärdande innehade eller före ingången av år 1912 befordrats till tjänstemanna-

befattning av lägre grad, högre än stationskarl, icke skulle för vinnande av vidare befordran till högre tjänstemannabefattning av lägre grad erfordras att hava genomgått nu ifrågavarande kurs.

Vad angår maskinavdelningens personal är genom en av järnvägsstyrelsen den 1 maj 1909 utfärdad instruktion för lokomotivförare och lokomotiveldare stadgat såsom villkor för anställning som ordinarie lokomotivförare, bland annat, att vederbörande skall hava genomgått av järnvägsstyrelsen anbefalld undervisningskurs för lokomotivförare; och för anställning såsom ordinarie lokomotiveldare fordras, att vederbörande genomgått anbefalld undervisningskurs för lokomotiveldare.

*Lokomotiv-
förare och
lokomotiv-
eldare.*

Detaljerade bestämmelser angående senast nämnda kurser äro meddelade genom en av järnvägsstyrelsen den 25 april 1912 utfärdad order, nr 1165, för vilken lämnas redogörelse under avdelning IV här nedan (se sid. 252—260).

Här må anmärkas, att enligt dessa bestämmelser gäller, att, innan en yngling uttages till eldarelev å lokomotiv, han skall genom maskindirektörens försorg undergå prövning i svenska språket, välskrivning och matematik och därvid ådagalägga sig äga tillfredsställande kunskaper i:

1. svenska språket till den omfattning, att han
 - a) kan korrekt uppläsa förelagd text och med egna ord återgiva det huvudsakliga innehållet av det lästa,
 - b) kan skriva någorlunda felfritt efter diktamen och därvid ådagalägger sig äga sådan kännedom om språkljudens beteckning i skrift och bruket av skiljetecken och övriga skrivtecken, som motsvarar sidorna 1—35 i svensk språklära för folkskolan av D. A. Sundén. tjugunionde upplagan,
2. välskrivning så till vida, att han någorlunda raskt kan skriva en fullt läslig handstil,
3. matematik, omfattande hela tal, decimalbråk, allmänna bråk samt enkel och sammansatt reguladetri. Vid prövningen i detta ämne skall aspiranten kunna räkna ett enklare tal, tillhörande var och en av de angivna delarna av matematiken, varvid, för att räkningen skall godkännas, intet fel får begås, som tyder på okunnighet om själva räknesättet.

I övrigt innehålla ifrågavarande bestämmelser icke fordran på något visst mått av skolkunskaper, utan anses tillfyllest med det kunskapsmått, som i folkskolan bibringas.

Kommissionen torde härefter böra lämna några uppgifter i fråga om det kunskapsmätt, som efter avläggande av vissa examina kan anses vara för handen.

*Avgångs-
examen från
folkskola.*

Vad först angår avgångsexamen från folkskola framgår det kunskapsmätt, som efter genomgången folkskola kan anses vara för handen, av den utav Kungl. Maj:t den 7 december 1900 godkända normalplanen för undervisningen i folkskolor och småskolor, till vilken plan kommissionen tillåter sig hänvisa.

Det torde icke böra lämnas oanmärkt, att under tiden efter normalplanens utfärdande på folkskolornas område ägt rum en betydande utveckling. Mångenstädes bibringas nu i folkskolorna ett väsentligt högre kunskapsmätt än som framgår av normalplanen. Kommittén har emellertid vid sitt bedömande av kompetensfordringarna ansett sig icke, i avseende å avgångsexamen från folkskola, kunna utgå från förefintligheten av ett högre kunskapsmätt än som vid tillämpning av normalplanen kan anses vara för handen.

*Realskol-
examen.*

I fråga om undervisningen vid realskolorna samt angående real-skolexamen gälla Kungl. stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 och Kungl. kungörelsen angående undervisningsplan för realskolan den 2 mars 1906¹.

Realskolan har till ändamål att utöver omfånget för folkskolans verksamhet meddela allmän medborgerlig bildning. Realskolans lärokurs omfattar sex ettåriga klasser.

Läroämnena i realskolan äro: kristendom, modersmålet, tyska engelska, historia, geografi, matematik, biologi, fysik och kemi ävensom för lärjungar, som däri önska erhålla undervisning, franska. Antalet undervisningstimmar i olika läro- och övningsämnen i de särskilda klasserna framgår av följande timplan.

¹ I denna kungörelse har gjorts vissa ändringar genom Kungl. kungörelsen den 9 oktober 1908.

	K l a s s					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Kristendom	3	3	3	2	2	2
Modersmålet.....	5	5	6	4	3	3
Tyska.....	6	6	6	4	4	3
Engelska	—	—	—	5	5	4
Franska (valfritt).....	—	—	—	—	2	2
Historia	2	3	3	3	3	4
Geografi.....	2	2	2	2	2	2
Matematik.....	4	5	5	5	4	5
Biologi	2	2	2	1	2	2
Fysik	—	—	—	2	1	2
Kemi	—	—	—	—	2	1
Välskrivning.....	2	2	1	—	—	—
Teckning	1	1	2	2	—	—
Summa timmar i veckan	27	29	30	30	30	30

I denna timplan har det valfria ämnet franska upptagits, men har i stället, på sätt förenämnda kungörelse för sådant fall angiver kunna ske, teckning med motsvarande timantal uteslutits beträffande de båda sista klasserna.

I den för realskolan fastställda kursplanen angives målet för den undervisning, realskolan är avsedd att meddela, för nedanstående ämnen på följande sätt:

Kristendomsundervisningen i realskolan har till uppgift att till en omfattning, som överensstämmer med lärjungarnas ålder och realskolans bildningsmål, samt på ett sätt, som kan främja lärjungarnas religiöst sedliga utveckling, meddela insikt i kristendomens historia samt huvudpunkterna av dess lära.

Undervisningen i *modersmålet* har till uppgift att bibringa lärjungarna förmåga att flytande och uttrycksfullt uppläsa stycken i obunden och bunden form, färdighet att muntligen och skriftligen giva en redig och språkligt värdad framställning av ett lättare ämne, säkerhet i rättstavning och interpunktion, kännedom om det viktigaste av svenska språkläran samt förtrogenhet med några av Sveriges förnämsta författare, huvudsakligen från senaste århundradet. De skriftliga övningarna i klass 6 äro till en del av praktisk art och bestå i uppsättandet av

ansökningar, fullmakter och intyg, formulering av protokoll över sammanträden, av kvitton och mottagningsbevis m. fl. i det allmänna livet förekommande skrivelser.

Undervisningen i *tyska* och *engelska* avser att bibringa lärjungarna förmåga att med vårdat uttal uppläsa lättare tysk och engelsk text och att uppfatta innehållet därav samt en viss färdighet att förstå det talade språket ävensom någon övning i språkets skriftliga bruk.

Undervisningen i *franska* språket har till uppgift att bibringa lärjungarna förmåga att med vårdat uttal uppläsa genomgångna franska läsestycken och uppfatta innehållet därav.

Undervisningen i *historia* avser att göra lärjungarna förtrogna med personligheter och tidsföreteelser, vilka varit av större betydelse för vårt folks eller för hela mänsklighetens utveckling, företrädesvis under nyare tiden, samt att meddela någon kännedom om Sveriges nuvarande författning och förvaltning. De historiska kurserna omfatta sålunda både svensk och allmän historia samt svensk statskunskap.

Undervisningen i *geografi* har till uppgift att, i sammanhang med utbildandet av lärjungarnas förmåga att använda karta och glob, meddela kännedom om fäderneslandets samt om det viktigaste av det övriga Europas och de främmande världsdelarnas geografi, i syfte att småningom giva lärjungarna en samlad bild av jordytan, dess natur och människoliv.

Undervisningen i *matematik* avser att bibringa lärjungarna insikt och färdighet i räkning, särskilt med tillämpning på uppgifter från det dagliga livet, ävensom förtrogenhet med geometriens elementära begrepp och metoder, allt till en omfattning, som motsvarar fordringarna på allmän medborgerlig bildning och på samma gång utgör en tillräcklig förberedelse för de fortbildningsanstalter, som ansluta sig till realskolan. Kurserna i matematik omfatta såväl aritmetik som algebra och geometri. I samband med aritmetiken meddelas någon undervisning i enklare bokföring. Algebrakurserna sträcka sig över ekvationer av första graden med två obekanta och i geometri inhämtas kännedom om Euklides' fyra första böcker jämte det viktigaste av likformighetsläran. Även fordras någon färdighet i lösandet av geometriska och planimetriska uppgifter.

Undervisningen i *biologi*, *fysik* och *kemi* avser att bibringa lärjungarna en på egen åskådning grundad, väsentligen genom induktivt förfarande vunnen, efter deras utveckling avpassad kunskap om naturen och dess företeelser samt om naturlagarna och deras tillämpning på det praktiska livet.

Undervisningen vid realskolan avslutas med realskolexamen. I denna undergår examinanden skriftlig prövning i modersmålet, tyska, engelska och matematik och därefter, om han erhållit godkänt betyg för den svenska uppsatsen och ett annat skriftligt prov, muntlig prövning i minst fyra å timplanen för sjätte klassen upptagna läroämnen. Om lärjunge erhållit minst vitsordet godkänd i samtliga å sjätte klassens timplan upptagna läroämnen, är han berättigad att erhålla betyg över godkänd realskolexamen. Sådant utfärdas även för lärjunge, som blivit underkänd i ett eller högst två läroämnen, såvida minst två tredjedelar av de i bedömandet deltagande lärarna finna honom på grund av hans ståndpunkt i det hela böra i examen godkännas. Vid examens bedömande får hänsyn icke tagas till underbetyg i franska.

Närmare framgår det mått av allmänbildning, som realskolan kan anses representera, av de detaljerade bestämmelser, som finnes meddelade i förenämnda kungl. kungörelse av den 2 mars 1906.

Det har syns kommissionen icke vara ur vägen att i detta sammanhang erinra om, vad 1899 års läroverkskommitté uttalat ifråga om det bildningsmått, som med realskolexamen åsyftades. I sitt betänkande (sid. 46) uttalade sig kommittén därutinnan på följande sätt.

»Frågan blir därefter, vad slags bildning en å mellanstadiet avslutad skolkurs med åtföljande examen lämpligen bör åsyfta.

Folkskolan meddelar det för barnaålderns mottaglighet avpassade mått av allmän bildning, som är nödvändigt för varje medlem i samhället; studentbildningen åter utgör en efter ynglingaålderns behov lämpad förberedelse till universitet eller högre tillämpningsskola. Mellan dessa båda bildningsbehov finnes emellertid ett tredje, vilket gör sig gällande för dem, som ej kunna nöja sig med vad folkskolan bjuder, men ej heller behöva den vetenskapliga förbildningen, för personer alltså, som skola intaga en i viss mån ledande ställning i förhållande till ett antal andra, eller som syssla med en mindre omfattande intellektuell verksamhet, såsom lantbrukare, köpmän och industriidkare i mindre skala eller sådana, som skola förvalta vissa statstjänster, till exempel vid posten och järnvägarna. Vare sig dessa direkt eller först efter ytterligare utbildning i speciella fackkurser övergå till sina respektive banor, måste de hava inhämtat ett något högre mått av allmänbildande kunskaper än det, folkskolan avser att meddela, och desslikes hava erhållit en mera allsidig utveckling av sina själsförmögenheter för att med tillräcklig säkerhet kunna röra sig inom sin blivande verksamhetskrets. Vad som för en sådan bildning behöves, är först och främst en utsträckt och fördjupad insikt i samtliga ämnen, som förekomma i folkskolan, och

vidare ett visst mått av kunskap i ämnen eller ämnesgrenar, som där icke äro upptagna, särskilt i främmande levande språk. Det är denna art av bildning, som man brukar kalla allmän medborgerlig bildning.»

Här torde också ett annat yttrande av nyssnämnda kommitté för tjäna att anföras. I fråga om de skäl, som talade för att realskolorexamens kunskapsmått borde uppställas såsom villkor för inträde i vissa fackskolor, yttrade kommittén (sid. 218) följande:

»Om en fackskola skall kunna helt och odelat ägna sig åt sitt särskilda ändamål, måste den — såvida den icke har den allmänt grundläggande karaktär som gymnasiet — byggas på en förut inhämtad, fullständigt avrundad kurs i allmän medborgerlig bildning. Där så ej är förhållandet, måste antingen fackskolan övertaga för henne främmande uppgifter eller ock luckor uppstå i yrkessvensens allmänbildning. Skulle till exempel en fackskola anknyta sig till någon av mellanklasserna i realskolan, vilken utgör en enda sammanhängande bildningskurs, så måste antingen fackskolan åtaga sig att meddela detsamma, som inhämtas i de återstående klasserna i realskolan, eller ock skulle lärjungarna gå miste om vissa till allmänbildningen hörande kunskapsmoment, oftast dem, som för denna bildning äro viktigast. Om alltså för inträde i en tillämpningsskola ett större kunskapsmått, än folkskolan meddelar, anses erforderligt, finnes i den av kommittén föreslagna läroverksorganisationen ingen annan närmare liggande, lämplig anknytningspunkt än den efter sjätte skolåret avlagda medborgerliga examen.»

Beträffande realskolorexamen är tillika att erinra, att densamma närmast tillkommit på grund av Riksdagens skrivelse den 6 maj 1899, varigenom Riksdagen hos Kungl. Maj:t anhöll om utarbetande och framläggande inför Riksdagen av förslag till inrättande vid rikets fullständiga och femklassiga allmänna läroverk av en under offentlig kontroll ställd och av viss kompetens åtföljd avgångsexamen för lärjungar, som vid 15—16-årsåldern önskade sluta sin skolgång.

Av riksdagshandlingarna från 1904 års riksdag, vid vilken inrättandet av realskolorexamen sedermera beslöts, framgår, att man tänkte sig och avsåg, att realskolorexamen skulle medföra kompetens till, bland andra befattningar, vissa befattningar vid statens järnvägar.

Det må i detta sammanhang framhållas, hurusom av riksdagshandlingarna tillika framgår, att man åsyftade, att genom realskolan och dess examen skulle åstadkommas ett i och för sig avrundat helt av allmän medborgerlig bildning, så avpassat och avvägt, att det kunde ifråga om allmänbildning uppställas såsom minimifordran för vissa befattningar i statens tjänst.

Beträffande omfattningen eller måttet av den allmänbildning, som man åsyftade, är att märka, att detsamma, sådant det nu är bestämt, vilar på grundvalen av noggrann och omsorgsfull utredning av på undervisningsområdet speciellt sakkunniga personer.

I betraktande härav har det synts kommissionen icke böra komma ifråga, att kommissionen inlåter sig på någon granskning eller prövning därom, huruvida de läroämnen och de kurser, som äro bestämda, må vara erforderliga för åstadkommande av den allmänbildning, som man med realskolexamen åsyftat, för att den skall fylla det ändamål, som man med densamma avsett.

Kommissionen vill redan här hava uttalat, att det synts kommissionen strida mot statsmakternas avsikter beträffande realskolexamens inrättande att åvägabrunga en sådan sakernas ordning, att icke för några befattningar vid statens järnvägar skall fordras det kunskapsmått, som realskolexamen representerar. Kommissionen har därför ansett sig böra intaga den ståndpunkten, att realskolexamens kunskapsmått bör bibehållas såsom kompetensvillkor för vissa befattningar vid statens järnvägar. Frågan blir härefter, för vilka befattningshavare realskolexamens kunskapsmått bör gälla som kompetensvillkor. Härom vill kommissionen i det följande yttra sig. I detta sammanhang anser kommissionen sig böra nämna, att kommissionen förutsatt såsom självfallet, att sådana examina, som enligt Kungl. Maj:ts beprövande kunna anses vitsorda ett kunskapsmått, som är lika stort som eller större än realskolexamens, böra medföra samma kompetens som nämnda examen.

I fråga om *examen från teknisk elementarskola* är till en början att anmärka, att instruktionens bestämmelser om kompetens i anledning av dylik examen ansetts gälla examen, som avlagts vid någon av de tekniska elementarskolor, för vilka gälla de av Kungl. Maj:t den 15 juni 1877 utfärdade stadgar. Sådana skolor finnas i Norrköping, Malmö, Örebro, Borås och Hernösand. Examen från teknisk elementarskola.

Dessa skolor hava till uppgift att meddela elementära tekniska kunskaper åt ynglingar, som vilja bilda sig för utövandet av industriell verksamhet. Vid var och en av ifrågavarande skolor finnas tre fackavdelningar, nämligen en mekanisk teknisk, en kemisk teknisk och en byggnadsteknisk.

För inträde gälla enligt nyssnämnda stadgar med i dem sedermera vidtagna förändringar följande bestämmelser.

Inträdessökande bör förete intyg över uppnådd 14 års ålder, god

frejd och god religionskunskap. Dessutom bör han vid anställd prövning ådagalägga sig äga godkända kunskaper i följande ämnen:

Svenska språket: förmåga att felfritt skriva efter diktamen;

Matematik: de fyra räknesätten i hela tal och bråk, så väl vanliga bråk som decimalbråk, samt regula de tri; de fyra räknesätten i algebra, samt planimetri, till omfånget motsvarande de fyra första böckerna av Euklides;

Historia och geografi: fäderneslandets historia efter en kortfattad lärobok; Europas geografi, företrädesvis fäderneslandets, samt grunddragen av de övriga världsdelarnas geografi.

Yngling, som avlagt godkänd realskolexamen med vitsord om minst godkända insikter i matematik, är befriad från inträdesprövning, så framt han söker inträde senast höstterminen näst efter det två år förflutit efter examens avläggande.

Genom kungörelse den 9 juni 1905 är föreskrivet, att undervisningen bör så ordnas, att lärjungarna kunna på tre läroår genomgå fullständig kurs.

Undervisningen omfattar följande ämnen:

I. Matematik. 1. *Aritmetik, planimetri, stereometri, algebra, läran om serier och logaritmer, plan trigonometri* samt *den analytiska geometriens första grunder*.

2. *Beskrivande geometri*: kort framställning av de allmänna geometriska grunderna för föremåls avbildning, jämte *linjarritning*.

3. *Praktisk geometri*: första grunderna av läran om fältmätning och nivellering med därtill hörande ritning samt övningar på fältet.

II. Mekanik. 1. *Allmän mekanik*: en på elementär matematik och experiment grundad framställning av de allmänna lagarna för kroppars jämvikt och rörelse.

2. *Maskinlära*: elementär framställning av de viktigaste allmänna lagarna för maskiners verkningssätt jämte redogörelse för de förnämsta inom industrien använda enkla maskindelar, mellanmaskiner, regulatorer, kraftmaskiner och arbetsmaskiner. I sammanhang härmed meddelas undervisning i maskinritning efter planscher, modeller, maskiner och redskap samt i konstruktion av enkla maskiner och maskindelar.

3. *Mekanisk teknologi*: en kort framställning av läran om träets och metallernas mekaniska egenskaper, jämte de för dessa ämnens bearbetning företrädesvis användbara redskap och maskiner, ävensom redogörelse för de mekaniskt tekniska industrigrenar, som för orten äro av särskilt intresse.

III. Fysik. *Experimental-fysik* med avseende å denna vetenskaps viktigaste tillämpningar inom industrien.

IV. Kemi. 1. *Allmän kemi*, oorganisk och organisk, jämte *kemiska laborationer*.

2. *Kemisk teknologi* med särskilt avseende å de kemiskt tekniska industrigrenar, som äro för orten av största betydelse, med tillhörande övningar på laboratorium.

V. Mineralogi och geognosi. *De första grunderna* av dessa vetenskaper med huvudsakligt avseende å de för tekniska yrken viktigaste mineralier och bergarter.

VI. Språk. *Svenska språket*: utarbetandet av skriftliga uppsatser med särskilt avseende på yrkesidkares behov.

2. *Främmande levande språk*: tyska, franska och engelska, ett eller flera, efter vederbörande styrelses omprövning. Undervisning häri meddelas endast de lärjungar, som sådant önska.

VII. Bokföring och handelslära. *Bokföring* med avseende å de industriella yrkena, *handelskorrespondens* samt *väzellära*.

VIII. Byggnadskonst. 1. *Första grunderna av allmän byggnadslära och husbyggnadskonst* jämte därtill hörande ritövningar.

2. *Byggnadskonst* jämte byggnadsritning: fortsättning och utveckling av vad som i nyss nämnda kurs föredragits samt kort framställning av väg-, vatten- och brobyggnadskonst.

IX. Frihandsteckning och modellering. 1. *Krokiritning*: teckning på fri hand efter modeller. 2. *Frihandsteckning*, högre kurs. 3. *Modellering* i lera, vax och gips.

Undervisning i frihandsteckning, högre kurs, samt i modellering meddelas endast åt de lärjungar, som önska däruti deltaga, och må, där det utan olägenhet kan ske, anordnas gemensamt för lärjungarna i teknisk elementarskola och i teknisk aften- och söndagsskola.

X. Verkstadsarbete. Övning i bearbetningar af metaller och trä samt i modellers och maskiners förfärdigande. Dessutom lämnas de äldre lärjungarna tillfälle att öva sig i maskiners behandling.

Såsom i kompetenshänseende likställd med examen från teknisk elementarskola betraktas examen från högre avdelningen av Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg.

Examen från Chalmers tekniska läroanstalt.

I de för sagda läroanstalt den 24 november 1902 utfärdade stadgarna angives läroanstaltens ändamål vara att lämna såväl elementär

som vetenskaplig teknisk undervisning och befordra för de industriella yrkena betydelsefull forskning. Den högre avdelningen skall enligt stadgarna bestå av tre årskurser samt omfatta fem fackskolor nämligen:

den mekaniska fackskolan,
den elektriska fackskolan,
den kemiska fackskolan,
husbyggnadsfackskolan och
skeppsbyggerifackskolan.

Sedan år 1905 finnes en sjätte fackskola för väg- och vattenbyggnadskonst, vilken efter behov kan utsträckas över 3 $\frac{1}{2}$ eller 4 årskurser.

För att vinna inträde i den högre avdelningen såsom ordinarie elev erfordras att hava fyllt 16 år, vara av god frejd och äga följande kunskaper: i matematik så stort kunskapsmått, som vid rikets högre allmänna läroverk meddelas å latinlinjen B; huvuddragen av historien och geografin, särskilt fäderneslandets; nöjaktig insikt i svenska språkets stavning och kommatering samt förmåga att på modersmålet behandla ett lättare ämne och att någorlunda ledigt översätta lättare tyska eller engelska författare.

Inträdessökande, som genomgått godkänd avgångsprövning från högre allmänt läroverk, är för inträde i högre avdelningens första årskurs befriad från inträdsexamen. Övriga inträdessökande äro skyldiga att undergå särskild prövning.

Fordringarna i matematik kunna med andra ord angivas sålunda, att de skola motsvara fordringarna i studentexamen vid latingymnasierna.

Fordringarna i de *humanistiska* ämnena hava av styrelsen för läroanstalten tolkats så, att de inträdessökande, som kunnat förete uppflyttningsbetyg till klassen 7:1 av de allmänna läroverken, blivit godkända i dessa ämnen, men övriga sökande hava underkastats en motsvarande prövning.

Läroämnena och timfördelningen per vecka under läsåret 1911—1912 framgår av följande tabeller, i vilka *M* betecknar mekaniska facket, *E* elektrotekniska, *S* skeppsbyggnadsfacket, *A* husbyggnadsfacket, *V* väg- och vattenbyggnadsfacket och *K* kemiska facket.

Högre avdelningens första årskurs:

	Allm.	Kem.		
Matematik	8	6	} För allmänna facket samlat under en termin med sex timmar. Alternativt byggnadslära.	
Fysik	6	6		
Fysiska laborationer, en termin	3	3		
Kemi.....	6	6		
Kemiska laborationer	3	6		
Linjarritning, hösttermin.....	4	4		
Beskrivande geometri, vårtermin	4	—		
Frihandsteckning	2	2		
Verkstadsarbete.....	(12)	(12)		} Obligatoriskt endast för dem, som sakna verkstadspraktik.
Summa	36	34		

Högre avdelningens andra årskurs:

	M. E.	S.	A. V.	K.	
Matematik	4	4	4	—	} För A och V samlat till 2 tim- mar under höstterminen.
Teoretisk mekanik.....	8	8	8	4	
Byggnadsstatik, vårtermin	3	3	3	—	
Maskinelement	6	4	4	4	
Kemi, organisk	—	—	—	3	
Kemisk teknologi	—	—	—	2	
Kemiska laborationer	—	—	—	12	
Mineralogi och geognosi	—	—	1	2	
Allmän byggnadslära och krokirritning	6 (4)	4	6	4	
Geodesi, vårtermin.....	2	—	2	—	
Beskrivande geometri, hösttermin ...	—	—	4	—	
Tillämpad elektricitetslära, vårter- min	3	—	3	3	
Frihandsteckning	—	—	2	—	
Ornamentsritning	—	—	2	—	
Praktiskt skeppsbyggeri	—	2	—	—	
Teoretiskt »	—	6	—	—	
Summa	32 (30)	31	39	34	

Högre avdelningens tredje och fjärde årskurser:

	M.	E.	S.	A.	V.	K.	VIåret V.
Mekanisk teknologi.....	4	4	4	4	4	4	—
Värmemotorer	6	4	4	—	—	—	—
D:o , konstruktioner	8	6	6	—	—	—	—
Beskrivande maskinlära.....	—	—	—	4	4	4	—
D:o , konstruktioner ...	—	—	—	4	4	—	—
Vattenmotorer	2	(2)	—	—	—	—	(2)
D:o , konstruktioner	2	—	—	—	—	—	(2)
Byggnadsstatik	—	—	—	1 ^{1/2}	3	—	—
Tillämpad värmelära, höstter- min	3	3	3	3	3	3	—
Tillämpad elektricitetslära, vår- termin.....	—	—	3	—	—	—	—
Elektroteknik	—	5	—	—	—	—	—
D:o , laborationer ...	—	9	—	—	—	—	—
Geodesi	—	—	—	—	2	—	2
Väg- och brobyggnad.....	1	—	—	1	2	—	5
D:o , kon- struktioner.....	2	—	—	2	4	—	7
Vattenbyggnad.....	1	—	—	1	2	—	4
D:o , konstruktioner	2	—	—	2	4	—	4
Kemisk teknologi.....	—	—	—	—	—	5	—
D:o , laborationer	—	—	—	—	—	19	—
Elektrokemi	—	—	—	—	—	4	—
Husbyggnad	2	—	—	3	2	—	—
D:o , programritning	4	—	—	6	4	—	—
Ornamentsritning.....	—	—	—	4	—	—	—
Byggnadskonstens historia ...	—	—	—	2	—	—	2
Mekaniska laborationer	—	—	—	—	—	—	4
Praktiskt skeppsbyggeri ...	—	—	2	—	—	—	—
Teoretiskt d:o ...	—	—	18	—	—	—	—
Summa	37 (34)	31 (28)	40	37 ^{1/2}	38	39	28

För M. och A.
samlat på en
termin med
dubbla timan-
talet.

Instruktionens uttryck *avgångsexamen från handelsinstitut* torde vara att fatta såsom gällande examen från något av de fyra handelsinstitut, som stå under inspektion från statens sida, nämligen grosshandlarsocietetens i Stockholm handelsskola Frans Schartaus praktiska handelsinstitut, Göteborgs handelsinstitut, Malmö högre handelsinstitut samt Hälsingborgs högre handelsinstitut. *Examen från handelsinstitut.*

Instituten i fråga omfatta dels en tvåårig kurs för elever med lägre förkunskaper och dels en ettårig kurs för elever med högre kunskaper.

Inträdesfordringarna äro vid de olika instituten i stort sett likartade och kunna sammanfattas sålunda, att för inträde i den tvååriga kursen fordras att hava avlagt realskolexamen eller att styrka sig hava från allmänt läroverks femte klass erhållit minst godkända betyg i de till denna klass hörande ämnen, i vilka inom institutet undervisas, eller att vid av institutets lärare anställd prövning visa sig äga motsvarande kunskaper.

För inträde i den ettåriga kursen fordras att hava avlagt godkänd studentexamen eller vid av institutets lärare anställd prövning visa sig äga motsvarande kunskaper i vissa ämnen. Vid två av de nämnda instituten gäller dock, att tillträde till den ettåriga kursen kan vinnas jämväl av den, som visar sig hava från allmänt läroverks 2:dra ring erhållit minst godkända betyg i de till denna ring hörande ämnen, i vilka vid institutet undervisas, eller ock vid av institutets lärare anställd prövning visar sig äga motsvarande kunskaper.

Av redogörelser, som lämnas i handelsundervisningskommitténs betänkande, framgår, att undervisningen i huvudsak bedrivs i samma ämnen och enligt samma plan vid samtliga instituten. Till upplysning i förevarande hänseende har kommissionen ansett sig böra meddela nedanstående vid Göteborgs handelsinstitut tillämpade timplan.

Ä m n e n	Timmar per vecka		
	2-åriga kursen		Fack- kursen (ettåriga kursen)
	Klass I	Klass II	
Svenska	2	2	—
Tyska	5	5	5
Engelska	5	5	5
Franska	5	5(3)	4
Handelsgeografi	2	2	2
Statskunskap	1	—	—
Handelsrätt	—	2	2
Nationalekonomi	—	1	2
Handelslära	1	1	1
Bokföring, kontorsarbeten och handelskorrespondens	3	4	5
Handelsräkning	5	2	3
Politisk aritmetik	—	—	1
Kemi och varukunskap	2	3	3
Stenografi	1	1	1
Välskrivning	2	—	1
Maskinskrivning	1	—	—
Summa timmar	35	33(31)	35

*Examen från
statens nor-
malskola för
flickor.*

Ifråga om *avgångsbetyg från statens normalskola för flickor* har kommissionen erfarit, att det kunskapsmått, som genom dylikt betygsordas, på det hela taget kan anses motsvara realskolexamens kunskapsmått, men i vissa avseenden överstiger detsamma.

Genom ett flertal resolutioner har Kungl. Maj:t funnit gott medgiva, att godkänt avgångsbetyg från vissa angivna högre läroverk för kvinnlig ungdom skall medföra de rättigheter, som ifråga om avgångsbetyg från statens normalskola för flickor äro stadgade. Enligt vad kommissionen fått sig meddelat, har till grund för dessa resolutioner legat den på förebragt utredning stödda uppfattningen, att hos den, som genomgått ifrågavarande läroverk och erhållit godkänt avgångsbetyg därifrån, kan anses vara för handen ungefär samma kunskapsmått, som avgångsexamen från statens normalskola för flickor representerar.

*Student-
examen.*

Mogenhetsexamen eller *studentexamen*, såsom den nu benämnes i läroverksstadgan, utgör avslutningen på undervisningen i gymnasiet. Gymnasiet utgår från det i de fem lägre klasserna av realskolan inhäm-

tade kunskapsmättet och har, utöver realskolans allmänbildande uppgift, till särskilt ändamål att grundlägga de vetenskapliga insikter, som vid universitet eller högre tillämpningsskola vidare utbildas. Lärokurserna omfatta fyra ettåriga ringar.

Såsom *högre teknisk examen vid svenskt läroverk* har endast examen vid tekniska högskolan betraktats. Enligt de för nämnda läroanstalt den 28 juni 1901 utfärdade stadgar, sådana de lyda enligt kungl. kungörelsen den 10 juni 1912, skall högskolan innehålla sju fackskolor, nämligen en för maskinbyggnad och mekanisk teknologi, en för skeppsbyggeri, en för elektroteknik, en för kemisk teknologi, en för bergsvetenskap, en för väg- och vattenbyggnad samt en för arkitektur. Samtliga fackskolorna hava obligatoriskt 4-åriga lärokurser utom fackskolan för kemisk teknologi, där lärokursen är 3-årig med en frivillig fjärde års kurs.

*Högre teknisk
examen.*

Läroämnena vid högskolan finnas angivna i § 4 i nyssnämnda kungl. kungörelse. Att här uppräknas dem har kommissionen ansett icke vara erforderligt. Anmärkas må emellertid, att förutom de tekniska ämnena förekomma även sådana ämnen som hygien samt nationalekonomi och näringslagstiftning.

Befogad att vinna inträde såsom ordinarie elev i högskolans första årskurs är:

a) den, som avlagt godkänd studentexamen samt i denna examen eller i sedermera undergången fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i matematik, fysik och kemi efter fordringarna för studentexamen å realgymnasiet och därjämte företer vederbörligt intyg om färdighet i teckning till det mått, som erfordras för vitsordet godkänd i sistnämnda examen;

b) den, som erhållit avgångsbetyg från någon av rikets tekniska elementarskolor eller annan därmed jämnställd teknisk läroanstalt och därvid erhållit minst betyget godkänd i matematik, fysik, kemi, teckning, svenska språket samt två främmande levande språk, däribland engelska eller tyska, dock att betyg i svenska och främmande språk kan ersättas med av styrelsen godkänt intyg om motsvarande insikter därutinnan;

c) den, som genom intyg om praktisk verksamhet, utövad under en tid av minst två år, visar sig äga framstående anlag för ingenjör- eller arkitektyrket samt genom intyg, som av styrelsen godkännes, styrker sig äga i matematik, fysik, kemi och teckning kunskaper och färdighet, motsvarande vad som därutinnan fordras enligt mom. a) eller

mom. b) samt i svenska språket och två främmande levande språk, däribland engelska eller tyska, kunskaper, motsvarande vad som därtinnan fordras enligt mom. b).

Högskolans styrelse äger emellertid i fråga om kunskaper i svenska språket och främmande språk, varom i mom. b) och c) förmäles, medgiva anstånd med företeende av förutnämnt intyg till uppflyttning i andra årskursen.

Bestämmelsen om kompetens i anledning av högre teknisk examen vid främmande läroverk har, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, icke i vidare mån tillämpats, än att järnvägsstyrelsen såsom dylik examen godkänt examen från Polyteknikum i Zürich. Man har därvid på grund av inhämtade upplysningar ansett, att det kunskapsmått, som måste vara inhämtat för att kunna avlägga examen vid nämnda läroanstalt, icke står under det kunskapsmått, som vid tekniska högskolan bibringas.

Vad angår de examina, som äro uppställda såsom kompetensvillkor för befattningarna såsom ombudsman, matematiker och distriktssekreterare, har det synts kommissionen icke vara påkallat att beträffande dem ingå på någon redogörelse.

Kompetensvillkor vid enskilda järnvägar.

Här må omnämnas, att enligt av svenska järnvägarnas arbetsgivareförening den 31 maj 1912 fastställda bestämmelser rörande löner m. m. för stationsföreståndare, stationsskrivare m. fl. vid Sveriges enskilda järnvägar gäller, att för utnämning till stationsskrivare vid enskild järnväg erfordras i regeln att hava avlagt realskolexamen eller annan därmed jämförlig examen eller ock hava styrkt sig besitta motsvarande kunskaper.

Ifråga om stationsskrivarebefattning vid fyra större enskilda järnvägar, nämligen Bergslagernas järnvägar, Gävle—Dala järnvägar, Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar samt Trafikaktiebolagets Grängesberg—Oxelösund järnvägar, gäller, att vederbörande järnvägsförvaltning kan uppställa krav på högre kompetens än nyss nämnts.

För att bliva utnämnd till föreståndare å IV—VIII klassens station erfordras enligt nyssnämnda bestämmelser i regel att hava uppfyllt de för stationsskrivare vid vederbörande järnväg uppställda kompetensvillkor.

Kommissionen har ansett det vara lämpligt att i detta sammanhang till jämförelse något redogöra för de kompetensbestämmelser, som gälla för antagning vid postverket och telegrafverket.

För anställning i *postverkets* olika tjänstemannabefattningar av högre grad, till vilka höra, bland andra, befattningarne såsom postmästare, kontrollörer och postexpeditörer, fordras — med undantag dock för vissa befattningar i generalpoststyrelsen — att hava med godkända betyg genomgått s. k. postelevkurs. I den kungörelse angående dylik kurs, som av generalpoststyrelsen utfärdats den 28 maj 1912, stadgas, att för tillträde till postelevkurs fordras i allmänhet, att sökande avlagt antingen studentexamen eller realskolexamen samt i senare fallet att sökande vid examen erhållit åtminstone vitsordet godkänd i modersmålet, tyska, franska, geografi och matematik.

Kompetensvillkor vid postverket.

Vad angår kompetensvillkoren för anställning vid *telegrafverket* gäller enligt den för telegrafstyrelsen den 11 oktober 1907 utfärdade instruktionen, sådan densamma lyder enligt kungl. kungörelsen den 1 november 1912 följande:

Kompetensvillkor vid telegrafverket.

Sekreteraren, ombudsmannen samt notarien skola hava avlagt sådan examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken.

Övriga byråtjänstemän, med undantag för byråingenjör, förrådsintendent och byråkontrollör, böra hava avlagt avgångsexamen från högre allmänt läroverk, handelsinstitut eller teknisk elementarskola eller ock realskolexamen samt, där så av styrelsen prövas nödigt, hava genomgått lärokurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt. Därjämte skola sekreteraren och aktuarien hava ådagalagt skicklighet i moderna språk, särskilt franska språket, helst styrkt genom avlagd akademisk examen, samt kamreraren och huvudkassören goda kunskaper i bokföring.

Byråingenjör, förrådsintendent, verkstadsdirektör, linjedirektör och linjeingenjör skola hava avlagt avgångsexamen från högre tekniskt läroverk, svenskt eller utländskt, samt, med undantag för verkstadsdirektören, genomgått lärokurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt.

Byråkontrollör och tjänsteman, som förordnas till telegrafinspektör, böra hava ådagalagt särskild förfarenhet i telefon- och telegraftrafikfrågor.

Övriga tjänstemän skola hava visat sig äga det kunskapsmått, styrelsen föreskriver, samt, där så av styrelsen prövas nödigt, hava genomgått lärokurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt.

Vad angår här sist åsyftade tjänstemän gäller, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, att telefon- och telegrafdirektör, föreståndare för undervisningsanstalten, kommissarier, kontrollörer, assistenter och telegrafister skola hava avlagt fullständig examen vid telegrafverkets undervisningsanstalt. Dylik examen fordras även av telegrafinspektör.

För att antagas såsom telegrafelev samt få genomgå nyssnämnda

undervisningsanstalt fordras enligt av telegrafstyrelsen utfärdad instruktion,

a) av manlig sökande:

att antingen vid allmänt läroverk hava avlagt realskolexamen och därvid i den muntliga prövningen i modersmålet, matematik, geografi, fysik, kemi, samt engelska, franska och tyska språken erhållit åtminstone betyget »godkänd» eller ock genom betyg från allmänt läroverk eller teknisk elementarskola styrka sig vara i besittning av minst motsvarande kunskaper i nyssnämnda ämnen;

b) av kvinnlig sökande:

att hava erhållit åtminstone betyget »godkänd» i modersmålet, aritmetik, geografi samt engelska, franska och tyska språken antingen i den muntliga prövningen vid avlagd realskolexamen eller ock vid avgångsexamen från statens normalskola för flickor eller annat därmed jämförligt läroverk.

Kassör, bokhållare, vaktföreståndare, telefonist, stationsförman och stationsbiträde skola hava genomgått folkskolans kurs eller visat sig äga motsvarande kunskaper. Kassör och bokhållare skola dessutom styrka sig äga goda kunskaper i bokföring.

*Kompetens-
fordringar vid
vissa utländ-
ska järn-
vägar.*

Det har synts kommissionen vara på sin plats, att i jämförelsesyfte här lämna en kort redogörelse för förhållandena i avseende å kunskapsfordringar eller kompetensvillkor vid en del utländska statsjärnvägar!

Norge.

*Norge.
Överordnad
personal.*

Med avseende å befattningarna i överordnad ställning, vartill hänföras, i järnvägsstyrelsen: befattningarna såsom direktör för avdelning därstädes, byråchef, direktörs närmaste man, överingenjör, avdelningsingenjör, huvudkassör, huvudbokhållare, övertrafikkontrollör, telegrafinspektör, sekreterare och chef för statistiska kontoret, samt vid distrikten: befattningarna såsom avdelningschef, verkmästare, sektionsingenjör och driftassistent, finnas icke utfärdade några särskilda föreskrifter i fråga om utbildning eller kvalifikationer i övrigt.

I praktiken fäster man emellertid vid ifrågavarande befattningars tillsättande stort avseende vid, huruvida vederbörande sökande är i besittning av administrativ kunskap och erfarenhet, samt huruvida han äger erforderlig specialutbildning, där sådan är behövlig.

I överensstämmelse härmed anställer man vid de tekniska avdelningarna, d. v. s. ban- och maskinavdelningarna, nästan uteslutande personer, som avlagt examen från högre teknisk läroanstalt samt under längre eller kortare tid tjänstgjort vid vederbörande avdelning.

Emellertid har man även till andra överordnade befattningar än de rent tekniska och särskilt till högre befattningar vid trafikavdelningen rätt ofta antagit personer med teknisk utbildning.

Vid styrelsens byråavdelning, som har att handlägga ungefär samma ärenden, som tillhöra administrativa byrån och kameralbyrån inom vår järnvägsstyrelse, har man till överordnade befattningar nästan uteslutande antagit personer med juridisk utbildning.

Utom beträffande styrelsens byråavdelning samt ban- och maskinavdelningarna kan det således icke sägas vara rådande någon stadgad praxis rörande fordran på examen från högre läroanstalt för att kunna antagas i överordnad befattning. Emellertid anser man det vara önskvärt, att vederbörande sökande är i besittning av högre utbildning, exempelvis teknisk, juridisk, merkantil eller statsekonomisk utbildning eller ock utbildning som officer. Ett krav, som oftast uppställes, är, att vederbörande skall hava passerat graderna eller ock genom annan tjänstgöring hava förvärvat nödig erfarenhet och insikt beträffande de göromål, som tillhöra befattningen.

Vad angår antagandet av den underordnade personalen vid trafikavdelningen — till denna personal hänföras de befattningshavare, som hava lägre tjänsteställning än driftsbestyrer¹ och driftsassistent — gälla från och med den 1 januari 1911 följande bestämmelser.

*Underordnad
personal vid
trafikavdel-
ningen.*

För att bliva antagen till tjänstgöring vid statsbanorna med syftemål att vinna befordran till »telegrafist», »kontorist», »fuldmäktig», »stationsmester», »konduktör» och annan dylik befattning, fordras att vara i besittning av goda och väl bibehållna skolkunskaper.

Förefintligheten av de erforderliga kunskaperna konstateras genom prövning i räkning, skrivning samt norska språket (innanläsning samt återgivande av en berättelse).

Prövningen verkställes efter driftsbestyrerens förordnande av två fast anställda funktionärer, som anses vara lämpliga för uppdraget.

I fråga om antagandet till tjänstgöring med syftemål, som nyss nämnts, är konkurrensen fullt fri och följes därvid den grundsatsen,

¹ Driftsbestyrer motsvarar trafikdirektör hos oss.

att den, som har de bästa kunskaperna samt i övrigt förefaller att vara dugligast, främst kommer i åtanke.

De aspiranter, vilka antagas för att utbildas till stations- och kontorspersonal och som benämnas »trafikelever», placeras på vissa därför lämpliga stationer för att genom deltagande i arbetet förskaffa sig erfarenhet med avseende å göromålen därstädes.

De aspiranter, vilka antagits för att utbildas till konduktörspersonal och som benämnas »konduktörlärlingar», placeras att delta i arbetet å stationerna och å tåg, i ändamål att de må erhålla erfarenhet rörande de till deras blivande tjänsteområde hörande göromål.

Efter omkring ett års lärotid anställs med de elever och lärlingar, vilka enligt vederbörande stationsföreståndares eller konduktörs därom avgivna förklaring anses vara användbara, en särskild prövning inför två därtill förordnade tjänstemän för utrörande, huruvida aspiranterna må vara i besittning av sådan insikt och färdighet i tjänstens utövning, att de böra erhålla tillträde till en av järnvägsförvaltningen anordnad trafikskola, i vilken meddelas undervisning på två avdelningar, nämligen en avdelning för stations- och kontorspersonalen samt en avdelning för konduktörspersonalen.

Tillfälle att undergå sådan prövning, som nyss nämnts, för att därefter genomgå trafikskolan kan också lämnas sådana före den 1 januari 1911 anställda stationsbetjante och andra funktionärer, som anses vara därtill lämpliga samt vid anställd prövning visa sig vara i besittning av erforderliga kunskaper.

För att kunna befordras till »stationsmester»¹, »fuldmäktig», »kontorist», »telegrafist» eller »överkonduktör», fordras att med godkända betyg hava genomgått vederbörlig avdelning av trafikskolan. Vederbörande bör dessutom hava visat sig vara i besittning av praktisk duglighet samt med hänsyn till sina personliga egenskaper och till sitt uppträdande vara lämplig för den befattning, till vilken han önskar komma ifråga.

Beträffande personalen i de lägre graderna vid trafikavdelningen, såsom exempelvis stationsbetjante, växelkarlar, växelförmäu eller bromsare, äro fordringarna ifråga om skolkunskaper desamma som för antagning till trafikelev eller konduktörlärling.

Man har från norska järnvägsstyrelsen såsom ett kompletterande tillägg till de nu relaterade bestämmelserna ifråga om villkoren för den underordnade trafikpersonalens antagning och befordran meddelat, att

¹ Under benämningen »stationsmester» inbegripas alla stationsföreståndare, oavsett stationens storlek.

man vid den första antagningen lägger synnerlig vikt på, vilken utbildning vederbörande må äga, såsom om han avlagt examen från mellanskola, underofficersskola, handelsskola, folkhögskola o. s. v.

I fråga om maskinavdelningens underordnade personal finnas särskilda bestämmelser fastställda rörande antagandet av lokomotiveldare och lokomotivförare. För att kunna antagas till lokomotiveldare fordras viss tids verkstadspraktik ävensom avgångsexamen från teknisk aftonskola eller annan av järnvägen godkänd lägre teknisk skola. För framtiden avses, att vederbörande skall med nöjaktigt vitsord hava genomgått särskild fackskola, som är tilltänkt att av järnvägsförvaltningen anordnas.

Underordnad personal vid maskinavdelningen.

För att kunna antagas till lokomotivförare fordras bland annat, att minst två år hava tjänstgjort såsom ordinarie lokomotiveldare.

Beträffande den underordnade personalen vid banavdelningen finnas inga bestämmelser om kunskapsfordringar utfärdade. För banmästarebefattningarna önskar man dock i allmänhet någon elementär teknisk utbildning.

Underordnad personal vid banavdelningen.

Ifråga om den underordnade personalen å styrelsens och distriktens kontor har man meddelat, att denna personal rekryteras dels med funktionärer, som genomgått trafikskolan, och dels med personer, som genom deltagande i göromålen å vederbörande tjänsteställe förvärvat sig förfarenhet i arbetet därstädes. Vid antagandet av aspiranter till befattningar, som nu avses, tager man särskild hänsyn till den speciella föregående utbildning, varav vederbörande må vara i besittning.

Danmark.

För rekryteringen av en del befattningar vid de tekniska avdelningarna samt sådana befattningar vid järnvägsstyrelsens kontor, för vilkas bestridande utbildning vid högskola anses önskelig, anställes ett visst antal »aspiranter». Förutsättning för att kunna antagas till »aspirant» är, att vederbörande avlagt avgångsexamen från högre teknisk läroanstalt eller i förekommande fall akademisk examen, s. k. ämbetsexamen.

Danmark.

Vad angår sådana befattningar, som hos oss motsvara de tjänstebefattningar av högre grad, med avseende å vilka några speciella kompetensfordringar icke äro uppställda, rekryteras de lägre av dessa

befattningar eller befattningarna såsom »medhjælper»¹ och »assistent»² av personer, som antagits såsom »elever».

Sådana högre befattningar, för vilka icke kräves speciell kompetens, tillsätts genom befordran av dem, som äro eller varit medhjälpare eller assistenter.

Villkor för att kunna antagas till »elev» är bland annat att hava avlagt »realexamen», eller också annan offentlig examen, som minst kan jämnställas med nämnda examen.

Innan manlig elev kan utnämnas till medhjälpare vid trafikavdelningen, måste han hava genomgått en av järnvägsförvaltningen inrättad kurs eller fackskola samt i anslutning till denna kurs hava avlagt godkänd examen inför en av generaldirektören tillsatt examenskommission.

Vad de kvinnliga eleverna beträffar genomgå dessa icke ovan nämnda fackskola, men måste de av dem, som tillhöra räkenskapsavdelningen med underlydande kontor, inför en särskild tillsatt examenskommission avlägga godkänd examen i vissa till tjänsten hörande ämnen, innan de kunna utnämnas till kvinnliga medhjälpare vid nämnda avdelning.

Vid ban- och maskinavdelningarna kan såväl manlig som kvinnlig elev antagas till medhjälpare utan att hava avlagt någon särskild järnvägs-examen.

I fråga om befordran till befattning såsom »stationsmester»³ är föreskrivet, att vederbörande måste hava avlagt antingen sådan examen, som fordras för utnämning till medhjälpare vid trafikavdelningen, eller också hava undergått en särskild prövning inför ovan nämnda examenskommission.

De, som önska undergå sådan prövning, som nyss nämnts, äga att insända ansökning till direktören för trafikavdelningen, d. v. s. chefen för trafikavdelningen inom järnvägsstyrelsen. Ansökningen skall vara åtföljd av vederbörande förmäns utlåtande rörande sökandens kvalifikationer.

För att kunna antagas till »stationsarbetare», från vilken kategori befattningshavare stationernas underordnade personal samt tågpersonalen uttagas, fordras bland annat att kunna skriva en tydlig handskrift, kunna räkna samt minst besitta vanlig folkskolebildning.

För att antagas eller befordras till tågbetjänt eller tågförare krä-

¹ »Medhjælper» kan anses närmast motsvara extra skrivbiträde, e. o. kontorskrivare eller e. o. stationsskrivare hos oss.

² »Assistent» motsvarar närmast våra stationsskrivare och kontorskrivare.

³ Med denna benämning avses föreståndare för hållplats.

ves bland annat att hava undergått godkänd prövning i vissa tjänsten rörande ämnen inför en särskild av generaldirektören förordnad examenskommission. Ifråga om ansökning att få undergå denna prövning gäller detsamma som angående prövningen för vinnande av behörighet att befordras till »stationsmester».

Även för stationsarbetares befordran till befattning såsom »portör», vilken befattning närmast motsvarar vår stationskarlsbefattning, är uppställd fordran på godkänd prövning i vissa ämnen inför trafikdirektören eller av denne utsedd trafikinspektör eller fullmäktig jämte vederbörande stationsföreståndare.

Vad angår befattningen såsom lokomotivförare är stadgat, att, innan lokomotiveldare kan befordras till lokomotivförare, måste han undergå prövning inför maskindirektören eller en ingenjör jämte två av chefen för maskinavdelningen i styrelsen utsedda tjänstemän, såsom lokomotivmästare, lokomotivförmän eller lokomotivförare.

Vidkommande slutligen personalen vid statsbanornas sjöfart, d. v. s. vid ångfärjorna, är att märka, att denna personal måste uppfylla de fordringar, som i gällande sjöfartsförfattningar äro uppställda för motsvarande befattningar i handelsflottan.

Preussen.

Med hänsyn till arten av det tjänsteförhållande, vari de stå till järnvägen, indelas funktionärerna vid de preussiska statsbanorna i a) »Beamte», (funktionärer på ordinarie stat), b) »Hilfsbeamte» (funktionärer på extra stat) och c) »Arbeiter» (motsvarande våra extra arbetare).

Preussen.

De på ordinarie stat anställda befattningshavare bestå av tre kategorier nämligen:

- 1:o) Höhere Beamte (högre tjänstemän).
- 2:o) Mittlere Beamte (tjänstemän av mellangrad).
- 3:o) Untere Beamte (lägre tjänstemän).

Till kategorien »högre tjänstemän» höra presidenterna och medlemmarna i direktionerna samt i centralamtet i Berlin ävensom föreståndarne för de under direktionerna lydande s. k. amten, som ungefär motsvara våra sektioner. Till de högre tjänstemännen räknas också vissa i direktionerna såsom »Hilfsarbeiter» anställda tjänstemän, såsom »Regierungsassessor», »Regierungsbaumeister» och »Rechnungsdirektoren».

De högre tjänstemännen äro dels administrativa (juridiska) tjänstemän och dels tekniska tjänstemän.

För att kunna utnämnas till befattning såsom högre tjänsteman fordras i regel, att vederbörande avlagt högre juridisk eller teknisk statsexamen. Såsom villkor för att få avlägga den tekniska statsexamen gäller, bland annat, att vederbörande skall under åtta terminer hava studerat vid någon teknisk högskola samt avslutat dessa sina studier med s. k. diplomexamen.

Till tjänstemännen av mellangrad »Mittlere Beamte» höra »Bureau-beamten» (byråtjänstemän, ritare och kanslisters inbegripna), Oberbahnhofs-, Obergüter- och Oberkassenvorsteher (föreståndare för driftstjänsten, för godsexpeditionstjänsten samt för kassatjänsten på en större station).¹ Bahnhofs-, Güter- och Kassenvorsteher (föreståndare för driftstjänsten, för godsexpeditionstjänsten och för kassatjänsten å vissa andra stationer), »Eisenbahnassistenten» och »Bahnhofs-verwalter» (motsvarande våra förste stationsskrivare och stationsskrivare), Werkstättenvorsteher (verkstadsföreståndare), Oberbahnmeister (tjänsteman med ställning och åligganden väsentligt högre än överbanmästare hos oss), Bahnmeister (tjänsteman med ställning och åligganden åtskilligt högre än banmästares hos oss), Zugführer (tågbefälhavare), Lokomotivführer (lokomotivförare), Schiffskapitäne (ångfärjebefälhavare), Steuermänner (styrmän), Schiffsmaschinisten (maskinister å ångfärja) samt maskinister vid elektriska belysningsanläggningar.

I fråga om mellangradens tjänstemän skiljer man på *tekniska* samt *icke tekniska* tjänstemän.

Till den förstnämnda kategorien räknas driftsingenjörer (Betriebsingenieure), tekniska sekreterare (technische Eisenbahnsekretäre), tekniska byråassistenter (technische Bureauassistenten), banmästare och verkmästare.

Beträffande fordringarna på teoretiska förkunskaper gäller för de tekniska tjänstemännen av mellangrad följande.

Aspiranter till vinnande av anställning såsom byggnads- eller maskinteknisk sekreterare måste antingen a) förete, förutom intyg om rätt till ettårig värnplikt, avgångsbetyg från en av ministern för allmänna arbeten såsom tillräcklig godkänd fackskola (byggnadsskola eller högre maskinbyggnadsskola) eller också b) hava erhållit flyttningbetyg till »unterprima» i ett nioklassigt högre läroverk (kan anses motsvara tredje ringen vid vårt gymnasium), hava under tre år studerat vid en

¹ I Preussen är icke såsom hos oss rådande den ordningen, att man även på en större station har en befattningshavare, som fungerar såsom föreståndare för alla grenar av tjänsten å stationen, utan å de mera betydande stationerna finnas särskilda föreståndare för drifttjänsten, för godsexpeditionstjänsten och för kassatjänsten.

tysk teknisk högskola samt därefter hava avlagt en särskild prövning (Vorprüfung) inför en av ministern för allmänna arbeten utsedd prövningsnämnd.

Aspiranter till anställning såsom teknisk byråassistent, banmästare eller verkmästare måste inneha avgångsbetyg från en godkänd byggnadsskola, en högre maskinbyggnadsskola eller en maskinskola.

Såsom förutsättning för vinnande av anställning såsom teknisk tjänsteman av mellangrad gäller för övrigt, att vederbörande skall hava avlagt en för varje särskild befattning föreskriven järnvägsfacklig prövning.

Vad angår de icke tekniska tjänstemännen av mellangrad må här först nämnas, att desamma rekryteras dels med s. k. Militäranwärter — d. v. s. personer, som efter viss tids anställning i armén eller flottan, i allmänhet såsom underofficer (underofficer och underbefäl av manskapsgrad enligt den svenska härordningen), — genom en särskild handling, civilanställningspass (Zivilversorgungsschein), tillförsäkrats en viss företrädesrätt att ifrågakomma till vissa befattningar i statens tjänst under förutsättning därvid, att de fylla de kompetensfordringar, som för respektive befattningar kunna vara uppställda, dels ock med andra personer s. k. »Zivilsupernumerare», vilka antagits såsom aspiranter till de icke tekniska befattningarna av mellangrad.

Ytterligare ett sätt för rekryteringen av befattningarna såsom tjänstemän av mellangrad förekommer och består däri, att lägre tjänstemän (Unterbeamte) under vissa förutsättningar befordras till tjänstemän av mellangrad (se härom i det följande sid. 211).

En »Militäranwärter» måste, för att kunna vinna anställning såsom tjänsteman av mellangrad, äga en tydlig och ledig handstil, besitta säkerhet i rättskrivning samt i de vanliga räknesätten, inbegripet decimalbråk och proportionsräkning, tillräcklig förmåga att vårdat uttrycka sig i skrift samt hava tillfredsställande kunskap i geografi, särskilt i Tysklands och närliggande länders.

För att antagas till »Zivilsupernumerare» måste vederbörande inneha avgångsbetyg från en preussisk eller annan tysk läroanstalt med sexårig lärokurs (Progymnasium, Realprogymnasium, Realschule) eller från preussisk lantbruksskola eller också innehava intyg från ett nio- eller sjukklassigt högre allmänt läroverk om flyttning till »Obersekunda» (motsvarar andra ringen i vårt gymnasium). Det är särskilt utsagt, att aspiranter med flyttningsbetyg till Oberprima (motsvarar fjärde ringen i vårt gymnasium) företrädesvis komma i fråga till antagning.

»Zivilsupernumeraren» måste därjämte, efter att hava undergått

viss tids — tre års — utbildning, avlägga en särskild fackprövning (Fachprüfung erster Klasse) för att kunna anses kompetent till befattning såsom tjänsteman av mellangrad.

Kunskapsfordringarna för befattningarna såsom lägre tjänstemän i allmänhet (untere Beamte) äro, att vederbörande kan läsa tryckt och skrivet, vare sig tyska eller latinska bokstäver använts, att vederbörande kan skriva tysk stil läsligt samt kan räkna hela tal med de fyra enkla räknesätten. För vissa av de lägre tjänstemännen fordras dock större skolkunskaper.

Så fordras exempelvis av verkstadsförmän ett visst ökat mått av insikter i matematik.

Slutligen må nämnas, att det med avseende å flertalet lägre tjänstemannabefattningar är föreskrivet, att sökanden skall hava avlagt en för vederbörande befattning bestämd järnvägsfacklig prövning.

Sachsen.

Sachsen.

Vid de sachsiska statsjärnvägarna har man tre kategorier tjänstemän, nämligen »Oberbeamte» (tjänstemän av högre grad), »Mittelbeamte» (tjänstemän av mellangrad) och »Unterbeamte» (tjänstemän av lägre grad).

Till tjänstemän av högre grad (»Oberbeamte») höra presidenten och vice presidenten i generaldirektionen, juridiska och tekniska ledamöter (»Oberräte») i generaldirektionen, cheferna i järnvägsdirektionerna, »Finanzamtänner», bantekniska och maskintekniska »Bauamtänner», »Finanzassessor», »Direktionsreferendare» (föredragande i direktionerna), bantekniska »Regierungsbaumeister» samt maskintekniska »Regierungsbaumeister».

De juridiska tjänstemännen av högre grad måste hava avlagt två prövningar eller examina, nämligen en inför den juridiska prövningskommissionen vid universitetet i Leipzig samt en, den senare i ordningen, inför kommissionen för juridisk statsexamen i Dresden. Mellan den första och den andra examen har vederbörande att fullgöra fyra års förberedande tjänstgöring. Denna äger rum vid olika domstolar och å advokatkontor. Tjänstgöringen å advokatkontor kan med justitieministeriets medgivande för viss tid utbytas mot tjänstgöring hos någon förvaltningsmyndighet.

Av de tekniska tjänstemännen av högre grad fordras, att de skola hava genomgått en fyraårig kurs vid någon av tyska rikets tekniska högskolor. Härjämte måste de vid tekniska högskolan i Dresden hava

avlagt en särskild examen, omfattande diplomprövning, förprövning och huvudprövning. Vidare måste de genomgå viss tids praktisk utbildning, omfattande minst tre år för de bantekniska och minst två år för de maskintekniska tjänstemännen, samt därefter hava avlagt en andra huvudprövning inför den tekniska överprövningsmyndigheten i Dresden.

Till tjänstemän av mellangrad (»Mittelbeamte») höra »Transportoberinspektor», »Verkehrsoberinspektor», huvudkassör, föreståndare för revisionsbyrå, föreståndare för förvaltningsbyrå, »Bureauinspektor», »Transportinspektor», »Verkehrsinspektor», revisorer, kassörer, järnvägsöversekreterare, byggnadsöversekreterare, föreståndare för elektricitetsverk, överstationsföreståndare av 1:sta och 2:dra grad, övergodstrafikföreståndare, banförvaltare av 1:sta och 2:dra klass, öververkmästare, stationsföreståndare, godstrafikföreståndare, föreståndare för godsexpedition och för biljettexpedition, järnvägssekreterare, byggnadssekreterare, lokomotivstationsföreståndare av 1:sta och 2:dra klass, överbanmästare, övertelegrafmästare, verkmästare, banmästare av 1:sta och 2:dra klass, gasmästare av 1:sta och 2:dra klass, telegrafmästare av 1:sta och 2:dra klass, lokomotivförare, järnvägsassistenter för byrå- och stationstjänst, stationsförvaltare, tekniska byråassistenter.¹

Till befattningarna såsom »Transportoberinspektor», »Verkehrs-oberinspektor», huvudkassör, föreståndare för byrå, »Bureauinspektor», »Transportinspektor», »Verkehrsinspektor», revisor, kassör och järnvägsöversekreterare befordras personer, som varit järnvägsassistenter och därefter järnvägssekreterare. Befattningarna såsom överstationsföreståndare, övergodstrafikföreståndare, stationsföreståndare, godstrafikföreståndare samt föreståndare för godsexpedition och biljettexpedition rekryteras med personer, som varit järnvägsassistenter och stationsförvaltare. Från befattningarna såsom överstationsföreståndare eller övergodstrafikföreståndare plägar också ske befordran till »Transportinspektor», till »Verkehrsinspektor» och till revisor.

Befattningarna såsom byggnadsöversekreterare, föreståndare för elektricitetsverk, byggnadssekreterare, överbanmästare och banförvaltare besättas med personer, som innehaft banmästarbefattning eller befattning såsom verkmästare eller telegrafmästare. Till öververkmästare sker befordran från befattningen såsom verkmästare.

Beträffande befattningarna såsom järnvägsassistent och stationsförvaltare gäller såsom kompetensfordran, att vederbörande skall hava

¹ Befattningen såsom teknisk byråassistent är avsedd att framdeles förändras till ritarbefattning. Ritarna hänföres till tjänstemän av lägre grad.

avlagt avgångsexamen från realskola eller annan läroanstalt, som enligt finansministeriets bedömande kan med avseende å undervisningsresultatet anses vara jämnställd med realskolan, eller att vederbörande genomgått åtminstone »Untersekunda»¹ i ett gymnasium eller ett realgymnasium. Vederbörande måste därjämte hava avlagt en för befattningarna ifråga föreskriven särskild fackprövning.

Vad angår aspirant till utbildning för befattningarna såsom banmästare, telegrafmästare och teknisk byråassistent fordras i avseende å allmänbildning samt teknisk bildning, att vederbörande erhållit avgångsbetyg från någon godkänd teknisk statsskola eller från annan skola, som beträffande undervisningen kan anses jämnställd därmed. Härjämte fordras, att aspiranten skall, efter förutgången praktisk utbildning, avlägga särskild fackprövning.

För aspiranterna till befattningarna såsom banförvaltare, föreståndare för elektricitetsverk, verkmästare och öververkmästare äro fordringarna i huvudsak lika med vad som nyss angivits.

Beträffande befattningarna såsom tjänstemän av lägre grad (»Unterbeamte») gäller såsom villkor för befordran till sådan befattning, att vederbörande måste hava avlagt den särskilda fackprövning, som finnes bestämd för den befattning, varom fråga är. Fordran på viss högre skolbildning finnes ej uppställd.

I fråga om fördelningen av göromålen mellan tjänstemännen av lägre grad (»Unterbeamte») samt övriga tjänstemän har den sachsiska järnvägsförvaltningen meddelat, att tjänstemännen av lägre grad i regel användas till mindre viktiga, mera mekaniska arbeten. Några bestämda normer därutinnan funnes emellertid icke fastställda. Det skulle för övrigt — har den sachsiska järnvägsförvaltningen uttalat — med hänsyn till mångfalden och den skiftande arten av de göromål som förekomma i järnvägstjänsten, i praktiken ofta icke låta sig göra att iakttaga dylika normer.

Bayern.

Bayern.

I Bayern skiljer man på »högre» tjänst, »mellangradens» tjänst samt »lägre gradens» tjänst.

Befattningshavarna i den högre tjänsten äro statsministern, ministerialdirektörerna, direktionspresidenterna, ministerialråden, överrege-

¹ Motsvarar första ringen i vårt gymnasium.

ringsråden, regeringsråden, direktionsråden, överläkaren, övergeometern, överinspektörerna, överbaninspektörerna, övermaskininspektörerna, direktionsassessorerna, inspektörerna, byggnadsinspektörerna, järnvägsassessorerna, järnvägsgeometern samt kemisten.

Såsom villkor för befordran till befattning i högre tjänst fordras, att vederbörande skall, allt efter arten av den befattning, varom fråga är, hava avlagt statsexamen antingen för den högre administrativa tjänsten eller för den högre tekniska tjänsten eller också hava avlagt den praktiska tävlingsprövningen för anställning vid Bayerska lantmäteriet. Beträffande befattningen såsom kemist gäller, att man i varje särskilt fall prövar, huruvida vederbörande må äga nödiga förutsättningar.

Till mellangradens tjänst höra befattningarna såsom »Geheime»-sekreterare och »Geheime»-registratorer samt sekreterare och registratorer i statsministeriet, »Oberbahnverwalter», »Bahnverwalter», tekniska järnvägssekreterare, överbanmästare samt fartygsbefälhavare av 1:sta klass.

Tillträde till drifts- och förvaltningstjänsten — d. v. s. den icke tekniska tjänsten — av mellangrad kan vinnas av civila aspiranter, vilka vid allmän tysk läroanstalt förvärvat det mått av allmänbildning, som fordras för att kunna få fullgöra sin värnplikt såsom ettårsfrivillig. Förutom civila aspiranter kunna också antagas s. k. Militäranwärter¹, vilka icke förvärvat sig behörighet att fullgöra sin militärtjänst som ettårsfrivilliga, men som genom avläggande av en förprovning visa sig äga erforderlig allmänbildning.

Vad angår den tekniska tjänsten av mellangrad kunna för vinnande av anställning såsom aspirant till befattning inom densamma sådana personer anmäla sig, vilka, till följd därav att de innehava avgångsbetyg från någon minst sexårig tysk allmän mellanskola, äga rätt att fullgöra sin militärtjänst såsom ettårsfrivilliga samt erhållit avgångsbetyg från kungliga tekniska institutet i Nürnberg.

För lägre gradens tjänst är, såvitt teoretiska kunskaper angår, tillfyllest med folkskolebildning, dock att aspiranter till anställning såsom byggnadsassistenter eller såsom ritare i byggnads- eller lantmäteriteknisk tjänst måste innehava avgångsbetyg från en bayersk byggnadsskola.

Beträffande befattningarna såväl i »mellangradens» tjänst som i lägre gradens tjänst gäller, att, innan ordinarie anställning kan vinnas, vederbörande måste efter genomgången utbildningstid hava avlagt en särskild fackprövning, s. k. anställningsprövning.

¹ Vad som förstås med »Militäranwärter» finnes angivet å sid 37.

Det har meddelats, att man i regel använder befattningshavarna i den högre tjänsten endast på ledande poster inom den inre tjänsten (i statsministeriet, i järnvägsdirektionerna, i de centrala amten samt vid inspektionerna). Personalen av mellangrad användes å de mera krävande posterna på byråerna för den inre tjänsten likasom ock å de ledande posterna i den yttre tjänsten. För övriga poster använder man personal i lägre gradens tjänst. Man iakttaget, att på enahanda poster högre tjänstemän icke få tura i tjänstgöring med mellangradens tjänstemän, samt mellangradens tjänstemän icke med lägre gradens tjänstemän.

Österrike.

Österrike.

Den på stat anställda personalen vid de österrikiska statsbanorna är uppdelad i tre kategorier, nämligen: »Beamte», vilka motsvara våra tjänstemän av högre grad, samt »Unterbeamte» och »Diener», vilka båda senare kategorier omfatta sådana befattningshavare, som motsvaras av våra tjänstemän av lägre grad.

Såsom allmän fordran för anställning inom ovannämnde tjänstekategorier gäller, att vederbörande skall visa sig äga kunskap i tyska språket såsom tjänstespråk i ord och skrift samt dessutom efter omständigheterna även sådan språkkunskap, som med hänsyn till beröringen i tjänsten med allmänheten kan anses vara nödvändig i vederbörande befattning.

För anställning i sådana befattningar såsom »Beamte», för vilkas bestridande erfordras juridisk eller teknisk bildning, kräves, att vederbörande avlagt rätts- eller statsvetenskaplig examen vid universitet eller genomgått teknisk högskola samt, vad angår teknisk befattning, därjämte vid någon teknisk högskola inom landet bestått så kallad stats- eller diplomprövning i de fack, vari för den befattning, varom fråga är, insikter äro av nöden.

Sökande till annan befattning såsom »Beamte» måste förete antingen intyg över fullständig avgångsexamen från högre gymnasium (Ober Gymnasium), från högre realskola (Ober Realschule) eller från någon ur utbildningssynpunkt därmed jämförlig inländsk läroanstalt eller intyg, utvisande att vederbörande vid militär läroanstalt avlagt examen, berättigande till inträde vid krigsskola, eller ock bevis om undergången godkänd prövning för behörighet att få fullgöra sin militärtjänst såsom ett års frivillig.

Vad angår sådana »Beamte», som anställas i »Kanzlei-Dienste» för utförande av renskrivning och andra enklare göromål, fordras för dem endast vanlig folkskolebildning.

De, som antagas såsom aspiranter till befattningar såsom »Beamte» i drifts- eller förvaltningstjänsten, hava att under viss tid praktisera eller deltaga i tjänsten såsom volontärer för att på så sätt inhämta insikter i de förhållanden, som röra tjänsten. Härjämte skola de undergå särskilda provningar, därav två, nämligen en i telegraftjänst och en i allmän järnvägstjänst (Verkehrsdienst), äro gemensamma för samtliga volontärer samt den tredje är avpassad med hänsyn till den tjänstegren, åt vilken aspiranten avser att ägna sig.

Befrielse från undergående av de två förstnämnda provningarna kan medgivnas i undantagsfall, då det på förhand synes vara uppenbart, att vederbörande med hänsyn till blivande anställning i ett specialfack icke kommer att hava användning för de insikter, vilkas förefintlighet nämnda provningar äro avsedda att konstatera.

»Unterbeamte», vilka närmast motsvara de högre av våra tjänstemän av lägre grad, såsom stationsmästare, vagnmästare, banmästare med flere, måste, med undantag för dem, som innehåft ställning såsom underofficer i armén eller flottan, förebringa bevis om, att de äro i besittning av den allmänna skolbildning, som förvärfvas i borgarskola, teknisk skola, lägre realskola, (Unterrealschule), i lägre gymnasium (Untergymnasium) eller därmed jämförlig militär läroanstalt.

Av befattningshavare, som äro att hänföra till »Diener» och vilka motsvara de lägre av våra tjänstemän av lägre grad, kräves, att de äro i besittning av det kunskapsmått, som förvärfvas i de allmänna folkskolorna.

För befordran till befattning såsom »Unterbeamte» och »Diener» förutsättes, att den sökande fullgjort viss tids tjänstgöring samt på godkänt sätt undergått sådan provning med avseende å fackkunskaper, som för vederbörande befattning må vara föreskriven.

Schweiz.

I fråga om befattningarna i generaldirektionen, befattningarna vid distriktsstyrelserna samt sådana vid distrikten eljest förekommande befattningar, som hänföras till högre befattningar, såsom exempelvis banyingenjörsbefattningarna och maskiningenjörbefattningarna, finnas icke genom reglemente eller författning fastslagna några särskilda kompetensfordringar, utan man prövar och avgör i varje särskilt fall, huruvida vederbörande må vara skickad och kompetent för den befattning, varom fråga är.

Schweiz.

Beträffande de högre tjänstemännen (»Oberbeamten») önskar man i regel, att de skola äga högskolebildning.

Personer, som icke besitta dylik bildning, kunna dock till följd av visad duglighet vinna befordran till de högre posterna. Detta förekommer företrädesvis i drifttjänsten, i kommersiell tjänst samt i tjänsten rörande tariffväsendet.

I banbyggnadstjänst, i banunderhållstjänst, i drifttjänst samt i verkstadstjänst använder man, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, på de högre posterna ingenjörer, det vill säga personer, som genomgått teknisk högskola. I undantagsfall kunna dock »teknici», varmed förstås personer med lägre teknisk underbyggnad, rycka upp till dylika högre poster, därest de visat sig särskilt dugliga.

Då nu omhandlade befattningar kungöras lediga till ansökan, vilket sker i järnvägens tidning för tjänstemeddelanden (Eisenbahn-Amtsblatt), meddelas tillika underrättelse om kompetensfordringarna för desamma.

Angående fordringarna för den vid själva driften eljest sysselsatta personalens anställning finnas bestämmelser meddelade i ett den 4 augusti 1910 utfärdat reglemente.

Stationsföreståndarebefattningarna samt sådana befattningar, som hos oss i regel bestridas av stationstjänstemän av högre grad, såsom av underinspektorer, expeditionsföreståndare och så vidare, rekryteras på så sätt, att man i mån av behov antager så kallade lärlingar i stations-tjänsten, vilka befordras först till de lägre samt sedermera till de högre befattningarna. För att kunna antagas till dylik lärling måste vederbörande besitta minst det kunskapsmått, som förvärfvas i de obligatoriska statsskolorna, det vill säga i de vanliga folkskolorna och mellanskolorna. Särskilt fordras, att aspirant till anställning såsom lärling skall på sitt modersmål kunna såväl muntligen som i skrift obehindrat redogöra för en tilldragelse ur det dagliga livet utan att begå några större fel mot grammatik eller mot logisk tankegång. Därjämte fordras, att vederbörande skall äga tillräcklig kunskap i ytterligare ett av de språk, som äro behöfliga för den tjänst, i vilken vederbörande önskar att låta anställa sig. Då i de vanliga folkskolorna i regel icke meddelas undervisning i främmande språk, har följden av sistnämnda fordran blivit, att stationslärlingarna nästan uteslutande rekryteras med elever från mellanskolor, såsom repetitionsskolor, fortsättningsskolor, gymnasier och så vidare. För att kunna utnämnas till befattning av nu angivet slag fordras vidare, att vederbörande skall hava avlagt en för befattningen föreskriven fackprövning, vilken förrättas av järnvägsfunktionärer, som av järnvägsförvaltningen blivit utsedda därtill. Beträffande nu omhandlade

befattningar må anmärkas, att de i regel tillsättas utan att förut kungöras lediga till ansökan.

Vad angår befattningarna såsom banmästare¹ pläga desamma tillsättas antingen på så sätt, att man antager aspiranter, vilka under minst två år med framgång följt undervisningen vid någon teknisk läroanstalt eller någon därmed likvärdig yrkesskola samt därjämte under viss tid praktiserat i facket, eller också på så sätt, att man till banmästare befordrar banmästarassistent eller särskilt duglig arbetsförman, vilken är förfaren i skrivgöromål samt i räkenskapsväsendet. Till banmästarassistenter antagas antingen dugliga arbetsförmän eller också aspiranter, som genomgått tvåårig kurs vid någon teknisk läroanstalt eller därmed likställd yrkesskola. Beträffande arbetsförmän är icke uppställd fordran på större underbyggnad än vanlig folkskolebildning.

För antagning till banmästare, banmästarassistent eller arbetsförman måste vederbörande hava undergått särskild, för var och en av de angivna befattningarna föreskriven prövning.

Beträffande lokomotivförare och eldare, tågkontrollörer samt tillsyningsmän för de elektriska apparaterna för telegraftjänsten fordras av dem minst det kunskapsmått, som förvärfvas i statens obligatoriska skolor, varjämte de skola hava undergått särskild av järnvägen anordnad prövning eller examen.

Av de befattningshavare i övrigt, som motsvara våra tjänstemän av lägre grad, fordras vanlig folkskolebildning samt därjämte, att de med framgång undergått särskild för varje befattning avpassad prövning eller examen inför utsedde befattningshavare vid järnvägen.

Personaluppsättning och göromål inom olika arbetsområden.

Kommissionen övergår härefter till att redogöra för personaluppsättningen² vid de olika förvaltningsorganen vid statens järnvägar samt för de huvudsakliga göromål och åligganden, som inom olika tjänsteområden eller tjänsteställen tillkomma vederbörande befattningshavare.

Vad angår de särskilda befattningshavarnes göromål och åligganden har redogörelsen begränsats till att avse de befattningshavare, för

*Personalupp-
sättning och
göromål.*

¹ En banmästares tjänsteområde omfattar i regel en bansträcka om 25 å 30 kilometer och den underlydande personalen utgöres av 2 å 3 förmän med 15 till 30 arbetare.

² Uppgifterna angående personaluppsättningen avse, där ej annat anges, ställningen i april 1912.

vilka kompetens- eller kvalifikationsfordringarna äro fastställda i instruktionen, samt de befattningshavare i övrigt, beträffande vilka ur jämförelsesynpunkt en redogörelse ansetts vara påkallad.

Redogörelsen grundar sig dels på vad kommissionen vid besök å olika tjänsteställen iakttagit, dels på innehållet i instruktionen och arbetsordningarna för järnvägsstyrelsen och distriktsförvaltningarna, dels ock på uppgifter, som lämnats av järnvägsstyrelsen.

Det har synts kommissionen vara lämpligt, att kommissionen i samband med redogörelsen för varje tjänsteområde eller tjänsteställe uttalar sig därom, huruvida där kan anses förekomma användning av överkvalificerad arbetskraft samt därvid tillika angiver, med vad slags personal denna arbetskraft bör ersättas.

Järnvägsstyrelsen.

*Järnvägs-
styrelsen.*

Styrelsen utgöres av:

en generaldirektör och chef för statens järnvägar,

en överdirektör och souschef vid statens järnvägar,

en överingenjör, därest sådan tjänsteman finnes förordnad för handläggning av järnvägsbyggnadsärenden,

sexton byrådirektörer, föredragande en var för de ärenden, vilka tillhöra den byrå inom järnvägsstyrelsen, som han förestår, och bland dem inberäknad den generalstabsofficer, som är anställd såsom byrådirektör för militärbyrån, samt

två järnvägsfullmäktige och vid förfall för någon av dem en suppleant för järnvägsfullmäktige.

Styrelsens byråer.

*Byråerna i
järnvägs-
styrelsen.*

Såsom av ovanstående framgår äro byråerna inom styrelsen till antalet sexton, därav åtta, nämligen banbyrån, bankonstruktionsbyrån, bangårdsbyrån, telegrafbyrån, maskinbyrån, förrådsbyrån, maskininspektionsbyrån och byrån för elektrisk drift gå under benämningen »tekniska» byråer samt åtta nämligen administrativa byrån, kameralbyrån, trafikbyrån, tidtabellsbyrån, militärbyrån, persontaxebyrån, inrikes godstaxebyrån och utrikes godstaxebyrån benämnas »icke tekniska» byråer.

Personaluppsättningen i detalj å de olika byråerna framgår av den vid detta betänkande såsom bilaga I fogade förteckning.

I avseende härå torde emellertid här lämpligen böra meddelas följande.

Av uppgiften om styrelsens sammansättning framgår, att å varje byrå finnes anställd en byrådirektör såsom föreståndare.

Å var och en av de icke tekniska byråerna, med undantag av kameralbyrån, tidtabellsbyrån och militärbyrån, finnes anställd en notarie, vilken, där ej annorlunda förordnas, tjänstgör såsom byrådirektörens närmaste man och ställföreträdare.

I fråga om kameralbyrån tjänstgör notarien å administrativa byrån såsom byrådirektörens närmaste man och ställföreträdare.

Å tidtabellsbyrån äro anställda två notarier, därav den ena, nämligen den, som generaldirektören bestämmer, tjänstgör såsom byrådirektörens närmaste man.

Å militärbyrån är såsom byrådirektörens närmaste man och ställföreträdare anställd en militärassistent,¹ varjämte å byrån finnes anställd en notarie.

Vidare finnas anställda:

å *administrativa byrån*

en ombudsman och

en registrator;

å *kameralbyrån*

en kassör; samt

å *inrikes godståxebyrån*

en matematiker, vilken tjänstgör jämväl å persontaxebyrån och utrikes godståxebyrån.

Personalen i övrigt å de icke tekniska byråerna utgöres av bokhållare och kontorsskrivare, varjämte å vissa byråer finnas anställda vaktmästare.

Av bokhållarna och kontorsskrivarna äro en del manliga och en del kvinnliga.

Vad de tekniska byråerna angår finnes å var och en av dem, med undantag för bankkonstruktionsbyrån, förrådsbyrån och maskininspektionsbyrån, anställd en byråingenjör av 1:a klass, vilken, där ej annorlunda förordnas, tjänstgör såsom byrådirektörens närmaste man och ställföreträdare.

Å bankkonstruktionsbyrån äro anställda två, samt å förrådsbyrån tre byråingenjörer av 1:a klass. Generaldirektören bestämmer, vilken av dem som skall tjänstgöra såsom byrådirektörens närmaste man.

¹ Militärassistenten är liksom byrådirektören för militärbyrån icke anställd på stat vid statens järnvägar. Han är officer, som genom generalorder på viss tid beordrats till tjänstgöring vid statens järnvägar.

Å maskininspektionsbyrån är anställd och tjänstgör såsom byrådirektörens närmaste man en byråingenjör av 2:a klass.

Härjämte äro anställda:

å banbyrån

en arkitekt, vilken tjänstgör jämväl å bangårdsbyrån,
en notarie, vilken tjänstgör jämväl å bankkonstruktionsbyrån, telegrafbyrån och bangårdsbyrån;

å bankkonstruktionsbyrån

två byråingenjörer av 2:a klass;

å maskinbyrån

en notarie, vilken tjänstgör jämväl å maskininspektionsbyrån samt byrån för elektrisk drift,

två byråingenjörer av 2:a klass;

å förrådsbyrån

en notarie;

en byråingenjör av 2:a klass.

I övrigt äro å de tekniska byråerna anställda underingenjörer och ritare eller endera ävensom bokhållare och kontorsskrivare eller endera.

Av kontorsskrivarna äro en del manliga och en del kvinnliga.

Byrådirektör.

Byrådirektör åligger att bereda och, allt efter vad i instruktionen närmare bestämmes, antingen föredraga eller ock avgöra de ärenden, vilka tillhöra hans byrå, och vilkas handläggning icke enligt stadgandena i instruktionen eller på grund av särskilt uppdrag tillkommer annan tjänsteman. Han har tillsyn över göromålen inom byrån och denna tillhörande kontor samt ansvarar för, att styrelsens beslut i de av honom handlagda ärendena varda skyndsamt expedierade.

*Byrådirektörs
närmaste
man.*

Den befattningshavare, vilken tjänstgör såsom *byrådirektörs närmaste man*, har att vid tjänstledighet eller förfall för byrådirektör vikariera för denne. Härjämte åligger honom, enligt den för styrelsen utfärdade arbetsordning:

att närmast under byrådirektören leda å byrån förekommande göromål samt ansvara för deras behöriga gång;

att i de fall, då byrådirektören icke meddelat bestämmelse därom, mellan byråns tjänstemän fördela förekommande göromål samt lämna för deras utförande erforderliga anvisningar; samt,

där byrådirektör ej annorlunda förordnat,

att uppsätta eller ansvara för uppsättandet av utgående skrivelser och andra expeditioner i de till byrån hörande ärenden, i vilka byrådirektören icke själv verkställer uppsättningen;

att utföra eller ansvara för utförande av beräkningar, utredningar och ritningar, som skola å byrån verkställas;

att granska och till bevis om verkställd granskning med sin signatur förse koncept, som uppsatts av övriga tjänstemän å byrån; samt

att granska och intyga riktigheten av avlöningslistorna för byråns personal samt räkningar och övriga utgifter för byrån.

Ombudsmannens åligganden äro, enligt instruktionen och arbetsordningen:

*Ombuds-
mannen.*

att bereda samt i styrelsen föredraga de bestraffningsärenden, som tillhöra styrelsens avgörande;

att tillhandagå byrådirektören för administrativa byrån med beredning av de till byråns handläggning hörande ärenden av rättslig art;

att i rättegångar och andra mål efter erhållet uppdrag utföra styrelsens talan;

att, där ej annorlunda förordnas, ombesörja de bevakningar och förnyelser samt åtgärder i övrigt av rättslig natur, som för styrelsens räkning kunna förekomma;

att efter anmodan av byrådirektör avgiva yttrande i rättsliga frågor;

att emottaga och vårda de värdehandlingar eller förbindelser, som till honom överlämnas, samt över dem föra förteckning; samt

att efter erhållet uppdrag verkställa förhör i disciplinära mål angående styrelsens personal.

Registratorn har, enligt arbetsordningen, till åliggande:

Registratorn.

att emottaga till styrelsen inkommande handlingar samt beträffande stämningar och delgivningar ävensom i andra förekommande fall meddela bevis om emottagandet;

att till generaldirektören inlämna de inkomna handlingarna samt, sedan de blivit av generaldirektören genomgångna och försedda med fördelningstecken, ombesörja deras fördelning till respektive byråer;

att till styrelsens kassa avlämna ingående kontanta medel och anvisningar;

att föra förteckning över styrelsens bibliotek samt vårda den del därav, som icke förvaras å de olika byråerna, ävensom ombesörja anskaffande av böcker och tidskrifter efter av styrelsen godkänd plan;

att tillhandagå ämbetsmyndigheter ävensom enskilda med de uppsynningar i tjänsten, vilka han kan vara i tillfälle att lämna;

att omhändervarda vården och förvaringen av de till styrelsens gemensamma arkiv hörande handlingar;

att ombesörja stämpelbeläggning samt översändande eller utlämnande till vederbörande av de konstitutorial, som av styrelsen utfärdas, även-

som stämpelbeläggning av konstitutorial eller motsvarande handling för styrelsens personal i anledning av inträdd löneförhöjning;

att handhava utgivandet av styrelsens ordersamling;

att efter meddelande från vederbörande byråer om skedda utnämningar, avsked och entlediganden ofördröjligen föranstalta om dessas införande i post- och inrikes tidningar, i förekommande fall efter sammanfattande av dylika meddelanden från olika byråer;

att ansvara för nödig tillgång av samt tillhandahålla de för de olika byråerna erforderliga blanketter till koncept ävensom med arkstämpel försett papper för utgående skrivelser och kuvert;

att föra liggare över aspiranter till anställning såsom extra ordinarie tjänsteman av högre grad å styrelsens byråer och kontor;

att hava inseende över den å administrativa byrån för utförande av renskrivningsgöromål anställda personal; samt

att föra liggare över alla till styrelsen inkomna kungl. brev eller resolutioner angående enskilda järnvägar.

Kassören.

Kassörens åligganden äro, enligt arbetsordningen:

att emottaga och i förekommande fall med förbehåll om annotation å kammarkontoret kvittera till styrelsen ingående kontanta medel eller anvisningar;

att till stationerna utsända meddelanden om gjorda inbetalningar för trupptransporter samt deras redovisande uti trafikuppbörden;

att mot behörigt kvitto göra de utbetalningar, som av vederbörande inom styrelsen anordnas och som i kammarkontorets kassakontrollbok äro annoterade;

att ofördröjligen ombesörja insättning å styrelsens giroräkning i riksbanken av inflytande medel, i den mån de icke erfordras för nära förestående kända utgifter;

att ombesörja uttagning av de belopp, varå utfärdats anvisning i styrelsens giroräkning i riksbanken;

att, efter av överingenjören gjord rekvisition, från riksgäldskontoret eller statskontoret uttaga av statsmakterna beviljade anslag för statens järnvägsbyggnader samt ombesörja dessas överlämnande till bankinrättning eller annan vederbörande;

att för varje dag efter expeditionstidens slut uppräknas kassan;

att föra kassabok över inkomster och utgifter;

att för varje dag till styrelsen avgiva kassarapport samt för varje månad kassaredogörelse; samt

att låta å posten avhämta alla till styrelsens kassa ställda assure-

rade eller rekommenderade brev samt därefter i kassakontrollantens närvaro öppna dem och uppräknat innehåll.

Tjänsteman, som tjänstgör såsom *kassakontrollant* — för närvarande en manlig bokhållare — åligger:

att föra kassakontrollbok över inkomster och utgifter;

att i särskild liggare bokföra räkningar å trupptransporter;

att för varje dag efter expeditionstidens slut kontrollräkna kassan, som därefter inlåses i kassaskåp medelst olika nycklar, därav den ena förvaras av kassören och den andra av kassakontrollanten;

att granska och till riktigheten bestyrka kassörens kassarapporter och kassaredogörelser samt ansvara för, att den å dessa handlingar angivna kontanta behållningen förefinnes och vederbörligen förvaras; samt

att, i den mån göromålen å kassan det medgiva, utföra arbete för kammarkontorets räkning.

Arkitekten åligger, enligt arbetsordningen:

Arkitekten.

att uppgöra ritningar samt material- och entreprenadförslag till nya husbyggnader, även vid beslutade nya statsbanor, eller till förändring av befintliga sådana;

att hålla vård över de å arkitektkontoret förvarade ritningar och andra handlingar;

att tillse och ansvara för förändret av journaler över från kontoret utgående ritningar och förslag; samt

att efter medgivande för varje gång av byrådirektören för banbyrån företaga inspektionsresor till orter, där byggnadsföretag pågå eller planeras.

Matematikern har, enligt arbetsordningen, till åliggande:

Matematikern.

att utföra och leda utredningar rörande järnvägsekonomiska förhållanden; och

att biträda å de tre taxebyråerna med annat erforderligt arbete ävensom verkställa behövlige utredningar för andra byråers räkning.

I fråga om övriga å byråerna anställda tjänstemäns åligganden angivas de i arbetsordningen på så sätt, att det utsäges, att det tillkommer varje byrå:

Byråtjänstemännen i övrigt.

att tillhandagå byrådirektören vid beredning av byrån tillhörande ärenden;

att uppsätta utgående skrivelser och expeditioner i dylika ärenden;

att med avseende å byrån tillhörande ärenden uppsätta protokoll, då sådant skall hållas;

att föranstalta om verkställande av utskrifter samt ombesörja erforderlig kollationering av desamma;

att avsända alla skrivelser och expeditioner, som skola från byrån utgå;

att ombesörja, att i förekommande fall skrivelser eller beslut i ärenden, som tillhöra byråns handläggning, utan dröjsmål delgivas vederbörande byråer och kontor, direktionen för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa eller annan, som bör erhålla del därav;

att föra diarium eller i förekommande fall liggare över alla till byrån inkommande ärenden av beskaffenhet att de böra i diarium eller liggare införas;

att föra liggare över de å byrån och tillhörande kontor anställda extra ordinarie och extra tjänstemän samt tillfällig personal;

att föra sjuk- och permissionsjournal enligt av styrelsen fastställt formulär för å byrån anställd personal;

att för varje månad till revisionskontoret avgiva, efter fastställt formulär, uppgifter från sagda journal att användas vid granskning av byråns avlöningslistor;

att föra straffjournal för byråns personal;

att föra de liggare och journaler i övrigt, som må vara erforderliga;

att granska alla till byrån inkommande tjänsterapportor i de avseenden, som höra till byråns verksamhetsområde, samt till byrådirektören anmäla därvid förekommande anmärkningar;

att uppgöra avlöningslistor för byråns personal samt avlämna dem till revisionskontoret för granskning; samt

att för varje år upprätta i bevillningsförordningen föreskrivna uppgifter angående den vid byrån anställda personalens under föregående år uppburna avlöningsförmåner.

Beträffande en avdelning inom en av byråerna har kommissionen ansett sig böra lämna en särskild redogörelse.

Kommissionen avser inrikes godstaxebyråns avdelning för tariffskrivning eller, såsom den också benämnes, »tariffkontoret».

Personalen å denna avdelning utgöres av:

1 manlig bokhållare, vilken tjänstgör såsom föreståndare,

3 manliga kontorsskrivare,

2 e. o. manliga »

10 kvinnliga »

3 e. o. kvinnliga »

Arbetet å ifrågakvarande avdelning eller kontor består huvudsakligen i:

att beräkna samtrafiksvägar, d. v. s. att efter givna grunder uträkna, över vilka banor eller bandelar en försändelse mellan två, å

olika, i samtrafik med varandra stående banor belägna stationer skall expedieras;

att verkställa utredningar för bestämmande av extra banavgifter, frakttillägg och vägförlängningar, då sådana förmåner skola medgivas enskilda järnvägar;¹

att, då nya samtrafiksleder tillkomma, införa avstånd, bantal och övergångsstationer i tariffböcker och tariff tillägg för vederbörande samtrafiksstationer;

att med ledning av upprättade övertryckstabeller införa vederbörande avgifter i tariffböcker och tillägg;

att verkställa reglering² av fraktavgifter, då tariffer över nya transitoleder upprättas;

att komplettera kontrollkontorets tariffböcker i enlighet med de tillägg, som utskrivits för att utsändas till stationerna; samt

att ombesörja kollationering av tarifferna.

Bokhållaren utövar ledningen av och tillsynen över arbetena å kontoret. Han kontrollerar, att transportvägarna äro rätt uträknade, samt att de beräknade avstånden äro riktiga. I sin verksamhet biträdes bokhållaren av några kontorsskrivare, vilka visat sig särskilt säkra och pålitliga i sitt arbete.

Vad till en början angår innehavarna av befattningarna såsom ledamot i styrelsen må erinras därom, att för dem icke finnas några kompetensfordringar fastställda i instruktionen. Kungl. Maj:t prövar och avgör i varje särskilt fall, då dylik befattning skall tillsättas, huruvida vederbörande må besitta erforderlig kompetens. Med hänsyn härtill har kommissionen ansett det icke böra tillkomma kommissionen att beträffande innehavarna av nämnda befattningar göra något uttalande.

Kommissionens uttalande.

¹ Utöver de vanliga per 100 kilogram utgående samtrafiksavgifterna för fraktgods, vilka bestå av statens järnvägars avgifter, minskade med 5 öre, men med tillägg av banavgifter å 5 öre för varje i transportleden ingående bana, kunna för enskilda järnvägars räkning påläggas vissa avgifter, dels extra banavgifter å 5 öre eller 3 öre i alla tariffer och dels frakttillägg i vissa tariffer. Härjämte kunna vederbörande avstånd i vissa fall få beräknas längre än de i verkligheten äro. Dessa avgifter och vägförlängningar få emellertid icke beräknas större, än att de andelar, respektive järnvägar för viss sträcka erhålla av samtrafiksavgifterna, icke överstiga fraktavgifterna enligt järnvägarnas egna taxor för vederbörande sträckor.

² Vid dylik reglering överföras de gamla avgifterna till de nya tarifferna, därest de äro lägre än de regelrätta avgifterna över den nya vägen. Reglering kan återverka på tariffer mellan andra stationer än dem, för vilka regleringen egentligen vidtages.

Vidkommandé härefter innehavarna av de befattningar, för vilka speciella kompetensfordringar — juridisk eller teknisk examen eller högskolexamen med matematik såsom ämne — äro uppställda, har kommissionen icke funnit sig hava anledning att framställa erinran därom, att de för dessa befattningshavare uppställda kompetensfordringarna äro för höga eller med andra ord att ifrågavarande befattningshavare borde kunna ersättas av personer med lägre kvalifikationer.

Vad angår de å byråerna anställda notarierna må här erinras därom, att det för dem icke är tillfyllest med realskolēxamen. Frånsett notarien å administrativa byrån, för vilken fordras juridisk examen, måste notarierna hava avlagt antingen studentexamen eller avgångsexamen från handelsinstitut eller teknisk elementarskola.

Kommissionen här ansett sig böra taga under övervägande, huruvida icke såsom kompetensvillkor för de å andra byråer än administrativa byrån anställda notarierna må kunna vara tillfyllest med realskolēxamen.

Väl är det sant, att de ifrågavarande befattningshavarna å de icke tekniska byråerna hava att fungera såsom byrådirektörens närmaste man och ställföreträdare, och att notarierna å de tekniska byråerna i allmänhet tjänstgöra såsom byrådirektörens närmaste biträde vid beredningen av en del ärenden av så att säga administrativ eller kameral natur, men kommissionen har i allt fall icke kunnat känna sig övertygad om, att det verkligen skall vara erforderligt att för dessa befattningshavare fordra högre mått av allmänbildning än som realskolēxamen representerar. För sin del anser kommissionen, att det mått av allmänbildning, som i realskolan bibringas och som genom realskolēxamen vitsordas, bör vara tillfyllest för att en person, som avlagt denna examen, skall, därest erforderliga förutsättningar i övrigt äro för handen, kunna vara skickad att behörigen bestrida befattning, som här avses. Det är att märka, att realskolēxamen redan nu är tillräcklig för beredande av kompetens till så viktiga och krävande poster som befattningarna såsom trafikdirektör och trafikinspektör; och har kommissionen i berörda förhållande ansett sig hava ytterligare stöd för sin nyssnämnda uppfattning.

I anslutning till det nu anförda anser kommissionen, att realskolēxamen bör medföra kompetens även till befattningarne såsom registrator och kassör.

Vad särskilt angår styrelsens kassör, vilken har på det hela taget enahanda göromål som distriktskassörerna, har kommissionen icke kunnat

finna någon grund till, att för honom bör vara uppställd högre kompetensfordran än för de senare.

Kommissionen vill därför uttala sig för, att kompetensfordringarna för de å andra byråer än administrativa byrån anställda notarierna, för registratorn och för kassören måtte ändras därhän, att avlagd realskollexamen må medföra kompetens till dessa befattningar.

Kommissionen anser sig i detta sammanhang böra nämna, att kommissionen givetvis icke avsett, att det icke fortfarande skall stå öppet att i anställning antaga personer, som avlagt högre kunskapsprov än realskollexamen. Det kunskapsmått, som sistnämnda examen representerar, bör enligt kommissionens mening betraktas endast såsom en minimifordran.

Beträffande befattningshavarna i övrigt vid styrelsens byråer är vid bedömandet av frågan, vad man i kompetenshänseende skäligen bör fordra av dem, att taga i beaktande, att styrelsen har att utöva ledningen av statens järnvägars förvaltning, och att i följd därav de arbetsuppgifter, som påvila styrelsens byråer, äro synnerligen krävande och maktpåliggande. Det synes kommissionen vid sådant förhållande vara uppenbart, att av de personer, vilka hava att biträda med handläggningen av de inom styrelsens byråer förekommande ärendena, och åt vilka givetvis bör kunna anförtros att verkställa utredningar samt uppsätta förslag till skrivelser och utlåtanden, måste krävas ett visst högre mått av allmänbildning.

Kommissionen håller för den skull före, att man, fränsett vaktmästarna, bör av tjänstemännen å styrelsens byråer fordra det mått av allmänbildning, som realskollexamen representerar. Med betyg över avlagd realskollexamen likställer kommissionen, såvitt kompetensfordran för kvinnliga befattningshavare angår, här och i det följande fullständigt avgångsbetyg från statens normalskola för flickor eller sådant högre läroverk för kvinnlig ungdom, beträffande vilket Kungl. Maj:t förordnat, att avgångsbetyg därifrån skall medföra enahanda kompetens som avlagd realskollexamen. Den uppfattning, kommissionen nyss uttalat angående kravet på realskollexamen för tjänstemännen å styrelsens byråer, hänför sig dock icke till den personal, som uteslutande eller huvudsakligen sysselsättes med renskrivning eller annat mera mekaniskt arbete. För renskrivningsarbetet, vartill för närvarande huvudsakligast användas kvinnliga kontorsskrivare, likasom ock för annat mera mekaniskt arbete bör enligt kommissionens åsikt med fördel kunna användas personer, av vilka icke kräves något högre mått av allmänbildning. De kontors-

skrivare¹, som uteslutande eller huvudsakligen sysselsätts med dylikt arbete, böra därför ersättas med befattningshavare, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

Vad härefter angår personalen å tariffkontoret är kommissionen av den uppfattningen, att de göromål och åligganden, som påvåla föreståndaren, äro av den art, att den kompetensfordran, som nu gäller för honom, och enligt vilken han skall hava avlagt minst realskolexamen, skäligen bör bibehållas. Samma fordran synes kommissionen också böra gälla dem, som hava att under föreståndaren deltaga i ledningen av samt tillsynen och kontrollen över arbetet å kontoret. Härutöver böra å kontoret ifråga vara anställda så många befattningshavare med motsvarande kompetens, som för rekrytering av och vikariat i befattningarna såsom föreståndare och arbetsledare kunna vara erforderliga. I övrigt bör man i stället för de nuvarande tjänstemännen av högre grad använda befattningshavare, manliga eller kvinnliga, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som i folkskolan meddelas.

Styrelsens kontor.

Statistiska kontoret.

*Statistiska
kontoret.*

Personalen å kontoret utgöres av:²
 1 förste aktuarie och föreståndare,
 2 förste bokhållare,
 3 manliga »
 10 » kontorsskrivare,
 3 e. o. manliga kontorsskrivare,
 18 kvinnliga »
 3 e. o. kvinnliga »
 2 amanuenser,³
 1 kvinnligt extra skrivbiträde,
 1 » kontorsbiträde,
 1 vaktmästare,
 3 extra kontorsvakter.

¹ Antalet dylika kontorsskrivare, utgjorde enligt vad kommissionen fått sig meddelat, i november 1913 13 stycken.

² Här avses ställningen i juni månad 1912.

³ Dessa äro icke fast anställda.

Dessutom anlitar man året om 11 personer, som i sina hem utföra så kallat specifikationsarbete för kontorets räkning; och under tiden mars—augusti sysselsätter man tillfällig personal till ett antal av omkring 50 stycken.

Kontorets verksamhet angives i den för styrelsen utfärdade arbetsordningen sålunda, att det åligger kontoret:

att göra sammandrag och beräkningar ur tjänsterapporter och räkenskaper samt andra införskaffade handlingar att tjäna såsom material till styrelsens underdåniga årsberättelse ävensom till allmän svensk järnvägsstatistik;

att i första hand redigera ovannämnda publikationer samt därvid ombesörja avfattandet av de delar av texten, som icke avfattas å respektive byråer;

att varje år utarbeta förslag till styrelsens årliga summariska redovisning;

att verkställa de statistiska utredningar i övrigt, som av styrelsen anses erforderliga för att bedöma hushållningen med och värden av statens järnvägars egendom eller för att tjäna till ledning vid handläggning av frågor, som angå taxe- och trafikförhållanden eller tillhöra järnvägsstatistiken i allmänhet; samt

att utarbeta för varje månad sammandrag av svenska järnvägarnas trafikrapporter ävensom uppgöra årssammandrag därav.

Enligt vad kommissionen vid besök å kontoret inhämtat, utgöres största delen av arbetet å kontoret av den första bearbetningen av det inkomna statistiska materialet och består i att från primäruppgifterna efter givna grunder å blanketter sammanföra och sammanställa vissa sifferuppgifter samt att därefter genom summeringar eller andra enklare räknepoperationer bearbeta det erhållna siffermaterialet. Till underlättande av räknearbetet användas två elektriska räknemaskiner samt ett flertal räknemaskiner av annat slag.

Förste aktuarien har, enligt arbetsordningen, till åliggande:

att ordna, leda och övervaka arbetet å kontoret;

att med uppmärksamhet följa företeelserna samt utvecklingen inom det område, som utgör föremål för kontorets verksamhet, samt taga initiativ till och väcka förslag om sådana anordningar och förenklingar, som kunna åvägabrinda besparingar eller eljest finnas lämpliga;

att för varje år uppgöra och till vederbörande byrå avlämna förslag till arvodesstat och förslag till kostnadsstat för kontoret;

att till utbetalning från styrelsens kassa godkänna sådana avlöningslistor för kontorets personal, som upptaga för den ordinarie perso-

nalen ordinarie arvode, ersättning för bostad och bränsle, beklädnads-ersättning och ortstillägg samt för personalen i övrigt dess genom särskilda order eller andra av styrelsen lämnade bestämmelser fastställda avlöning, dock ej övertidsersättning;

att vad angår utgifterna för kontoret ägna synnerlig uppmärksamhet åt, att klok sparsamhet iakttages, samt därvid särskilt tillse, att å kontoret icke sysselsättes mera personal eller ifrågakommer mera övertidsarbete än som av förekommande göromåls omfattning oundgängligen kräves eller användas dyrare materialier än som är nödvändigt;

att granska och intyga riktigheten av sådana utgiftshandlingar för kontoret, som skola godkännas av föreståndaren för den byrå, varunder kontoret lyder;

att beträffande underlydande personal bevilja tjänstledighet under högst 15 dagar av ett och samma kalenderår, såvitt denna tid faller inom den tid, vederbörande äger åtnjuta tjänstledighet utan arvodesavdrag; samt

att avgiva yttrande över underlydande personals ansökningar till lediga tjänster.

Förste bokhållarne hava till uppgift att, var och en inom sitt särskilda arbetsområde, tjänstgöra såsom arbetsledare samt att utöva tillsyn och kontroll över det sätt, varpå den underlydande personalen fullgör sitt arbete. Den ene av förste bokhållarne fungerar dessutom såsom förste aktuariens närmaste man och ställföreträdare samt har i denna egenskap att under förste aktuarien öva uppsikt över personalen å kontoret i dess helhet ävensom att handlägga å kontoret förekommande löpande ärenden.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att ledningen av arbetet med Svensk järnvägsstatistik omhänderhafts av två amanuenser med akademisk examen och med särskild erfarenhet på det statistiska området.

Beträffande ledningen av arbetet å kontoret åligger det förste aktuarien och de befattningshavare, som närmast under honom fungera såsom arbetsledare, att tillse, att de statistiska uppgifterna utarbetas efter statistiskt riktiga arbetsmetoder och sammanställas på ett för publicering teoretiskt riktigt och praktiskt överskådligt sätt. Det tillkommer dem vidare att tillse, att sådana arbetsmetoder användas, som för minsta möjliga arbete giva största möjliga statistiska utbytte.

Bokhållarne hava att under ovan nämnda arbetsledare, var inom sin arbetsgrupp, planlägga de skiftande detaljerna för arbetets utförande samt att leda och fördela arbetet vid primäruppgifternas granskning och sammanställande. De öva tillsyn och kontroll över det sätt, varpå den

underlydande personalen fullgör sitt arbete, samt hava att efter rättelse av eventuella felaktigheter sammanställa och bearbeta resultaten av desamma.

De *manliga kontorsskrivarnes* göromål bestå huvudsakligen i att utarbeta årsammandrag, såväl enkla som mera invecklade, ur till kontoret inkomna redovisningar, att införa desamma å vederbörande tabeller samt att i möjligaste mån taga del av bokhållarnes åligganden för att vid behov kunna inträda i arbetsledarnes ställning.

De *kvinnliga kontorsskrivarnes* samt *skrivbitrådets* och *kontorsbitrådets* arbete är huvudsakligen av samma art som de manliga kontorsskrivarnes. Dessutom användas de i stor utsträckning till maskinräkning vid förekommande medeltalsberäkningar.

Av *kontorsvakterna* användas två till utförande av enklare skrivgöromål.

Vaktmästaren och den tredje *kontorsvakten* användas för vakthållning, passning och budföring ävensom för handräckring med sortering samt in- och utbärning av handlingar.

Att å kontoret förekommer arbete av beskaffenhet att kräva personal, som är i besittning av visst högre mått av allmänbildning, är otvivelaktigt, men uppenbart synes det kommissionen också vara, att en stor del av det arbete, som å kontoret förekommer, är av den enkla beskaffenhet, att det bör kunna utföras av personal, av vilken man icke kräver högre mått av allmänbildning än folkskolan bibringar.

Vad angår de åligganden och funktioner, som tillkomma förste aktuarien och som avse planläggandet, ordnandet och ledandet av arbetet å kontoret, därvid det gäller att tillse, att det inkomna statistiska materialet behandlas efter statistiskt riktiga principer, hava desamma syns kommissionen vara av den beskaffenhet, att någon anmärkning mot kompetensfordringarna för befattningen såsom förste aktuarie icke bör komma ifråga; och då förste bokhållarne hava att vara förste aktuariens närmaste bitråden ifråga om ledningen av arbetet å kontoret, anser kommissionen sig icke heller beträffande dem böra föreslå någon sänkning av gällande kompetensfordringar.

För de befattningshavare, som utöver de nu nämnda fungera såsom arbetsledare å kontoret, bör man enligt kommissionens mening också skäligen bibehålla nuvarande kompetensfordringar, enligt vilka de skola äga minst det mått av allmänbildning, som realskolexamen representerar.

Såsom framgår av vad i det föregående anförts under rubriken »allmänna synpunkter» anser kommissionen det vara nödvändigt att tillse,

Kommissionens uttalande.

att det finnes tillgång till kvalificerade befattningshavare för rekrytering av samt vikariering i befattningarna såsom kontorsföreståndare och arbetsledare. Kommissionen anser därför, att utöver kontorsföreståndaren och arbetsledarna böra å kontoret anställas så många befattningshavare, av vilka man fordrar minst realskolexamen — av dem, vilka man avser för rekrytering av befattningarna såsom förste aktuarie och förste bokhållare, bör man fordra högre examen — som för sagda ändamål kunna vara erforderliga.

I övrigt böra, synes det kommissionen, de nuvarande tjänstemännen av högre grad å kontoret utbytas och ersättas med personer, av vilka man icke fordrar större mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

Beträffande frågan, huruvida man å statistiska kontoret lämpligen bör i större utsträckning, än som för närvarande sker, använda kvinnlig arbetskraft, är att omnämna, att järnvägsstyrelsen i underdånig skrivelse den 19 januari 1911 med yttrande över överrevisorernas berättelse för år 1909, uttalat, att styrelsen under en följd av år särskilt å de större kontoren — kontrollkontoret, statistiska kontoret och milkontoret — vid uppkommande vakanser av tjänstemän av högre grad tillsatt de lediga befattningarna med kvinnliga tjänstemän. Styrelsen hade alltså, anförde styrelsen vidare, sedan länge beaktat det lämpliga i att utbyta manlig arbetskraft mot kvinnlig, och ämnade styrelsen allt framgent i den mån förhållandena så medgäve fortgå på den inslagna vägen.

Kommissionen har för sin del funnit erfarenheten från andra liknande arbetsområden utvisa, att sådant arbete som det, vilket flertalet av personalen å statistiska kontoret har att verkställa, lämpar sig synnerligen väl att utföras av kvinnor. Vid sådant förhållande anser kommissionen sig böra uttala sitt gillande av järnvägsstyrelsens ovannämnda åtgöranden; och vill i anslutning härtill kommissionen, som dock finner det icke vara uteslutet, att det kan föreligga särskild anledning att i vissa fall använda manliga befattningshavare, uttala sig för, att man vid blivande utbyte av arbetskraft bör i görligaste mån anställa kvinnor.

Kammarkontoret.

*Kammar-
kontoret.*

Personalen å kontoret utgöres av:

- 1 kamrerare och föreståndare,
- 1 förste bokhållare,
- 2 bokhållare och
- 3 kontorsskrivare.

Enligt den för järnvägsstyrelsen utfärdade arbetsordningen har kontoret till åliggande:

att bokföra styrelsens inkomster och utgifter;

att emottaga och vårda de från distrikten ingående räkenskaps-handlingarna;

att på grund av dessa och styrelsens räkenskapshandlingar upprätta statens järnvägars räkenskap för varje år;

att för varje månad upprätta bokslut för statens järnvägar samt däröver till styrelsen avgiva summarisk rapport;

att föra kassakontrollbok över styrelsens samtliga inkomster och utgifter och däri annotera ej mindre de kvittenser å influtna medel, som av styrelsens kassör utfärdas, än även de utbetalningar, som av vederbörande i styrelsen utanordnas;

att föra kontrollbok över insättningar och uttagningar å styrelsens giroräkning i riksbanken;

att på anmälan av kassören utskriva, perforera och till byrådirektören för kameralbyrån överlämna anvisningar å styrelsens giroräkning i riksbanken;

att granska de av styrelsens kassör upprättade dagliga kassarapporterna i avseende å den upptagna riksbanksbehållningens överensstämmande med den å kontoret förda kontrollbok;

att upprätta dels kapitalräkning för tiden från och med järnvägarnas första byggnadsår till och med det senast avslutade räkenskapsåret dels ock uppgift över senaste årets inkomster och utgifter samt kapitalisering, allt att ligga till grund för styrelsens årliga summariska redovisning;

att för varje år uppgöra det räkenskapssammandrag, som skall åtfölja den berättelse, vilken det enligt kungörelsen den 23 maj 1884 åligger styrelsen att före juli månads utgång insända till kungl. finansdepartementet; samt

att för varje månad upprätta de uppgifter, som det jämlikt kungl. kungörelsen den 22 maj 1908 åligger styrelsen att avgiva till statskontorets riksbokslutsbyrå.

Kamrerarens åligganden kunna, enligt arbetsordningen, angivas sålunda, att det tillhör honom:

att ordna, leda och övervaka arbetet å kontoret;

att med uppmärksamhet följa företeelserna samt utvecklingen inom det område, som utgör föremål för kontorets verksamhet, samt taga initiativ till och väcka förslag om sådana anordningar och förenklingar, som kunna åvägbringa besparingar eller eljest befinnas lämpliga;

att för varje år uppgöra och till vederbörande byrå avlämna förslag till arvodesstat och förslag till kostnadsstat för kontoret;

att till utbetalning från styrelsens kassa godkänna sådana avlöningslistor för kontorets personal, som upptaga för den ordinarie arvode, ersättning för bostad och bränsle, beklädnadsersättning och ortstillägg samt för personalen i övrigt dess genom särskilda order eller andra av styrelsen lämnade bestämmelser fastställda avlöning, dock ej övertidsersättning;

att vad angår utgifterna för kontoret ägna synnerlig uppmärksamhet åt att klok sparsamhet iakttages samt därvid särskilt tillse, att å kontoret icke sysselsättes mera personal eller ifrågakommer mera övertidsarbete än som av förekommande göromåls omfattning oundgängligen kräves eller användas dyrare materialier än som är nödvändigt;

att granska och intyga riktigheten av sådana utgiftshandlingar för kontoret, som skola godkännas av föreståndaren för den byrå, varunder kontoret lyder;

att beträffande underlydande personal bevilja tjänstledighet under högst 15 dagar av ett och samma kalenderår, såvitt denna tid faller inom den tid, vederbörande äger åtnjuta tjänstledighet utan arvodesavdrag; samt

att avgiva yttrande över underlydande personals ansökningar till lediga tjänster.

Förste bokhållaren är kamrerarens närmaste man och ställföreträdare. Han biträder kamreraren vid upprättandet av boksluten samt vid å kontoret förekommande viktigare undersökningar och utredningar. Han har att upprätta journaler till huvudboken, att föra nybyggnadsboken samt att upprätta det räkenskapssammandrag, som årligen skall avgivas till kungl. finansdepartementet.

Arbetet i övrigt å kontoret utföres av bokhållarne och kontorskrivarne.

Ifråga om fördelningen av göromålen mellan nämnda tjänstemän gäller, att *bokhållarne* fått sig tilldelade vissa viktigare göromål, såsom exempelvis förandet av kassakontrollböckerna över järnvägsstyrelsens inkomster och utgifter; förandet av kontrollboken över insättningar och uttagningar å järnvägsstyrelsens giroräkning i riksbanken; granskning av de utav styrelsens kassör avlämnade kassarapporter och kassaredogörelser; uppläggandet och förandet av huvudboken; uträknandet av de pensioner, som skola utgå från pensionsfonden; utskrivandet av pensionsbrev; samt förandet av liggare över styrelsens beslut i pensionsärenden.

Kontorsskrivarnas göromål äro:

att renskriva huvudboken med tillhörande journal;

att föra inkomst- och utgiftsjournaler samt kollationera från distrikten inkomna räkenskapshandlingar;

att föra andra förekommande böcker och liggare; samt

att upprätta vissa räkenskapsammandrag.

Arbetet å kontorot består till huvudsaklig del i att från inkomna räkenskapshandlingar efter givna regler införa förekommande sifferuppgifter i räkenskapsböcker, journaler och liggare ävensom i att sedermera göra sammandrag och sammanställningar av dessa uppgifter. Arbetet är således av ganska enkel beskaffenhet; och det synes kommissionen vara uppenbart, att för detsamma behöriga utförande icke kan vara erforderligt att såsom nu är fallet använda uteslutande tjänstemän i sådana befattningar, att man av deras innehavare kräver minst det mått av teoretiska kunskaper, som realskolexamen representerar.

*Kommissionens
uttalande.*

Enligt kommissionens åsikt bör man i viss omfattning lämpligen kunna å kontoret använda befattningshavare, på vilka man icke ställer några större kunskapsfordringar.

Vad angår kamreraren och förste bokhållaren är att märka, att på dem närmast vilar ansvaret för planläggandet och ledandet av kontorets arbete. Med hänsyn härtill anser kommissionen, att man för nämnda befattningshavare bör fordra ett visst högre mått av allmänbildning.

Kommissionen håller dock före, att det bör vara tillfyllest med det kunskapsmått, som realskolexamen representerar.

Förutom kamreraren och förste bokhållaren bör man enligt kommissionens mening å kontoret hava anställda så många befattningshavare, av vilka man fordrar minst nyssnämnda kunskapsmått, som för rekrytering av och vikariat i befattningarna såsom kamrerare och förste bokhållare kunna vara erforderliga.

I övrigt bör man enligt kommissionens åsikt för arbetet å kontoret hava anställda befattningshavare, av vilka man icke fordrar högre kunskapsmått än som folkskolan bibringar. Det arbete, som skulle tillkomma dessa befattningshavare, synes kommissionen vara av beskaffenhet, att även kvinnlig arbetskraft bör kunna användas för detsamma. Med hänsyn härtill anser kommissionen, att ifrågavarande befattningar icke böra besättas uteslutande med män, utan att även kvinnor böra kunna antagas till desamma.

Den av kommissionen avsedda ändringen beträffande personaluppsättningen å kammarkontoret kan visserligen med hänsyn till det ringa antalet befattningshavare å sagda kontor icke bliva av någon större eko-

nomisk betydelse, men kommissionen har funnit detta förhållande icke vara av beskaffenhet att böra föranleda undantag från den grundsats, kommissionen anser böra tillämpas beträffande andra arbetsområden.

Revisionskontoret.

*Revisionskon-
toret.*

Personaluppsättning:

- 1 revisor och föreståndare,
- 1 förste bokhållare,
- 2 bokhållare,
- 4 kontorsskrivare.

Revisionskontoret har beträffande statens trafikerade järnvägar följande åligganden, nämligen:

att granska de avlöningslistor och räkningar, som skola likvideras i styrelsens kassa, ävensom de av styrelsens kassör avgivna kassa-redogörelser;

att verkställa granskning av ingående kassa- och förrådsredogörelser samt till dessa redogörelser hörande verifikationer och därvid kontrollera författningenslighet av de gjorda utbetalningarna och av de förvaltningsåtgärder, som föranlett desamma;

att efter slutad granskning av varje månads redogörelser ofördröjligen utställa de anmärkningar, vartill anledning förefunnits, samt, sedan förklaringar inkommit, i erforderliga fall avgiva påminnelser över desamma;

att, därest under granskningen eller på grund av upplysningar, som i sammanhang därmed inforrats och vunnits, någon anmärkning skulle förekomma i avseende å vederbörandes iakttagande av skyldigheten att på bästa sätt hushålla med järnvägsmedlen, sådant omedelbarligen anmäla till styrelsen;

att verkställa granskning beträffande de från pensionsfonden utgående pensionerna;

att granska personalens avgifter till pensionfonden ävensom till änke- och pupillkassan samt enskilda järnvägarnas pensionskassa;

att granska de uträkningar, som föregå pensionsbrevs utskrivande; samt

att kontrollera den uppbörd, som icke är att hänföra till inkomsterna av trafik- eller telegrafering.

I fråga om statens järnvägsbyggnaders räkenskaper har revisions-

kontoret i tillämpliga delar enahanda åligganden som beträffande statens järnvägstrafiks räkenskaper.

Revisorn åligger att ordna, leda och övervaka arbetet å kontoret; och har han jämväl i övrigt samma allmänna åligganden som föreståndaren för kammarkontoret. Han granskar pensionsbrevens och de utgiftshandlingar, som skola likvideras i styrelsens kassa. Han deltagar i granskningsarbetet i övrigt samt avfattar anmärkningar och påminnelser ävensom viktigare skrivelser.

Förste bokhållaren tjänstgör såsom revisorns närmaste man och ställföreträdare. Han biträder revisorn vid pensionsbrevens granskning samt vid anmärkningars eller skrivelser uppsättande. Härjämte deltagar han i granskningen av räkenskapshandlingarna.

Bokhållarna och *kontorsskrivarna* utföra övrigt å kontoret förekommande arbete, därvid någon åtskillnad icke göres mellan bokhållare och kontorsskrivare, utan är arbetet dem emellan jämnt fördelat.

I regel har varje tjänsteman för längre tid sig anförtrott att verkställa granskning av räkenskaperna för viss avdelning å något distrikt. Denna granskning, vilken omfattar icke allenast sifferkontroll utan även undersökning rörande författningensenligheten av gjorda utbetalningar, är i själva verket av ganska självständig natur. Räkenskapernas stora omfattning gör det nämligen omöjligt för revisorn och förste bokhållaren att annat än i enstaka fall verkställa någon ytterligare granskning.

Det synes kommissionen vara uppenbart, att personalen å revisionskontoret måste för att kunna rätt fullgöra sina åligganden besitta en jämförelsevis omfattande och ingående kunskap i gällande författningar och föreskrifter liksom ock ett ej ringa mått av vakenhet och självständigt omdöme.

Med hänsyn härtill och då det torde få förutsättas, att ett högre mått av allmänbildning skänker ökad förmåga att sätta sig in uti och förstå författningsbestämmelser, har kommissionen ansett sig icke böra föreslå ändring av personaluppsättningen därhän, att å kontoret skall användas personal, på vilken man icke ställer de kunskapsfordringar, som gälla för kontorsskrivare och bokhållare.

I fråga om kompetensfordringarna för befattningarna såsom revisor och förste bokhållare anser kommissionen, att realskolexamen bör medföra kompetens till dessa befattningar, detta i överensstämmelse med vad kommissionen yttrat rörande kompetensfordringarna för notarierna i styrelsen.

Milkontoret.

Milkontoret. Å milkontoret, vilket förestås av en milkontrollör, utgöres personalen i övrigt av:

- 2 första bokhållare,
- 3 manliga »
- 2 kvinnliga »
- 5 manliga kontorsskrivare,
- 18 kvinnliga »
- 6 e. o. » »
- 1 extra » »
- 1 manligt kontorsbiträde,
- 1 vaktmästare,
- 2 e. o. kontorsvakter och
- 1 extra kontorsvakt.

Enligt styrelsens arbetsordning har milkontoret till åliggande: att beräkna de väglängder, såväl statens som främmande järnvägars rullande materiel tillryggalägger på statens järnvägar, samt uträkna den hyra, statens järnvägar hava att erlægga för användandet av främmande järnvägars vagnar och presenningar;

att sammanställa dessa uppgifter med de uppgifter, som från andra järnvägars förvaltningar inkomma rörande det ömsesidiga begagnandet av vagnar och presenningar, och därigenom samla erforderliga uppgifter till kontrollkontorets avräkningar med främmande järnvägar med avseende å det ömsesidiga begagnandet av den rullande materielen;

att revidera från utländska järnvägsförvaltningar inkommande hyresberäkningar för svenska vagnars gång på ifrågavarande utländska järnvägar;

att öva kontroll med avseende å redovisningen av i järnvägstrafiken använda presenningar;

att uträkna de milpenningar och premier, vilka kunna tillerkännas personalen; samt

att uppgöra och, för att användas för styrelsens underdåniga årsberättelse, till statistiska kontoret avlämna de statistiska uppgifter, vilka ankomma på milkontoret.

Arbetet å kontoret består huvudsakligen i att från lokomotivförare-rapporter samt tågbefälhavarnes vagnrapporter sammanföra och sammanräkna de väglängder, som tillryggalagts av de i berörda rapporter upptagna lokomotiv och vagnar, att, för bestämmande av lokomotivpersonalens mil-

penningar, på grund av uppgifter i nyssnämnda handlingar sammanräkna antalet kilometer, som var och en av lokomotivpersonalen för varje månad må hava utgjort i olika slags tåg, samt att genomgå stationernas månadsvis inkommande redovisningar angående presenningarna och efterse, huruvida några presenningar saknas, och i så fall anställa efterforskning efter dem.

Arbetet är uppdelat på fem avdelningar, vilka hava var och en sina särskilda arbetsuppgifter. Å en av dessa avdelningar, nämligen den, å vilken granskning sker av de utländska järnvägsförvaltningarnas hyresräkningar beträffande svenska vagnars gång å utländska banor, förekommer åtskillig skriftväxling å främmande språk, huvudsakligen innehållande förfrågningar rörande vagnar. Enligt vad kommissionen fått sig meddelat, är det tre eller fyra tjänstemän, som pläga ombesörja denna utländska skriftväxling.

Milkontrollören har med avseende å kontorets verksamhet enahanda allmänna åligganden som kamreraren och föreståndaren för kammarkontoret har beträffande sistnämnda kontor.

De två *förste bokhållarna* samt de tre *manliga bokhållarna* hava till uppgift att under milkontrollören handhava ledningen av och tillsynen över arbetet å var och en av kontorets fem avdelningar. De utföra en del kontrolleringsarbeten, uppsätta skrivelser, som angå respektive avdelningar, samt verkställa i övrigt en del arbeten av mera krävande natur.

Vidkommande de *kvinnliga bokhållarna* samt de *manliga* och *kvinnliga kontorsskrivarna* sysselsättas de huvudsakligen med att utföra sådana primärsammanställningar och sammanräkningar samt granskningar, som å kontoret måste verkställas. I ärenden av mindre vikt få de avlåta skrivelser med förfrågningar eller med svar å framställda frågor.

Kontorsbiträdet utför arbete av ungefär enahanda art som kontorskrivarna.

Vaktmästaren och *kontorsvakterna* användas för vakthållning, passning och budskickning samt för handräckning med sortering samt in- och utbärning av handlingar, varjämte de tillfälligtvis få utföra enklare skriv- och räknearbeten.

Kommissionen finner det vara uppenbart, att även å milkontoret en stor del av arbetet är av den beskaffenhet, att det bör kunna utföras av personer utan något högre mått av allmänbildning.

I överensstämmelse med vad kommissionen uttalat beträffande personaluppsättningen och kunskapsfordringarna för personalen å kammarkontoret anser kommissionen, för milkontorets vidkommande,

*Kommissionens
uttalande.*

att realskolexamen bör medföra kompetens till befattningarna såsom milkkontrollör och förste bokhållare;

att det kunskapsmått, som nämnda examen representerar, bör fordras jämväl av de befattningshavare, som eljest fungera såsom arbetsledare;

att härutöver böra å kontoret vara anställda så många befattningshavare, av vilka man fordrar motsvarande kvalifikationer, som för rekrytering av samt vikariat i de ovannämnda befattningarna kunna vara erforderliga; samt

att man i övrigt bör för göromålen å kontoret använda befattningshavare, såväl manliga som kvinnliga, av vilka man icke fordrar högre kunskapsmått än som i folkskolorna bibringas.

Med den personaluppsättning, som kommissionen sålunda tänkt sig, bör det enligt kommissionens åsikt icke behöva möta svårighet att ombesörja den utländska skriftväxling, som förekommer å kontoret.

Kontrollkontoret.

Kontrollkontoret.

Kontrollkontoret, vilket förestås av en byrådirektör, arbetar på tre huvudavdelningar, nämligen:

- en avdelning för statens järnvägars egen trafik,
- en avdelning för personsamtrafik och
- en avdelning för godssamtrafik.

Dessa huvudavdelningar äro var för sig uppdelade i två eller flera underavdelningar.

Såsom en särskild tjänsteavdelning betraktas byrådirektörens expedition.

Personalen å kontoret utgöres av, förutom föreståndaren,

3 förste kontrollörer, vilka äro föreståndare för var sin av ovannämnda huvudavdelningar,

5 kontrollörer,

förste bokhållare, manliga och kvinnliga bokhållare och kontorskrivare, vaktmästare samt extra ordinarie och extra manliga och kvinnliga kontorskrivare, samt extra ordinarie och extra kontorsvakter till det antal, som framgår av de här nedan för de olika avdelningarna lämnade redogörelserna.

Ifråga om kontorets verksamhet kan densamma angivas sålunda, att det åligger kontoret:

att kontrollera uppbörden för trafik och telegrambefordring dels

genom att granska de till denna uppbörd hörande redovisningshandlingar, dels och genom att å stationerna förrätta nödiga inventeringar eller undersökningar;

att upprätta och till styrelsen avlämna rapport över varje månads trafikinkomster;

att uträkna varje i samtrafiken deltagande transportförvaltnings andel i den gemensamma fraktinkomsten för sändningar av åkdon m. m., levande djur och gods;

att upprätta och till vederbörande transportförvaltningar inom därför bestämda terminer avgiva redovisningar samt avräkningar över den gemensamma trafiken, de senare omfattande jämväl ersättning för det ömsesidiga begagnandet av främmande banors vagnar, samt däröver på föreskriven tid till kammarkontoret avgiva balansräkning;

att dels granska, dels utfärda och till vederbörande militära och civila myndigheter översända räkningar å militär-, post- och fängstransporter m. m.;

att upprätta och till vederbörande trafikinspektörer översända uppgifter å de felräkningspenningar, som tillkomma stationerna för trafik- och telegraminkomster samt efterkravsbelopp; samt

att uträkna och debitera vederbörande enskilda transportförvaltningars andelar i kostnaderna för kontroll av person- och godssamtrafiken ävensom, efter uppgift från inrikes godstaxebyrån, i kostnaderna för utarbetandet av samtrafikstariffer.

Vad *byrådirektörens* d. v. s. föreståndarens åligganden angår så har föreståndaren:

att med biträde av förste kontrollörerna övervaka ordningen å kontoret och sättet för göromålen bestridande;

att hava tillsyn över att kontorets arbeten inom föreskrivna tider bliva fullgjorda;

att tillse, att meddelade föreskrifter efterlevas och att nödigt samarbete äger rum mellan avdelningarna vid fullgörandet av deras åligganden;

att fastställa planer för fördelningen av göromålen mellan tjänstemännen;

att, där så finnes vara av behovet påkallat, verkställa omflyttningar av personalen;

att genomgå inkomna skrivelser m. m. och distribuera till avdelningarna de ärenden, som skola därstädes handläggas eller undergå förberedande behandling;

att fastställa av kontrollörerna uppgjorda planer till inventerings-

resor och till styrelsen överlämna av dem avgivna rapporter rörande eventuella oegentligheter, som uppdragats vid inventeringstillfällen;

att med uppmärksamhet följa företeelserna samt utvecklingen inom det område, som utgör föremål för kontorets verksamhet, samt taga initiativ till och väcka förslag om sådana anordningar och förenklingar, som kunna åvägbringa besparingar eller eljest befinnas lämpliga;

att bestämma när och till vilken grad inskränkning i granskningen av redovisningshandlingarna skall ske;

att till utbetalning från styrelsens kassa godkänna sådana avlöningslistor för kontorets personal, som upptaga för den ordinarie personalen ordinarie arvode, ersättning för bostad och bränsle, beklädnadsersättning och ortstillägg samt för personalen i övrigt dess genom särskilda order eller andra av styrelsen lämnade bestämmelser fastställa avlöning — dock ej övertidsersättning —;

att vad angår utgifterna för kontoret ägna synnerlig uppmärksamhet åt att klok sparsamhet iakttages samt därvid särskilt tillse, att å kontoret icke sysselsättes mera personal eller ifrågakommer mera övertidsarbete än som av förekommande göromåls omfattning oundgängligen kräves eller användas dyrare materialier än som är nödvändigt;

att årligen avgiva förslag till arvodesstat och kostnadsstat för kontoret för följande år;

att inom av styrelsen bestämt antal antaga kontorsvakter och dem entlediga eller till förflyttning till linjen anmäla;

att bevilja underlydande ordinarie personal — oavsett semester — och extra ordinarie personal av högre grad tjänstledighet för enskilda angelägenheter under sammanlagt högst trettio dagar av ett och samma kalenderår samt därutöver för sjukdom eller svag hälsas vårdande eller för särskilt uppdrag under sammanlagt sextio dagar likaledes av ett och samma kalenderår;

att bestämma, med vilket belopp station skall hava att redovisa blankobiljett, vars bestämmelseort ej antecknats och ej kan utrönas;

att med avseende å redovisningen och förändret av stationernas trafikräkenskaper meddela föreskrifter till stationerna;

att besluta om mindre förändringar av förutvarande formulär, som uteslutande användas å kontoret; samt

att beordra lämplig station att till annan station, som är i behov av medel för utbetalande av dragna efterkrav, översända rekvirerat belopp.

Förste kontrollör tillkommer:

att uppgöra förslag till arbetsplan för sin avdelning, vilket förslag skall underställas byrådirektören för prövning;

att med biträde av förste bokhållarna och bokhållarna leda och övervaka göromålen å avdelningen;

att fördela göromålen mellan tjänstemännen eller lämna vederbörande arbetsledare anvisning rörande desammas fördelning;

att ansvara för de på avdelningen beroende arbetenas behöriga gång;

att tillse, att personalen med noggrannhet och drift fullgör sina åligganden;

att övervaka, att personalen erhåller del av alla de bestämmelser, som äro att iakttaga vid kontrollen;

att med biträde av förste bokhållarna vägleda personalen i rätta tillämpningen av taxor och andra bestämmelser;

att, därest under granskningsarbetets gång iakttagits något, som synes vara av beskaffenhet att böra föranleda till särskild åtgärd i ett eller annat avseende, därom göra anmälan till byrådirektören;

att med biträde av förste bokhållare eller bokhållare granska de av tjänstemännen antecknade belopp, varå anmärkningsprovision skall beräknas;

att ansvara för från avdelningen direkt till stationerna utgående expeditioner och meddelanden; samt

att biträda byrådirektören vid skriftväxling och utredningar samt övervaka, att vederbörande inom skäligen tid besvara skrivelser, meddelanden eller protester å anmärkningar, som vidkomma avdelningen.

Kontrollörerna hava att efter av kontorsföreståndaren fastställd plan verkställa inventering av stationernas kassor och räkenskaper samt öva tillsyn över stationernas sätt att handhava redovisningsväsendet. Efter hemkomsten från inventering skola kontrollörerna för kontrollering av de därvid antecknade resultatet jämföra dem med motsvarande uppgifter i de å kontoret granskade redovisningshandlingarna. Om oegentligheter framkommit vid inventering, hava kontrollörerna att göra anmälan till vederbörande. Under de mellantider, som icke upptagas av inventeringsresor, hava kontrollörerna:

att förbereda blivande inventeringar genom att från inkomna redovisningshandlingar insamla och sammanföra för inventeringarna erforderliga uppgifter;

att verkställa granskning av stationernas månatliga uppgifter såväl över utestående fraktavgifter m. m. samt ombesörja den skriftväxling, vartill denna granskning kan giva anledning; samt

att verkställa utredningar i balansmål.

I. *Byrådirektörens expedition.*

*Byrådirek-
törens
expedition.*

Personalen å denna expedition utgöres av:

- 1 förste bokhållare samt
- 2 manliga kontorsskrivare.

De göromål, som tillkomma expeditionen, äro:

att mottaga till kontrollkontoret inkommande post och på de olika avdelningarna utan vidare fördela de ärenden, som äro av beskaffenhet att icke behöva införas i expeditionens diarium;

att föra diarium över inkomna ärenden;

att kopiera viktigare utgående skrivelser;

att expediera utgående skrivelser och handlingar;

att föra register till diarium och kopieböcker;

att föra liggare och register över samtliga av styrelsen och enskilda förvaltningar meddelade undantagsbestämmelser rörande fraktdebiteringar med mera sådant;

att biträda vid skriftväxling samt verkställa utredningar i anledning av styrelsens remisser i de fall, då remisserna icke av byrådirektören avlämnats till vederbörande avdelning för behandling;

att lämna eller förbereda svar å sådana till kontoret inkommande förfrågningar rörande tillämpning av taxebestämmelser med mera, som icke överlämnats till vederbörande avdelning för behandling;

att övervaka, att vederbörande inom skäligen tid besvara skrivelser, protesterade anmärkningar eller meddelanden;

att upprätta och till främmande förvaltningar månatligen expediera avräkningar, utvisande förvaltningarnas mellanhavande med statens järnvägar för den gemensamma trafiken och ersättningen för det ömsesidiga begagnandet av främmande banors vagnar;

att på grundval av nämnda avräkningar upprätta balansräkningar, i vilka företages reglering av belopp för skadeersättningar i utländsk trafik;

att utställa räkningar å fångvårdsstyrelsen och generalpoststyrelsen för verkställda fång- respektive posttransporter;

att, sedan räkningarna å militär- m. fl. transporter granskats på respektive avdelningar, sammanföra och till vederbörande civila och militära myndigheter utsända dem;

att upprätta räkningar å kostnaderna för kungliga familjens resor samt att å avräkningar resp. balansräkningar reglera svenska enskilda och utländska förvaltningar tillkommande andelar i kostnaden för sådana resor;

att övervaka, att statens järnvägars fordringar enligt ovannämnda räkningar och avräkningar behörigen likvideras;

att uträkna och debitera vederbörande enskilda förvaltningar deras andel i omkostnaderna för granskningen av samtrafiksredovisningarna;

att upprätta för vederbörande taxeringsmyndigheter avsedda uppgifter å personalens vid kontoret löneinkomster från statens järnvägar;

att föra sjuk- och permissions- samt straffjournaler för kontorets personal;

att upprätta avlöningslistor och listor å anmärkningsprovision;

att föra förteckning över vid kontoret anställd personal;

att föra liggare över utbetalda tullrestitutionsbelopp för återutfört gods;

att föra beklädnadsliggare över för kontorsvakterna anskaffade uniformspersedlar;

att till kontorets avdelningar distribuera taxor jämte tillägg och ordersamlingar samt andra behövliga tryckalster; samt

att utskriva rekvisitioner å för kontoret behövliga skrivmaterialier och formulär samt övriga effekter samt föra anteckningar om kostnaden härför.

Förste bokhållaren å byrådirektörens expedition har till åliggande att utföra de mera krävande av de göromål, som enligt ovanstående tillhöra expeditionen, och särskilt

att bokföra, särskilt för varje avdelning, samtliga på kontoret belöpande omkostnader;

att uträkna de i samtrafiken deltagande förvaltningarnas andelar i dessa omkostnader;

att föra liggare över kontorets personal;

att föra beklädnadsbok;

att föra inventariebok; samt

att uträkna personalens från statens järnvägar uppburna inkomster.

Kontorsskrivarna hava att utföra de övriga göromål, som påvila expeditionen.

II. *Avdelningen för statsbanornas egen trafik.*

Denna avdelning är uppdelad i två underavdelningar: persontrafiksavdelningen och godstrafiksavdelningen.

*Avdelningen
för stats-
banornas egen
trafik.*

1. Persontrafiksavdelningen.

Å denna underavdelning äro anställda:

- 1 förste bokhållare,
- 6 manliga bokhållare,
- 4 manliga kontorsskrivare,
- 5 kvinnliga kontorsskrivare,
- 2 extra kvinnliga kontorsskrivare,
- 1 vaktmästare,
- 17 e. o. kontorsvakter,
- 2 extra kontorsvakter, och
- 2 tillfälliga kontorsvakter.

De göromål, som persontrafiksavdelningen har att utföra, äro:

att verkställa granskning av de lokaltrafiken avseende redovisningshandlingarna över persontrafiken, inklusive velocipeder och resgodsövertikt, åkdon, båtar, lokomotiv m. m. och levande djur ävensom över privattelegrambefordringen och försålda tryckalster;

att tillse, det de av stationerna till distriktskassorna insända upp-
bördsremisserna bliva stationerna gottskrivna;

att granska stationernas sammandrag över trafikinkomsterna;

att medelst utställande av debet- och kreditnoter utjämna de skill-
nader, som efter avslutad granskning uppstå i stationernas konton;

att granska räkningar å obetalda militärtransporter;

att föra journaler och upprätta sammandrag över trafikinkomsterna
samt stationernas uppbörd;

att upprätta koncept till trafikrapporter;

att uträkna stationerna tillkommande felräkningspenningar samt
däröver uppgöra förteckningar; samt

att verkställa föreskriven jämförelse mellan förteckningarna över
utfärdade fribiljetter samt insamlade dylika biljetter.

I fråga om de närmare detaljerna av arbetet å underavdelningen
må följande meddelas.

Vid granskningen av specifikationerna över verifikationsdelar av
biljetter, använda såsom barn-, prisskillnads- eller hundbiljetter, samt
felstämplade fasta personbiljetter, tillses, att de specifikationerna med-
följande biljettdelar och biljetter överensstämma med specifikationerna.

Specifikationerna över utfärdade blankobiljetter till ordinarie resp.
nedsatt pris jämföras med de insamlade biljetterna, i avseende på nummer,
bestämelsestation, övergångsväg och klass, varjämte riktigheten av antal

försålda biljetter och åtföljande felstämplade biljetter samt kvarvarande begynnelseenumren till nästa månad kontrolleras.

Personbiljettjournalerna granskas med avseende därå:

att de angivna begynnelseenumren för fasta person- m. fl. slags biljetter äro lika med de i föregående månads redovisningar såsom kvarvarande begynnelsenummer uppförda nummer;

att stationerna under månaden tilldelade nyinrättade biljetter av här ifrågavarande slag äro i redovisningarna upptagna;

att antalet av de å specifikationerna över blankobiljetter, felstämplade fasta biljetter och biljetter, använda såsom barn-, prisskillnads- och hundbiljetter, uppförda biljetter är till journalerna riktigt överfört;

att antalet försålda biljetter är riktigt angivet och infört i rätta kolumner;

att insamlade blankoprisskillnadsbiljetter överensstämmer med redovisningarna;

att försäljningspriset för resp. biljetter är tariffenligt och att — efter föregången jämförelse med redovisningarna av de vid biljettsorteringen uttagna biljetter och kontrollkuponger till partibiljetter med högsta nummer — den redovisade inkomsten för försålda biljetter är rätt uträknad och i behöriga kolumner införd;

att påskriften å insamlade kontrollkuponger till månadsbiljetter överensstämmer med anteckningen å specifikationerna över utfärdade dylika biljetter, och att månadsbiljetter, som enligt taxauss särskilda bestämmelser utlämnats till nedsatt pris, äro vederbörligen verifierade med de avlämnade förbrukade biljetterna; samt

att verifikationer till andra biljetter, som utlämnats till nedsatt pris, ävensom för extratåg samt kvitton å till resande återbetalda belopp äro bifogade redovisningarna.

I övrigt tillses, att summeringar av antal och avgifter samt överföringar till vederbörande sammandrag äro riktigt verkställda.

Beträffande specifikationerna över utfärdade militär- och fångbiljetter skall efterses:

att alla under månaden utfärdade militärbiljetter blivit redovisade;

att rätta antal angivits och riktiga avgifter debiterats;

att varje transport är verifierad med i föreskriven ordning utfärdad rekvisition;

att nummerföljden för biljetterna är rätt och att eventuellt fel-skrivna (felstämplade) biljetter äro inkomna; samt

att överföringen av antal och avgifter till det till specifikationen hörande sammandraget är riktig.

Specifikationerna över utfärdade biljetter å resgodsövertikt granskas genom jämförelse med insamlade biljetter. Fraktdebiteringens riktighet kontrolleras genom fastställande av summan av den för varje emottagningsstation angivna viktmängden, varefter tiondelen av denna vikt multipliceras med vederbörande avgift per 10 kilogram. Härefter tillses, att överföringen till sammandraget är riktig.

Vid granskningen av utdragen av biljettböckerna över transporter av åkdon m. m. resp. levande djur förfäres på det sätt, att insamlade biljetter och listor för dylika transporter kontrolleras med avseende å fraktens riktiga beräkning. Eventuella ändringar införas å både specifikationer och utdrag. Därefter kollationeras de å utdragen uppförda posterna för avsända försändelser med de av resp. emottagningsstationer angivna, varvid befintliga skiljaktigheter undersökas och behövliga rättelser verkställas. Sedan kollationeringen slutförts, granskas summeringens riktighet och det å utdragen befintliga uppbördskontot avslutas. För att konstatera, att härvid icke några fel lämnats obeaktade, upprättas s. k. överslag å utdragens slutsummor i alla kolumner och å uppbördskontonas saldobelopp. Överslagens totalsummor för avsänd trafik skola överensstämma med motsvarande summor för emottagen trafik, varjämte sammanlagda fraktbeloppen av kolumnerna »betalt» och »att betala» för avsänd resp. mottagen trafik skola var för sig utvisa samma belopp, som framkommit vid sammanläggningen av uppbördskontonas saldobelopp.

Granskningen av redovisningarna över befordrade privattelegram tillgår så, att å specifikationerna uppförda antal avsända telegram jämföras med det av emottagningsstationen angivna, varjämte tillses, att avsändnings- och emottagningsstationernas uppgifter om främmande förvaltningar tillkommande portoandelar överensstämma. Krediteringen av inlösta svarsanvisningar prövas.

Specifikationernas stationssummor jämföras med de å utdragen av telegramjournalerna uppförda och utdragens uppbördskonton avslutas, sedan slutsummornas riktighet kontrollerats.

Beträffande redovisningarna över med lösen belagda tryckalster efter ses:

att den angivna behållningen av osålda tryckalster från föregående månad överensstämmer med vad som i detta avseende framgår av den föregående månadens redovisning;

att de under månaden från biljett- och blankettkontoret stationerna enligt rekvisition tillsända tryckalster uppförts i därför avsedd kolumn;

att skillnaden mellan summan av de i näst föregående stycken

nämnda tryckalster, å ena sidan, och av de under månaden försålda, å den andra sidan, upptagits såsom behållning till följande månad;

att den redovisade försäljningssumman är riktig; samt

att till biljett- och blankettkontoret eventuellt återsända tryckalster bliva ur stationernas redovisningar vederbörligen avförda.

Till göromålen icke allenast å förevarande underavdelning utan även å de andra avdelningarna hör också att till hjälp och kontroll vid arbetet för fastställande av hela den för en månad å statens och — ifråga om samtrafiksavdelningarna — enskilda järnvägar förekommande trafik och inkomst därav för de olika trafikslagen samt för att tjäna såsom underlag för statistiska kontorets arbeten m. m. föra åtskilliga journaler och sammandrag. Bland dylika handlingar å förevarande avdelning må nämnas avsändningsjournalerna och avsändningssammandraget, vilkas totalsummor utvisa trafikrörelsens omfattning vid statsbanorna och på grund varav trafikrapporten upprättas, samt uppbördsjournalerna och uppbördssammandraget, vilkas summor utvisa statsbanornas uppbörd och inkomst av all trafik ävensom varje statsbanestations ställning i detta hänseende.

Förste bokhållaren å nu ifrågavarande underavdelning har följande allmänna åligganden, nämligen:

att närmast under förste kontrollören utöva förmanskap över den vid underavdelningen anställda personalen;

att fördela arbetena mellan tjänstemännen i enlighet med de anvisningar, som lämnas honom av förste kontrollören, samt övervaka arbetenas behöriga utförande;

att tillse, att arbetet å underavdelningen bedrivs med ordning, nit och omtanke;

att vägleda personalen ifråga om rätta tillämpningen av gällande taxor och bestämmelser ävensom i övrigt tillhandagå personalen med nödiga upplysningar vid arbetets utförande;

att övervaka, att personalen i rätt tid inställer sig å tjänstelokalen och under den föreskrivna tjänstgöringstiden uteslutande ägnar sig åt sina göromål;

att till förste kontrollören lämna uppgifter å frånvarande personal;

att instruera nyantagna manliga skrivbiträden i deras göromål, såvida ej annorlunda förordnas; samt

att biträda med uppsättande av skrivelser, med verkställande av viktigare utredningar m. m.

Utöver dessa allmänna åligganden tillhör det förste bokhållaren å persontrafiksavdelningen:

att behandla protesterade anmärkningar rörande avgifter för personbiljetter och resgodsövertikt;

att utfärda meddelanden till stationerna rörande redovisningsförhållanden;

att föra förteckning över lokaltrafikavdelningens inventarier; samt att upprätta uppbördssammandraget.

De *manliga bokhållarna* hava att efter vederbörande förste kontrollörs anvisning utföra viktigare gransknings- och bokföringsarbeten. En av dem inträder vid förfall för förste bokhållaren i dennes funktioner, därest ej annorlunda förordnas. De manliga bokhållarna hava i övrigt att utföra de arbeten, som tilldelas dem av vederbörande förman.

Av de manliga bokhållarna å persontrafikavdelningen hava två särskilda åligganden sig anförtrodda.

Den ena åligger:

att övervaka vissa gransknings- och bokföringsarbeten;

att behandla protesterade anmärkningar rörande telegramredovisningarna; samt

att föra avsändningssammandraget och upprätta manuskript till trafikrapporten.

Den andra har att föra liggaren över utlämningen av vissa biljetter samt registret till liggaren över undantagsbestämmelser.

Kontorsskrivarna, både de manliga och de kvinnliga, hava att efter fördelning, som vederbörande förman bestämmer, verkställa förekommande gransknings- och bokföringsarbeten ävensom andra förekommande arbeten.

Vaktmästaren har till åliggande, bland annat, att utöva förmanskap över kontorsvakterna samt instruera dem i järnvägsgeografi.

Kontorsvakternas huvudsakliga göromål äro:

att ombesörja det för granskningsarbetet erforderliga ordnandet av biljetter, listor och andra handlingar; samt

att lämna tjänstemännen å kontoret handräckning med in- och utbärandet av handlingar och tariffer.

2. Godstrafiksavdelningen.

Godstrafiksavdelningen.

Personalen å denna underavdelning utgöres av:

1 förste bokhållare,

1 manlig »

1 kvinnlig »

5 manliga kontorsskrivare,

13 kvinnliga kontorsskrivare,

3 e. o. » »

2 e. o. kontorsvakter.

Godstrafiksavdelningens göromål äro:

att granska redovisningshandlingarna över paket-, il- och fraktgodsförsändelser i lokaltrafik samt statsbanestationernas uppbörd för plats-, magasins-, vagns- och presenningspenningar;

att granska specifikationerna över restitutioner av frakt för kalktransporter i lokaltrafik;

att kontrollera räkningar över godsförsändelser för statens järnvägsbyggnaders och försvarsväsendets räkning;

att granska fraktdebiteringen å godslistor samt angående upptäckta fel utfärda uppdebiterings- resp. återbäringsanmärkningar;

att uträkna Bergslagernas järnvägar tillkommande extra avgift för fraktgodsförsändelser och sändningar av ilgods i vagnslaster i lokaltrafik via Göteborg;

att fastställa de inkomst- och efterkravsbelopp av godstrafik, varå stationerna äga åtnjuta felräkningspenningar; samt

att granska de från vederbörande trafikdirektör ingångna särskilda uppgifter å av malmbolagen transporterade malmkvantiteter på bandelarna Gellivare—Riksgränsen och Gellivare (Malmberget)—Svartön.

Granskningen av utdragen av paket- och ilgods- resp. fraktgodsjournalerna tillgå så, att de å utdragen uppförda avsända poster, vikt, efterkravsbelopp och provision, frakt — »betalt» och »att betala» — jämföras med motsvarande poster å emottagningsstationernas utdrag, varvid skiljaktigheter dem emellan skola undersökas med ledning av specifikationer och listor samt erforderliga rättelser verkställas.

Sedan denna jämförelse fullbordats och summeringen kontrollräknats, avslutas det å utdragen befintliga sammandraget och uppbörds-kontot.

För att konstatera, att härvid inga skiljaktigheter blivit förbisedda, upprättas s. k. överslag, vartill användas vanliga utdragsblanketter. På dessa överslag införas utdragens slutsummor i alla kolumner sida efter sida. De vid nedsummering erhållna summorna för avsänd trafik skola överensstämma med summorna i motsvarande kolumner för emottagen trafik. De å utdragens sammandrag fastställda totalsummorna i kolumnerna för efterkrav och fraktbelopp samt det i uppbörds-kontot reviderade saldobeloppet skola stationsvis införas i de s. k. godsjournalerna, i vilka äro inlagda kolumner för nämnda totalsummor av såväl avsänd som emottagen trafik och uppbördsbelopp. Efter utförd nedsummering

av beloppen i varje sådan journal överföras dessas slutsummor i sin ordning till ett sammandrag, vars totalsummor i kolumnerna för avsänd trafik skola uppvisa samma tal, som finnas i motsvarande kolumner för emottagen trafik. Totalsumman i uppbörds-kolumnen skall överensstämma med sammanlagda totalsummorna i de särskilda kolumner, som avse uppbörden.

Vid granskning av utdragen av magasinsjournalerna tillses:

att de å utdragen uppförda plats-, magasins-, vagns- och preseningspenningarna äro beräknade i enlighet med föreskrifterna därom i taxans särskilda bestämmelser;

att avgifter för å linjen eller sidospår uttagna vagnar m. m. enligt från trafikinspektörerna till kontoret insända uppgifter äro av vederbörande stationer å utdragen uppförda, samt

att summeringen av avgiftskolumnen är riktig och slutsumman rätt överförd till sammandraget för trafikinkomsterna.

I fråga om specifikationerna över statsbidraget för transporter av kalk, kalkstensmjöl och märke för jordbrukets behov tillses:

att alla å specifikationerna upptagna transporter äro verifierade med föreskrivna intyg och behöriga godslistor;

att den å listorna uppförda frakten är rätt beräknad enligt taxan och riktigt överförd till specifikationerna;

att de å specifikationerna införda beloppen äro rätt uträknade enligt givna föreskrifter; samt

att summorna å specifikationerna äro riktiga.

Vid kontrollering av fraktdebiteringen beträffande fraktgodsförändelser granskas listorna med avseende på:

att den beräknade vikten är riktig;

att godset är hänfört till rätt tariff enligt godsindelningen och fraktsatsen riktigt angiven;

att fraktbelopp och förekommande efterkravsprovision äro rätt beräknade;

att förekommande särskilda avgifter, såsom för överföring, lastning, lossning, varmvagn, isning av vagn, vägning av vagnslastgods, räkning av stycketal i vagnslast, presenning och täckt vagn, skyddsvagn och transporter å hamn- och sidospår m. fl. äro med rätta belopp inräknade i fraktbeloppet; samt

att vederbörliga anteckningar, såsom huruvida avsändare i fraktsedel tecknat ansvarsförbindelse vid transport av farligt ämne m. m. i förekommande fall äro gjorda i listornas anmärkningskolumner.

Uträknandet av Bergslagernas järnvägar tillkommande extra

avgifter för fraktgodsförsändelser och sändningar av ilgods i vagnslaster i lokaltrafik via Göteborg sker med tillhjälp av godsspecifikationer och listor. En uppgift, utvisande summan av dylika avgifter för sådana sändningar till och från varje statsbanestation söder om Göteborg, upprättas och summeras.

Förste bokhållaren å godstrafiksavdelningen har enahanda allmänna åligganden som förste bokhållaren å persontrafiksavdelningen, varjämte honom särskilt åligger:

att verkställa fraktregleringar samt behandla protesterade anmärkningar;

att granska inkomna uppgifter å statsbidrag för kalktransporter för jordbrukets behov och upprätta förteckning över beloppen,

att med biträde av bokhållare eller kontorsskrivare granska utdragen av magasinsjournalerna och över fel däri utfärda uppdebiterings- och återbäringsanmärkningar samt behandla av stationerna icke erkända dylika; samt

att granska överföringen till vederbörande redovisningar av belopp, som enligt uppgifter från trafikinspektörerna utgöra avgift för å linjen uttagna vagnar m. m.

De *manliga bokhållarne* och *kontorsskrivarne* samt de *kvinnliga kontorsskrivarne* hava i stort sett enahanda göromål som motsvarande befattningshavare å persontrafiksavdelningen.

Den manliga bokhållaren har särskilt till åliggande:

att upprätta överslag å fraktgodsutdragens totalsummor;

att tillse, att avgifterna för transporter av medicinlådor bliva vederbörligen redovisade; samt

att föra liggare över godslistor, som utsändas till stationerna för avgivande av upplysningar.

Den *kvinnliga bokhållarens* åligganden äro:

att biträda vederbörande förste bokhållare vid ledningen och övervakandet av de arbeten, som utföras av den kvinnliga personalen;

att instruera nyantagna kvinnliga skrivbiträden i deras göromål; samt

att i övrigt deltaga i de arbeten, som förekomma å avdelningen.

III. *Avdelningen för personsamtrafik.*

Denna avdelning är uppdelad i två underavdelningar, nämligen: avdelningen för inländsk trafik och avdelningen för utländsk trafik.

*Avdelningen
för person-
samtrafik.*

*Avdelningen
för inländsk
trafik.*

1. Avdelningen för inländsk trafik.

Personalen å denna underavdelning, utgöres av:

- 2 förste bokhållare,
- 2 manliga »
- 1 kvinnlig »
- 10 manliga kontorsskrivare,
- 20 kvinnliga »
- 2 e. o. kvinnliga »
- 1 extra kvinnlig »
- 1 vaktmästare,
- 11 e. o. kontorsvakter,
- 1 extra »
- 2 tillfälliga »

Förevarande avdelnings åligganden kunna angivas sålunda, att avdelningen har:

att granska redovisningshandlingarna över den personsamtrafik inom landet, som omförmäles i den svenska personsamtrafikstaxan, samt över militärtransporter i samtrafik;

att upprätta och till sammandrag sammanföra uppgifter över varje i denna samtrafik deltagande transportförvaltnings inkomst av och uppbörd för samma trafik;

att granska räkningar å obetalda militärtransporter från statens järnvägars stationer i här omhandlade trafik; samt

att utföra den formella granskningen av förteckningarna över utfärdade tillfälliga fribiljetter i samtrafik samt av insamlade dylika biljetter.

Granskningsarbetet sker på motsvarande sätt som granskningen beträffande biljettredovisningen i statens järnvägars egen trafik.

För fastställande dels av varje förvaltnings trafik och inkomst därav, dels av varje förvaltnings uppbörd i personsamtrafik för andra förvaltningar upprättas å avdelningen vissa specifikation, journaler och sammandrag, såsom avsändningsjournalerna, vilkas totalsummor utvisa statens järnvägars inkomst av persontrafiken, samt uppbörds- och andelssammandraget, som utvisar varje i personsamtrafiken deltagande förvaltnings uppbörd för andra förvaltningar och inkomst av denna trafik.

De åligganden och göromål, som tillhöra personalen å förevarande underavdelning, äro på det hela taget av samma slag som arbetet för motsvarande personal å underavdelningen för statens järnvägars egen persontrafik.

2. Avdelningen för utländsk trafik.

*Avdelning
för utländsk
trafik.*

Å denna underavdelning äro anställda:

- 1 förste bokhållare,
- 1 manlig »
- 1 kvinnlig »
- 3 manliga kontorsskrivare,
- 5 kvinnliga »
- 1 extra kvinnlig kontorsskrivare,
- 1 vaktmästare.

Göromålen å förevarande avdelning omfatta granskning och kontroll av biljettförsäljningen och resgodsexpedieringen till och från utlandet, av redovisningarna över kupongbiljetter, kombinerade biljetter samt av resebyråers försäljning av biljetter och biljettkuponger. Göromålen äro i stort sett av enahanda art som göromålen å avdelningen för den inländska personsamtrafiken, dock med den skillnad, som föranledes därav, att förevarande avdelnings arbete avser den utländska personsamtrafiken. Denna skillnad gör, att till förevarande underavdelning inkomma samt från densamma måste avlåtas en del skrivelser på främmande språk, såsom på tyska, engelska och franska. Dessa skrivelser äro ofta tämligen likartade och av mera enkel beskaffenhet. I fråga om de till utlandet avgående skrivelserna, vilka i medeltal kunna beräknas till omkring 20 stycken i månaden, är så ordnat, att de skola insändas till byrådirektören för att av honom undertecknas.

Det må i detta sammanhang omnämnas, att åtskilliga av de författningar och bestämmelser, vilkas tillämpning det å förevarande underavdelning gäller att kontrollera, äro översatta till eller avfattade på svenska språket.

Personalen å förevarande underavdelning har i huvudsak enahanda göromål och åligganden som motsvarande personal å underavdelningen för den inländska personsamtrafiken.

IV. *Avdelningen för godssamtrafik.*

*Avdelningen
för godssam-
trafik.*

Denna huvudavdelning är uppdelad i fyra underavdelningar: paketavdelningen, il- och fraktgodsavdelningarne A och B samt avdelningen för utländsk godstrafik.

*Paket- och il-
godsavdel-
ningen.*

1. Paketavdelning.

Personalen å denna underavdelning utgöres av:

- 1 förste bokhållare,
- 1 manlig »
- 1 kvinnlig »
- 23 kvinnliga kontorsskrivare,
- 3 e. o. kvinnliga »
- 2 extra » »
- 1 e. o. kontorsvakt.

Göromålen å denna underavdelning äro till väsentlig del av enahanda art som göromålen å underavdelningen för statens järnvägars egen godstrafik. Nämnas må, att det tillhör förevarande underavdelning att enligt därför givna grunder uträkna varje i den inländska samtrafiken och i samtrafiken med Norge, Danmark och Ostasien deltagande transportförvaltnings andel i den gemensamma fraktinkomsten för pakettrafik samt att upprätta sammandrag över varje i berörda trafik deltagande transportförvaltnings inkomst av och uppbörd för samma trafik.

Fördelningsarbetet å förevarande avdelning är, med hänsyn därtill att avgifterna för paketgods utgå efter få och enhetliga grunder, mindre omfattande, varför den till avdelningen hörande personalen jämväl har till åliggande att biträda en av de under 2 här nedan angivna avdelningarna med det vida mer invecklade fördelnings- och bokföringsarbete, som å dem förekommer.

I fråga om fördelningen av arbetet å förevarande underavdelning råder motsvarighet till förhållandena vid de här ovan förut omhandlade avdelningar.

*Il- och frakt-
godsavdel-
ningarna.*

2. Il- och fraktgodsavdelningarna A och B.

Personalen å dessa underavdelningar utgöres av:

- 3 förste bokhållare,
- 8 manliga »
- 2 kvinnliga »
- 55 manliga kontorsskrivare,
- 33 kvinnliga »
- 2 e. o. manliga »
- 8 e. o. kvinnliga »
- 7 extra » »

- 1 vaktmästare,
- 10 e. o. kontorsvakter,
- 2 extra »

Förevarande underavdelningars göromål omfatta kontrollen, fördelningen och bokföringen av inkomsten av i inländsk samtrafik samt i samtrafik med Norge, Danmark och Ostasien förekommande il- och fraktgodssändningar.

Kontrollgöromålen äro till väsentlig del av enahanda art som göromålen å underavdelningen för statens järnvägars egen godstrafik. Vad angår fördelningen av fraktbeloppen mellan de olika i samtrafiken deltagande förvaltningarna verkställas densamma i enlighet med därför fastställda grunder, varvid skall iakttagas, att vederbörande banor tillföras dem tillkommande olika banavgifter, frakttillägg m. m. Fördelningen av de egentliga fraktbeloppen sker med tillhjälp av räknatabeller och för ändamålet upprättade avståndstabeller.

Bokföringsarbetet sker på i huvudsak samma sätt som å personsamtrafiksavdelningen.

Arbetsfördelningen å förevarande underavdelning är i huvudsak lika med å förut behandlade avdelningar.

3. Avdelningen för utländsk godstrafik.

*Avdelningen
för utländsk
godstrafik.*

Personaluppsättning:

- 1 förste bokhållare,
- 1 manlig »
- 2 » kontorsskrivare,
- 1 e. o. kontorsvakt.

Arbetet å denna underavdelning består uti:

att granska stationernas redovisningar över il- och fraktgods försändelser i trafik med Tyskland, Nederländerna, Belgien, Ryssland och Frankrike samt Österrike-Ungern;

att kontrollera redovisningarna över trafiken från utländska stationer till Sverige;

att granska de uppgifter och redogörelser, som av utländska förvaltningar avgivas över de svenska förvaltningarnas andelar i inkomsten av trafiken till och från utlandet;

att reglera beloppen för av styrelsen och utländska förvaltningar beviljade fraktrestitutioner och däröver uppsätta skillnadsberäkningar;

att fördela de svenska frakterna i ovannämnda trafik;

att bokföra berörda trafik och upprätta sammandrag och uppgifter däröver till utländska förvaltningar; samt

att granska fraktdebiteringen å godslistorna i utländsk trafik.

I fråga om arbetet i detalj å avdelningen likasom ock ifråga om arbetsfördelningen råder väsentlig likhet med förhållandena å underavdelningen för inländsk godssamtrafik.

Å avdelningen förekommer åtskillig skriftväxling med utlandet, företrädesvis med järnvägsmyndigheter i Tyskland och Frankrike, och huvudsakligen innehållande förfrågningar angående taxeringar m. m. Denna skriftväxling berör ej sällan principspörsmål angående transportföremåls klassificering och dylikt. Antalet skrivelser, som från avdelningen avlätas till utlandet, torde kunna beräknas till i medeltal 30 st. i månaden.

Kommissionens uttalande.

Av den här ovan lämnade redogörelsen för arbetet och göromålen å kontrollkontoret synes det kommissionen med tydlighet framgå, att göromålen å kontoret till stor del äro av den beskaffenhet, att de böra kunna utföras av personer, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar, och att det således icke kan vara erforderligt att till det antal, som nu sker, använda tjänstemän i sådana befattningar, att man av dem fordrar minst det mått av teoretiska kunskaper, som realskolexamen representerar.

Vad som huvudsakligen måste krävas av personalen å kontoret är uppmärksamhet, noggrannhet, ordentlighet och pålitlighet, men att dessa egenskaper icke lika väl skulle kunna vara tillfinnandes hos personer med folkskolebildning som hos personer, vilka avlagt realskolexamen eller annat högre kunskapsprov, torde icke finnas anledning att antaga.

Vad angår byrådirektören och föreståndaren för kontoret, förste kontrollörerna, kontrollörerna, förste bokhållarna samt de befattningshavare i övrigt, vilka fungera såsom arbetsledare beträffande själva kontrollarbetet¹, anser kommissionen, att de åligganden och funktioner, som tillkännä dessa tjänstemän äro av den beskaffenhet, att av dem skäligen bör fordras ett visst högre kunskapsmått. I anslutning till vad kommissionen i det föregående uttalat beträffande kompetensfordringarna för notarierna anser kommissionen emellertid, att icke för någon av dessa befattningshavare bör uppställas fordran på större kunskapsmått än som realskolexamen medför.

¹ För att utmärka, att kommissionen här icke under ordet "arbetsledare" inbegriper den vaktmästare, som tjänstgör såsom förman för kontorsvakterna, har kommissionen tillagt orden "beträffande själva kontrollarbetet".

Med hänsyn till angelägenheten av att kunna rekrytera samt vid ledighet uppehålla nyssberörda befattningar, böra utöver innehavarna av dessa befattningar å kontoret anställas så många tjänstemän i befattningar, för vilka motsvarande kunskapsfordringar äro gällande, som ur rekryteringssynpunkt kunna vara erforderliga.

Det behov av personal med språkkunskap, som med hänsyn till förekommande skriftväxling med utlandet gör sig gällande, bör enligt kommissionens åsikt kunna lämpligen tillgodoses på det sätt, att man med hänsyn till förefintlig språkkunskap uppdrager åt någon eller några av de kvalificerade tjänstemän, som enligt ovanstående böra finnas anställda å kontoret, att vid behov tjänstgöra såsom korrespondenter på främmande språk.

Utöver vad som ovan angivits bör man enligt kommissionens åsikt icke å kontoret hava anställda några befattningshavare, av vilka fordras visst högre mått av allmänbildning, utan bör man i stället för de nuvarande tjänstemännen av högre grad för arbetet å kontoret använda personal, av vilken man icke fordrar högre bildningsmått än som folkskolan bibringar.

Då den kvinnliga arbetskraften ställer sig billigare än den manliga, skulle det måhända här vara ur ekonomisk synpunkt fördelaktigare att vid blivande utbyte av arbetskraft uteslutande antaga kvinnlig personal. En del av arbetet å kontrollkontoret är emellertid av den ansträngande beskaffenhet och ställer så stora krav på fysisk uthållighet, att det icke torde vara lämpligt att för detsamma använda kvinnor. I anledning härav synes den blivande nya arbetskraften böra utgöras icke endast av kvinnor utan även av män. I vilken proportion det ena eller det andra slaget av arbetskraft lämpligen bör användas, torde böra tillkomma järnvägsstyrelsen att avgöra.

Biljett- och blankettkontoret.

Personalen å kontoret utgöres av:

- 1 förrådsförvaltare, såsom föreståndare,
- 3 manliga bokhållare,
- 7 » kontorsskrivare,
- 4 kvinnliga »
- 7 manliga kontorsbiträden,
- 3 extra biljettryckare,
- 9 e. o. kontorsvakter,
- 4 extra »

*Biljett- och
blankett-
kontoret.*

Enligt den för styrelsen utfärdade arbetsordningen har biljett- och blankettkontoret till åliggande:

att, på sätt styrelsen bestämmer, besörja anskaffande av personbiljetter och deras utsändande till vederbörande stationer och andra försäljningsställen;

att, på sätt styrelsen bestämmer, anskaffa samt förvara och utlämna blanketter enligt fastställda formulär ävensom övriga tryckalster samt papper och kuvert för järnvägsförvaltningens behov;

att omhänderhava styrelsens förråd av tryckalster;

att granska och besiktiga till kontoret verkställda leveranser;

att granska till kontoret inkommande rekvisitioner å personbiljetter och tryckalster m. m.;

att ansvara för, att å kontoret befintligt lager av in- och utländska biljetter väl vårdas samt förvaras under lås;

att ansvara för, att å kontoret finnes tillgång av papp till de olika biljettslag, som tryckas å kontorets biljettryckeri, ävensom av blanketter och tryckalster samt av papperssorter och kuvert m. m., som skola genom kontoret tillhandahållas;

att månatligen meddela kontrollkontoret uppgift å utlämnade nyinrättade eller med förändrad nummerföljd försedda biljetter samt å alla utlämnade med lösen belagda tryckalster, med avseende å vilka redovisningarna skola granskas av kontrollkontoret; samt

att ombesörja, att de till enskilda transportförvaltningar utlämnade personbiljetter och övriga tryckalster bokföras, samt att efter utgången av varje kalenderår räkningar utskrivs å kostnaderna för desamma att införas i kontrollkontorets avräkningar med respektive förvaltningar.

Till närmare upplysning om arbetet å kontoret må meddelas, att personalen har att övervaka och tillse, att å kontoret ständigt finnes tillgång på erforderliga biljetter och blanketter samt tryckalster ävensom på papper m. m. Beträffande en stor del av de å kontoret förekommande blanketterna och andra tryckalster tillkommer det kontoret att infordra anbud å leverans därav. Dessa anbud granskas och prövas å kontoret. I de fall, då det icke tillkommer kontoret att besluta angående infordrade anbud, har kontoret att avgiva yttrande över desamma. I fråga om leveranser till kontoret skall kontoret granska och kontrollera, att de levererade varorna äro i överensstämmelse med lämnade prov eller eljest av vederbörlig beskaffenhet. Räkningarna å verkställda leveranser skola å kontoret granskas samt därefter attesteras. Alla emottagna och utlämnade varor skola bokföras. I ändamål att misshushållning med papper och blanketter m. m. ej må äga rum under-

kastas till kontoret inkommande rekvisitioner noggrann granskning och kontroll med avseende därå, att vederbörande ej rekvirerat mera än som kan anses verkligen vara av behovet påkallat.

Denna granskning, som sker med ledning av förda anteckningar om förbrukningen under föregående tidsperioder samt jämväl på grundvalen av personalens erfarenhet och kännedom om de på olika tjänsteställen rådande förhållandena, föranleder ej sällan skriftväxling mellan kontoret och det rekvirerande tjänstestället. I fråga om fullgjorda rekvisitioner tillses, att vederbörliga kvitton erhållas.

Vidkommande de utländska biljetterna har kontoret att direkt rekvirera dem hos vederbörande utländska järnvägsförvaltningar liksom kontoret också har att emottaga och direkt effektuera från utländska järnvägsförvaltningar och resebyråer inkommande biljettrekvisitioner. Emottagna sändningar av från utlandet rekvirerade biljetter skola granskas och kontrolleras. Påträffade felaktigheter föranleda skriftväxling med respektive utländska förvaltningar. Över alla å kontoret emottagna samt från detsamma utlämnade biljetter föres journal; och till kontrollkontoret skall för varje månad lämnas uppgift å antal och nummer av till olika tjänsteställen utlämnade sådana biljetter, beträffande vilka redovisningarna skola granskas å kontrollkontoret. Biljetter samt med lösen belagda tryckalster, som för avskrivning insändas till biljett- och blankettkontoret, granskas, varefter uppgift om avskrivningen meddelas till kontrollkontoret.

Ett särskilt bestyr, som tillhör kontoret, är tryckningen av biljetter.

Till upplysning om den ekonomiska omfattningen av kontorets verksamhet må nämnas, att räkningarna å de leveranser, som kontoret har att emottaga, uppgå till i medeltal 400,000 kronor för år.

Förrådsförvaltaren har enahanda allmänna åliggande som förståndaren för kammarkontoret. Särskilt åligger honom att med uppmärksamhet följa prisförhållandena inom pappers-, boktryckeri- och bokbindarebranscherna i ändamål att kunna bedöma, huruvida fordrade pris må vara för höga.

De tre *bokhållarna* tjänstgöra såsom arbetsledare, en å biljettavdelningen och de två andra å blankettavdelningen. I sin egenskap av arbetsledare hava de enahanda allmänna åligganden som arbetsledarna å de övriga kontoren.

Vad angår bokhållaren å biljettavdelningen påvilar honom särskilt: att ansvara för värden och förvaringen av kontorets förråd av biljetter;

att granska alla leveranser av personbiljetter och å dem meddela kvitto; samt

att biträda med den för avdelningen erforderliga skriftväxlingen. Motsvarande åligganden tillhöra de båda andra bokhållarna, en var i vad angår hans arbetsområde.

Kontorsskrivarna å kontoret hava att utföra de å kontoret i övrigt förekommande göromål, som anvisas dem.

Beträffande de kvinnliga kontorsskrivarna hava de särskilt till åliggande att till såväl nummerföljd som text granska alla från utlandet inkomna biljetter ävensom vissa slag av inländska biljetter.

Av *kontorsbiträdena* tjänstgöra en del å biljettryckeriet samt en del å förrådet för blanketter och andra trycksaker samt för papper m. m.

Kontorsbiträdena å biljettryckeriet hava att med ledning av å kontoret granskade rekvisitioner trycka alla s. k. edmonsonska biljetter, d. v. s. de vanliga pappbiljetterna, samt därefter översända dem till vederbörande försäljningsställen. Över alla dylika försändelser skola upprättas förteckningar.

Ett av kontorsbiträdena å biljettryckeriet tjänstgör såsom förman för de övriga. Det åligger honom i denna egenskap att leda och övervaka arbetet å tryckeriet. Han har att läsa korrektur å alla de biljetter, som skola tryckas, samt att därvid verkställa granskning beträffande såväl pris som övrig text.

Kontorsbiträdena å förrådet hava att leda arbetet med expedieringen av de inkomna rekvisitionerna samt att deltaga i arbetet med tryckalsters framtagande, paketering och adressering. De hava även att verkställa den första granskningen av till kontoret inkommande leveranser.

Kontorsvakternas huvudsakliga åligganden äro att ombesörja framtagande, paketering och adressering av de blanketter och övriga tryckalster samt det papper, som enligt de granskade rekvisitionerna skola från kontoret expedieras.

Av förestående redogörelse lärer otvetydigt framgå, att göromålen å biljett- och blankettkontoret äro av den beskaffenhet, att man för deras utförande bör kunna i rätt stor utsträckning använda personer, av vilka man icke kräver något högre mått av allmänbildning. De åligganden och funktioner, som tillkomma förrådsförvaltaren samt de befattningshavare, vilka under honom tjänstgöra såsom arbetsledare å kontoret, synas kommissionen vara av den art samt den vikt och betydelse, att man bör av nämnda tjänstemän fordra ett visst högre mått av allmänbildning. Av förrådsförvaltaren bör man enligt kommissionens mening fordra det kunskapsmått, som realskolexamen representerar. Kommissionen avser således ändring av kompetensfordringarna för befattningen såsom förrådsförvaltare därhän, att även realskolexamen bör

medföra kompetens till sagda befattning. Även av de befattningshavare, som tjänstgöra såsom arbetsledare¹, bör man, synes det kommissionen, fordra det kunskapsmått, som realskolexamen representerar. Å kontoret bör man vidare förutom förrådsförvaltaren och arbetsledarne hava anställda så många befattningshavare, av vilka man fordrar nyssnämnda kunskapsmått, som för rekrytering av samt vikariat i befattningarna såsom förrådsförvaltare och arbetsledare kunna vara erforderliga.

I övrigt bör man enligt kommissionens mening för arbetet å kontoret använda befattningshavare, av vilka man icke fordrar högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

Erinras må i detta sammanhang, att redan 1893 års järnvägs-kommitté uttalade sig för, att å biljett- och blankettkontoret eller, såsom det då kallades, biljett- och formulärförrådet borde förekomma ökad användning av personal, tillhörande den dåvarande betjäntklassen, d. v. s. befattningshavare, beträffande vilka några särskilda fordringar i fråga om allmänbildning icke funnos uppställda.

Av vad kommissionen i det föregående uttalat framgår, att kommissionen anser, att å styrelsens kontor, dock med undantag för revisionskontoret, ävensom i mindre utsträckning å vissa av styrelsens byråer förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft, likasom ock att denna arbetskraft — kommissionen avser här den arbetskraft, för vilken minst realskolexamen eller avgångsexamen från statens normal-skolor för flickor är stadgad såsom kompetensfordran, — bör ersättas med arbetskraft eller personal, av vilken man icke fordrar högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

*Uttalanden
angående
styrelsens
byråer och
kontor gemen-
samt.*

Den frågan uppställer sig nu, vilka befattningar man lämpligen bör avse för denna ersättande personal. Vid överbägande av denna fråga har kommissionen funnit det vara önskvärt och lämpligt att kunna inordna denna nya personal inom någon eller några av de befattningar, som finnas upptagna i det nu gällande avlöningsreglementet för tjänstemännen vid statens järnvägar.

*Manliga och
kvinnlige
kontorsbiträ-
den i stället
för den över-
kvalificerade
arbetskraften.*

De göromål, som komma att påvåla den ersättande nya personalen, synas kommissionen i stort sett kunna likställas med de göromål, som tillkomma kontorsbiträdena vid distrikten. Vid sådant förhållande anser kommissionen vara lämpligt, att man för nu ifrågavarande personal avser manliga och kvinnliga kontorsbiträdesbefattningar. Den överkvalifi-

¹ Under ordet "arbetsledare" inbegriper kommissionen här icke det kontorsbiträde, som tjänstgör såsom förman å biljettryckeriet.

cerade arbetskraft, varom här är fråga, bör, med andra ord, enligt kommissionens mening ersättas med manliga och kvinnliga kontorsbiträden.

Kvinnliga kontorsbiträdesbefattningar finnas emellertid icke upptagna bland de befattningar; som enligt avlöningsreglementet förekomma i styrelsen. Till avlöningsreglementet bör därför göras sådant tillägg, att kvinnliga kontorsbiträden må förekomma bland de befattningshavare, som äro upptagna såsom tillhörande styrelsen. Avlöningen för nu nämnda kvinnliga kontorsbiträden torde böra sättas lika som för de kvinnliga kontorsbiträdena vid distrikten, dock med undantag beträffande förmånen av fri läkarvård och fri medicin. Det är nämligen att märka, att dylik förmån enligt nu gällande bestämmelser icke tillkommer någon befattningshavare i styrelsen.

Vad angår avlöningen till de ersättande manliga kontorsbiträdena må här framhållas, att avlöningen till manligt kontorsbiträde i styrelsen är satt åtskilligt lägre än för manligt kontorsbiträde vid distrikten.

Detta förhållande har sin grund däri, att kontorsbiträdesbefattningarna i styrelsen varit avsedda för personer med helt andra göromål än dem, som tillkomma kontorsbiträdena vid distrikten. Då 1906 års löneregleringskommitté avgav förslag rörande avlöningen till kontorsbiträdena i styrelsen, meddelade kommittén (se betänkandet sid. 190), att av dessa befattningshavare, som voro åtta till antalet, en, vilken tjänstgjorde å administrativa byrån, utträttade vanliga vaktmästaregöromål, en, vilken tjänstgjorde å milkontoret, skötte en för arbetet därstädes behöflig räknemaskin, två, vilka voro anställda å det till biljett- och blankettkontoret hörande biljettryckeriet, utförde tryckningsarbetet därstädes samt fyra, vilka voro placerade å blankettförrådet, vore sysselsatta med emottagning och ordnande av levererade trycksaker samt ombesörjde expedition av ingångna rekvisitioner å biljetter och blanketter m. m. I anslutning till denna redogörelse för kontorsbiträdenas göromål ansåg kommittén sig böra sätta arvodet för de manliga kontorsbiträdena i styrelsen lika med det, som föreslagits för vaktmästarna i styrelsen.

Enligt detta förslag, som vann fastställelse, utgör arvodet till manligt kontorsbiträde i styrelsen lägst 840 kronor samt högst 1,200 kronor. Med inräknande av ersättning för bostad och bränsle, dyrortstillägg samt beklädnadsersättning utgör totala avlöningen lägst 1,356 kronor samt högst 1,860 kronor.

För ett manligt kontorsbiträde, tillhörande linjen och placerat i Stockholm, utgör totala avlöningen lägst 1,440 kronor samt högst 2,280 kronor.

Då, såsom ovan nämnts, de göromål, som komma att påvila de nya kontorsbiträdena, kunna anses jämförliga med de göromål, som kontorsbiträdena å distrikten hava att utföra, anser kommissionen, att de nya kontorsbiträdena i styrelsen böra erhålla samma avlöning som kontorsbiträdena vid distrikten, dock att, med hänsyn därtill att ingen befattningshavare i styrelsen äger åtnjuta förmånen av fri läkarvård och fri medicin, icke heller de nya kontorsbiträdena torde kunna erhålla sådan förmån. Härvid uppstår det spørsmålet, hur man lämpligen bör gå tillväga för att icke i styrelsen få två olika slag av manliga kontorsbiträdesbefattningar. De nuvarande ordinarie manliga kontorsbiträdena i styrelsen äro till antalet åtta, därav en är anställd å milkontoret och de övriga sju äro anställda å biljett- och blankettkontoret.

Det torde befinnas lämpligt att icke göra någon skillnad i avlöningshänseende mellan de nuvarande kontorsbiträdena samt de avsedda nya manliga kontorsbiträdena, utan synas de förra böra erhålla samma avlöning som de senare.

Kommissionen har i detta sammanhang ansett sig böra uttala, att kommissionen förutsätter, att kontorsbiträdesbefattningar hädanefter icke komma att inrättas eller disponeras för personer, vilkas arbete är att hänföra till eller jämförligt med vaktmästaregöromål.

För att tjäna till upplysning om den ekonomiska betydelse, det må äga att på föreslaget sätt verkställa utbyte av arbetskraft, har kommissionen ansett sig böra här meddela följande sammanställning:

	Lägsta avlöning.	Högsta avlöning.
	Kr.	Kr.
Manlig bokhållare	2,940	4,400
Manligt kontorsbiträde	1,440	2,280
Skillnad	1,500	2,120
Manlig bokhållare	2,940	4,400
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,600
Skillnad	1,704	2,800
Manlig kontorsskrivare	2,100	3,550
Manligt kontorsbiträde	1,440	2,280
Skillnad	660	1,270
Manlig kontorsskrivare	2,100	3,550
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,600
Skillnad	864	1,950
Kvinnlig bokhållare	2,100	2,750
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,600
Skillnad	864	1,150

	Lägsta avlöning. Kr.	Högsta avlöning. Kr.
Kvinnlig kontorsskrivare	1,480	2,200
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,600
Skillnad	244	600

*Fråga om
särskild
befattning för
den ersättande
manliga
personalen.*

Inom kommissionen har ifrågasatts, huruvida man icke lämpligen borde för en del av den nya manliga arbetskraft, som avses att ersätta den överkvalificerade arbetskraften, inrätta en särskild befattning med ställning och avlöning mellan kontorsskrivares och kontorsbiträdes. Såsom motiv har anförts, att de göromål, som skulle tillkomma åtskilliga av den ersättande manliga personalen, måste anses vara av den art och beskaffenhet samt omfattning, att de borde betinga en dylik befattning för ifrågavarande personal. Härjämte har framhållits, att, därest en dylik befattning icke inrättades, den ersättande manliga personalen skulle komma att i befodringshänseende vara sämre lottad än kontorsbiträdena vid distrikten; och i följd härav kunde det tänkas bliva förenat med svårighet att på tillfredsställande sätt rekrytera ifrågavarande personal.

Kommissionen anser sig i anledning härav böra nämna, att kommissionen för sin del icke kunnat finna annat än att de göromål, som på ett och samma tjänsteställe skulle tillkomma ifrågavarande personal, komma att på det hela taget i avseende å art och beskaffenhet samt ansvarsfullhet vara lika för alla befattningshavare, vadan det icke kan vara lämpligt att för denna personal hava olika slag av befattningar. Icke heller har kommissionen kunnat finna, att nyssnämnda göromål äro att, i jämförelse med de å distrikten anställda kontorsbiträdenas göromål, anse såsom kvalificerade och på den grund med fog böra föranleda inrättande av en högre befattning än distriktens kontorsbiträdesbefattning. Anmärkas må också, att den ersättande manliga personalen i stort sett icke kommer att hava annorlunda beskaffade göromål än den kvinnliga ersättande personalen, för vilken icke ifrågasatts någon högre befattning än befattningen såsom kvinnligt kontorsbiträde. Beträffande motivet, att den ersättande manliga personalen skulle i befodringshänseende bliva sämre ställd än kontorsbiträdena vid distrikten, tillåter kommissionen sig hänvisa till, att kommissionen i det följande uttalar sig för en anordning, ägnad att bereda den ersättande personalen möjlighet till enahanda befodran, som kontorsbiträdena vid distrikten. Det synes kommissionen för övrigt med skäl kunna ifrågasättas, om det kan vara riktigt att grunda inrättandet av ett nytt slag av befattning på det sakförhållandet, att en viss grupp befattningshavare eljest skulle hava alltför ringa möjlighet till befodran.

Kommissionen anser sig hava skäl förutsätta, att till kontorsbiträdesbefattningar med den avlöning, som kommissionen avsett, lämpliga aspiranter icke skola komma att saknas:

I syfte att de ersättande manliga kontorsbiträdena icke skola behöva komma att i befodringshänseende stå efter de vid distriktens trafikavdelning anställda manliga kontorsbiträdena, vilka hava jämförelsevis stora utsikter att vinna befodrigan till de mera självständiga och i ekonomiskt avseende fördelaktiga befattningarna såsom stationsmästare, har kommissionen tänkt sig och vill uttala sig för, att det bör åvägbringas cirkulation mellan personalen å linjen och nu ifrågavarande personal i styrelsen på så sätt, att man å ena sidan antager lämpliga befattningshavare, ordinarie eller extra, vid distrikten till kontorsbiträden vid styrelsens kontor eller förflyttar kontorsbiträden vid distriktens trafikavdelning — eventuellt kontorsbiträden även vid de andra avdelningarna — till motsvarande befattningar å styrelsens kontor, samt å andra sidan efter viss tid förflyttar sådana kontorsbiträden å styrelsekontoren, som anses därtill lämpliga, till motsvarande befattningar vid distriktens trafikavdelning. Kommissionen har härvid även haft för ögonen, att distrikts-tjänstemännen i sin tjänstgöring å styrelsens kontor böra hava nytta av den insikt och erfarenhet beträffande järnvägsförhållanden, som de förvärvat under sin tjänstgöring å linjen, likasom ock att motsvarande förhållande kan anses komma att äga rum beträffande den personal, som från styrelsens kontor flyttas till distrikten. Kommissionen anser sig böra nämna, att kommissionen icke avsett, att rekryteringen av de manliga kontorsbiträdena å styrelsens kontor bör ske uteslutande med personal från distrikten, utan har kommissionen tänkt sig, att unga män skulle, utan föregående anställning vid järnvägen, kunna antagas såsom aspiranter för att efter provtjänstgöring och genomgående av den utbildningskurs, som kan bliva föreskriven, befordras till kontorsbiträden vid styrelsens kontor.

*Cirkulation
mellan per-
sonalen å
styrelsens
kontor samt
personalen vid
distrikten.*

Inom kommissionen har även diskuterats, huruvida man möjligen borde för de ersättande manliga kontorsbiträdena tänka sig en något högre slutavlöning än den, som är bestämd för distriktens manliga kontorsbiträden, detta med hänsyn därtill att deras befodringsutsikter trots den avsedda cirkulationen i allt fall torde komma att bliva ganska obetydliga, ity att det kunde antagas, att bland kontorsbiträdena å kontoren komme att finnas många, som icke vore lämpliga att förflyttas ut till linjetjänst. Såsom kommissionen i det föregående anfört kunna de göromål, som skola tillkomma de ersättande nya kontorsbiträdena,

anses vara jämförliga med de göromål, som tillkomma de vid distrikten anställda kontorsbiträdena, av vilka de vid distriktschefsexpeditionerna samt vid maskin- och banavdelningarna anställda egentligen icke haft några tillfällen till befordran. Vid sådant förhållande och då åtskilliga av de ersättande kontorsbiträdena torde komma att från kontoren gå ut till distrikten, har kommissionen ansett sig icke kunna förorda, att slutavlöningen för de ersättande kontorsbiträdena må sättas högre än för motsvarande befattningar vid distrikten.

Anmärknings-
värt stor
övertids-
ersättning.

Vid behandling av frågan om personaluppsättningen å kontrollkontoret och statistiska kontoret har kommissionen fäst sin uppmärksamhet vid, att å dessa kontor i stor utsträckning förekommer övertidsarbete, för vilket utgår övertidsersättning.

Enligt vad kommissionen inhämtat, uppgick övertidsersättningen för år 1911 å kontrollkontoret till 134,440 kronor 30 öre, vilket belopp på årets olika månader samt på de olika avdelningarna å kontoret fördelade sig på sätt, som framgår av följande tablå:

Tablå angående vid kontrollkontoret under år 1911 utbetalad övertidsersättning.

Månad	Expeditionen		A v d e l n i n g e n f ö r								Summa					
			lokaltrafik tjänstemän		personsamtrafik tjänstemän		godssamtrafik tjänstemän									
			högre grad	lägre grad	högre grad	lägre grad	högre grad	lägre grad								
Januari	161	25	1,414	52	4	80	—	—	—	—	8,618	20	—	—	10,198	77
Februari ...	175	46	648	69	7	84	199	36	3	20	7,588	66	19	38	8,642	59
Mars	146	84	798	59	8	—	331	35	3	20	4,959	50	—	—	6,247	48
April	87	44	145	58	—	—	—	—	—	—	4,585	35	—	—	4,818	37
Maj	70	59	1,523	05	10	88	—	—	—	—	8,903	86	40	95	10,549	33
Juni	69	72	1,244	54	9	44	888	36	16	—	9,944	30	109	79	12,282	15
Juli	171	75	2,359	31	4	48	1,844	09	35	43	11,686	47	193	65	16,295	18
Augusti	109	02	2,719	52	263	31	3,815	54	167	56	9,734	23	154	62	16,963	80
September...	104	63	2,214	67	3	20	3,160	60	65	89	9,156	88	45	59	14,751	46
Oktober	81	26	1,477	74	10	88	2,030	07	85	31	8,248	72	—	—	11,933	98
November ...	195	91	1,089	13	9	60	—	—	—	—	9,517	90	—	—	10,812	54
December ...	111	16	1,114	78	1	60	842	18	—	—	8,874	93	—	—	10,944	65
Summa	1,485	03	16,750	12	334	03	13,111	55	376	59	101,819	—	563	98	134,440	30

Under år 1912 uppgick övertidsersättningen å kontrollkontoret till 147,665 kronor 7 öre; och för tiden 1 januari—31 augusti 1913 utgjorde den 99,600 kronor 30 öre.

För statistiska kontorets vidkommande uppgick övertidsersättningen för år 1911 till 26,084 kronor 47 öre. På de olika månaderna fördelade sig detta belopp sålunda:

januari	1,660: 08
februari	1,671: 11
mars	¹ 2,662: 02
april	1,329: 40
maj	1,666: 85
juni	¹ 3,181: 17
juli	1,059: 89
augusti	1,296: 02
september	¹ 3,238: 64
oktober	1,846: 30
november	2,272: 90
december	¹ 4,200: 09

Summa kronor 26,084: 47.

Under år 1912 uppgick övertidsersättningen å statistiska kontoret till 29,229 kronor 79 öre och för tiden 1 januari—31 augusti 1913 till 19,383 kronor 1 öre.

I fråga om anledningen till den stora omfattning, i vilken övertidsarbete förekommer å nu nämnda kontor, har det meddelats, att anledningen till stor del varit den, att det med hänsyn till de trånga och olämpliga lokaler, vari kontoren ifråga varit inrymda, icke låtit sig göra att öka antalet personal, utan hade man för att kunna i vederbörlig tid medhinna det kontoren åliggande arbetet måst anlita den utvägen att låta den å kontoret anställda personalen, d. v. s. dem, som varit villiga därtill, arbeta å övertid mot särskild ersättning.

Kommissionen vill härvid anmärka, att, sedan kontoren numera erhållit rymliga och tidsenliga lokaler i den nyuppförda kontorsbyggnaden vid Tomtebodas, nyssnämnda skäl för användande av övertidsarbete icke längre kan åtminstone i samma utsträckning vara för handen...

Med hänsyn härtill och då utförandet av övertidsarbete i större utsträckning enligt kommissionens åsikt icke kan annat än återverka

¹ Att beloppen för mars, juni, september och december äro åtskilligt större än för de övriga månaderna lärer, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, vara beroende därpå, att i dessa belopp ingår ersättning för s. k. specifikationsarbete, vilket betalas kvartalsvis.

menligt på vederbörandes arbetsduglighet under den ordinarie arbetstiden, har kommissionen ansett sig böra uttala önskvärdheten av, att övertidsarbetet må inskränkas.

Kommissionen inser väl, att det icke lämpligen låter sig göra att alldeles avskaffa övertidsarbete. Det kan nämligen icke vara riktigt att anställa personal till sådant antal, som skulle erfordras, då arbetskvantiteten är som störst. För en del av denna personal skulle då komma att saknas full sysselsättning under de tider, då arbetskvantiteten vore mindre. Det riktiga synes vara, att man har personal anställd till det antal, som motsvarar det normala behovet. Att man sedermera vid de tillfällena, då, såsom vid uppgörandet av samtrafiksavräkningarna, ett ökat mått av arbete måste utföras, låter den för det genomsnittliga behovet anställda personalen i erforderlig mån arbeta på övertid, däremot har det synts kommissionen icke vara anledning att framställa erinran.

Kommissionen vill i detta sammanhang för det avseende, som därvid kan anses böra fästas, omnämna, att det torde förhålla sig så, att åtskilliga av personalen ansett sig kunna beräkna övertidsersättningen såsom en fast inkomst samt i förlitande därpå bildat familj eller i övrigt inrättat sina levnadsförhållanden därefter.

Distrikten.

Distriktschefen.

*Distrikts-
chefen.*

Enligt nådiga instruktionen har distriktschefen att i första hand vara styrelsen ansvarig för de till distriktet hörande järnvägarnas ekonomiska och reglementsena skötsel samt för den allmänna ordningen inom distriktet. Han skall genom inspektion och annorledes övervaka, att samverkan och samarbete mellan de olika avdelningarna och deras personal äga rum. Han företräder distriktet, därvid han i förhållande till främmande myndigheter och allmänheten har att, vad distriktet vidkommer, bevaka statens järnvägars rätt och intresse.

Inom distriktsförvaltningen har distriktschefen att övervaka ärendenas behöriga gång. Han äger, med undantag för sådana bestraffningsärenden, som behandlas i samlad distriktsförvaltning, ensam beslutanderätt i alla ärenden, i vilkas avgörande han deltar.

Distriktschefen har att omedelbart, d. v. s. utan föredragning eller beredning av någon utav avdelningsföreståndarna, handlägga följande ärenden, nämligen: ärenden rörande ersättning på grund av gällande

bestämmelser om ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift och för skada till följd av olycksfall i arbete; rättegångsärenden; ärenden, som röra distriktskassan; personalärenden rörande personalen å distriktschefsexpeditionen samt de vid distriktet anställda järnvägsläkarna, dock med undantag av vissa bestraffningsärenden; ärenden rörande sjukvård, pension och understöd samt gratifikation och annan dylik extra ersättning åt personal, tillhörande distriktet; ävensom ärenden, som icke enligt gällande bestämmelser tillhöra ban-, maskin- eller trafikdirektörens handläggning.

Distriktschefsexpeditionen.

Personalen å distriktschefsexpeditionen, varunder distriktskassan inbegripes, utgöres av: *Distriktschefsexpeditionen.*

1 distriktssekreterare,
 1 distriktskassör,
 bokhållare (1 å III och 1 å IV),
 manliga kontorsskrivare (3 å I, 3 å II, 3 å III, 2 å IV och 3 å V distriktet),
 kvinnliga kontorsskrivare (2 å I och 1 å III distriktet),
 manliga kontorsbiträden (1 å I, 1 å III och 1 å IV distriktet),
 1 vaktmästare,
 e. o. kontorsvakt (1 å II distriktet).

Distriktssekreteraren har enligt arbetsordningen till åliggande: *Distriktssekreteraren.*

att uppsätta föredragningslistor till samlad distriktsförvaltnings sammanträden samt där föra protokoll, då så erfordras;

att uppsätta i samlad distriktsförvaltning beslutade skrivelser och övriga expeditioner i de fall, då koncept icke av vederbörande föredragande avlämnas;

att kontrasonsera och låta avsända utgående skrivelser och expeditioner i ärenden, som avgjorts i samlad distriktsförvaltning;

att biträda distriktschefen med uppsättning av skrivelser och expeditioner;

att låta avsända expeditioner i ärenden, som av distriktschefen avgjorts utan beredning av avdelningsföreståndare;

att tillse, att erforderlig diarieföring av inkommande handlingar verkställas, samt ansvara för vården av alla handlingar, som skola å distriktschefsexpeditionen förvaras;

att under distriktschefen vaka över och ansvara för den löpande tjänsten i övrigt å distriktschefsexpeditionen;

att ombesörja erforderlig stämpelbeläggning av de för distriktets personal utfärdade konstitutiorial;

att i egenskap av distriktets ombudsman, efter erhållet uppdrag, dels utföra rättegångar, som röra distriktet, dels ombesörja de bevakningar och förnyelser samt åtgärder i övrigt av rättslig art, som för iakttagande av statens järnvägars rätt må vara erforderliga, dels ock verkställa eller biträda vid förhör och undersökningar i disciplinära och andra mål;

att i ärenden av rättslig natur verkställa utredning och avgiva yttrande;

att föra liggare med tillhörande register över distriktets rättegångar ävensom alla till honom i övrigt överlämnade ärenden, såsom frågor om lagfart, in-teckning och dylikt; samt

att föra kalendarisk förteckning å inställelse- och fataliedagar.

Enligt instruktionen tillkommer det distriktssekreteraren att föredraga de bestraffningsärenden, som skola handläggas i samlad distriktsförvaltning.

Distriktskassören.

Distriktskassörens göromål angivas i arbetsordningen sålunda, att det åligger distriktskassören:

att i enlighet med bestämmelserna i instruktionen för uppbor-dsremisser emottaga den vid distriktet förekommande uppbor-den samt, så fort ske kan, insätta densamma å styrelsens räkning i riksbanken;

att emottaga till distriktskassan inflytande inkomst samt verkställa utbetalningar för distriktets räkning;

att efter vederbörlig utanordning utlämna förskott;

att, innan de till distriktskassan inkomna utgiftsallegater, vilka icke blivit vederbörligen bokförda, insändas till styrelsens kammarkontor, överlämna dem till vederbörande att hos dem bokföras;

att föra kassabok, förskottsjournal samt anmärkningsjournal;

att dagligen till distriktschefen avgiva kassarapport;

att för varje månad upprätta och avgiva kassaredogörelse med tillhörande verifikationer; samt

att likaledes för varje månad upprätta sammandrag över influtna medel till statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa.

Å kassakontoret tjänstgör ständigt såsom kassakontrollant en bokhållare eller kontorsskrivare.

Kassakontrollanten.

Kassakontrollanten har till åliggande:

att i enlighet med bestämmelserna i instruktionen angående uppbor-dsremisser emottaga ankommande uppbor-dskistor;

att i övrigt biträda vid uppbor-dens behandling samt med å kassa-kontoret eljest förekommande göromål;

att föra kontrollkassabok, kassakontrollbok för inkomster till distriktskassan, kassabok för inkomster till statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa, förskottsjournal samt förteckning över uthyrda lägenheter och platser samt medgivna rättigheter m. m.;

att övervaka, att i nyssnämnda förteckning upptagna avgifter vederbörligen inreverseras, samt, då så sker, därom göra anteckning;

att för vederbörlig anteckning till distriktschefsexpeditionen översända inkomna reversal å enskilda järnvägars förvaltningsbidrag;

att granska och till riktigheten bestyrka distriktskassörens kassareport och kassaredogörelse samt ansvara för, att den därå angivna kontanta behållningen förefinnes och vederbörligen förvaras;

att för varje månad upprätta:

 sammandrag över kassainbetalningar,

 » » kassautbetalningar,

 förteckning över inkomstverifikationer till distriktskassan och

 förteckning över inkomstverifikationer till statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa; samt

att vid början av varje år avgiva detaljerad uppgift å medel, som under föregående år influtit för uthyrda lägenheter och tomter m. m. samt för medgivna rättigheter och dylikt.

Vad de övriga å distriktschefsexpeditionen anställda tjänstemännens göromål angår må till upplysning därom meddelas, att det enligt den för distriktsförvaltningarna utfärdade arbetsordningen tillhör personalen å distriktschefsexpeditionen, tagen såsom ett helt, att biträda distriktschefen i fråga om den löpande expeditionstjänstens utförande samt att därvid ombesörja uppsättning av skrivelser, diarieföring och förandet av erforderliga journaler och liggare, att verkställa bokföring av inkomster och utgifter för expeditionens vidkommande samt att omhändervarda värden av de handlingar, som skola å expeditionen förvaras.

För befattningen såsom distriktschef finnes icke i instruktionen fastställda några kompetensfördringar. Befattningen i fråga tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av generaldirektören; och är det alltså Kungl. Maj:t, som i varje särskilt fall prövar och avgör, huruvida en till dylik befattning föreslagen person kan anses besitta erforderliga kvalifikationer. Kommissionen har med hänsyn härtill ansett sig icke böra göra något uttalande i fråga om distriktschefsbefattningarna.

Kommissionens uttalande.

Beträffande personaluppsättningen å distriktschefsexpeditionerna har kommissionen icke funnit anledning att framställa anmärkning därom, att å distriktschefsexpeditionerna förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft. Det har nämligen synts kommissionen vara

otvivelaktigt, att göromålen å distriktschefsexpeditionerna i det hela äro av natur att kräva kvalificerad personal.

Kommissionen vill dock härvid hava tillagt, att kommissionen förutsätter, att, därest renskrivning eller annat mera mekaniskt arbete skulle förekomma till sådan omfattning, att en tjänsteman kan uteslutande eller huvudsakligen sysselsättas därmed, för arbetet ifråga kommer att användas befattningshavare, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

Detta uttalande gäller även övriga expeditioner vid distrikten.

Banavdelningen.

Banavdelningen å varje distrikt förestås av en bandirektör.

*Bandirek-
tören.*

Bandirektörens allmänna åligganden kunna efter instruktionen angivas sålunda, att han har att med den självständighet, som på grund av stadgandena i instruktionen och i arbetsordningen samt enligt distriktschefens närmare bestämmande tillkommer honom, ordna, leda och övervaka arbetet inom sin avdelning. Han är distriktschefen närmast ansvarig för, att tjänsten inom hans avdelning i alla till densamma hörande grenar på ett tillfredsställande sätt handhaves, och har att inom distriktsförvaltningen bereda samt, allt efter vad i instruktionen och i arbetsordningen stadgas eller distriktschefen närmare bestämmer, föredraga eller ock själv avgöra de till hans avdelning hörande ärendena.

Närmare bestämmelser angående bandirektörens åligganden återfinnas i arbetsordningen för distriktsförvaltningarna, vilken härutinnan innehåller, att det särskilt åligger bandirektören:

att tillse, att de till utförande bestämda arbeten verkställas och att de därför fastställda anslagsbelopp icke överskridas;

att öva tillsyn över bana och husbyggnader m. m. ävensom tillse, att underhållet därav ombesörjes i den utsträckning, han finner vara behöfligt och för ändamålet anvisade anslag medgiva, dock vad husbyggnader angår, icke i de fall, där detta tillhör maskindirektören;

att låta utarbета förslag till nya byggnader och anläggningar samt till förändringar av befintliga byggnader och anläggningar;

att vid rågångsutstakningar samt andra liknande förrättningar, som angå distriktet, själv eller genom befullmäktigat ombud iakttaga och bevaka statens järnvägars rätt och talan;

att till maskindirektören avlämna uppgift över behovet av sådana för banavdelningen erforderliga förrådseffekter, som anskaffas genom styrelsen;

att till styrelsen avgiva årsrapport, innehållande redogörelse för årets arbeten och omkostnader jämte övriga för styrelsens statistiska arbeten erforderliga uppgifter;

att till utbetalning godkänna räkningar på distriktskassan för bandirektörsexpeditionen vidkommande ävensom räkningar å av banavdelningen upphandlade förrådseffekter samt ansvara för utbetalningens behörighet;

att månatligen till styrelsens kammarkontor avgiva bokslutsrapport för avdelningen;

att månatligen granska de från sektionerna inkommande räkenskaphandlingar, vilka därefter skola till vederbörande återställas; samt

att för övervakande av ekonomien inom avdelningen låta, med ledning av uppgifter från bansektionerna, föra liggare över bansektionernas utgifter och inkomster, så uppställd, att därav framgår ställningen å de särskilda littera i förhållande till de i kostnadsstaten upptagna belopp.

Bandirektören vid I distriktet åligger att efter framställning från chefen för centralverkstaden ombesörja utförandet av därstädes förekommande nybyggnads-, förändrings- och underhållsarbeten.

Bandirektörsexpeditionen.

Personalen å bandirektörsexpeditionen utgöres av:

1 baningenjör av 1:a klass,
underingenjörer (1 å I, 2 å II, 2 å III, 1 å IV och 1 å V distriktet),
bokhållare (1 å varje distrikt),
ritare (1 å I, 1 å II och 1 å III distriktet),

manliga kontorsskrivare (1 å III, 1 å IV och 1 å V distriktet),

kvinnliga kontorsskrivare (1 å I, 1 å II och 2 å III distriktet),

manliga kontorsträden (1 å I, 2 å II, 2 å III, 1 å IV och 2 å V distriktet).

Såsom tillhörande banavdelningen samt upptagen under bandirektörsexpeditionen finnes å varje distrikt anställd en telegrafingenjör.

Vid banavdelningen å I distriktet finnes under telegrafingenjören en å gammal stat kvarstående verkmästare, vars befattning är avsedd att indragas vid innehavarens avgång ur tjänsten.¹

¹ Å bandirektörsexpeditionen vid I distriktet tjänstgör en e. o. baningenjör av 2:a klass och å bandirektörsexpeditionen vid II distriktet tjänstgör en ordinarie baningenjör av 2:a klass. Dessa tjänstemäns placering å nämnda expeditioner är beroende av tillfälliga förhållanden.

I arbetsordningen angivas *bandirektörsexpeditionens* åligganden sålunda, att bandirektörsexpeditionen har:

att biträda banddirektören med verkställande av utredningar och beräkningar samt med uppgörande av förslag;

att tillhandagå med den löpande expeditionstjänstens utförande och därvid ombesörja uppsättning av skrivelser, diarieföring och förande av föreskrivna eller eljest erforderliga journaler och liggare;

att verkställa bokföring av banavdelningens samtliga inkomster och utgifter; samt

att omhändervarda värden av handlingar och ritningar, som skola å expeditionen förvaras.

Baningenjören av 1:a klass är bandirektörens närmaste man och ställföreträdare samt har att i sådan egenskap dels biträda banddirektören vid utövningen av dennes tjänst dels ock fullgöra de bandirektörens åligganden, som denne på grund av tjänstledighet, tjänsteresa eller eljest är förhindrad att själv utföra.

Närmast under bandirektören förestår han bandirektörsexpeditionen samt leder och ansvarar för där förekommande arbeten ävensom vakar över ordnandet och värden av expeditionen tillhörande ritningar och övriga handlingar. Han verkställer utredningar, uppgör ritningar och kostnadsförslag, entreprenad- och leveranskontrakt samt uppsätter skrivelser m. m.

Enligt bestämmelse i arbetsordningen bör baningenjören av 1:a klass göra sig förtrogen med förhållandena inom distriktet; och har han för sådant ändamål att på order av bandirektören tid efter annan företaga inspektionsresor å distriktet.

Underingenjör å bandirektörsexpedition biträder vid tekniska utredningar samt granskar, bearbetar och upprättar förslag till ritningar m. m. Han handhar ordnandet och värden av expeditionen tillhörande ritningar samt i regel även av distriktets äganderättshandlingar. Vid ledighet eller förfall för baningenjör plägar underingenjör förordnas att vikariera såsom baningenjör.

Bokhållare å bandirektörsexpedition sysselsättes med att verkställa bokföring av inkomster och utgifter vid distriktets banavdelning. Han har att föra upphandlingsbok samt handhar ärenden, som röra anskaffning och fördelning av materialier och effekter, varjämte han har att biträda vid utredningar av en del förekommande andra ärenden samt att upprätta vissa periodiskt återkommande uppgifter.

Ritare å bandirektörsexpeditionen utför ritarbete för expeditionens

räkning samt handhar å vissa distrikt vården av ritningar och äganderättshandlingar. Understundom får ritare också biträda med utförandet av en del skrivgöromål.

Manlig kontorsskrivare å bandirektörsexpedition har följande göromål. Han för diarium samt eljest föreskrivna journaler och liggare. Han handhar vården av expeditionens handlingar, utarbetar statistiska uppgifter samt biträder vid granskning av bansektionernas årsberättelser. Han uppgör vissa periodiskt återkommande uppgifter samt biträder vid beredning och handläggning av förekommande ärenden.

Kvinnlig kontorsskrivare å bandirektörsexpedition för diarium och liggare samt tillhandagår för övrigt vid den löpande expeditionstjänstens utförande, såsom med upprättandet av redovisningshandlingar, personaluppgifter m. m.

Manligt kontorsbiträde biträder med utförandet av förekommande expeditionsgöromål, såsom med förändret av vissa liggare, upprättandet av vissa uppgifter samt med verkställandet av utskrifter och tagandet av avskrifter m. m.

Telegrafingenjören har enligt arbetsordningen till åliggande:

att biträda bandirektören och, i förekommande fall, annan avdelningsföreståndare vid beredning och handläggning av ärenden rörande telegraf-, telefon- och andra elektriska anläggningar;

att öva tillsyn över dessa anläggningar samt vaka över, att de hållas i tjänstbart skick, och för sådant ändamål enligt bandirektörens närmare bestämmelser dels föranstalta om utförande av erforderliga underhållsarbeten dels tid efter annan företaga inspektionsresor;

att enligt bandirektörens bestämmande ombesörja och övervaka utförandet av beslutade nya elektriska anläggningar;

att tillhandagå vid å distriktet skeende upphandlingar och besiktningar av effekter för elektriska anläggningar; samt

att såsom statens järnvägars ombud deltaga i föreskrivna besiktningar av för statens järnvägar och telegrafverket gemensamma stolplinjer ävensom i sådana besiktningar av elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, vid vilka enligt gällande bestämmelser ombud för järnvägsstyrelsen skall närvara.

Vad först angår befattningen såsom bandirektör har det synts kommissionen vara uppenbart, att de för sagda befattning uppställda kompetensfordringarna icke kunna anses vara för höga.

Vidkommande härefter de under bandirektörsexpeditionerna upp-

tagna befattningshavarna har kommissionen icke heller med avseende å dem funnit anledning till anmärkning om, att de kunna anses vara att hänföra till överkvalificerad arbetskraft.

Bansektionerna.

Bansektionerna.

Bansektionerna, som nu äro 24, hava tidigare varit 27 till antalet. Längderna av bansektionerna äro avpassade med hänsyn till såväl trafikens livlighet och betydelse som antalet och storleken av bangårdarna och därå befintliga anläggningar m. m. I medeltal uppgår längden på en bansektion till 150 kilometer. Längst eller 306.6 kilometer är 20. bansektionen, vilken omfattar linjerna *Brunflo*—*Storlien*—riksgränsen mot Norge samt *Östersund*—*Ulriksfors* och *Jämtlands Sikås*—*Hammerdal*; och minsta längden 52.4 kilometer, har 1. bansektionen, som omfattar linjerna *Järva*—*Saltskog*, med sidolinjerna till *Värtan* och *Stockholm Södra*.

Att bansektionernas antal minskats, finner sin förklaring däri, att järnvägsstyrelsen på senare tid vidtagit den anordningen, att en baningenjör satts att förestå två förutvarande bansektioner eller ock, såsom i ett fall skett, att sektionsindelningen ändrats därhän, att för bansträckor, för vilka förut funnits fem baningenjörer, nu finnas endast fyra sådana tjänstemän.

Varje bansektion förestås av en baningenjör av 2:a klass.

Personaluppsättningen i detalj å bansektionerna framgår av den vid detta betänkande såsom bilaga I fogade förteckningen.

Kommissionen anser sig emellertid här böra omnämna, att vid en bansektion finnas anställda förutom baningenjören:

å baningenjörsexpeditionen:

en eller flera underingenjörer — dock endast å vissa sektioner,
1 överbanmästare,
manligt kontorsbiträde — endast å vissa bansektioner,
kvinnligt kontorsbiträde — endast å vissa bansektioner,

å linjen:

banmästare av 1:a klass och av 2:a klass,
trädgårdsmästare,
banvakter,
maskin- och pannskötare, m. fl.

Den redogörelse för personaluppsättningen, som kommissionen här ovan lämnat, hänför sig till förhållandena före den 1 januari 1913. Efter sagda tidpunkt finnas även vid linjen överbanmästare såsom föreståndare för banmästareavdelningar. I sitt underdåniga förslag till arvodesstat för år 1913 begärde järnvägsstyrelsen nämligen inrättande av ett visst antal nya överbanmästarbefattningar; och anförde styrelsen ifråga om dessa befattningar, att de upptagits för att bereda bättre och högre avlönad tjänsteställning åt föreståndarna för en del mera krävande banmästareavdelningar, å vilka under årens lopp och med den stegrade trafiken arbetena blivit alltmer omfattande. Föreståndaren för en dylik avdelning hade ofta, anförde styrelsen, en personal av ända till 150 man under sitt befäl, varför styrelsen ansåge nödvändigt, att dylika avdelningar komme att förestås av överbanmästare i stället för av banmästare av 1:a klass. I sammanhang härmed uttalade styrelsen, att styrelsen hade för avsikt att såsom närmaste man under överbanmästarne vid de större avdelningarna sätta en banmästare av 2:a klass att biträda vid tillsynen av arbetena å avdelningen och vid förfall inträda i överbanmästarens ställe. Denne banmästare av 2:a klass komme därigenom att ersätta de ordinarie banvakter, vilka mot särskild ersättning tjänstgjorde såsom banvaktsförmän.

Baningenjören har enligt arbetsordningen följande åligganden, nämligen:

att inom sin sektion ordna, leda och övervaka bevakningen av banan samt underhållet av banan med därtill hörande byggnader och anläggningar;

att ombesörja utförandet av beslutade byggnadsarbeten;

att ägna synnerlig uppmärksamhet åt sektionens ekonomi samt tillse, att största möjliga sparsamhet iakttages;

att, vare sig efter infordrande av anbud eller genom uppgörelse under hand, träffa avtal om entreprenadarbeten och leveranser i den mån bandirektören lämnat bemyndigande därtill; dock att vid uppgörelse under hand arbetet eller upphandlingen ej må i värde överstiga 3,000 kronor;

att utarbeta förslag till nya byggnader och anläggningar samt till förändringar av befintliga byggnader och anläggningar;

att uppgöra specificerat förslag till kostnads- och arvodesstater för sektionen;

att godkänna materialrekvisitioner samt rekvisitioner för utbyte av inventarier;

att till bandirektören avgiva årsrapport, innehållande redogörelse för årets arbeten och omkostnader jämte övriga erforderliga uppgifter;

att till utbetalning godkänna räkningar för sektionens behov samt ansvara för utbetalningens behörighet;

att verkställa bokföring av inkomster och utgifter för sektionens vidkommande samt månatligen till bandirektören avgiva bokslutsrapport för bevakning och underhåll;

att omedelbart efter varje månads utgång till bandirektören för granskning insända sektionens avskrifter av månadens inkomst- och utgiftsallegater;

att avsluta kontrakt om utarrendering av grässkörd samt områden, avsedda för jordbruk;

att medgiva tillfälliga upplag inom banområdet, med undantag beträffande stationer och lastplatser;

att medgiva tillfälliga överkörsvägar å linjen;

att verkställa eller delta i undersökningar uti disciplinära och andra mål;

att fastställa turlistor för underlydande personal;

att placera sektionens ordinarie banvakter, extra ordinarie och extra personal;

att antaga och entlediga tillfällig personal;

att ansvara för, att underlydande personal vederbörligen examineras i instruktioner, reglementen och dylikt, samt att anteckningar häröver föras;

att besluta angående sjukavlöning åt därtill berättigad icke ordinarie personal för en tid av högst två månader under ett och samma kalenderår eller i följd;

att ofta företaga inspektionsresor inom sektionen; samt

att till bandirektören avgiva tjänsterapport för sektionen.

Underingenjör vid bansektion användes att tjänstgöra såsom posthavande ingenjör vid större byggnadsföretag och har att i egenskap av baningenjörens närmaste man vid dylika arbeten ansvara för samt leda och kontrollera arbetenas utförande. Vid förfall eller ledighet för baningenjör plägar underingenjör förordnas att vikariera.

Överbanmästare å baningenjörsexpedition handhar skötseln av förrådsredovisningen samt av bansektionens huvudförråd. Han biträder vid inventeringen av förrådseffekterna inom bansektionen. Vidare biträder han med upprättandet av avlöningslistor och andra handlingar samt med utarbetandet av bansektionens årsberättelse. Han uppsätter uppgifter, som skola periodvis avgivas från baningenjörsexpeditionen. Han verkställer brandsyn samt ombesörjer i baningenjörens frånvaro, då särskild vikarie ej finnes förordnad, de löpande göromålen å expeditionen.

Till närmare upplysning om de göromål och åligganden, som tillkomma en överbanmästare å baningenjörsexpedition, har järnvägsstyrelsen till kommissionen överlämnat detaljerad uppgift därutinnan beträffande den å baningenjörsexpeditionen för sammanslagna 6:e och 10:de bansektionerna anställda överbanmästaren.

Enligt denna uppgift bestå sagde överbanmästares göromål i:

att upprätta uppgifter över personalförändringar för varje månad, uppgifter över sjuk- och permissionsdagar samt å ändringar i personalhänseende inom läkaredistriktet;

att föra förteckning över löneavdrag till kassorna;

att föra mönsterrulla;

att kollationera inkomna avskrivningsrekvisitioner;

att föra materialhuvudböckerna, inventarieböckerna samt materialredogörelserna;

att verkställa bokföringen av utgifter och inkomster å sektionerna;

att efter baningenjörens godkännande utskriva gångbiljetter samt uppgöra redovisning över dem;

att utskriva reversal för influtna inkomster för uthyrda stugor etc.;

att biträda med kontrollräkning av utgiftsallegat;

att föra straffjournal, husbyggnadsjournal samt årstabellerna till årsberättelsen;

att upprätta uppgift över kostnaderna för belysningsanläggningar vid stationerna;

att uppgöra bränslestat; samt

att upprätta uppgift över sektionernas virkesbehov, över behovet av effekter, som böra upphandlas av styrelsen eller av distriktsförvaltningen, över behovet av formulärblanketter, över inventarier samt angående överskott och brister i kostnads- och nybyggnadsstaterna.

I tjänsteordningen för banavdelningen utsäges, att överbanmästaren, d. v. s. överbanmästaren å baningenjörsexpedition, har att, därest ej annorlunda förordnas, tjänstgöra såsom baningenjörens närmaste biträde jämväl vid tillsyn å linjen. Enligt vad kommissionen inhämtat, hava överbanmästarne emellertid endast helt obetydligt använts till sådan tjänstgöring, utan hava de huvudsakligast sysselsatts med skrivgöromål å baningenjörsexpeditionen. Det har dock, efter vad kommissionen erfarit, inträffat, att överbanmästare med fördel satts att fungera såsom posthavande eller arbetsledare vid större byggnadsföretag.

Manligt kontorsbiträde å baningenjörsexpedition har att biträda med utförandet av förekommande expeditionsgöromål, såsom med förandet

av vissa liggare, upprättandet av vissa uppgifter samt med verkställandet av utskrifter och tagandet av avskrifter m. m.

Kvinnligt kontorsbiträde å baningenjörsexpedition har i huvudsak enahanda göromål som manligt kontorsbiträde.

*Kommissionens
uttalande.*

Vad angår befattningen såsom baningenjör av 2:a klass får kommissionen, som enligt nådigt bemyndigande tillkallat särskilda sakkunnige för bedömande av behovet av den för nämnda befattning stadgade kompetensfordran, på grund av det utlåtande, som dessa sakkunnige avgivit och som finnes återgivet i det följande (sid. 133—137) vid behandlingen av förhållandena vid maskinsektionerna, föreslå, att gällande kompetensfordran för baningenjör av 2:a klass må ändras därhän, att examen från teknisk elementarskola må, under villkor att vederbörande därvid erhållit minst betyget godkänd i två främmande språk, däribland engelska eller tyska, eller att vederbörande styrker sig i två av engelska, tyska och franska språken äga kunskaper, motsvarande fordringarna för betyget godkänd i realskolexamen, medföra kompetens till befattningen såsom baningenjör av 2:a klass. Härvid vill kommissionen uttala, att kommissionen anser nyssnämnda examen såsom det absolut minsta mått av teoretiska kunskaper, som må förutsättas för behörighet till befattningen såsom baningenjör av 2:a klass.

Att kommissionen icke i samband med förslaget att sänka kompetenskravet för befattningen såsom baningenjör av 2:a klass ifrågasätter sänkning av den för befattningen nu fastställda avlöningen har sin grund däri, att kommissionen icke avser någon inskränkning i dessa tjänstemäns befogenhet eller någon minskning i deras tjänsteåligganden.

Vidkommande personalen i övrigt vid bansektionerna har kommissionen, som anser det vara lämpligt och önskvärt, att överbanmästare å baningenjörsexpedition må, om icke uteslutande, så dock i vida större utsträckning än hittills, användas för tillsyn av förekommande arbeten ute på linjen, eljest icke funnit anledning till anmärkning i avseende å sådana förhållanden, som kommissionen på grund av sitt uppdrag har att här upptaga till behandling.

Maskinavdelningen.

Maskindirektören.

Maskinavdelningen vid varje distrikt förestås av en maskindirektör. *Maskindirektören* har beträffande maskinavdelningen enahanda allmänna åligganden som bandirektören med avseende å banavdelningen.

Enligt arbetsordningen åligger det maskindirektören särskilt:

att sörja för tillhandahållandet av den för trafikens bedrivande erforderliga dragkraft jämte den för dennas skötsel behövlige personal;

att ansvara för kamrerarkontorets och distriktsförrådets skötsel och räkenskap;

att ombesörja den rullande materielens underhåll samt i sådant avseende utöva högsta ledningen av distriktets verkstäder;

att öva tillsyn över och ombesörja underhållet av avdelningens byggnader, anläggningar och maskiner;

att väcka förslag om nya byggnader och anläggningar för avdelningens behov;

att avgiva uppgift över behållning och behov av sådana förråds-effekter, som anskaffas genom styrelsen;

att ombesörja anskaffandet av materialier och inventarier för distriktets behov i de fall, då detta icke tillkommer annan myndighet;

att i de fall, då detta icke enligt denna arbetsordning tillkommer annan tjänsteman, till utbetalning godkänna räkningar på distriktskassan för avdelningens behov samt ansvara för utbetalningens behörighet;

att månatligen till styrelsens kammarkontor avgiva bokslutsrapport för avdelningen;

att månatligen granska de från sektionerna och verkstäderna inkommande avlöningshandlingar, vilka därefter skola till vederbörande återställas; samt

att för övervakande av ekonomien inom avdelningen låta föreliggare över avdelningens utgifter och inkomster, så uppställd, att därav framgår ställningen å de särskilda littera i förhållande till de i kostnadsstaten upptagna belopp.

Maskindirektörsexpeditionen.

Personalen å maskindirektörsexpeditionen utgöres av:

1 maskiningenjör av 1:a klass,

underingenjörer: 3 å I, 2 å II, 3 å III, 2 å IV och 2 å V distriktet,

bokhållare: 1 å V distriktet,

ritare: 1 å II, 6 å III, 1 å IV samt 1 å V distriktet,

manliga kontorsskrivare: 1 å I, 1 å II, 6 å III samt 1 å IV distriktet,

manliga kontorsbiträden: 3 å I, 2 å III samt 2 å V distriktet,

vaktmästare: 1 å I, 1 å II, 1 å III och 1 å V distriktet,

extra kontorsvakter: 2 å I, 1 å II, 2 å III samt 2 å V distriktet.

Å maskindirektörsexpeditionen vid III distriktet tjänstgör också en maskininspektör.

*Maskin-
direktörs-
expeditionen.*

De åligganden, som tillhöra *maskindirektörsexpeditionen* såsom ett helt betraktad, äro:

att biträda maskindirektören med verkställande av utredningar och beräkningar samt med uppgörande av förslag;

att — med undantag beträffande förrädsärenden — tillhandagå med den löpande expeditionstjänstens utförande och därvid ombesörja uppsättning av skrivelser, diarietföring och förande av erforderliga journaler och liggare; samt

att omhänderhava värden av handlingar och ritningar, som skola å expeditionen förvaras.

Maskiningenjören av 1:a klass är maskindirektörens närmaste man och ställföreträdare samt har i sådan egenskap att dels biträda maskindirektören vid utövningen av dennes tjänst dels ock fullgöra de maskindirektörens åligganden, som denne på grund av tjänstledighet, tjänstresa eller eljest är förhindrad att själv utföra.

Närmast under maskindirektören förestår han maskindirektörsexpeditionen samt leder och ansvarar för där förekommande arbeten ävensom vakar över ordnandet och värden av expeditionen tillhörande ritningar och övriga handlingar.

Likaledes har han att närmast under maskindirektören öva tillsyn över kamrerarkontorets och distriktsförrådets skötsel och räkenskap.

Det är stadgat, att han bör göra sig förtrogen med förhållandena inom distriktet och att han för sådant ändamål bör på order av maskindirektören tid efter annan företaga inspektionsresor å distriktet.

Den å III distriktets maskindirektörsexpedition tjänstgörande maskininspektoren har till huvudsakligt åliggande att närmast under maskindirektören handlägga ärenden angående ångfärjornas drift och underhåll.

Underingenjörerna biträda maskindirektören med verkställande av utredningar och beräkningar samt med uppgörande av förslag i tekniska ärenden. De tjänstgöra såsom lärare vid undervisningskurser för utbildning av lokomotivförare och lokomotiveldare, handlägga ärenden rörande lokomotivens intagande i verkstad för reparation och revision samt föra för ändamålet erforderliga liggare, bereda förekommande ärenden angående fördelning av dragkraften mellan distriktets sektioner ävensom ärenden angående skador och felaktigheter å vagnar, verkställa provningar och undersökningar av teknisk art, granska sektionernas förslag till turlistor för lokomotiv och personal, utarbete den tekniska delen av maskinavdelningens tjänsterapport samt vikariera för tekniska tjänstemän å distriktet. Å III distriktet biträda underingenjörerna även

med beredningen och handläggningen av ärenden angående ångfärjepersonalens tjänstgöring, ångfärjornas turer och deras uppläggning samt ärenden rörande ändrade och nya maskinella anordningar å ångfärjorna.

Bokhållare och kontorsskrivare sysselsättas med att diarieföra och registrera till maskindirektören inkommande skrivelser, registrera utgående skrivelser, utskriva och redovisa fribiljetter, expediera den avgående posten, föra diverse journaler och liggare samt utföra en del andra skrivgöromål. Därjämte användas de, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, till att biträda med uppsättande av skrivelser, med verkställande av vissa icke tekniska utredningar samt med utförande av annat förhållandevis självständigt arbete.

Ritare utföra enklare beräkningar samt konstruktions- och ritarbeten samt omhänderhava värden av expeditionens ritningar.

Kontorsbiträdena utföra enklare skrivgöromål, utskriva fribiljetter, införa uppgifter i vissa journaler och liggare, omhänderhava värden och utdelningen av expeditionens blanketter och formulär samt uppsätta sammandrag eller sammanställningar av vissa inkomna uppgifter.

Å I distriktet tjänstgör det ena av de å maskindirektörsexpeditionen anställda kontorsbiträdena såsom ritare.

De göromål och åligganden, som tillhöra maskindirektören, maskiningenjören av 1:a klass, maskininspektoren samt underingenjörerna, synas kommissionen vara av den art, att det icke finnes anledning att framställa erinran därom, att de för nämnda befattningshavare gällande kompetensfordringarna icke skulle vara erforderliga.

Kommissionens uttalande.

Vidkommande bokhållarne och kontorsskrivarne har kommissionen med hänsyn till det förhållandevis självständiga arbete, vartill dessa tjänstemän användas, icke funnit anledning föreslå, att de skola utbytas mot befattningshavare med enklare utbildning.

Under maskindirektören lyda också kamrerarkontoret och förrådsförvaltarkontoret.

Kamrerarkontoret.

Personalen utgöres av:

1 distriktskamrerare,

1 förste bokhållare,

bokhållare (2 å I, 2 å II, 2 å III, 1 å IV och 1 å V distriktet),
manliga kontorsskrivare (4 å I, 3 å II, 7 å III, 2 å IV och 5

å V distriktet),

Kamrerarkontoret.

extra skrivbiträden (2 å V distriktet),
 kvinnliga kontorsskrivare (1 å II distriktet),
 manliga kontorsbiträden (3 å III samt 1 å V distriktet),
 kvinnliga kontorsbiträden (2 å I distriktet),
 extra kontorsvakter (1 å III samt 1 å V distriktet).

Kamrerarkontoret har till verksamhet:

att bokföra maskinavdelningens samtliga utgifter och inkomster;
 att upprätta den månatliga bokslutsrapporten samt alla till densamma hörande bilagor;

att utfärda räkningar och reversal till andra avdelningar och främmande personer samt i senare fallet övervaka, att likvid ingår;

att upprätta konsumtionssammandrag för maskinavdelningen; samt
 att upprätta avlöningslistor för järnvägläkare.

Distriktskamreraren åligger att under maskindirektören och maskiningenjören av 1:a klass ordna, leda och ansvara för arbetet inom kamrerarkontoret. Han skall därvid själv ägna sig åt de viktigare göromålen samt i övrigt fördela arbetet mellan kontorets tjänstemän.

Förste bokhållaren har att såsom distriktskamrerarens närmaste man biträda distriktskamreraren vid ledandet av arbetet inom kontoret samt att utföra de göromål av större vikt, som denne icke själv medhinner; och skall han, där ej annorlunda förordnas, vid förfall för distriktskamreraren vikariera för denne.

Bokhållarne och *kontorsskrivarne* föra s. k. kalkylationsböcker, uppgöra räkningar å leveranser till och arbeten för enskilda personer och främmande myndigheter, granska och summera en del på distriktet ställda räkningar, utarbete vissa delar av maskinavdelningens tjänsterapport, uppgöra tablåer över anslag och utgifter, upprätta den föreskrivna översikten över verkstadsdriften, upprätta avlöningslistor för järnvägläkare och för viss maskinavdelningen tillhörande personal, uppgöra sammandrag över den månatliga materialkonsumtionen, upprätta förteckningar över maskinavdelningens verifikationer, biträda med uppgörandet av bokslutsrapporten, upprätta den föreskrivna månatliga uppgiften å personalförändringar, uppgöra förslagen till arvodesstat för maskinavdelningen, föra liggare eller rulla över personalens från statens järnvägar uppburna inkomster att ligga till grund för uppgifterna till taxeringsmyndigheterna, föra i övrigt erforderliga journaler och liggare samt upprätta sammandrag beräffande maskinavdelningen rörande förhållanden.

Skrivbiträdena hava i stort sett enahanda göromål som bokhållarna och kontorsskrivarerna.

Kontorsbiträdena sysselsättas med att införa räkningar i debetjournalerna samt summera dem; att kontrollutskriva förteckningar över utgifts- och inkomstverifikationerna; att utskriva järnvägläkarnas avlöningslistor; att biträda vid upprättandet av sammandrag av avlöningslistorna; att sammanräkna stenkols- och oljekort; att göra utdrag ur journaler och liggare samt att utföra renskrivning i övrigt; att biträda med kollationering; att biträda vid upprättandet av förslaget till arvodesstaten och vid granskning av fribiljetter; samt att besörja telefoneringar m. m.

Kommissionen har besökt kamrerarkontoren vid I och II distrikten samt närmare tagit, kännedom om arbetet å dessa tjänsteställen; och har kommissionen därvid funnit, att arbetet å kamrerarkontoren till väsentlig del består i att från inkomna utgifts- och inkomsthandlingar, från materialredogörelser och listor med flere dylika handlingar efter förut bestämda regler överföra sifferuppgifter till räkenskapsböcker, journaler och liggare ävensom i att sammanföra och ordna dylika uppgifter till sammandrag eller sammanställningar. Arbetet å kamrerarkontoren kan således till stor del sägas vara av mycket enkel beskaffenhet. Kommissionen har vid sådant förhållande funnit det vara påtagligt, att antalet kvalificerade tjänstemän d. v. s. tjänstemän, av vilka fordras minst det mått av allmänbildning, som realskolexamen representerar, å kamrerarkontoren är större än som för arbetets behöriga utförande kan vara erforderligt.

*Kommissionens
uttalande.*

Vad angår distriktskamreraren och dennes närmaste man, förste bokhållaren, har kommissionen, med hänsyn till dessa tjänstemäns uppgift att ordna, leda och övervaka arbetet å kontoret samt att taga initiativ till förenklingar och förbättringar ifråga om arbetssättet, ansett sig icke böra föreslå någon ändring i avseende å den kompetensfordran, som nu är för dem uppställd.

I och för rekrytering av samt vikariering i befattningarna såsom distriktskamrerare och förste bokhållare bör man enligt kommissionens åsikt utöver de nämnda befattningshavarna hava å distriktskamrerarkontoret anställt det antal på enahanda sätt kvalificerade funktionärer, som för sagda ändamål kan vara erforderligt.

I övrigt bör man för utförandet av göromålen å kontoret endast hava anställda befattningshavare — manliga och kvinnliga — av vilka man icke fordrar större mått av teoretiska kunskaper än som i folkskolan bibringas. Kommissionen anser således, att en del av de nuvarande tjänstemännen av högre grad å distriktskamrerarkontoren bör ersättas med personer, av vilka man icke fordrar högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar.

Det har ifrågasatts, att för den manliga delen av denna ersättande personal borde inrättas en särskild befattning med ställning och avlöning mellan kontorsbiträdes och kontorsskrivares. För detta förslag har anförts samma skäl, som andragits för förslaget att inrätta en särskild befattning för den manliga personal, som är avsedd att ersätta den överkvalificerade arbetskraften å styrelsens kontor.

Väl är det sant, att, om än förflyttning från kontorsbiträdesbefattning å distriktskamrerarkontor till kontorsbiträdesbefattning vid trafikavdelningen med dess större befordringsutsikter icke kan anses vara utesluten, dylik förflyttning dock torde komma att endast mera sällan äga rum. Men kommissionen håller i allt fall före, att det ej finnes giltiga skäl för att inrätta en särskild mellanbefattning för den ersättande enklare arbetskraften å distriktskamrerarkontoret. De göromål, som skola tillkomma den ersättande personalen — och det är väl vid göromålets art och beskaffenhet man härvidlag bör fästa sig — synas kommissionen alls icke vara av den art, att de böra betinga inrättandet av en dylik befattning. Kommissionen anser således, att man för den ersättande personalen å distriktskamrerarkontoret bör avse kontorsbiträdesbefattning, manlig eller kvinnlig.

I detta sammanhang må anmärkas, att ett kontorsbiträde vid distriktskamrerarkontor torde komma att erhålla sin befattning vid åtskilligt tidigare ålder än ett kontorsbiträde vid trafikavdelningen, vilket numera först måste hava varit stationskarl.

Kommissionen anser sig böra även här betona, att det förhållandet, att en viss grupp befattningshavare icke har några större utsikter till befordran, icke i och för sig kan vara tillfyllestgörande grund för att inrätta en högre befattning, till vilken dessa befattningshavare skulle vinna befordran.

Icke heller kan, synes det kommissionen, nyssnämnda förhållande utgöra fullgiltigt skäl för att nu bereda en dylik grupp befattningshavare ökning i den för densamma fastställda avlöningen genom att tillerkänna dessa befattningshavare ytterligare ett ålderstillägg.

Det finnes vid statens järnvägar åtskilliga andra grupper befattningshavare, exempelvis vagn- och stallkarlar samt banvakter, vilka i jämförelse med andra befattningshavare hava förhållandevis ringa befordringsutsikter, men att av denna anledning för dessa befattningshavare nu föreslå ökning i slutavlöningen genom fastställandet av ytterligare ett ålderstillägg synes kommissionen icke kunna ifrågasättas.

Kommissionen anser, att med nuvarande löneförmåner för kontorsbiträden man icke skall behöva lida brist på lämpliga aspiranter.

Förrådsförvaltarkontoret.

Personalen å kontoret med underlydande huvudförråd utgöres av:

*Förråds-
förvaltar-
kontoret.*

1 förrådsförvaltare,

1 förste bokhållare,

bokhållare: 2 å I, 2 å II, 2 å III och 1 å IV distriktet,

manliga kontorsskrivare: 12 å I, 6 å II, 7 å III, 3 å IV samt 5 å

V distriktet,

kvinnliga kontorsskrivare: 1 å V distriktet,

manliga kontorsbiträden: 1 å I, 2 å II, 3 å III, 3 å IV och 2 å

V distriktet,

förrådsmästare,

förrådsförmän,

förrådsvakter,

förrådsarbetare,

nattvakter,

extra kontorsvakter.

} antalet å de olika förråden framgår av den till
betänkandet såsom bilaga I fogade personal-
uppgiften.

Förrådsförvaltarkontoret har, enligt arbetsordningen, till åliggande att emottaga, vårda och distribuera de för distriktet erforderliga förråds effekterna samt ombesörja den i samband därmed nödiga redovisning.

Förrådsförvaltarkontoret åligger vidare:

att tillhandagå med den löpande expeditionstjänstens utförande och därvid ombesörja diarieföring samt förande av erforderliga räkenskapsböcker;

att följa förbrukningen av förrådsartiklarna samt i tid vidtaga åtgärder för ersättning, så att nödig tillgång alltid finnes;

att ombesörja inventering av huvudförrådets olika effekter, av banavdelningens förlag och maskinavdelningens filialförråd ävensom av samtliga avdelningars inventarier;

att ombesörja underhållet av distriktets inventarier, dock med undantag för sådana mindre reparationer, som lämpligen kunna verkställas genom sektionsbefälets försorg; samt

att granska samtliga räkningar, som beröra förrådet, samt annotera till uppbörd räkningar å sådana effekter, som skola i förrådsräkenskapen redovisas.

Förrådsförvaltaren åligger:

att under maskindirektören och maskiningenjören av 1:a klass utöva tillsyn över distriktets förråd samt ordna, leda och ansvara för arbetet inom förrådsförvaltarkontoret;

att uppsätta eller ansvara för uppsättandet av förrådsärenden rörande skrivelser, som skola av maskindirektören undertecknas;

att övervaka mottagningen av till distriktet ankommande leveranser, ombesörja, med anlitande av tekniskt biträde, när så erfordras, besiktning av varorna, i fall dessa icke undergått besiktning före avsändandet, samt göra vederbörlig anmälan, då skäl till anmärkning anses föreligga;

att vaka över, att för förrådet icke anskaffas större myckenhet effekter, än som lämpligen svarar mot åtgången, ävensom över, att effekter, som äro av föråldrad modell och till följd därav eller eljest äro för statens järnvägar oanvändbara, icke hopas å förrådet;

att i fråga om räkningar, som beröra förrådet, dels tillse, att vederbörlig uppbördsannotation verkställes, samt å räkningen intyga detta, dels ock intyga riktigheten av sådana poster, som avföras direkt å litera eller arbetsnummer;

att avgiva rapport till vederbörande avdelningsföreståndare över verkställda inventeringar;

att väcka förslag om fastställande av normaltyper för de vanligast förekommande inventarierna; samt

att, med maskindirektörens för varje särskild gång lämnade tillstånd, tid efter annan företaga resor för inspektion av å andra orter än huvudstationen befintliga upplag av förrådseffekter.

Till den omfattning, som av maskindirektören bestämmes, äger förrådsförvaltaren att verkställa inköp av behöfliga effekter, som icke enligt gällande bestämmelser skola av annan upphandlas.

Förste bokhållaren är förrådsförvaltarens närmaste man och har i denna sin egenskap att biträda förrådsförvaltaren vid ledandet av arbetet inom kontoret. Han bör själv utföra mera maktpåliggande göromål och har, där ej annorlunda förordnas, att vid förfall för förrådsförvaltaren vikariera för denne.

Bokhållarna och kontorsskrivarna hava att ombesörja uppläggandet och förandet av kontorets räkenskapsböcker, såsom huvudböckerna, debet- och uppbördsjournalerna, kontrolljournaler m. fl. De kontrollera räkningar och förse dem med uppbördsannotation, biträda med upprättandet av leveranskontrakt, föra liggare över banavdelningens förlagsmaterialier samt över de olika avdelningarnas inventarier, upprätta konsumtionssammandrag, upprätta balansextrakt, uppgöra förlagsrapporter, uträkna enhetspris å uppbördseffekter samt prissätta inventarier, som utlämnas till eller inlämnas från inventarieförrådet, verkställa inventeringar beträffande utlämnade inventarier samt beträffande förråds-

effekter och materialier samt utföra besiktningar och emottagningar av sliprar och virke för ban- och maskinavdelningarna.

Förrådsmästaren utövar förmanskap över all vid huvudförrådet anställd personal av lägre grad samt har att ansvara för, att de arbeten, som tillhöra sagda personal, bliva vederbörligen utförda.

Kontorsbiträdenas göromål bestå i att införa räkningar i kontrolljournaler, föra diverse liggare, biträda vid uppgörandet av förlagsrapporter och diverse sammandrag, utföra avskrifter av räkningar, biträda med kollationeringar och kontrollräkningar, prissäta vissa effekter, utskrivna reparationsrekvisitioner samt biträda förrådsmästaren med en del skrivgöromål.

Det har meddelats, att å förrådsförvaltarkontoren understundom förekommer skriftväxling på främmande språk. Enligt vad kommissionen inhämtat, är det dock icke i någon större omfattning som dylik skriftväxling äger rum.

Såsom av ovanstående torde framgå och enligt vad kommissionen vid besök å två förrådsförvaltarekontor förvissat sig om, bestå bokhållarnes och kontorsskrivarnes arbeten — om man bortser från besiktningarna och inventeringarna samt tillsynen och vården över förrådseffekterna — till huvudsaklig del i att från förpassningar, räkningar och rekvisitioner i journaler och liggare införa uppgifter beträffande emottagna och utlämnade varor och effekter samt att granska rekvisitioner och räkningar. Dessa göromål äro enligt kommissionens åsikt av den beskaffenhet, att för deras behöriga utförande icke kan erfordras något högre mått av allmänbildning, utan bör det kunna vara tillfyllest med det teoretiska kunskapsmått, som i folkskolan bibringas. Vad inventeringarna och besiktningarna angår anser kommissionen, att mindre omfattande sådana böra kunna verkställas av befattningshavare med enklare utbildning, men beträffande större inventeringar och besiktningar håller kommissionen före, att med hänsyn till dessas vikt och betydelse, ej minst i ekonomiskt avseende, man för dem bör använda befattningshavare med de kvalifikationer, som fordras utav tjänstemän av högre grad.

På grund av det nu anförda och i anslutning till vad kommissionen uttalat beträffande personaluppsättningen å distriktskamrerarkontoren får kommissionen uttala sig för, att å varje förrådsförvaltarkontor icke böra vara anställda flera kvalificerade tjänstemän än förrådsförvaltaren och förste bokhållaren samt därutöver så många bokhållare eller kontorskrivare, som kunna erfordras dels för att rekrytera samt bestrida vikariat i befattningarna såsom förrådsförvaltare och förste bokhållare och dels för att verkställa sådana inventeringar och besiktningar, som äro av

Kommissionens uttalande.

större betydelse. I övrigt bör man enligt kommissionens åsikt använda personal med enklare utbildning för utförandet av de göromål, som tillhöra förrådsförvaltarkontoren.

Kommissionen vill i detta sammanhang uttala den meningen, att den utländska skriftväxling, som kan förekomma å förrådsförvaltar-kontoren, bör utan svårighet kunna ombesörjas av de kvalificerade tjänstemän, som enligt kommissionens förslag böra finnas anställda å varje förrådsförvaltarkontor.

Förutom huvudförråden finnas också filialförråd, som lyda under förrådsförvaltarkontoren.

Filialförråd.

Å filialförrådet vid Kristinehamn tjänstgör en vid 6:te maskinsek-tionen placerad manlig bokhållare och å filialförrådet vid Bollnäs tjänstgör en vid 11:te och 12:te maskinsektionen placerad manlig bokhållare. Å förrådet vid Liljeholmen finnes anställd en manlig kontorsskrivare.

I övrigt utgöres personalen å filialförråden av:

förrådsmästare,
manliga kontorsbiträden,
förrådsförmän,
förrådsvakter,
förrådsarbetare.

Beträffande personaluppsättningen i detalj å de olika filialförråden tillåter kommissionen sig hänvisa till den vid betänkandet såsom bilagan I fogade personaluppgiften.

Nu nämnda bokhållare och kontorsskrivare hava att förestå och ansvara för skötseln av det förråd, där de tjänstgöra. I övrigt hava de på det hela taget enahanda göromål och åligganden som mot-svarande befattningshavare å förrådsförvaltarkontoren.

Kommis-sionens ut-talande.

Med hänsyn till omfattningen och storleken av förråden vid Kristine-hamn, Bollnäs och Liljeholmen samt till det förhållandevis självständiga sätt, varpå, enligt vad inom kommissionen upplysts, skötseln av dessa förråd äger rum, anser kommissionen sig icke hava anledning föreslå, att föreståndarna för sagda förråd böra ersättas med befattningshavare, av vilka man icke kräver det kunskapsmått, som fordras av bokhållare och kontorsskrivare.

Maskinsektionerna.

Maskinsekti-onerna.

För handhavandet av den löpande linjetjänsten vid maskinavdel-ningen närmast under distriktsförvaltningen är varje distrikt indelat i maskinsektioner.

Maskinsektionerna äro till antalet 13, därav 2 stycken, för vinnande av motsvarighet mot nummerbeteckningen för trafiksektionerna, erhållit dubbelnummer.

Varje maskinsektion förestås av en maskiningenjör av 2:dra klass eller, såsom fallet är beträffande två maskinsektioner, nämligen 6:e och 13:de maskinsektionerna, av en maskininspektor.

Personalen å sektionsföreståndarens expedition utgöres av, förutom sektionsföreståndaren:

maskininspektor — finnes endast vid två maskiningenjörsexpeditioner, nämligen vid 1:a och 2:a maskinsektionen samt vid 11:te och 12:te maskinsektionen;

underingenjörer: 1 vid 1:a och 2:a, 1 vid 3:dje, 1 vid 7:de, 1 vid 8:de, 1 vid 9:de, 1 vid 10:de, 1 vid 14:de och 1 vid 15:de maskinsektionen;

bokhållare: 1 vid 6:te och 1 vid 11:te och 12:te maskinsektionen;

manliga kontorsskrivare: 1 vid 1:a och 2:dra, 1 vid 3:dje, 1 vid 6:te, 2 vid 7:de, 2 vid 8:de, 1 vid 10:de, 1 vid 11:te och 12:te, 1 vid 13:de, 1 vid 14:de och 2 vid 15:de maskinsektionen;

manliga kontorsbiträden: 1 vid 1:a och 2:dra, 1 vid 3:dje, 1 vid 5:te, 3 vid 7:de, 2 vid 9:de, 2 vid 11:te och 12:te samt 1 vid 13:de maskinsektionen;

kontorsvakter — dock ej vid alla maskiningenjörsexpeditioner.

Föreståndare för maskinsektion åligger enligt arbetsordningen:

att ordna, leda och övervaka tjänstgöringen inom sin sektion;

att ägna synnerlig uppmärksamhet åt sektionens ekonomi samt tillse, att största möjliga sparsamhet iakttages;

att uppgöra förslag till arvodestat för sektionen;

att godkänna materialrekvisitioner från huvudförrådet och rekvisitioner för utbyte av inventarier;

att i de fall, då detta icke enligt arbetsordningen tillkommer stationsföreståndare, uppgöra och till utbetalning godkänna avlöningshandlingar för sektionens personal;

att omedelbart efter varje månads utgång till maskindirektören för granskning insända sektionens avskrifter av månadens avlöningshandlingar;

att verkställa eller deltaga uti undersökningar i disciplinära och andra mål;

att fastställa turlistor för underlydande personal såväl åkande som stationär;

att placera sektionens vagn- och stallkarlar samt förrådsvakter ävensom extra ordinarie och extra personal;

att antaga och entlediga tillfällig personal;

att ansvara för, att underlydande personal vederbörligen examineras i instruktioner, reglementen och dylikt samt att anteckningar häröver föras;

att besluta angående sjukavlöning åt därtill berättigad icke ordinarie personal för en tid av högst två månader under ett och samma kalenderår eller i följd;

att med den befogenhet och de skyldigheter, som tillkomma föreståndare för distriktsverkstad, förestå och sköta sektionsverkstad;

att ofta företaga inspektionsresor inom sektionen; samt

att till maskindirektören avgiva tjänsterapport för sektionen.

Maskininspektor, som tjänstgör å sektionsföreståndarens expedition, har att såsom närmaste man till sektionsföreståndaren biträda denne med sektionens förvaltning och skötsel.

Underingenjör å sektionsföreståndares expedition har att biträda vederbörande maskiningenjör och maskininspektor med utförande av tekniska utredningar och andra förekommande göromål samt att vikariera för nämnda tjänstemän vid tjänstledighet eller förfall för dem.

Av *bokhållarne* ombesörjer den å 6:te maskinsektionen tjänstgörande uträknandet av avlöningen till verkstadsarbetarna och linjepersonalen i Kristinehamn samt verkställer utbetalandet av sagda avlöning. Han granskar sektionens avlöningslistor, sköter filialförrådet i Kristinehamn samt uppgör förslag till sektionens arvodesstat m. m.

Bokhållaren, vid 11:te och 12:te maskinsektionen utbetalar avlöningen till maskinavdelningens personal i Bollnäs, sköter filialförrådet därstädes samt verkställer besiktning av sliprar och virke, som skola levereras inom sektionens område.

Manlig kontorskrivare å sektionsföreståndares expedition har att biträda med förekommande expeditionsgöromål. Honom tillhör att diarieföra och registrera inkommande skrivelser; att uppsätta utgående skrivelser; att uppgöra förslag till avlöningsstat i de fall, då förslag därutinnan icke upprättas å distriktskamrerarkontoret; att föra diverse journaler och liggare; att upprätta föreskrivna uppgifter angående personalen å sektionen; att uppgöra sektionens tjänsterapporter; att upprätta avlöningslistor för sektionens personal, där dylika listor ej upprättas å distriktskamrerarkontoret; samt att utskriva och redovisa fribiljetter.

Manligt kontorsbiträde å maskiningenjörsexpeditionen användes till att utskriva och redovisa fribiljetter, utföra tidskrivning, utskriva betingskort och betingssedlar, upprätta avlöningssuppgifter och diverse andra uppgifter, uppgöra verkstadsstatistiken för de mindre verkstäderna, föra

diverse journaler och liggare, göra sammandrag över avlöningslistor och utlämnade rekvisitioner, biträda vid uppgörandet av skatteuppgifter, biträda med kontrollräkningar och kollationeringar, utföra renskrivning samt tagandet av avskrifter, utskriva tjänstgöringslistor och turlistor, utskriva materialrekvisitioner, biträda vid uppgörandet av avlöningslistor samt biträda — på vissa sektioner — vid utbetalning av avlöning.

Särskilda tjänsteområden inom maskinsektionerna äro lokomotivstationer, vagnsavdelningar samt sektionsverkstäder.

Lokomotivstation.¹

Lokomotivstation förestås av maskininspektor, underingenjör eller lokomotivmästare. *Lokomotivstation.*

Maskininspektor är föreståndare för lokomotivstationerna vid Katrineholm och Älmhult.

Underingenjör är föreståndare för lokomotivstationerna vid Stockholms Norra², i Göteborg, i Kristinehamn, i Malmö², i Hälsingborg², i Nässjö, i Norrköping² och i Bollnäs.

I ett fall, nämligen beträffande lokomotivstationen i Vännäs, är det ordnat så, att sektionsföreståndaren, en maskiningenjör av 2:a klass, fungerar även såsom föreståndare för lokomotivstationen. Enligt vad inom kommissionen upplysts, har det på grund av särskilda förhållanden ansetts vara lämpligt att åt sektionsföreståndaren uppdraga berörda tjänstgöring samt i samband därmed placera en underingenjör å maskiningenjörsexpeditionen.

Två lokomotivstationer — i Falköping Ranten och Riksgränsen — förestås af vagnmästare.

Å lokomotivstationerna i övrigt tjänstgöra lokomotivmästare såsom föreståndare.

Den personal, som förutom föreståndarne förekommer å lokomotivstationerna, utgöres av:

¹ Med "lokomotivstation" avser kommissionen här endast större eller egentlig lokomotivstation, d. v. s. sådan station, vid vilken finnes föreståndare med självständigt befäl.

² Såsom föreståndare för lokomotivstationen vid Stockholms Norra, Malmö, Hälsingborg och Norrköping tjänstgör den å maskiningenjörsexpeditionen på platsen anställda underingenjören.

lokomotivförare,
 vagnförmän,
 stallförmän,
 manliga kontorsbiträden,
 lokomotiveldare m. fl. (se personaluppgiften, bilaga I).

Föreståndare för lokomotivstation har till åliggande:

att i enlighet med sektionsföreståndarens anvisningar ordna lokomotivtjänsten och lokomotivpersonalens tjänstgöring;

att i övrigt ordna och leda tjänstgöringen å lokomotivstationen samt föra befäl över all därstädes förlagd maskinavdelningen tillhörande personal samt att öva tillsyn med avseende å lokomotivens vård och underhåll;

att ombesörja mindre reparationer av lokomotiv och övrig rullande materiel; samt

att enligt maskindirektörens närmare bestämmande öva tillsyn över maskinavdelningens personal och material vid närbelägna stationer.

Kontorsbiträde å lokomotivstation har att biträda med utförande av förefallande expeditionsgöromål.

Vagnsavdelning.

*Vagns-
avdelning.*

Såsom föreståndare för vagnsavdelning tjänstgör vagnmästare eller vagnförmän.

På ett ställe, nämligen vid statens järnvägars station i Göteborg, förestås vagnsavdelning av en underingenjör.

Personalen i övrigt vid vagnsavdelningarna utgöres av:

vagnförmän,

vagnskötare,

vagn- och stallkarlar m. fl. (se personaluppgiften, bilagan I).

Föreståndare för vagnsavdelning har att utöva förmanskap över avdelningen tillhörande vagnpersonal. Honom åligger att öva tillsyn över vagnarnas vård och underhåll samt att sörja för, att vagnarna vid tillhandahållandet för trafikens behov äro i vederbörligt skick.

Sektionsverkstad.

*Sektionsverk-
stad.*

Sektionsverkstad förestås antingen, såsom fallet är med sektionsverkstäderna i Kristinehamn och i Hälsingborg, mera omedelbart av sektionsföreståndaren

eller under denne:
 av maskininspektör — i Bollnäs,
 av underingenjör — vid Stockholms Norra¹
 av lokomotivmästare — i Linköping, eller
 av vagnmästare — i Örebro.

Vid verkstaden i Bollnäs, vars verksamhet är av förhållandevis stor omfattning bland annat på grund av den där förekommande tillverkningen av spårväxlar, finnas anställda en ritare och en manlig kontorskrivare.

Beträffande personaluppsättningen i övrigt vid de olika sektionsverkstäderna tillåter kommissionen sig hänvisa till personaluppgiften, bilaga I.

Föreståndare för sektionsverkstad har att ordna och leda samt bära ansvaret för driften av verkstaden.

Ritaren vid verkstaden i Bollnäs har att utföra ritningar och beräkningar, utskryva betingssedlar och fribiljetter samt föra diverse journaler.

Kontorsskrivaren vid verkstaden i Bollnäs har att verkställa s. k. tidskrivning, d. v. s. föra anteckning om de tider, som av arbetarne användas för utförande av de till dem utlämnade arbetena. I övrigt har kontorsskrivaren i huvudsak enahanda göromål som kontorsskrivare å maskiningenjörsexpedition.

Kommissionen vill här nedan uttala sig beträffande maskinsektionerna och distriktsverkstäderna i ett sammanhang.

Distriktsverkstäderna.

Distriktsverkstäder, varmed förstås de större verkstäderna å distriktet, finnas vid Liljeholmen och Tomtebodas — dessa båda hava en gemensam föreståndare — i Göteborg, i Malmö, i Östersund, vid Boden och vid Notviken.

Distriktsverkstäderna.

Distriktsverkstad förstås antingen av en maskiningenjör av 2:dra klass eller, såsom fallet är beträffande verkstäderna i Östersund samt vid Boden och Notviken, av en maskininspektör.

Förutom verkstadsföreståndaren finnas vid distriktsverkstäderna följande befattningshavare:

maskininspektörer: en vid var och en av verkstäderna vid Liljeholmen, Tomtebodas, Göteborg och Malmö,

¹ Sektionsverkstaden vid Stockholms Norra förstås av den å maskiningenjörsexpeditionen anställda underingenjören.

underingenjörer: en vid var och en av verkstäderna vid Liljeholmen, Göteborg, Malmö, Östersund och i Boden,

bokhållare: en vid var och en av verkstäderna vid Liljeholmen, i Östersund samt vid Boden,

manliga kontorsskrivare: 2¹ vid Liljeholmen, 2 i Göteborg, 4 i Malmö, 1 i Östersund, 1 i Boden och 1 vid Notviken,

manliga kontorsbiträden: 4² vid Liljeholmen, 2 i Göteborg och 3 i Malmö.

I fråga om uppsättningen av personal i övrigt vid distriktsverkstäderna hänvisar kommissionen till personaluppgiften i bilagan I.

Föreståndare för distriktsverkstad åligger enligt arbetsordningen:

att ordna, leda och övervaka arbetet inom verkstaden;

att ägna synnerlig uppmärksamhet åt verkstadens ekonomiska skötsel samt tillse, att största möjliga sparsamhet iakttages;

att själv eller genom underlydande verkstadsbefäl godkänna materialrekvisitioner och rekvisitioner för utbyte av inventarier;

att tillse, att de för arbetet i verkstaden erforderliga materialerna och effekterna finnas att tillgå å förrådet, så att arbetet ej blir fördröjt genom saknaden av desamma;

att hos maskindirektören föreslå eller med hans medgivande besluta om tillfälliga nya beting och betingspris;

att uppgöra och till utbetalning godkänna avlöningslistor för verkstadens personal;

att omedelbart efter varje månads utgång till maskindirektören för granskning insända verkstadens avskrifter av månadens avlöningslistor;

att verkställa eller delta i undersökningar uti disciplinära och andra mål;

att för tillfälligt behov antaga arbetare;

att bevilja tjänstledighet åt arbetare; samt

att besluta i fråga om sjukavlöning åt därtill berättigad icke ordinarie personal för en tid av högst två månader under ett och samma kalenderår eller i följd.

Finnes vid verkstad särskilt med distriktets huvudförråd ej sammanhängande förråd, står den å detta förråd tjänstgörande personalen under verkstadsföreståndarens befäl likasom även de å verkstadskontoret tjänstgörande kamerala tjänstemännen.

Maskiningenjör av 2:a klass i verkstadstjänst skall biträda maskin-

¹ Därav 1 å den för verkstäderna vid Liljeholmen och Tomteboda gemensamma maskiningenjörsexpeditionen.

² Därav 2 å maskiningenjörsexpeditionen.

direktören med beredning av ärenden, som angå verkstadstjänsten vid distriktet i dess helhet, samt må efter maskindirektörens bestämmande utöva tillsyn även över andra, distriktet tillhörande verkstäder än den, vid vilken han är placerad såsom föreståndare.

Maskininspektor, som ej är verkstadsföreståndare, har att biträda verkstadsföreståndaren på sätt denne bestämmer.

Underingenjör har att verkställa tekniska utredningar och beräkningar samt annat liknande arbete ävensom att i övrigt biträda vid skötseln av verkstaden.

Bokhållare har till åliggande att öva tillsyn över samt deltaga i uträknandet av verkstadsarbetarnas avlöning med vad därtill hörer såsom tidskrivning, uträkning av beting samt av sjukavlöning, förande av sjuk- och permissionsjournaler m. m.

Manlig kontorskrivare sysselsättes med att verkställa tidskrivning och betingsskrivning, uppgöra avlöningslistor för verkstadspersonalen, föra härför erforderliga journaler, göra kostnadssammandrag rörande verkstädernas arbeten, uppsätta uppgifter angående konsumtion och återlämnade effekter, upprätta uppgifter för tjänsterapporten angående verkstäderna och deras drift, upprätta skatteuppgifter för verkstadspersonalen samt föra härför erforderliga liggare, utarbета statistik över verkstadspersonalens arbetstimmar, inkomster m. m.; utarbета uppgifter över de vid verkstaden utförda arbeten samt utskriva fribiljetter för verkstadspersonalen.

Manligt kontorsbiträde biträder med tidskrivning och uträknande av beting, med uträknande och utbetalning av avlöning, med upprättande av kostnadssammandrag angående verkstädernas arbeten, med utskrivning och redovisning av fribiljetter, med utskrivning av sjukförpassningar, med upprättande av verkstadsstatistik samt med uppgörande av skatteuppgifter. Kontorsbiträdena sysselsättas härjämte med renskrivning samt med tagande av avskrifter.

Å ett distrikt användas kontorsbiträdena till att utskriva och redovisa fribiljetter, att utskriva rekvisitioner och diverse anmälningar, att uppgöra tablåer över lokomotivreparationer, att utskriva beting, att föra förteckning över arbetsnummer, att anteckna sjuk- och permissionsdagar, att sammanföra uppgifter för tjänsterapporten samt att föra diverse journaler och liggare.

Såsom av redogörelserna härovan framgår, förestås såväl maskinsektion som distriktsverkstad i regel av maskiningenjör av 2:a klass. Endast i några få fall har man satt maskininspektor till föreståndare.

*Kompetens-
fordringar för
maskin-
ingenjör och
baningenjör
av 2:a klass.*

Då kommissionen första gången till behandling upptog frågan, huruvida maskiningenjörerna av 2:a klass likasom även baningenjörerna av 2:a klass kunde, ur synpunkten av den fordran på teoretiska kunskaper, som för dem vore uppställd, anses vara att hänföra till överkvalificerad arbetskraft, gjorde sig inom kommissionen två olika meningar gällande.

Å ena sidan uttalades den åsikten, att nu gällande kompetensfordran borde kunna sänkas, och å den andra sidan ansåg man, att någon förändring icke borde vidtagas.

Från den sidan, å vilken man ansåg nu gällande kompetensfordran kunna sänkas, anfördes beträffande maskiningenjörerna av 2:a klass i huvudsak följande.

Vid granskning av arbetsordningens redogörelse för de åligganden, som tillhöra föreståndare för maskinsektion samt föreståndare för distriktsverkstad, måste man komma till den uppfattningen, att det för behörigt skötande av befattningen såsom sektionsföreståndare eller såsom föreståndare för distriktsverkstad icke kan vara erforderligt, att vederbörande skall hava avlagt examen från tekniska högskolan. Det ville synas, att, såvitt teoretiska kvalifikationer anginge, examen från teknisk elementarskola borde kunna medföra kompetens till befattning såsom föreståndare för maskinsektion eller för distriktsverkstad, dock att, då undervisningen i främmande språk icke vore obligatorisk vid de tekniska elementarskolorna, man möjligen torde böra fordra betyg därutinnan.

Vad man av en sektionsföreståndare och en föreståndare för verkstad borde kräva vore icke allenast teoretiska kunskaper i tekniskt hänseende utan även, och framför allt, praktisk duglighet och administrationsförmåga.

Vad anginge omfattningen av erforderliga tekniska kunskaper vore att framhålla, att man från distriktsverkstäderna i Boden och vid Notviken hade exempel på, att distriktsverkstad kunde, utan att, såvitt det försports, anledning till anmärkning förekommit, skötas av befattningshavare, som icke avlagt högre teknisk examen. De nämnda verkstäderna förestodes nämligen av befattningshavare — maskininspektor — som icke avlagt högre examen än examen från teknisk elementarskola; och då en sektionsföreståndare icke kunde hava behov av större teoretiska kunskaper än som erfordrades för en verkstadsföreståndare, torde även för en sektionsföreståndare kunna vara tillfyllest med examen från teknisk elementarskola. Det vore också att märka, att man såsom föreståndare för två maskinsektioner, nämligen 6:e och 13:e maskinsektionerna, använde befattningshavare, maskininspektorer, av vilka icke for-

drades högre teoretisk kompetens än som examen från teknisk elementarskola representerade; och den ene av dessa, nämligen föreståndaren för 6:e maskinsektionen, hade icke heller avlagt högre teknisk examen.

Stöd för sin uppfattning därom, att examen från teknisk elementarskola borde ifråga om teoretiska kunskaper kunna vara tillfyllest för maskiningenjör av 2:a klass, kunde man hämta jämväl från förhållandena med avseende å den kompetens, som faktiskt innehades av maskinbefälet vid några av landets större enskilda järnvägar.

Av upplysningar, som införskaffats, framginge, att härutinnan förhölle sig på sätt, som nedanstående sammanställning utvisade.

Befattningshavare	E x a m e n f r å n			
	Chalmers tekniska läroanstalt	teknisk elementarskola eller annan teknisk skola	lägre allmänt läroverk	folkskola
<i>Bergslagernas järnvägar.</i>				
1 maskindirektör, vilken fungerar såsom maskindirektör jämväl vid Gävle—Dala järnväg	1	—	—	—
1 maskiningenjör	—	—	1	—
1 maskininspektör, som tillika tjänstgör såsom maskiningenjör vid Gävle—Dala järnväg	1	—	—	—
2 verkmästare	—	—	—	2
<i>Gävle—Dala järnvägar.</i>				
1 maskiningenjör	1	—	—	—
2 verkmästare	—	2	—	—
<i>Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar.</i>				
1 maskindirektör ³	—	—	—	—
1 maskiningenjör	—	1	—	—
<i>Trafikförvaltningens Grängesberg—Oxelösund järnvägar.</i>				
1 maskindirektör ⁴	—	—	—	—
1 verkmästare	—	—	—	1
1 verkmästare	—	1	—	—

¹ Har härjämte genomgått Polyteknikum i Zürich.

² Den ene av dem förestår verkstaden i Gävle med en arbetsstyrka av omkring 145 man, därav 4 förmän.

³ Har genomgått skottsk teknisk läroanstalt.

⁴ Har genomgått ingenjörsinstitut i England.

Av denna tabell framginge, att man vid de i densamma upptagna järnvägar, vilkas trafik vore av en avsevärd omfattning, ansett sig icke behöva fordra högre teknisk examen för de befattningshavare, som hade att fungera såsom maskiningenjör.

Då det gjorts gällande, att arbetsordningen icke skulle och icke gärna kunde giva en fullständig och uttömmande redogörelse för en sektionsföreståndares åligganden, ville man anmärka, att man ansett sig icke kunna förutsätta annat än att det, som vore det väsentliga i en sektionsföreståndares göromål och åligganden, funnes angivet i arbetsordningen, samt att man således borde på grundvalen av innehållet i densamma kunna bilda sig en tillfyllestgörande uppfattning om vederbörandes arbete.

Såsom skäl mot att för befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass sänka kravet på teoretiska kvalifikationer därhän, att även examen från teknisk elementarskola skulle medföra kompetens till nämnda befattning, hade anförts, att elementarskolans uppgift vore att meddela endast elementära tekniska kunskaper åt ynglingar, som ville utbilda sig för utövande av industriell verksamhet. Det vore emellertid att märka, att en sektionsföreståndares tekniska verksamhet vore av mycket betydande art. En sektionsföreståndare borde utom andra insikter även besitta god varukännedom. En sak, som också förtjänade framhållas, vore, att vid de tekniska elementarskolorna undervisning i främmande språk vore endast frivillig, vadan elev kunde avlägga examen utan att äga kunskap i något främmande språk och förty kunde komma att sakna förmåga att tillgodogöra sig den utländska facklitteraturen.

Emot vad sålunda anförts ville man genmäla, att, om eleverna vid de tekniska elementarskolorna, vilkas kurs vore treårig, än icke bibringades ett lika högt mått av teoretiska kunskaper som eleverna vid tekniska högskolan, de kunskaper, som i teknisk elementarskola meddelades, dock borde vara tillräckliga för att därpå bygga en praktisk utbildning till maskiningenjör av 2:a klass, för så vitt vederbörande ägde läggning och fallenhet för tekniska arbeten. Utan att vilja förringa betydelsen av teoretiska kunskaper, torde man med fog kunna påstå, att det vore den praktiska utbildningen, som för en föreståndare för maskinsektion eller distriktsverkstad ägde den största betydelsen. Det kunde givetvis icke vara meningen, att sådana tjänstemän, som bleve kvarstående på det rent elementära stadiet, skulle befordras till maskiningenjör av 2:a klass. Dylika tjänstemän vore att jämföra med elever från tekniska högskolan, vilka saknade förmåga att i praktiken utnyttja sina förvärvade teoretiska kunskaper och vilka därför måste stanna i de

lägsta befattningarna. Redan då en aspirant befunne sig på elev- och ritarstadiet, torde vederbörande beräl komma till insikt därom, huruvida aspiranten besatte de egenskaper, som kunde föra honom vidare framåt; och när det gällde befördran till högre befattning, torde befälet hava fått den erfarenhet rörande aspiranten, att det utan svårighet borde kunna avgöras, huruvida vederbörande ägde förutsättningar för att fullt tillfredsställande sköta befattningen. Ett examensbetyg gäve därvid i regel ingen säker ledning. Det kunde i detta sammanhang såsom anmärkningsvärda exempel anföras, att å maskinbyrån en byråingenjör av 2:a klass hade hand om så krävande arbeten som lokomotivkonstruktionerna, ehuru han endast genomgått Norrköpings tekniska elementarskola, under det att en tjänsteman med examen från tekniska högskolan hade hand om vagnkonstruktionerna. En annan, äldre tjänsteman med examen från tekniska högskolan kvarstode såsom ritare. Vad anginge det framhållna behovet av varukännedom hölle man före, att examen från tekniska högskolan icke gäve någon verklig garanti för, att vederbörande vore i besittning av förmåga att döma om förekommande förbrukningsartiklars beskaffenhet. Beträffande den framställda anmärkningen därom, att examen från teknisk elementarskola icke innebure någon garanti för, att en abiturient ägde kunskap i främmande språk, ville man framhålla, att man tänkt sig att möjligen fordra betyg i främmande språk såsom villkor för, att examen från teknisk elementarskola skulle medföra kompetens till befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass.

Det hade anförts, att det befäl, som tillkomme maskiningenjör av 2:a klass, vore av stor omfattning, och att i anledning därav behöfves en person med den större allmänbildning, som examen från tekniska högskolan givetvis måste representera.

Häremot ville man framhålla, att en maskiningenjör av 2:a klass befälsutövning icke vore av större omfattning än en trafikinspektör. Och då examen från teknisk elementarskola enligt gällande instruktion medförde, såvitt kravet på allmänbildning anginge, kompetens till befattningen såsom trafikinspektör, syntes ur befälsutövningens synpunkt icke finnas något skäl, varför icke sistnämnda examen borde kunna vara tillfyllest även för maskiningenjör av 2:a klass.

Genom att sänka kompetenskravet för maskiningenjör av 2:a klass på föreslaget sätt komme man, hade det anförts, att äventyra rekryteringen till sådana befattningar, för vilka man fortfarande ansåge sig böra fordra högre teknisk examen. Därest tillträde till befattningarna såsom maskiningenjör av 2:a klass lämnades öppet även för personer med examen från endast teknisk elementarskola, samt de aspiranter, som

hade högskoleexamen, således måste jämväl med avseende å nämnda, jämförelsevis höga befattningar konkurrera med lägre kvalificerade aspiranter, komme befodringsutsikterna för personer med högskolebildning givetvis att minskas, särskilt som det torde kunna antagas, att vid valet mellan sökande av vardera kategorien tjänsteåldern komme att tillmätas väsentlig betydelse. Det vore i anledning härav att befara, att icke tillräckligt antal högskolebildade personer komme att söka anställning vid statens järnvägar.

I avseende härå ville man anmärka, att det i betraktande av de förmåner och de utsikter till befodran, som erbjöde sig för de tekniska tjänstemännen vid maskinavdelningen, icke funnes anledning att hysa farhågor för, att statens järnvägar skulle behöva lida brist på aspiranter med högre teknisk examen. Då det gällde att tillsätta en befattning, sådan som befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass, borde man, vid val emellan två sökande, av vilka den ene avlagt högre teknisk examen samt den andra endast examen från teknisk elementarskola, icke få tillmäta tjänsteåldern någon nämnvärd betydelse, utan borde man huvudsakligen och i främsta rummet taga hänsyn till ådagalagd praktisk duglighet samt lämplighet för befattningen i fråga. Tjänstetillsättning skulle enligt gällande bestämmelser ske efter de sökandes förtjänst och skicklighet; och redan den omständigheten, att en sökande hade högre examen än en annan, torde otvivelaktigt böra räknas honom såsom merit. Förvisso förhölle det sig även så, att, därest en befattningshavare, som vore intresserad och duglig, avlagt högre examen, han ägde större förutsättningar att kunna göra sin duglighet gällande än en befattningshavare, som hade lägre teoretiska kvalifikationer; och borde han således under eljest lika förhållanden komma att i konkurrensen med den senare äga företräde.

I anledning därav att, såsom argument mot att sänka kompetenskravet för maskiningenjörerna av 2:a klass, anförts, att av personalen vid distriktens maskinavdelning och vid centralverkstaden den personal, av vilken för närvarande fordrades högre teknisk examen, utgjorde endast omkring 0.27 procent, vore att framhålla, att denna siffra i och för sig icke bevisade något om behövligheten av att bibehålla högre teknisk examen såsom kompetensfordran för maskiningenjörer av 2:a klass.

Inom kommissionen hade jämväl gjorts gällande, att, även om en person med examen från teknisk elementarskola vore i stånd att förestå och sköta en maskinsektion eller en distriktsverkstad, det dock vore att förutsätta, att skötseln skulle bliva bättre, om man såsom föreståndare hade en person med högre teknisk examen. Med hänsyn härtill vore

det lämpligt och befogat att bibehålla högre teknisk examen såsom kompetensfordran för befattningarna såsom maskiningenjör av 2:a klass. Skulle det förekomma, att en befattningshavare, som hade examen endast från teknisk elementarskola, ansåges skickad och lämplig att sättas såsom föreståndare för en maskinsektion eller för en distriktsverkstad, förefunnnes ju möjlighet att för honom utverka dispens för befordran till maskiningenjör av 2:a klass.

Häremot vore att framhålla, att det givetvis icke kunde vara riktigt att för en befattning fordra högre kvalifikationer, än som för befattningens behöriga skötande verkligen kunde vara erforderliga, samt därigenom från befordran till sådan befattning utestänga framstående och förtjänta befattningshavare, vilka besatte nödiga förutsättningar för att kunna sköta befattningen ifråga; och man hölle före, att, såvitt teoretiska kunskaper anginge, examen från teknisk elementarskola borde medföra tillräckliga förutsättningar för befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass, om man än ansåge, att sagda examen utgjorde det absolut minsta mått av teoretiska kunskaper, som borde fordras av en maskiningenjör av 2:a klass. Att det vore en väsentlig skillnad på att en befattningshavare utan vidare ägde behörighet att söka en befattning och att han först efter dispens hade rätt därtill, ansåge man sig icke behöva framhålla.

Beträffande baningenjörerna av 2:a klass uttalades å ena sidan, att deras göromål och åligganden icke syntes vara av den art, att det kunde vara erforderligt att för behörigt skötande av desamma hava förvärvat det mått av teoretiska kunskaper, som högre teknisk examen representerade, utan syntes det kunna vara tillfyllest med den tekniska underbyggnad, som teknisk elementarskola bibringade.

Å andra sidan gjordes gällande, att det för baningenjörerna av 2:a klass uppställda kompetenskravet icke vore satt för högt.

I anledning av den meningsskiljaktighet, som sålunda yppades, och då kommissionen ansåg sig icke äga nödiga förutsättningar att utan vidare bilda sig ett självständigt omdöme i den uppkomna frågan, anhöll kommissionen hos statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet om medgivande att i berörda fråga inhämta utlåtande av tre personer, vilka kunde vara i besittning av den särskilda sakkunskap, som för ändamålet vore erforderlig.

Sedan Kungl. Maj:t härefter lämnat bifall till kommissionens anhållan, har kommissionen efter enhälligt beslut såsom biträdande sakkunniga beträffande det omhandlade spörsmålet tillkallat maskindirektören vid Bergslagens järnvägar V. A. F. Ahlberg, delägaren i maskinfirmen

*Särskilda
sakkunniga.*

Edv. Andrén & C:o i Göteborg ingenjören A. J. Atterberg samt ban- direktören vid Gävle-Dala järnvägar J. A. Undén, av vilka en avlagt examen från Chalmers tekniska läroanstalt år 1889 samt därjämte från Polyteknicum i Zürich år 1893, en avlagt examen från teknologiska institutets avdelning för väg- och vattenbyggnadskonst år 1864 samt genomgått krigshögskolans civilingenjörskurs åren 1867—1869 och en avlagt examen från teknisk elementarskola år 1872.

I avgivet utlåtande hava de sålunda tillkallade sakkunniga, till vilka kommissionen överlämnat utförlig redogörelse för vad som inom kommissionen i ärendet anförts, i den till dem hänskjutna frågan uttalat sig på följande sätt:

Den tekniska undervisningen kunde — yttra de sakkunniga — givetvis icke läggas så, att den utbildade för varje gren av tekniken fullt färdiga ingenjörer. Visserligen funnes en del specialskolor och fackavdelningar, vari undervisningen vore avsedd att, så långt ske kunde, bibringa den studerande den kunskap, som erfordrades inom viss gren av tekniken. Men för en mängd sådana grenar kunde undervisningen icke tillräckligt specialiseras utan måste teknikern, för att behärska facket, på egen hand skaffa sig de kunskaper, som erfordrades.

Detta vore i stor utsträckning fallet med järnvägstekniken. Varken tekniska högskolan, Chalmerska institutet eller de tekniska elementarskolorna lämnade tillräcklig, direkt på järnvägstekniska ämnen inriktad undervisning. Vare sig den unge järnvägsingenjören komme från högskola eller elementarskola måste han alltså dels genom praktik och dels genom egna studier skaffa sig erforderliga specialkunskaper.

Frågan vore då närmast, huruvida den grund, som lagts i skolan, vore tillräcklig för att därpå bygga ett längre gående studium. Att så vore fallet beträffande elever från tekniska högskolan och Chalmerska institutet, ansåge de sakkunniga vara självklart. Beträffande de tekniska elementarskolorna vore det de sakkunnigas genom erfarenheten styrkta åsikt, att det tekniska kunskapsmått, som där erhöles, ävenledes vore fullt tillräckligt för aspiranter till tekniska befattningar såväl vid ban- som maskinavdelningen.

I vad mån dessa aspiranter sedermera tillägnade sig specialkunskaperna, berodde på individernas energi och läggning.

Då de sakkunniga nu utginge ifrån, att ingen från högskola eller elementarskola utexaminerad elev vore värd befördran utöver ritarstadiet, för så vitt han ej förvärvade sig ytterligare kunskaper, så följde därav, att vederbörande befäl på något sätt måste övertyga sig, huruvida och i vad mån så skett.

Som hittills kunde ju detta konstaterande av kunskapsmättet ske av befälet, som likväl på olika platser kunde hava olika uppfattning, varigenom en viss ojämnhet icke torde kunna undvikas. För avhjälpande av denna olägenhet torde införande av särskilda examina *inom verket* böra ifrågasättas.

Vidkommande frågan huruvida de fastställda arbetsordningarna för ban- och maskiningenjörer av 2:a klass upptoge sådana åligganden, som erfordrade högre teoretisk kunskap, hyste de sakkunniga den meningen, att allt vad däri omnämndes mycket väl kunde av en duglig person med teknisk elementarskolebildning inläras.

Rörande arbetsordningen för baningenjör av 2:a klass skulle kunna ifrågasättas, huruvida där omnämnt uppgörande av förslag till nya byggnader och anläggningar erfordrade högre teoretisk kunskap. De sakkunniga ansåge, att sådan icke vore behöflig, då sektionsföreståndarens förslag bleve granskade och ofta, som även för närvarande skedde, omarbetade å huvudexpeditionen, där häruti mera kunniga tjänstemän funnes, eller ock till huvudsaklig del utarbetades i styrelsen eller av specialister.

Ej heller kunde de sakkunniga finna, att åliggandet för maskiningenjör av 2:a klass, att förestå och sköta sektionsverkstad, måste förutsätta högre teoretiska kunskaper.

Av ofantligt mycket större vikt vore, att respektive avdelningars sektions- och verkstadsföreståndare ägde goda praktiska kunskaper i facket samt förmåga att ordna och leda arbetet, något som icke kunde inläras i skola.

Det hade särskilt framhållits, att, om teknisk elementarskolebildning skulle anses tillräcklig såsom kompetens för även ban- och maskiningenjörsbefattningar av 2:a klass, så borde dock dessutom fordras kunskap i främmande språk, motsvarande fordringarna i realskolexamen.

De sakkunniga ansåge detta berättigat och vore övertygade, att de, som i övrigt ansåges lämpliga till befordran, som här avsåges, borde hava synnerligen lätt att i detta fall dokumentera sig. Ehuru inträdesfordringarna till de tekniska elementarskolorna förutsatte, att mycket unga adepter kunde intagas, vore det ingalunda regel att så skedde. Så hade t. ex. rektorn vid Örebro tekniska elementarskola meddelat, att medelåldern för under femårsperioden 1909—1913 inskrivna 267 lärjungar varit 18.4 år och att av dessa 132 stycken hade genomgått 6 klasser och 27 stycken 5 klasser vid allmänt läroverk, varjämte av de inskrivna 102 stycken hade meriten av föregående praktik av minst 1 år.

På grund av vad de sakkunniga sålunda anfört ansåge de sak-

kunniga, att fordran på högskolebildning för ban- och maskiningenjörer av 2:a klass mycket väl kunde borttagas.

De sakkunniga stödde denna sin uppfattning jämväl på det förhållandet, att teknisk elementarskolebildning visat sig vara tillräcklig underbyggnad för en del sektions- och verkstadsföreståndare vid statens järnvägar samt vid enskilda järnvägar för innehavare av ännu högre och mera krävande befattningar.

Det hade anförts, att utsikterna till god rekrytering vid statsbanorna skulle minskas, om fordran på högskolebildning för ban- och maskiningenjörer av 2:a klass borttoges. Granskades förhållandena vid t. ex. maskinavdelningen, så utgjordes de högre befattningarna av: 2 stycken vid maskinbyrån, 3 vid förrådsbyrån, 1 vid maskininspektionsbyrån, 2 vid varje av fem distrikt och 1 vid centralverkstaden, således inalles 17 platser. Besattes de flesta av de lägre befattningarna (för närvarande c:a 90) med högskolister, vore tydligt, att bland dem endast ett fåtal kunde vinna befordran till de högre befattningarna, under det att deras framtidsutsikter bleve större, om en stor del av de lägre befattningarna upptoges av personer, vilka ej hade den teoretiska kompetens, som fordrades för att kunna söka högre befattning.

Till följd av de härigenom uppkommande större möjligheterna till befordran bleve dessa befattningar mera lockande för de dugligaste bland högskolisterna, så att rekryteringsmöjligheterna förr bleve förbättrade än tvärtom. Ännu mera begärliga för framstående högskolister skulle statsbanans befattningar bliva, om vid utnämningarna duglighet och lämplighet för en befattning finge väga mera än tjänstårsberäkning.

Förhållandena skulle även förbättras, om järnvägsstyrelsen ägde befogenhet att bland de dugligaste — åtminstone vid maskinavdelningen — utse lämpligt antal stipendiater, som finge tjänstgöra under viss tid inom alla grenar av tjänsten. Vid maskinavdelningen skulle de alltså arbeta i verkstadens olika avdelningar, elda å lokomotiv och tjänstgöra såsom förare, vidare tjänstgöra på ritkontor, kamrerar- och förrådskontor, linjeexpedition o. s. v. för att vara fullt inne i alla detaljer. De sakkunniga kallade — anförde de — avsiktligt dessa ingenjörer för stipendiater, emedan de sakkunniga måste förutsätta, att de i ekonomiskt avseende icke borde ha det sämre än ungefärligen jämnåriga. Genom en sådan anordning¹ skulle statens järnvägar säkerligen icke

¹ Såsom framgår av framställningen under avdelning IV i det följande avser järnvägsstyrelsen att rörande de tekniska tjänstemännens av nuvarande högre grad utbildning utfärdade bestämmelser, åsyftande att tillgodose det ändamål, som de sakkunniga här avse.

blott trygga rekryteringen utan även erhålla befälskandidater med grundligare kunskaper i facket och större förmåga att leda och administrera.

I huvudsaklig anslutning till vad som inom kommissionen anförts för sänkandet av gällande kompetensfordran för ban- och maskingenjörer av 2:a klass och med hänvisning till vad de sakkunniga i det föregående anført, ville de sakkunniga som sin åsikt uttala, att *examen från teknisk elementarskola jämte vitsord om nödiga insikter i främmande språk vore tillräcklig såsom teoretisk kompetens för utbildning inom verket till ban- och maskiningenjörer av 2:a klass.*

Med stöd av det utav de sakkunniga sålunda avgivna utlåtandet anser kommissionen sig böra hemställa, att gällande bestämmelser om kompetensfordran för maskiningenjör av 2:a klass må ändras därhän, att examen från teknisk elementarskola må, under villkor att vederbörande därvid erhållit minst betyget godkänd i två främmande språk, däribland engelska och tyska, eller att vederbörande styrker sig i två av engelska, tyska och franska språken äga kunskaper, motsvarande fordringarna för betyget godkänd i realskolexamen, medföra kompetens till befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass.

*Kommissionens
uttalande.*

Kommissionen anser sig härvid böra nämna, att kommissionen i likhet med vad kommissionen uttalat beträffande baningenjörerna av 2:a klass betraktar examen från teknisk elementarskola såsom det absolut minsta mått av teoretiska kunskaper, som bör fordras av en maskiningenjör av 2:a klass.

Av enahanda skäl, som kommissionen anført ifråga om baningenjörerna av 2:a klass, anser kommissionen sig icke böra ifrågasätta sänkning av avlöningen för befattningen såsom maskiningenjör av 2:a klass.

Beträffande 14:de maskinsektionen har kommissionen fäst sin uppmärksamhet vid, att man vid denna sektion, som är av förhållandevis ringa betydenhet, har anställda två tjänstemän, av vilka fordras teknisk examen, nämligen förutom sektionsföreståndaren en underingenjör.

Denna anordning är emellertid, enligt vad som meddelats inom kommissionen, beroende på särskilda nu rådande förhållanden och är icke avsedd att för framtiden bibehållas.

Med hänsyn härtill har kommissionen icke funnit anledning att göra något uttalande angående berörda förhållande.

I avseende å uppsättningen av tekniska tjänstemän av högre grad vid sektionsföreståndarnas expeditioner å maskinsektionerna i övrigt har kommissionen icke funnit anledning framställa erinran.

Beträffande de två bokhållarna vid sektionsföreståndarexpeditionerna vid 6:e samt vid 11:e och 12:e maskinsektionerna tillåter kommissionen sig hänvisa till vad kommissionen rörande dem uttalat vid behandlingen av filialförråden i Kristinehamn och Bollnäs.

Vad kontorsskrivarna å sektionsföreståndarnas expeditioner angår har kommissionen fäst sin uppmärksamhet vid den olikhet, som i avseende å personaluppsättningen vid maskinsektionsföreståndarnas expeditioner är rådande och som består däri, att man å några expeditioner icke har kontorsskrivare anställda, utan såsom expeditionsbiträden åt sektionsföreståndaren använder kontorsbiträden.

Om det än härav synes kommissionen framgå, att man bör å sektionsföreståndarnas expeditioner kunna i större utsträckning än som hittills skett använda kontorsbiträden i stället för kontorsskrivare, anser kommissionen sig dock icke böra framställa någon direkt erinran med avseende å kontorsskrivarna å ifrågavarande expeditioner, men vill kommissionen betona angelägenheten av, att man icke använder personal, av vilken kräves högre kvalikationer än som av förhållandena påkallas.

Lokomotivstationerna.

Vidkommande föreståndarskapet för lokomotivstationen i Vännäs har kommissionen icke ansett något vara att erinra mot, att sektionsföreståndaren, därest hans göromål och åligganden i övrigt så medgiva, fungerar jämväl såsom lokomotivstationsföreståndare.

Beträffande lokomotivstationerna i övrigt — kommissionen avser, såsom i det föregående angivits, här endast de större lokomotivstationerna eller de så att säga egentliga lokomotivstationerna, d. v. s. sådana stationer, vid vilka man har föreståndare med självständigt befäl — råder, såsom av redogörelsen härovan framgår, den olikheten, att en del av dessa lokomotivstationer, som till antalet äro 36, förestås av befattningshavare, av vilka fordras teknisk bildning, nämligen 2 st. av maskininspektör och 8 st. av underingenjör, samt den återstående delen förestås av befattningshavare, av vilka icke kräves teknisk examen, nämligen 24 st. av lokomotivmästare och 2 st. av vagnmästare.

För att tjäna till upplysning om, huruvida och i vad mån en lokomotivstations betydenhet och storlek med hänsyn till antalet å stationen förlagda lokomotiv samt till antalet därstädes placerad personal fått vara bestämmande för frågan, huruvida lokomotivstationen bör förestås av maskininspektör eller underingenjör eller av befattningshavare, av vilken icke fordras teknisk examen, har kommissionen uppgjort följande tabell:

Lokomotivstation	Föreståndare	Antal å stationen placerade lokomotiv	Antal personal, föreståndaren inberäknad
Vännäs	Maskiningenjör av 2:a kl., sektionsföreståndare	23	114
Katrineholm	Maskininspektör	14	148
Älmhult ¹	»	25	96
Stockholms norra ²	Underingenjör	42	409
Göteborg	»	45	175
Kristinehamn	» ³	15	57
Malmö ⁴	»	64	301
Hälsingborg ⁵	»	17	75
Nässjö	»	34	165
Norrköping	»	15	104
Bollnäs	»	32	155
Liljeholmen	Lokomotivmästare	7	47
Tomtebodå	»	48	93
Uppsala	»	17	76
Krylbo	»	11	89
Örebro	»	26	151
Hallsberg	»	25	121
Uddevalla	»	6	36
Falköping Ranten	Vagnmästare	39	185
Jönköping	Lokomotivmästare	2	33
Ängelholm ⁶	»	28	102
Halmstad	»	14	101
Göteborg B:s	»	17	76
Mjölby	»	10	89 ⁷
Linköping	»	14	86
Östersund	»	33	66
Bräcke	»	13	74
Änge	»	8	43
Sundsvall	»	6	34
Ljusdal	»	7	43
Söderhamn	»	9	41
Storvik	»	7	64
Svartön (Luleå)	»	39	161
Boden	»	21	92
Gällivare	»	14	97
Kiruna	»	29	165
Riksgränsen	Vagnmästare	1	19

¹ Under Älmhult lyda Hässleholm och Alvesta.

² Här finnes tillika lokomotivmästare.

³ Övar också tillsyn över lokomotivens reparation i sektionsverkstaden.

⁴ Här finnes tillika lokomotivmästare. Under Malmö lyda lokomotivstationerna vid Lund, Eslöv och Kävlunge.

⁵ Under Hälsingborg lyder Höganäs.

⁶ Under Ängelholm lyda Landskrona och Billesholm.

⁷ I detta antal ingå 6 man. tillhörande I distriktet.

Av tabellen framgår, att befattningshavare, av vilka icke fordras teknisk examen, tjänstgöra såsom föreståndare för lokomotivstationer, som i avseende å antalet personal och antalet där förlagda lokomotiv äro jämförliga med eller till och med överträffa stationer, vid vilka man till föreståndare satt maskininspektor eller underingenjör, d. v. s. befattningshavare, av vilka man fordrar teknisk examen.

Med hänsyn härtill och på grund av vad kommissionen fått sig meddelat angående lokomotivstationsföreståndares göromål och åligganden har kommissionen kommit till den uppfattningen, att lokomotivstationsföreståndartjänsten i och för sig icke med nödvändighet kräver en befattningshavare med teknisk examen.

Det är beträffande posterna såsom föreståndare för en lokomotivstation att omnämna, att det för övrigt icke finnes något stadgande om, att för kompetens till viss sådan post skall fordras teknisk examen, utan järnvägsförvaltningen har efter sig företeende omständigheter bestämt, huruvida den eller den lokomotivstationen skall förestås av maskininspektor, av underingenjör eller befattningshavare, av vilken icke fordras teknisk examen.

I en vid 1906 års löneregleringskommittés betänkande fogad bilaga (bil. G), som legat till grund för kommitténs förslag beträffande antalet vissa befattningar vid maskinavdelningen, finnes angiven en plan för bland annat placeringen av maskininspektorer i linjetjänst. Enligt denna plan skulle maskininspektor i linjetjänst vara placerad i Krylbo, i Katrineholm, i Kristinehamn, i Älmhult, i Östersund, i Vännäs, i Luleå och i Gällivare.

Såsom av redogörelserna här ovan framgår, har man emellertid i väsentlig mån avvikit från denna plan. I verkligheten har man satt 10 befattningshavare, av vilka fordras teknisk examen, att tjänstgöra såsom lokomotivstationsföreståndare, nämligen 2 maskininspektorer och 8 underingenjörer. Vid Krylbo, Östersund, i Luleå och Gällivare har man i stället för maskinspektor, som planen angav, satt lokomotivmästare till lokomotivstationsföreståndare.

Ovan anförda förhållanden synas kommissionen giva vid handen, att det i fråga om besättandet av lokomotivstationsföreståndarplatserna med befattningshavare av olika slag icke tillämpas eller följes något bestämt system, jämförbart med det, som beträffande motsvarande förhållande tillämpas i avseende å trafikstationerna.

Av ovan intagna tabell framgår emellertid, att praxis är, att i stor utsträckning såsom föreståndare för lokomotivstation använda befattningshavare — lokomotivmästare — av vilka icke kräves teknisk examen.

Beträffande anledningen till att man å vissa lokomotivstationer såsom föreståndare satt kvalificerat maskinbefäl, d. v. s. befattningshavare, av vilka fordras teknisk examen, har järnvägsstyrelsen på särskild förfrågan åberopat vad 1906 års löneregleringskommitté i sitt betänkande (sid. 266) uttalat därom, att det på grund av distriktens stora utsträckning och den synnerligen talrika, maskinavdelningen tillhörande personal, bestående av lokomotivförare, eldare, vagn- och stallkarlar, maskin- och pannskötare samt reparatörer, vilken vore förlagd vid större lokomotivstationer på betydliga avstånd från distriktens huvudstationer, vore av synnerlig vikt, att å nämnda platser kunde anställas ett särskilt maskinbefäl, så att icke betydande disciplinära och ekonomiska intressen åsidosattes.

I fråga om maskininspektor, som placerats att förestå lokomotivstation, har järnvägsstyrelsen meddelat, att sådan maskininspektor icke vore enbart föreståndare för lokomotivstationen. Det tillkomme nämligen en dylik maskininspektor, förutom själva föreståndarskapet för lokomotivstationen, att tillse maskinavdelningens hela personal å sektion eller viss del därav. Funnes sektionsverkstad skulle han även tillse denna.

Med avseende å de fall, då underingenjör satts att förestå lokomotivstation, har av järnvägsstyrelsen framhållits, att i dylika fall underingenjören i regel samtidigt vore biträde åt och ställföreträdare för maskiningenjör eller maskininspektor.

Inom kommissionen har i den nu föreliggande frågan från ett håll anförts, att det för deras utbildning i tjänsten vore önskligt, för att icke säga nödvändigt, att sätta personer, som antagits till maskininspektor eller underingenjör, och från vilka de högre befälsposterna inom maskinavdelningen skulle rekryteras, att tjänstgöra såsom föreståndare för en lokomotivstation. Man har från samma håll tillagt, att det vore nödvändigt att äga tillgång till ett visst antal befattningar med maskininspektors ställning och avlöning. Eljest vore det icke möjligt att erhålla tillräckligt antal högskolebildade aspiranter att därmed rekrytera de poster, för vilka högre teknisk examen borde uppställas såsom kompetensfordran.

Enligt kommissionens mening kan det icke bestridas, att omständigheterna kunna vara sådana, att man lämpligen bör låta vissa lokomotivstationer förestås av befattningshavare, av vilka man fordrar teknisk examen.

Kommissionens uttalande angående lokomotivstationerna.

Kommissionen anser sig vid sådant förhållande icke böra i fråga om föreståndarna för lokomotivstationerna framställa anmärkning om

användning av överkvalificerad arbetskraft, men vill kommissionen i överensstämmelse med vad kommissionen i det föregående anført under rubriken »allmänna synpunkter» i detta sammanhang hava uttalat angelägenheten av, att det i varje särskilt fall tages under noggrann omprövning, huruvida förhållandena verkligen äro av beskaffenhet att betinga, att tjänsteman, av vilken fordras teknisk examen, sättes såsom föreståndare för lokomotivstation, så att icke befattningshavare, av vilka kräves teknisk examen, må användas såsom lokomotivstationsföreståndare i större utsträckning än som ur synpunkten av verkets rationella skötsel kan vara erforderlig.

Ett inom kommissionen framställt förslag, avseende dels att indela lokomotivstationerna i två eller flera klasser, därav en klass borde förestås av befattningshavare, av vilka skulle fordras teknisk examen, och dels att låta alla befattningshavare, som förestode lokomotivstation, erhålla en gemensam benämning, nämligen »lokomotivstationsföreståndare», har kommissionen av nedan angivna skäl ansett sig icke böra biträda.

Såsom i det föregående anförts, är kommissionen av den uppfattningen, att lokomotivstationsföreståndartjänsten i och för sig icke med nödvändighet kräver en befattningshavare med teknisk examen och det förhåller sig ju även så, att det icke för posten såsom lokomotivstationsföreståndare finnes uppställd fordran på teknisk examen.

Vid sådant förhållande kan det enligt kommissionens mening icke vara lämpligt och för övrigt icke heller överensstämmande med kommissionens uppdrag att föreslå en anordning, ledande därtill, att av föreståndarna för vissa lokomotivstationer skulle krävas teknisk examen, d. v. s. att beträffande vissa poster föreslå krav på *högre* kvalifikationer, än som för dem nu äro gällande.

Även ett annat förhållande må här omnämnas.

Kommissionen har för sin del ansett, att det skall vara särskilda, från bestyret med själva lokomotivstationsföreståndarskapet fristående förhållanden — såsom exempelvis det förhållandet, att vederbörande har att vid sidan av föreståndarskapet vara biträde åt och ställföreträdare för maskiningenjör eller maskininspektör eller det förhållandet att det är nödvändigt att bereda vederbörande ökad praktisk utbildning — som må föranleda, att man såsom föreståndare för en lokomotivstation sätter en befattningshavare, av vilken kräves teknisk examen. Att med hänsyn till dylika, ej sällan tillfälliga och växlande förhållanden klassificera lokomotivstationerna synes kommissionen icke kunna vara riktigt.

Från förhållandena med avseende å trafikstationernas klassificering

kan enligt kommissionens mening icke hämtas stöd för det framställda förslaget. Förhållandena beträffande trafikstationerna och beträffande lokomotivstationerna äro nämligen icke jämförbara. Vid trafikstationerna äro alla föreständares åligganden och funktioner till art och beskaffenhet i huvudsak lika och grunden för stationernas klassificering utgöres av de olika stationernas vikt och betydelse. I fråga om lokomotivstationerna åter skulle indelningsgrunden komma att utgöras av förhållanden, som icke vore att hänföra till lokomotivstationerna såsom sådana.

Det må omnämnas, att utöver de lokomotivstationer, som kommissionen här ovan i sin framställning avsett, finnes ett ganska stort antal lokomotivstationer, huvudsakligen mindre sådana, för vilka icke är förordnad särskild föreståndare med självständigt befäl. Personalen å dessa lokomotivstationer lyder formellt under trafikstationsföreståndarens befäl, men i regel har någon maskinavdelningen tillhörande befattningshavare såsom lokomotivförare, vagn- eller stallförman, förrådsförman o. s. v. uppdrag att, jämte sin huvudsakliga verksamhet, omhänderhava en del löpande göromål, som eljest tillhöra lokomotivstationsföreståndare. Beträffande vissa av nu nämnda stationer förhåller det sig så, att antalet lokomotiv samt antalet där placerad personal äro jämförliga med eller till och med större än vid s. k. egentlig lokomotivstation, som förestås av lokomotivmästare.

Skulle nu en klassificering av lokomotivstationerna genomföras samt alla lokomotivstationsföreståndare erhålla gemensam benämning, skulle förvisso uppstå svårigheter att undantaga nyss åsyftade lokomotivstationer från klassificeringen, och det är att motse, att klassificeringen komme att i sina konsekvenser medföra, att å ifrågavarande stationer komme att placeras särskilda föreståndare, samt att därvid för de bestyr, som nu omhänderhafts av *en* befattningshavare, i stället komme att användas *två*, något som givetvis icke kan vara önskvärt.

Enahanda förhållande kan enligt kommissionens mening befaras komma att inträffa också med avseende å de lokomotivstationer, som förestås av befattningshavare med teknisk examen, vilka hava att vid sidan av föreståndarskapet för lokomotivstationen utföra vissa andra funktioner.

Slutligen må nämnas, att ett genomförande av det framställda förslaget skulle i väsentlig grad hindra och försvåra för järnvägsförvaltningen att i fråga om posterna såsom lokomotivstationsföreståndare träffa de förfoganden, som med hänsyn till växlande förhållanden och skiftande personaluppsättning kunna vara lämpliga. Såsom exempel må anföras ett sådant fall som det, att det för beredande av praktisk erfarenhet med avseende å linjetjänsten eller av annan anledning be-

finnes vara önskvärt och lämpligt att placera en maskininspektor i verkstadstjänst såsom lokomotivstationsföreståndare. Att vederbörande därvid skulle behöva erhålla ändrad benämning kan, synes det kommissionen, ingalunda vara av förhållandena påkallat.

Vagnsavdelningarna.

Vad angår förhållandena med avseende å de vid vagnsavdelningarna anställda befattningshavarna samt den vid maskinsektionerna i övrigt särskilt för vagnarnas tillsyn och vård anställda personalen må här omnämnas, att, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, järnvägsstyrelsen i skrivelser av den 12 mars 1910 och den 4 april 1910 till vederbörande distriktsförvaltningar förklarar, att styrelsen funnit förhållandena å en del stationer, vid vilka vagnmästare eller vagnförmän vore anställda, icke vara sådana, att dylikt befäl där vore erforderligt, samt i anledning därav förordnat, att vagnmästarbefattningarna vid Tomtebodå, Uppsala, Örebro, Falköping Ranten, Kristinehamn och Storvik samt vagnförmansbefattningarna vid Krylbo, Örebro, Herrljunga, Skövde, Hästveda, Älmhult, Sävsjö, Ockelbo, Järpen, Söderhamn, Ljusdal, Umeå, Boden och Vännäs skulle indragas efter dåvarande innehavares avgång eller i den mån befattningarna på annat sätt bleve vakanta.

Rörande anledningen till förefintligheten av det enligt järnvägsstyrelsens åsikt alltför stora antalet vagnmästar- och vagnförmansbefattningar har inom kommissionen meddelats, att anledningen vore att söka i de före år 1908 rådande löneförhållandena. För att bereda de äldre och mera förtjänta av vagnpersonalen förbättring i deras alltför låga avlöning hade man till vagnmästare och vagnförmän befordrat flere av dem än som varit enbart av tjänsteförhållandena påkallat. Efter den år 1907 beslutade löneregleringen hade icke längre förefunnits anledning att förfara på sådant sätt.

Vidkommande det förhållandet att en underingenjör vore satt såsom föreståndare för vagnsavdelningen i Göteborg har det inom kommissionen meddelats, att denna anordning vore beroende därpå, att, då man måste hava någon underingenjör i reserv att användas till bestridande av vikariat i högre befattningar ävensom för utförande av förekommande tekniska utredningar, det befunnits vara lämpligt, icke minst ur synpunkten av vederbörandes egen utbildning, att placera denne underingenjör såsom föreståndare för vagnsavdelningen i fråga, varest tjänstgöringen vore synnerligen instruktiv. Ifrågavarande underingenjör användes således icke uteslutande till att förestå vagnsavdelningen utan begagnades även för andra ändamål.

Med hänsyn till vad som sålunda blivit upplyst beträffande vagn-

personalen anser kommissionen sig icke hava anledning att rörande sagda personal göra något särskilt uttalande.

Kommissionen anser sig emellertid i detta sammanhang böra nämna, att kommissionen är av den meningen, att det ingalunda kan vara riktigt att tillskapa befattningar allenast i löneförbättringssyfte och utan att tjänsteförhållandena påkalla det.

Beträffande personaluppsättningen vid sektionsverkstäderna torde endast förhållandena med avseende å verkstäderna i Bollnäs och vid Stockholms Norra böra föranleda något uttalande av kommissionen.

*Sektions- och
distrikts-
verkstäderna.*

Såsom av redogörelsen härovan framgår förestås verkstaden i Bollnäs, under sektionsföreståndaren, av en maskininspektor.

En jämförelse mellan verkstaden i Bollnäs samt några av distriktsverkstäderna med utgångspunkt från antalet anställd personal giver vid handen, att verkstaden i Bollnäs med ett personalantal av 182 är av större betydenhet än distriktsverkstäderna vid Tomtebodas, Bodens och Notvikens med ett personalantal av resp. 131, 162 och 88 samt i det närmaste av enahanda betydenhet som distriktsverkstaden i Östersund med ett personalantal av 196.

Vid bedömning av frågan om föreståndarskapet i Bollnäs torde icke heller böra lämnas oanmärkt, att sektionsföreståndaren icke, såsom fallet är med föreståndaren för en distriktsverkstad, kan få helt och uteslutande ägna sig åt skötseln av verkstaden utan måste till ej oväsentlig del sysselsätta sig med själva linjetjänsten.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden har kommissionen, som anser det vara av omständigheterna påkallat, att såsom verkstadsföreståndare under sektionsföreståndaren hava en befattningshavare med teknisk bildning, icke funnit anledning att göra erinran mot den nu rådande ordningen beträffande föreståndarskapet för verkstaden i Bollnäs.

Mot den anordningen, att den å sektionsföreståndarens expedition anställda underingenjören användes till att utöva tillsyn och befäl vid sektionsverkstaden vid Stockholms Norra har kommissionen ej funnit anledning att göra erinran.

I fråga om distriktsverkstäderna har kommissionen icke, utom beträffande maskiningenjörerna av 2:a klass, rörande vilka kommissionen redan härovan yttrat sig, funnit anledning att framställa erinran om, att det förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft.

Centralverkstaden.

*Central-
verkstaden.*

Centralverkstaden, vars verksamhet huvudsakligen avser reparation av lokomotiv och vagnar men även omfattar tillverkning av vissa reservdelar till den rullande materielen samt en del nytillverkningar, förestås av en maskindirektör såsom verkstadschef.

Förutom verkstadschefen finnas vid centralverkstaden anställda:

- 2 maskininspektorer,
- 4 underingenjörer,
- 1 förste bokhållare,
- 5 ritare,
- 12 manliga kontorsskrivare,
- 8 manliga kontorsbiträden,
- 7 extra kontorsvakter.

Av personaluppgiften, bilaga I, framgår, vilken personal som i övrigt finnes anställd vid centralverkstaden.

Enligt instruktionen har *verkstadschefen* att med den självständighet, som på grund av stadgandena i instruktionen och i arbetsordningen samt enligt järnvägsstyrelsens särskilda bestämmande tillkommer honom, ordna, leda och övervaka de arbeten, som skola utföras å centralverkstaden, samt verkstadstjänsten i övrigt ävensom att öva tillsyn över och ombesörja underhållet av centralverkstadens byggnader, anläggningar och maskinerier.

Det tillkommer verkstadschefen att tillsätta ordinarie tjänstemän av lägre grad vid centralverkstaden ävensom att antaga extra ordinarie tjänstemän av lägre grad samt verkstads- och förrådsarbetare.

I arbetsordningen föreskrives beträffande verkstadschefen, att det åligger honom:

att ägna synnerlig uppmärksamhet åt centralverkstadens ekonomiska skötsel samt tillse, att största möjliga sparsamhet iakttages;

att ansvara för det sätt, varpå centralverkstadens räkenskaper och förråd skötas;

att låta utarbета förslag till nya byggnader och anläggningar för centralverkstadens behov;

att uppgöra förslag till kostnads- och arvodesstater för centralverkstaden;

att avgiva uppgift över behållning och behov av sådana för centralverkstaden behövliga effekter, som anskaffas genom styrelsen;

att till utbetalning godkänna räkningar för centralverkstaden samt ansvara för utbetalningens behörighet; samt

att till styrelsen avgiva tjänsterapport.

Maskininspektörerna hava att efter närmare bestämmelser av verkstadschefen biträda denne i avseende å ordnandet, ledandet och övervakandet av verkstadstjänsten.

Underingenjörerna hava enahanda åligganden som underingenjör vid distriktsverkstad.

Förste bokhållaren vid centralverkstaden förestår förråds- och räkenskapsväsendet. Han kan på det hela taget anses motsvara distriktskamrerare och förrådsförvaltare samt har i stort sett enahanda göromål och åligganden som nämnda tjänstemän.

Ritarna utföra enklare beräkningar samt konstruktions- och detaljritningar samt omhänderhava vården av verkstadens ritningar.

Manliga kontorsskrivarna utföra enahanda göromål som kontorskrivarna å distriktskamrerar-, förrådsförvaltar- och verkstadskontoren.

Manliga kontorsbiträdena hava på det hela taget enahanda göromål som kontorsbiträdena vid nyssnämnda kontor.

Kontorsvakterna sysselsättas med passning och budföring samt med utförande av enklare skrivgöromål.

I anslutning till vad kommissionen i det föregående uttalat beträffande personaluppsättningen vid distriktens maskinavdelning håller kommissionen före, att de för maskindirektören, maskininspektörerna och underingenjörerna nu gällande kompetensfordringarna icke kunna anses vara för höga.

Vidkommande de icke tekniska tjänstemännen anser kommissionen förhållandet vara enahanda beträffande förste bokhållaren. Förutom sistnämnda tjänsteman böra enligt kommissionens mening finnas vid centralverkstaden anställda tjänstemän med motsvarande kvalifikationer, avsedda att fungera såsom verkstadschefens biträde med verkställande av icke tekniska utredningar och med uppsättande av skrivelser samt såsom biträde åt förste bokhållaren.

Härjämte bör man hava anställt det antal på motsvarande sätt kvalificerade icke tekniska tjänstemän, som för rekrytering av och vikariat i berörda, kvalificerade icke tekniska befattningar kan vara erforderligt.

I övrigt böra enligt kommissionens åsikt kontorsskrivarna vid centralverkstaden utbytas mot manliga eller kvinnliga kontorsbiträden.

*Kommissionens
uttalande.*

I anledning om förslaget om utbyte av arbetskraft vid distriktens kamrerarkontor och förrådsförvaltarkontor samt vid centralverkstaden anser kommissionen sig böra här meddela följande sammanställning.

	<i>Lägsta avlöning</i> å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med följande procent å arvodet			<i>Högsta avlöning</i> å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med följande procent å arvodet		
	40 % Kr.	35 % Kr.	30 % Kr.	40 % Kr.	35 % Kr.	30 % Kr.
Manlig bokhållare	2,940	2,835	2,730	4,400	4,200	4,200
Manligt kontorsbiträde	1,440	1,335	1,290	2,280	2,145	2,070
Skillnad	1,500	1,500	1,440	2,120	2,055	2,130
Manlig bokhållare	2,940	2,835	2,730	4,400	4,200	4,200
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,134	1,092	1,600	1,490	1,482
Skillnad	1,704	1,701	1,638	2,800	2,710	2,718
Manlig kontorsskrivare.....	2,100	2,025	1,950	3,550	3,400	3,400
Manligt kontorsbiträde.....	1,440	1,335	1,290	2,280	2,145	2,070
Skillnad	660	690	660	1,270	1,255	1,330
Manlig kontorsskrivare.....	2,100	2,025	1,950	3,550	3,400	3,400
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,134	1,092	1,600	1,490	1,482
Skillnad	864	891	858	1,950	1,910	1,918
Kvinnlig kontorsskrivare	1,480	1,430	1,404	2,200	2,150	2,150
Kvinnligt kontorsbiträde	1,236	1,134	1,092	1,600	1,490	1,482
Skillnad	244	296	312	600	660	668

Anm. 1. Inkvarteringsersättningen utgår i Stockholm med 40 procent samt i Göteborg, Malmö, Östersund och Luleå med 35 procent å arvodet. I Örebro, där centralverkstaden är förlagd, utgår inkvarteringsersättningen med 30 procent.

Anm. 2. I de avlöningsbelopp, som äro upptaga i kolumnerna för 40 procents inkvarteringsersättning ingå i förekommande dyrortstillägg. I avlöningsbeloppen i kolumnerna för 35 och 30 procents inkvarteringsersättning ingå däromot icke dyrortstillägg.

Ångfärjorna.

Personalen å ångfärja utgöres av:

befälhavare,
 förste styrman och reservbefälhavare,
 övermaskinist,
 andre styrman,
 andre maskinist,
 tredje styrman,
 tredje maskinist,
 förhandseldare,
 elektrisk montör,
 rorgångare,
 timmerman,
 eldare,
 matroser och
 städerskor.

Ångfärjorna.

Ångfärjepersonalens verksamhet avser ångfärjornas skötsel och drift.

Såsom framgår av § 122 i instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar skola ångfärjebefälhavare, förste styrman och reservbefälhavare, övermaskinist samt andre styrman likasom ock andra maskinist, tredje styrman och tredje maskinist uppfylla de i allmän sjöfartsförfattning stadgade kompetensfordringar för enahanda befattningshavare å motsvarande passagerarångfartyg.

Kompetensfordringarna för nu nämnda befattningshavare återfinnas i Kungl. Maj:ts förordning angående befälet å svenska handelsfartyg den 22 november 1878.

Det har synts kommissionen icke finnas anledning antaga, att de enligt ovanstående för vissa av ångfärjepersonalen gällande kompetensfordringarna äro för höga, då de befunnits vara erforderliga för motsvarande personal å passagerarfartyg av långt mindre storlek och betydighet.

*Kommissionens
uttalande.*

Såsom bekant har den meningen gjorts gällande, att antalet tekniska tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar skulle vara alltför stort. Kommissionen har ägnat uppmärksamhet åt denna fråga; och har kommissionen därvid, i syfte att erhålla ledning för sin uppfattning i frågan, anställt jämförelse mellan förhållandena vid statens järnvägar samt för

Antalet tekniska tjänstemän vid statens järnvägar.

hållandena vid de järnvägar, som tillhöra landets största enskilda järnvägsföretag, nämligen trafikförvaltningen Göteborg—Stockholm—Gävle, som omfattar Bergslagens, Stockholm—Västerås—Bergslagens och Gävle—Dala järnvägar, vilka hava stor trafik och anses vara väl skötta.

Med hänsyn därtill att det arbete, som utföres av de tekniska tjänstemännen i järnvägsstyrelsen, torde, åtminstone till väsentlig del, betingas av förhållanden, som härflyta från statens järnvägars egenkap av statsinstitution samt förty sakna motsvarighet vid ett enskilt järnvägsföretag, har det syntts kommissionen kunna ifrågasättas att i jämförelsen icke medräkna styrelsens tekniska personal. För fullständighetens skull har kommissionen dock låtit sin jämförelse omfatta dels statens järnvägars tekniska personal i dess helhet och dels statens järnvägars tekniska personal med undantag av personalen i styrelsen. Vidare och enär förhållandena vid statens järnvägars I och II distrikt ansetts vara mest jämförbara med förhållandena vid ovan nämnda trafikförvaltnings järnvägar, har kommissionen låtit förhållandena vid berörda två distrikt särskilt för sig bliva föremål för jämförelse.

De förhållanden eller faktorer, som ansetts kunna inverka ifråga om behovet av tekniska tjänstemän och fördenskull ansetts vid kommissionens jämförelse böra komma i betraktande, hava varit, för såväl ban- som maskinavdelningen: banlängd, antal personal, kostnadsstat, antal bruttotonkilometer, antal lokomotivkilometer och antal vagnaxelkilometer, för banavdelningen särskilt: kostnadsstaten för nya byggnader och anläggningar och för maskinavdelningen särskilt: antal lokomotiv och vagnar.

Kommissionen har införskaffat uppgifter angående nu nämnda faktorer; och finnas dessa uppgifter sammanförda i här nedan (sid. 152—153) intagna tabell I.

På grundvalen av uppgifterna i berörda tabell har kommissionen härefter till underlättande av jämförelse uppgjort två, likaledes å sid. 152—153 intagna tabeller, tabell II och tabell III.

Beträffande det i tabell I angivna antalet tekniska tjänstemän av högre grad vid trafikförvaltningens järnvägar må nämnas, att, då inom kommissionen meddelats, att det förhållandevis ringa antal dylika tjänstemän — 13 vid banavdelningen och 19 vid maskinavdelningen — som uppgivits vara anställt vid trafikförvaltningens järnvägar i april 1912, vore beroende på särskilda förhållanden, vilka icke torde komma att bli bestående för framtiden, kommissionen under den 21 augusti 1913 avlät skrivelse till trafikförvaltningen med anhållan, att förvaltningen ville meddela kommissionen upplysning, huruvida enligt förvaltningens

mening borde vid förvaltningens järnvägar vara anställt ett något större antal tekniska tjänstemän, samt i så fall angiva, i vilken mån ökning ansåges böra ske.

I en såsom svar avlåten skrivelse har trafikförvaltningen härefter meddelat, att det för april månad 1912 uppgivna antalet tekniska tjänstemän måste anses vara lägre än som under normala förhållanden kunde vara erforderligt, och att berörda antal fördenskull borde ökas för banavdelningen med 2 och för maskinavdelningen med 5.

Då man går att i det avseende, varom fråga är, anställa jämförelse mellan förhållandena vid statens järnvägar och vid trafikförvaltningens järnvägar, torde böra beaktas, att vid statens järnvägar, på grund därav att de äro ett statens verk, alla frågor måste underkastas en mera strängt formell behandling än som vid ett enskilt liknande företag kan vara erforderlig, samt att till följd härav behovet av kvalificerade arbetskrafter givetvis måste vara större vid statens järnvägar än vid ett enskilt företag.

Ävenledes är att beakta, att vid statens järnvägar åtskilligt arbete av beskaffenhet att kräva kvalificerad arbetskraft föranledes därav, att Kungl. Maj:t i ett ej ringa antal frågor inforrdar utlåtande från järnvägsstyrelsen, som därefter i sin ordning inhämtar yttrande av underlydande myndigheter. Någon egentlig motsvarighet till nu nämnda förhållande förekommer icke vid de enskilda järnvägarna.

Vad särskilt angår banavdelningen samt behovet av teknisk arbetskraft vid densamma bör bemärkas, att vid statens järnvägar förekomma byggnadsföretag, vilka, såsom exempelvis omgestaltningarna av bangårdarna i Stockholm, i Uppsala, i Malmö, i Göteborg och i Hälsingborg, äro av den omfattning och betydenhet, att motsvarighet till dem saknas vid trafikförvaltningens järnvägar. Att det för planerandet och utförandet av dylika företag måste erfordras teknisk personal är uppenbart.

Vidkommande antalet tekniska tjänstemän av högre grad vid maskinavdelningen bör beaktas, att vid statens järnvägar förekommer trafik med nattsnälltåg i stor utsträckning, under det att så icke är fallet vid trafikförvaltningens järnvägar. Vid statens järnvägar framförs nattsnälltåg å så gott som alla huvudlinjer, men vid trafikförvaltningens järnvägar endast å Bergslagsbanan å linjen Göteborg—Mellerud, å vilken genomgående tåg Malmö—Kristiania framgå nattetid. Nattågen, på vilka man anser sig böra ställa stora fordringar, kräva en omfattande reservtjänst samt föranleda, att maskinbefäl måste finnas tillgängligt dygnet om.

Uppmärksammas må även, att av antalet bruttotonkilometer vid

J ä r n v ä g	Ban- längd km.	Antal tekniska tjänstemän av högre grad d. v. s. ritare och däröver.			Antal övrig personal ⁴		
		vid ban- avdel- ningen	vid maskin- avdel- ningen	Summa	vid ban- avdel- ningen	vid maskin- avdel- ningen	Summa
Statens järnvägar, inklusive styrelsen ...	4,453	115 ¹	134 ²	249	9,031	9,249	18,280
Statens järnvägar, exklusive styrelsen ...	4,453	71	91	162	9,018	9,224	18,242
Statens järnvägar, I och II distrikten ...	1,478	29	29	58	3,372	3,406	6,778
Trafikförvaltningen Göteborg—Stockholm —Gävle	1,284	15 ³	24 ³	39	1,048	1,369	2,417

¹ Härav 44 st. (därav 20 ritare) vid de bantekniska byråerna i styrelsen.

² Härav 43 st. (därav 15 ritare) vid de maskintekniska byråerna, förrådsbyrån inbegripen.

³ Av trafikförvaltningens styrelse uppgivet erforderligt antal.

⁴ I här uppgivna antalet ingå även av tillfällig personal utförda dagsverken, omförda på så sätt, att

⁵ I angivna beloppen av kostnadsstaten för maskinavdelningen ingår beräknad kostnad för alla genom

⁶ Härav äro 24.3 procent persontonkilometer.

⁷ » » 40.9 » »

⁸ » » 22.3 » »

Tabell II

utvisande vissa av de i tabell I angivna storleksförhållandena per teknisk tjänsteman av högre grad vid banavdelningen.

J ä r n v ä g	Ban- längd km.	Antal övrig per- sonal vid banavdel- ningen	Kostnads- stat vid banavdel- ningen för år 1912 kr.	Banavdel- ningens nybygg- nadsarbe- ten under år 1911 kr.	A n t a l		
					bruttoton- kilometer tusental	lokomotiv- kilometer tusental	vagnaxel- kilometer tusental
Statens järnvägar, inklusive styrelsen	39	79	88,589	83,642	65,935	288	7,796
Statens järnvägar, exklusive styrelsen	63	127	139,373	135,476	106,797	467	12,628
Statens järnvägar, I och II distrikten	51	116	118,811	195,638	86,621	452	10,289
Trafikförvaltningen Göteborg—Stock- holm—Gävle	86	70	144,809	40,148	100,746	476	12,533

bell I.

Kostnadsstat för år 1912			Banavdelningens nybyggnadsarbeten år 1911	Antal bruttotonkilometer år 1911	Antal lokomotiv	Antal vagnar	Antal lokomotivkilometer tusental 1911	Antal vagnaxelkilometer tusental 1911	Personvagnaxelkilometer i % av totala antalet vagnaxelkilometer (medeltal för bana)
banavdelningen	maskinavdelningen ⁵	Summa							
kr.	kr.	kr.	kr.	tusental					
10,187,800	30,772,356	40,910,156	9,618,820	7,582,567 ⁶	885	25,338	33,138	896,564	21.2
9,895,500	30,415,916	40,311,416	9,618,820	7,582,567 ⁶	885	25,338	33,138	896,564	21.2
3,445,510	10,879,940	14,325,450	5,673,504	2,512,000 ⁷	328	8,420	13,122	298,391	27.3
2,172,137	4,394,211	6,566,348	602,222	1,511,183 ⁸	173	5,535	7,146	187,997	23.3

25 dagsverken i månaden räknats såsom en person.
maskinavdelningen ombesörjda arbeten och nytillverkningar.

Tabell III

utvisande vissa av de i tabell I angivna storleksförhållandena per teknisk tjänsteman av högre grad vid maskinavdelningen.

J ä r n v ä g	Banlängd km.	Antal övrig personal vid maskinavdelningen	Kostnadsstat vid maskinavdelningen för år 1912 kr.	A n t a l				
				bruttotonkilometer tusental	lokomotiv	vagnar	lokomotivkilometer tusental	vagnaxelkilometer tusental
Statens järnvägar, inklusive styrelsen	33	69	229,271	56,586	7	189	247	6,691
Statens järnvägar, exklusive styrelsen	49	101	334,241	83,325	10	278	364	9,852
Statens järnvägar, I och II distrikten	51	118	375,170	86,621	11	290	452	10,289
Trafikförvaltningen Göteborg—Stockholm—Gävle	54	57	183,092	62,966	7	231	298	7,833

1912 års järnvägskommission ang. vissa personalförh. m. m.

20

statens järnvägar en större procent — 24.3 procent för statens järnvägar i sin helhet samt 40.9 procent för I och II distrikten tillsammans — utgöres av persontenkilometer än vid trafikförvaltningens järnvägar med ett procenttal av 22.3. Att persontrafiken och anordningarna för densamma föranleda större behov av kvalificerad teknisk personal än annan trafik torde ligga i öppen dag.

Ytterligare är i fråga om antalet tekniska tjänstemän av högre grad vid maskinavdelningen att framhålla, hurusom vid statens järnvägar årligen äro anordnade ett ej ringa antal undervisningskurser för lokomotivpersonalens utbildning. Dessa kurser, till vilka icke förekommer motsvarighet vid trafikförvaltningens järnvägar, stå under ledning av tekniska tjänstemän av högre grad. Kurserna taga mycken tid i anspråk och under tiden, då de pågå, äro de tjänstemän, som fungera såsom ledare, tagna från den egentliga järnvägstjänsten.

Anmärkas må även, hurusom den vid statens järnvägar förekommande ångfärjedriften, till vilken motsvarighet saknas vid trafikförvaltningens järnvägar, föranleder behov av kvalificerad teknisk personal för tillsyn och underhåll av ångfärjorna.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter samt i betraktande av de resultat, som vid jämförelse mellan statens järnvägar och trafikförvaltningens järnvägar framgå av tabellerna II och III härövan, har det synts kommissionen icke finnas fog för den uppfattningen, att vid statens järnvägar är anställt ett för stort antal tekniska tjänstemän av högre grad.

Trafikavdelningen.

Trafikdirektören.

Trafikdirektören har beträffande trafikavdelningen samma allmänna åligganden som bandirektören i fråga om banavdelningen.

De ärenden, som tillhöra trafikdirektörens handläggning äro:

ärenden rörande trafiktjänstens handhavande; ärenden, som i övrigt röra befordrandet å järnvägarna av personer, resgoods, annat gods, post och telegram; ärenden, som angå åtgärder till trafikens befrämjande; ärenden angående järnvägarnas användande för militära ändamål vare sig i krig eller fred; ärenden rörande nedsättning i, befrielse från och restitution av avgifter för person- och godstrafiken; ärenden rörande ersättning för skadat eller förkommet gods ävensom, med vissa undantag, personalärenden rörande den vid trafikdirektörsexpeditionen och trafikavdelningen i övrigt anställda personalen.

Enligt den för distriktsförvaltningarna utfärdade arbetsordningen åligger det trafikdirektören särskilt:

att följa de allmänna ekonomiska förhållandena inom distriktet, sätta sig i förbindelse med trafikanter för att lära känna deras behov och önskningsar, söka åstadkomma förenklingar och förbättrade anordningar i fråga om trafiken samt vidtaga eller föreslå åtgärder, som kunna frambringa ny trafik eller upparbeta den redan befintliga;

att, i vad angår distriktet, uppgöra förslag till ordinarie tidtabell ävensom till normalplan för de personförande tågen;

att anordna extra persontåg, då för särskilda tillfällen ökad persontrafik är att emotse;

att, förutom bestämmande av ersättning för i inhemsk trafik skadat och förkommet gods, fullgöra vad honom enligt gällande trafikreglemente åligger;

att väcka förslag om nya byggnader och anläggningar för avdelningens behov;

att öva tillsyn över restaurationsrörelsens handhavande å stationer, tåg och ångfärjor;

att till utbetalning godkänna räkningar på distriktskassan för trafikdirektörsexpeditionen vidkommande samt ansvara för utbetalningens behörighet;

att månatligen till styrelsens kammarkontor avgiva bokslutsrapport för trafikavdelningen;

att månatligen granska de från sektionerna inkommande räkenskapshandlingar, vilka därefter skola till vederbörande återställas; samt

att för övervakande av ekonomien inom avdelningen låta med ledning av uppgifter från trafikinspektörerna föra liggare över trafiksektionernas utgifter och inkomster, så uppställd, att därav framgår ställningen å de särskilda littera i förhållande till de i kostnadsstaten upptagna belopp.

Trafikdirektörsexpeditionen.

Personalen å trafikdirektörsexpeditionen utgöres av:

bokhållare — 2 å I, 2 å II, 2 å III, 1 å IV och 1 å V distriktet;

manliga kontorsskrivare — 1 å I, 1 å II, 2 å III och 1 å IV distriktet;

manligt kontorsbiträde — 1 å III distriktet;

stationskarlar — 2 å III distriktet.

Enligt arbetsordningen tillhör det trafikdirektörsexpeditionen d. v. s. expeditionens personal såsom ett helt betraktad:

att biträda trafikdirektören med verkställande av utredningar samt med uppgörande av förslag;

*Trafik-
direktörs-
expeditionen.*

att tillhandagå med den löpande expeditionstjänstens utförande och därvid ombesörja uppsättning av skrivelser, diarietföreläggning och förande av erforderliga journaler och liggare;

att verkställa bokföring av inkomster och utgifter för expeditionens vidkommande;

att omhändervarda värden av handlingar, som skola å expeditionen förvaras; samt

att behandla alla ärenden angående felsänt, saknat eller till översvarande gods.

Kommissionens uttalande.

Med hänsyn till de uppgifter och åligganden, som tillkomma trafikdirektören, finnes det enligt kommissionens mening icke anledning till erinran beträffande de kompetensfordringar, som gälla för befattningen som trafikdirektör.

Vad trafikdirektörsexpeditionerna angår har kommissionen icke funnit sig hava anledning till den uppfattningen, att å dem förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft. Det synes nämligen kommissionen vara påtagligt, att för trafikdirektören måste föreligga behov av att hava kvalificerade tjänstemän såsom närmaste arbetsbiträden.

Trafiksektionerna.

Trafiksektionerna.

Trafiksektionerna äro till antalet 15.

Varje trafiksektion förestås av en trafikinspektör. De till distriktens huvudorter samt till Hälsingborg och Norrköping förlagda trafikinspektörerna äro trafikinspektörer av 1:a klass samt de övriga trafikinspektörer av 2:dra klass.

Personalen å trafikinspektörs expedition utgöres av, förutom trafikinspektören:

1 byråassistent å varje expedition;

bokhållare — 1 å 7:de trafiksektionen;

manliga kontorsskrivare — 2 å 1:sta, 3 å 2:dra, 2 å 3:dje, 1 å 4:de, 2 å 5:te, 1 å 6:te, 3 å 7:de, 3 å 8:de, 3 å 9:de, 1 å 10:de, 1 å 11:te, 1 å 12:te, 2 å 13:de, 1 å 14:de och 1 å 15:de sektionen;

kvinnlig kontorsskrivare — 1 å 2:dra sektionen;

stationsskrivare — 1 å 2:dra, 2 å 4:de, 1 å 6:te, 2 å 7:de, 2 å 10:de, 2 å 11:te och 1 å 12:te sektionen;

manliga kontorsbiträden — 1 å 3:dje, 1 å 5:te, 1 å 7:de, 1 å 8:de, 2 å 9:de, 2 å 10:de och 3 å 12:te sektionen.

kvinnligt kontorsbiträde — 1 å 8:de sektionen;

stationskarlar — 1 å 1:sta, 1 å 2:dra, 2 å 7:de, 2 å 14:de och 1 å 15:de sektionen;

extra kontorsvakter — 1 å 5:te, 2 å 6:te, 1 å 7:de, 2 å 8:de, 1 å 10:de, 1 å 11:te och 1 å 12:te sektionen.

Till trafikinspektörsexpeditionen vid 8:de trafiksektionen (i Hälsingborg) hör en särskild telegrafexpedition, å vilken äro anställda och tjänstgöra:

- 1 förste telegrafist,
- 2 stationsskrivare,
- 1 manligt kontorsbiträde och
- 2 stationskarlar.

Trafikinspektör åligger enligt arbetsordningen:

att ordna, leda och övervaka tjänstgöringen inom sektionen;

att ägna synnerlig uppmärksamhet åt sektionens ekonomi samt tillse, att största möjliga sparsamhet iakttages;

att aktgiva å de på trafiken inverkan förhållandena inom sektionen samt söka förskaffa sig kännedom om den trafikerande allmänhetens behov och önskningsar;

att vidtaga eller föreslå sådana förenklingar och förbättringar, som kunna underlätta trafikens skötsel och befrämja ekonomin, samt hos trafikdirektören framhålla sektionens behov av nybyggnader och förändringar;

att anordna extra godståg ävensom extratåg för persontrafiken, då dessa senare tåg avse befordran av passagerare, som på grund av bristande utrymme icke kunna befordras med ordinarie tåg, eller då synnerlig skyndsamhet är av nöden;

att vidtaga vid trafikrubbingar eljest erforderliga åtgärder;

att efter beställning anordna extra persontåg mot avgift enligt taxans särskilda bestämmelser;

att besluta om inrättande av partibiljetter;

att utfärda erforderliga detaljbestämmelser för trafik- och telegraf-tjänstens handhavande;

att kontrollera, att för trafiksäkerheten givna föreskrifter noggrant iakttagas, ävensom att befintliga signal- och säkerhetsanläggningar handhavas på behörigt sätt;

att, i vad angår sektionen, uppgöra förslag till tidtabeller ävensom till normalplan för tågsätten;

att uppgöra förslag till kostnads- och arvodesstater för sektionen;

att godkänna materialrekvisitioner samt rekvisitioner för utbyte av inventarier;

att ombesörja anskaffning av beklädnad åt personal, som är berättigad att erhålla beklädnad in natura;

att i de fall, då detta icke enligt denna arbetsordning tillkommer stationsföreståndare, till utbetalning godkänna räkningar på distriktskassan för sektionens behov samt ansvara för utbetalningens behörighet;

att verkställa bokföring av inkomster och utgifter för sektionens vidkommande samt månatligen till trafikdirektören avgiva bokslutsrapport;

att omedelbart efter varje månads utgång till trafikdirektören för granskning insända sektionens avskrifter av månadens inkomst- och utgiftsallegater;

att verkställa eller deltaga uti undersökningar i disciplinära och andra mål;

att fastställa turlistor för tåg- och stationspersonalen;

att avgiva yttrande över underlydandes ansökningar till ledigförklarade befattningar ävensom eljest över ansökningar till ledigförklarade befattningar inom sektionen;

att placera sektionens ordinarie stationskarlar samt extra ordinarie och extra personal;

att antaga och entlediga tillfällig personal;

att ansvara för, att underlydande personal vederbörligen examineras i instruktioner, reglementen och dylikt, samt att anteckningar häröver föras;

att besluta angående sjukavlöning åt därtill berättigad icke ordinarie personal för en tid av högst två månader under ett och samma kalenderår eller i följd;

att ofta företaga inspektionsresor inom sektionen; samt

att till trafikdirektören avgiva tjänsterapport för sektionen.

Trafikinspektörsexpeditionen, d. v. s. personalen å densamma såsom ett helt betraktad, har enligt arbetsordningen till åliggande:

att biträda trafikinspektören med verkställande av utredningar samt med uppgörande av förslag;

att tillhandagå med den löpande expeditionstjänstens utförande och därvid ombesörja uppsättning av skrivelser, diarieföring och förande av erforderliga journaler och liggare;

att granska inkomna uppgifter angående antalet resande och platser i tågen samt uppgöra sammandrag och schematisk framställning av desamma;

att omhändervå vården av handlingar, som skola å expeditionen förvaras; samt

att ombesörja vagnfördelningen inom sektionen.

Beträffande *byråassistenten* utsäges i arbetsordningen, att han är trafikinspektörens närmaste man och ställföreträdare samt har att i sådan egenskap dels biträda trafikinspektören vid utövningen av dennes tjänst dels ock, där ej distriktsförvaltningen för särskilt fall annorlunda förordnar, fullgöra de trafikinspektörens åligganden, som denne på grund av tjänstledighet, tjänsteresa eller eljest är förhindrad att själv utföra.

Dessutom åligger honom, där ej i särskilda fall trafikinspektören själv därmed tager befattning:

att handhava tågledningen inom sektionen samt därvid anordna sådana extratåg, som må av trafikinspektör anordnas;

att verkställa granskning av anslagstidtabellen, samt tabellerna för transport av explosiva ämnen, frätande syror och eldfarliga oljor;

att ombesörja tryckning av tjänstgöringstidtabellen;

att granska tågrapporterna; samt

att bestämma i fråga om trupptransporter, för vilka extratåg icke erfordras.

För att tjäna till upplysning om arbetsfördelningen i detalj å en trafikinspektörsexpedition har järnvägsstyrelsen lämnat kommissionen en redogörelse¹ angående de göromål, som vid trafikinspektörsexpeditionen vid 1:sta trafiksektionen utföras av de särskilda, under byråassistenten stående tjänstemännen.

Enligt denna redogörelse äro göromålen fördelade på följande sätt:

En kontorsskrivare (1:sta tågledaren)

biträder med tågledningen på eftermiddagar och nätter;

handlägger följande vagnärenden nämligen: uppgörande av förslag till normalplan för tågsätten, upprättande av skriftliga personvagnsuppgifter, personvagnsfördelning, upprättande av uppgifter å belastningen av godsvagnsförande tåg, granskning av uppgifter över resande och platser i tågen, granskning av konduktörsvagnrapporterna;

uppgör turlistor för tågpersonalen samt granskar turlistorna för stationspersonalen; och

granskar stationernas fribiljettsredovisningar.

En kontorsskrivare (2:dra tågledaren)

biträder med tågledningen på eftermiddagar och nätter;

handlägger följande vagnärenden nämligen: godsvagnsfördelning, granskning av skriftliga godsvagnsuppgifter, upprättande av uppgift å vagnuttagningar;

¹ Denna redogörelse är avgiven i juni 1912.

handhar material- och inventarieanskaffning samt redovisning härav för trafikinspektörsexpeditionen;

upprättar materialkonsumtionssammandrag, tjänsterapport, uppgift å extra tåg, uppgift å posttransporter samt uppgift å fångtransporter; för journal över milpenningar;

verkställer beräkning rörande enskilda järnvägars förvaltningsbidrag; upprättar olycksfallsstatistik; samt

kompletterar trafikinspektörens och byråassistentens ordersamling. *En kontorsskrivare (för bokhållerigöromål)*

utför granskning av avlöningshandlingar och alla övriga utgiftshandlingar;

för utgifts- och inkomstjournal;

upprättar bokslutsrapport, allegatförteckning samt förteckning över förskott;

upprättar i och för tjänsterapporten uppgift å utgifter och personalförändringar samt verkställer undersökning angående eventuell utgiftsökning;

upprättar uppgift å personalförändringar till pensionsinrättningarna; upprättar förteckning över pensionsavdrag samt uppgift över sjuk- och permissionsdagar;

uppgör förslag till arvodes- och kostnadsstat;

för beklädnadsjournal och boställsstat och bränslestat;

granskar uppgifterna till taxeringsmyndigheterna över personalens löneförmåner;

upprättar uppgift å de personer, som tillhöra de olika läkar-distrikten;

upprättar redogörelse för ersättningsmål till tjänsterapporten; kompletterar arvodesstaten för trafikinspektören och byråassistenten samt för expeditionen;

för personalförteckning för trafikinspektören och byråassistenten; samt

för rulla över extra personalen.

En kontorsskrivare (registrator)

för samtliga diaries och register;

för permissionsjournal;

för straffrulla;

för anteckningsjournal angående personalärenden och olyckshändelser m. m. till tjänsterapporten;

verkställer godsfrågningar angående saknat eller till översvarande gods;

för inventariejournal för stationerna;
kompletterar trafikinspektörsexpeditionens ordersamling;
handhar rekvisitioner av formulär, papper och kuvert; samt
övar tillsyn över expeditionens arkiv och formulärförråd.

Kontorsvakterna (2 st.)

upprätta uppgifter över antalet resande och platser i tåg;
ordna konduktörsvagnrapporter;
ordna andra rapporter såsom vagnslistor och resgodsförteckningar;
ombesörja expediering av väskorna till och från stationerna;
utföra renskrivning samt tagande av avskrifter;
ordna expeditionens arkiv och formulärförråd; samt
föra förteckningar över tjänste- och hushållsfribiljetter.

För en befattningshavare med den ställning och de åligganden, som tillkomma en trafikinspektör, kunna enligt kommissionens åsikt de uppställda kompetensfordringarna icke anses obehövlige.

Kommissionens uttalande.

Vidkommande personaluppsättningen å trafikinspektörsexpeditionerna må anmärkas, att arbetet å sagda expeditioner till ej oväsentlig del är av den maktpåliggande och skiftande art, att för dess riktiga utförande måste förutsättas ett visst större mått av skolat och självständigt omdöme. Det är också att märka, att trafikinspektörsexpeditionerna äro, så att säga, utbildningsplatser för det högre trafikbefälet. Med hänsyn härtill har kommissionen funnit sig icke hava anledning framställa erinran därom, att å trafikinspektörsexpeditionerna förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft.

Stationerna.

Stationerna vid statens järnvägar äro indelade i åtta olika klasser, nämligen en högsta klass, omfattande Stockholms centralstation samt Göteborgs och Malmö stationer, vilkas föreståndare benämnas överinspektorer, samt sju med nummer från och med 1 till och med 7 betecknade klasser. Föreståndarne å stationer av 1:sta till och med 4:de klassen¹ benämnas stationsinspektorer. Överinspektorererna och stationsinspektorererna äro tjänstemän av högre grad. Föreståndarna å 5:te till

Stationerna.

¹ Enligt avlösningsreglementet finnas två slag av 4:de klassens stationer, nämligen stationer av 4:de klassen A, eller egentliga 4:de klassens stationer, samt stationer av 4:de klassen B, eller sådana stationer, som äro avsedda att vid nuvarande föreståndares avgång nedflyttas till femte klassens stationer.

och med 7:de klassens stationer benämnas stationsmästare och äro tjänstemän av lägre grad.

I fråga om de grunder, efter vilka stationerna indelas i olika klasser, har järnvägsstyrelsen meddelat, att klassindelningen skedde med hänsyn till varje stations vikt och betydelse i avseende å trafik, inkomster och personal ävensom stationens egenskap av stadsstation, föreningsstation med enskild järnväg eller mellan flera statsbanelinjer, rangeringsstation, gränsstation o. d.

Grunderna för klassindelningen.

Beträffande trafikförhållandena vore vid klassindelningen följande faktorer grundläggande, nämligen: antalet resande, emottaget och avsänt gods i ton, antalet tåg, antalet expeditioner för avsänt och emottaget gods, antalet till- och avkopplade vagnar, antalet personal samt inkomster för avsänd trafik.

Såsom uttryck för de olika trafikslagens värde och förhållande till varandra vore fastställda vissa exponenter. För varje av de ovan angivna faktorerna erhöles ett exponenttal, som svarade mot trafiksiffran. Summan av de sålunda erhållna exponenttalen bleve bestämmande för stationernas klassificering, dock med den modifikation, som möjligen kunde föranledas av särskilda förhållanden vid stationer av ovan angivna natur. I fråga om förenämnda exponenter har meddelats, att de vid senaste omklassificering, som ägde rum år 1907, beräknades på sätt, som framgår av följande tabell:

Tabell över trafikexponenter. -

Exponent	Resande, antal pr dag	Gods, ton pr dag	Åkdon och djur, antal under året	Tåg, antal pr dag	Expeditioner, antal pr dag	Godsvagnar, antal pr dag	Inkomster Summa kronor	Personal antal pr dag
1	1—9	1—4	1—199	1—2	1—19	1—4	1—9,999	1—2
2	10—19	5—9	200—499	3—4	20—39	5—9	10,000—19,999	3—4
3	20—49	10—24	500—999	5—7	40—69	10—24	20,000—34,999	5—7
4	50—99	25—49	1,000—1,999	8—10	70—99	25—49	35,000—49,999	8—10
5	100—149	50—74	2,000—4,999	11—14	100—149	50—74	50,000—74,999	11—14
6	150—199	75—99	5,000—9,999	15—19	150—199	75—99	75,000—99,999	15—19
7	200—299	100—149	10,000—14,999	20—29	200—399	100—149	100,000—199,999	20—29
8	300—599	150—299	15,000—19,999	30—49	400—699	150—299	200,000—349,999	30—49
9	800—999	300—499	20,000—24,999	50—99	700—999	300—499	350,000—499,999	50—99
10	1,000 och däröver	500 och däröver	25,000 och däröver	100 och däröver	1,000 och däröver	500 och däröver	500,000 och däröver	100 och däröver

Någon bestämd princip, huru hög exponentsumma en station skall hava för att tillhöra en viss klass, finnes, enligt vad styrelsen meddelat, ej föreskriven, men vid nyssnämnda omklassificering år 1907, vilken avsåg stationer av 4:de—7:de klassen, och för vilken användes medeltalet av trafiksiffrorna för åren 1904—1906, torde hava beräknats, att exponentsummorna för de nämnda klasserna skulle uppgå till följande tal, nämligen:

för klass	IV	omkring	40
»	»	V	»	30
»	»	VI	»	20
»	»	VII	»	15.

För klasserna I—III har, enligt vad styrelsen meddelat, ingen allmän omreglering ägt rum sedan år 1902. Vid den klassificering, som sagda år skedde, torde hava fordrats en exponentsumma av:

för klass	I	omkring	70
»	»	II	»	60
»	»	III	»	50

Såsom exempel på omständigheter, vilka anses böra medföra en stations hänförelse till högre klass än den, vartill exponentsumman för densamma i och för sig skulle föranleda, hava anförts ansvarsfull säkerhetstjänst, förekomsten av omfattande rangeringsarbete, jämförelsevis stor personalstyrka, godstrafik med utlandet i större omfattning samt stor turisttrafik.

I motsatt riktning har ansetts böra inverka ett sådant förhållande som det, att en stations trafik, ehuru den är av jämförelsevis stor omfattning, företrädesvis utgöres av masstransporter.

Det må i detta sammanhang nämnas, att styrelsen meddelat, att styrelsen har för avsikt att framdeles, då en av styrelsen tillsatt kommission, benämnd trafikavdelningens tjänstgöringskommission, avlämnat slutredogörelser, upprätta nya grunder för stationernas klassindelning.

Till jämförelse må meddelas, att enligt förut omnämnda av svenska järnvägarnas arbetsgivareförening den 31 maj 1912 fastställda bestämmelser rörande löner m. m. för stationsföreståndare, stationsskrivare m. fl. vid Sveriges enskilda järnvägar stationerna även vid de till föreningen anslutna järnvägarna äro indelade i åtta klasser, med avseende å vilka må anmärkas, att, i olikhet mot vid statens järnvägar, klass I

Enskilda järnvägarnas grunder för klassindelningen.

är ur synpunkten av stationens vikt och betydelse den lägsta klassen samt klassen VIII den högsta klassen.

I fråga om klassificeringen av stationerna gälla enligt nyssnämnda bestämmelser följande grunder.

1) Vid klassificering av stationerna skall hänsyn tagas till följande trafikfaktorer:

- 1) antal tåg;
- 2) personbiljetter, antal försålda;
- 3) resgods, antal kolli;
- 4) expeditioner;
- 5) gods, antal kolli;
- 6) godsvagnar, antal;
- 7) efterkrav, antal;
- 8) inkomster;
- 9) totaluppbörd;
- 10) personal, antal använd.

Ovanstående faktorer visa enligt här nedan intagna tabell var för sig klasstal från och med I till och med VIII.

Saknas för station någon av dessa faktorer, beräknas dock alltid för denna faktor klasstalet I.

2) a) Klassificering verkställes sålunda, att de klasstal, varje station med tillämpning av tabellen erhåller för de olika trafikfaktorerna, hopsummeras, varefter medeltalet av klasstalen för varje station uträknas. Om därvid medeltalet icke bliver ett helt tal, skall avrundning ske till närmast högre hela tal, därest bråkdelen är lika med eller större än 0.5, samt till närmast lägre hela tal, därest bråkdelen är mindre än 0.5.

b) Station hänföres till den klass, som medeltalet av klasstalen utvisar, under förutsättning att minst 4 faktorer hava minst detta klasstal.

c) Därest icke för viss station minst 4 faktorer hava minst samma klasstal, som medeltalet angiver, hänföres stationen till närmast lägre klass än medeltalet angiver.

d) Visa minst 5 faktorer högre klasstal än medeltalet, hänföres stationen till den klass, som ligger närmast högre än medeltalet angiver.

3) Allmän revidering av stationernas klassificering verkställes vart 5:te år, varvid trafiken under närmast föregående kalenderår lägges till grund. Dessutom bör särskild revidering av viss station äga rum vid ombyte av föreståndare å stationen i fråga, om nämligen anledning finnes antaga, att ändring i stationens trafikvärde uppstått. Har en ovanligt stark trafikökning inträtt för viss station, må förvaltning, därest

den anser, att denna större trafik är konstant och således icke beroende av tillfälliga orsaker, jämväl kunna i undantagsfall företaga särskild revidering av sådan station utan att invänta tidpunkten för nästa allmänna revidering.

4) För uppflyttning av station till högre klass fordras icke blott, att erforderlig höjning av klasstalen inträtt under det år, som sist förflutit, utan även att stationens trafik under de nästföregående två åren visat stigande tendens, samt att det dessutom kan påvisas, att trafikökningen under dessa tre år icke varit beroende av tillfälliga orsaker.

Har under ett av dessa beräkningsår trafikminskning förekommit, må detta icke utgöra hinder för stationens uppflyttande i högre klass, därest denna trafikminskning bevisligen orsakats av övergående tillfälligheter såsom strejk, betalningsinställelse, konkurs och dylikt vid industriella verk och andra verk inom stationens trafikområde.

5) Sänkning av stations klass skall icke äga rum för redan utnämnd föreståndare för station, utan bör dylik nedflyttning ske först i samband med ombyte av stationsföreståndare, såvida icke stationsföreståndaren vägrat mottaga eventuellt erbjudande om annan station av samma eller högre stationsklass.

6) Då särskilda förhållanden föreligga, såsom t. ex. då en station är övergångsstation eller station med särskilt svårskött trafik, kan förvaltningen, om den anser skäl därför föreligga, uppflytta stationen i högre klass än tabellen utvisar, liksom å andra sidan en förvaltning kan i undantagsfall, då särskilt vägande skäl därför föreligga, nedflytta en station i lägre klass än tabellen utvisar.

Önskar en förvaltning hänföra en station till högre eller lägre klass än tabellen utvisar, måste dylik åtgärd underställas arbetsgivareföreningens styrelse för godkännande.

Ovan omförmälta tabell är av följande utseende:

Tabell för klassificering av stationerna vid Sveriges enskilda järnvägar.

Klasstal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Klasstal
	Tåg, antal i medeltal pr dag	Personbiljetter, antal i medeltal pr dag	Resgods, antal kolli i medeltal pr dag	Expeditioner, antal i medeltal pr dag	Gods, antal kolli i medeltal pr dag	Godsvagnar, antal i medeltal pr månad	Efterkrav, antal pr år	Inkomster pr år Kronor	Totaluppbörd pr år Kronor	Personal, antal i medeltal pr dag	
I	1—4	1—15	1—4	1—15	1—25	1—150	1—500	1—15,000	1—20,000	1—2	I
II	5—8	16—40	5—10	16—35	26—60	151—250	501—1,200	15,001—30,000	20,001—40,000	3	II
III	9—12	41—60	11—15	36—50	61—90	251—500	1,201—1,800	30,001—50,000	40,001—70,000	4	III
IV	13—18	61—90	16—25	51—75	91—200	501—1,000	1,801—2,400	50,001—75,000	70,001—100,000	5—10	IV
V	19—24	91—125	26—35	76—100	201—350	1,001—2,500	2,401—3,500	75,001—100,000	100,001—150,000	11—20	V
VI	25—36	126—250	36—80	101—300	351—800	2,501—5,000	3,501—7,500	100,001—150,000	150,001—200,000	21—40	VI
VII	37—54	251—375	81—125	301—600	801—1,700	5,001—7,500	7,501—15,000	150,001—280,000	200,001—350,000	41—70	VII
VIII	55 och där- utöver	376 och där- utöver	126 och där- utöver	601 och där- utöver	1,701 och där- utöver	7,501 och där- utöver	15,001 och där- utöver	280,001 och där- utöver	350,001 och där- utöver	71 och där- utöver	VIII

I detta sammanhang må nämnas, att det för att vid enskild järnväg kunna utnämnas till föreståndare å station utav någon av klasserna IV—VIII eller de fem högsta klasserna i regel erfordras, att vederbörande uppfyller de för stationsskrivare vid järnvägen föreskrivna kompetensvillkor. Vederbörande måste således i regel hava avlagt real-skolexamen eller annan därmed jämförlig examen eller ock styrkt sig besitta motsvarande kunskaper.

Ang. föreståndarne för 4:de klassens stationer.

Inom kommissionen har ifrågasatts, huruvida icke till föreståndare för stationer av 4:de klassen A borde kunna användas befattningshavare utan andra teoretiska kvalifikationer än som fordras av stationsmästarne.

För att tjäna till ledning vid bedömandet av denna fråga har kommissionen av järnvägsstyrelsen begärt, att för varje station av 4:de klassen A, av 4:de klassen B och av 5:te klassen erhålla uppgift för år 1911 eller för den längre tidsperiod, som styrelsen kunde ur klassificeringssynpunkt anse vara lämplig, å storleken av de faktorer, som enligt hittills följda grunder vore bestämmande i fråga om stationernas klassificering.

I anledning av denna begäran har kommissionen fått från järnvägsstyrelsen emottaga nedanstående tabellariska uppgifter:

Stationer	Resor i medeltal pr dag		Exponent (gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag)	Exponent	Tåg i medeltal pr dag		Exponent	Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt- gods i medeltal pr dag	Exponent	Godsvagnar, tillkopplade och avkopplade. Medeltal pr dag		Exponent	Inkomster för avsänd trafik. Summa kronor		Exponent	Personal, medeltal använd pr dag		Exponent	Exponenternas summa	
	Medeltal	Exponent			Medeltal	Exponent				Medeltal	Exponent		Medeltal	Exponent		Medeltal	Exponent			
Av 4:de klassen A.																				
I distriktet.																				
Ålvsjö	3,579	10	75	6	102	10	112	5	116	7	126,646	7	18	6	51					
Huddinge	590	8	22	3	47	8	44	3	18	3	35,910	4	8	4	33					
Tumba	787	9	112	7	48	8	190	6	84	6	146,393	7	15	6	49					
Saltskog	* 275	7	12	3	92	9	25	2	107	7	69,485	5	19	6	39					
Järna	252	7	47	4	31	8	85	4	18	3	68,110	5	6	3	34					
Sparreholm	132	5	77	6	28	7	67	3	17	3	88,942	6	7	3	33					
Valla	190	6	46	4	29	7	75	4	13	3	65,116	5	7	3	32					
Vingåker	193	6	66	5	15	6	147	5	17	3	141,540	7	9	4	36					
Kilsmo	55	4	61	5	15	6	59	3	12	3	68,592	5	6	3	29					
Pålsboda	* 70	4	24	3	27	7	24	2	46	4	39,287	4	11	5	29					
Heby	236	7	91	6	22	7	63	3	43	4	91,028	6	13	5	38					
Rotebro	867	9	67	5	46	8	96	4	18	3	74,396	5	10	4	38					
Järva	767	9	12	3	49	8	62	3	25	4	25,771	3	12	5	35					
Tomteboda	* 77	4	5	2	207	10	29	2	1,486	10	5,035	1	78	9	38					
Albano	—	—	116	7	13	5	28	2	31	4	25,081	3	7	3	24					
Snyten	25	3	12	3	19	6	8	1	112	7	6,937	1	8	4	25					
Västanfors	104	5	146	7	23	7	75	4	76	6	56,603	5	12	5	39					
Frövi	149	5	142	7	34	8	60	3	384	9	159,454	7	30	8	47					
Ervalla	154	6	20	3	27	7	43	3	122	7	53,785	5	12	5	36					
Örebro s:a	* 969	9	321	9	54	9	555	8	115	7	374,187	9	25	7	58					
Kumla	620	9	93	6	27	7	147	5	27	4	158,343	7	12	5	43					
Fågelsta	139	5	14	3	35	8	20	2	83	6	30,681	3	13	5	32					
Skänninge	235	7	59	5	15	6	80	4	20	3	100,107	7	9	4	36					
II distriktet.																				
Strömstad	303	8	53	5	6	3	88	4	13	3	64,044	5	7	3	31					
Ljungskile ¹	252	7	9	2	9	4	44	3	4	1	57,067	5	4	2	24					
Stenungsund	256	7	9	2	9	4	31	2	4	1	51,028	5	3	2	23					
Sörby	107	5	20	3	17	6	46	3	5	2	42,917	4	6	3	26					
Värgårda	119	5	88	6	19	6	83	4	19	3	112,614	7	6	3	34					
Floda	238	7	28	4	25	7	58	3	7	2	47,403	4	6	3	30					
Lerum	501	8	42	4	26	7	84	4	11	3	64,809	5	9	4	35					
Jonsered	443	8	40	4	31	8	63	3	17	3	50,252	5	7	3	34					
Partille	1,082	10	20	3	43	8	70	4	8	2	45,243	4	8	4	35					
Vretstorp	161	6	46	4	18	6	73	4	11	3	68,982	5	9	4	32					

Anm. 1. Antalet åkdon och djur är ej medtaget för de enskilda järnvägarnas trafik vid föreningsstationer.

Anm. 2. Med kursiv stil betecknade stationer äro föreningsstationer.

* utmärker, att antalet anlända resande i den enskilda banans trafik ej är medtaget.

¹ Sänkt till 5:te klass.

Stationer	Resor i medeltal pr dag	Exponent	Gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag	Exponent	Tåg i medeltal pr dag	Exponent	Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt- gods i medeltal pr dag	Exponent	Godsvagnar, tillkopplade och avkopplade. Medeltal pr dag	Exponent	Inkomster för avsänt trafik. Summa kronor	Exponent	Personal, medeltal använd pr dag	Exponent	Exponenternas summa
Av 4:de kl. A (forts.).															
Moholm	144	5	56	5	26	7	56	3	26	4	82,307	6	11	5	35
Karlsborg	181	6	55	5	8	4	91	4	16	3	93,120	6	7	3	31
Vartofta	178	6	21	3	19	6	29	2	84	6	36,855	4	12	5	32
Mullsjö	114	5	43	4	12	5	44	3	15	3	54,735	5	5	3	28
Tenhult	316	8	56	5	17	6	38	2	13	3	59,993	5	4	2	31
Forserum	188	6	74	5	17	6	53	3	14	3	62,265	5	7	3	31
Falköpings stad	189	6	62	5	23	7	161	6	41	4	73,751	5	13	5	38
Ämot	139	5	102	7	10	4	80	4	22	3	70,859	5	8	4	32
Karlstaads Ö	209	7	250	8	21	7	316	7	88	6	174,154	7	20	7	49
Fryksta	134	5	458	9	7	3	187	6	92	6	203,851	8	12	5	42
Björneborg	118	5	148	7	17	6	41	3	26	4	88,925	6	6	3	34
Strömtorp	100	5	34	4	27	7	16	1	126	7	36,401	4	12	5	33
Degerfors	115	5	178	8	15	6	73	4	34	4	177,853	7	8	4	38
Svartå	101	5	65	5	23	7	41	3	94	6	52,033	5	9	4	35
III distriktet.															
Osby	175	6	71	5	22	7	120	5	16	3	97,222	6	12	5	37
Hästveda	* 117	5	52	5	29	7	46	3	53	5	63,464	5	13	5	35
Sösådal	157	6	49	4	23	7	66	3	11	3	82,930	6	10	4	33
Hör	270	7	45	4	30	8	90	4	38	4	62,944	5	15	6	38
Örtofta	* 420	8	154	8	47	8	51	3	71	5	60,391	5	17	6	43
Åkarp	909	9	57	5	56	9	60	3	10	3	53,733	5	13	5	39
Lomma	541	8	61	5	26	7	50	3	12	3	56,981	5	9	4	35
Svalöv	194	6	96	6	17	6	105	5	17	3	58,242	5	8	4	35
Fässberg	160	6	17	3	25	7	64	3	27	4	98,321	6	10	4	33
Kungsbacka	441	8	49	4	26	7	143	5	25	4	76,168	6	12	5	39
Slöinge	147	5	59	5	19	6	54	3	13	3	49,851	4	6	3	29
Getinge	106	5	48	4	19	6	52	3	11	3	50,829	5	6	3	29
Veinge	* 139	5	32	4	27	7	36	2	58	5	30,331	3	11	5	31
Bästad	281	7	57	5	17	6	79	4	12	3	85,889	6	11	5	36
Laholm	308	8	68	5	19	6	110	5	24	3	69,377	5	13	5	37
Kattarp	172	6	26	4	36	8	29	2	137	7	22,454	3	21	7	37
Ödåkra	212	7	76	6	19	6	49	3	15	3	38,160	4	6	3	32
Hasslarp	153	6	173	8	17	6	57	3	47	4	75,977	6	8	4	37
Ekeby	132	5	176	8	12	5	72	4	36	4	105,461	7	7	3	36
Billesholm gr.	198	6	143	7	29	7	48	3	114	7	81,960	6	15	6	42
Höganäs övre	263	7	245	8	16	6	149	5	52	5	122,121	7	20	7	45
Simonstorp ¹	111	5	39	4	24	7	57	3	10	3	38,961	4	6	3	29
Åby	995	9	36	4	45	8	102	5	10	3	61,650	5	9	4	38
Kimstad	138	5	29	4	49	8	53	3	134	7	47,320	4	17	6	37
Malmslätt	459	8	23	3	26	7	44	3	6	2	45,469	4	8	4	31
Boxholm	160	6	220	8	23	7	80	4	34	4	185,473	7	12	5	41
Sommen	110	5	117	7	23	7	41	3	26	4	137,485	7	10	4	37
Aneby	82	4	39	4	20	7	35	2	8	2	50,467	5	7	3	27

¹ Sänkt till 5:te klass.

Stationer	Resor i medeltal pr dag		Exponent		Gods, anlänt och avsänt, avgriftpiktigt medeltal ton pr dag		Exponent		Tåg i medeltal pr dag		Exponent		Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt-gods i medeltal pr dag		Exponent		Godsvagnar, tillkopplade och avkopplade. Medeltal pr dag		Exponent		Inkomster för avsänt trafik. Summa kronor		Exponent		Personal, medeltal använd pr dag		Exponent		Exponenternas summa		
Av 4:de kl. A (forts.)																															
IV distriktet.																															
Åre	65	4	4	1	5	3	26	2	1	1	42,646	4	4	2	17																
Järpen	83	4	156	8	7	3	52	3	42	4	68,674	5	10	4	31																
Mörsil	84	4	49	4	7	3	46	3	10	3	64,246	5	5	3	25																
Krokom	164	6	182	8	7	3	68	3	26	4	118,965	7	6	3	34																
Långsele	165	6	71	5	9	4	53	3	193	8	91,358	6	26	7	39																
Gällö... ..	83	4	63	5	8	4	43	3	11	3	100,589	7	5	3	29																
Helgum	107	5	27	4	7	3	90	4	11	3	38,241	4	9	4	27																
Bispgården ¹	70	4	12	3	7	3	38	2	6	2	37,909	4	4	2	20																
Torpshammar	129	5	51	5	9	4	51	3	14	3	66,473	5	6	3	28																
Östavall	50	4	34	4	13	5	41	3	11	3	53,972	5	7	3	27																
Hybo.....	80	4	176	8	7	3	37	2	34	4	130,878	7	7	3	31																
Delsbo	78	4	23	3	6	3	64	3	7	2	40,517	4	6	3	22																
Näsviken	95	4	141	7	6	3	44	3	23	3	67,840	5	8	4	29																
Bergvik	184	6	262	8	12	5	51	3	46	4	106,361	7	9	4	37																
Stugsund	131	5	427	9	24	7	32	2	104	7	65,563	5	11	5	40																
Järvsö	118	5	10	2	15	6	41	3	4	1	28,195	3	7	3	23																
Arbrå	240	7	132	7	15	6	164	6	24	3	192,862	7	13	5	41																
Torsåker	99	4	63	5	16	6	66	3	12	3	33,143	3	7	3	27																
Byvalla	48	3	359	9	23	7	32	2	92	6	123,480	7	8	4	38																
Horndal	78	4	218	8	16	6	59	3	35	4	96,113	6	7	3	34																
Morshyttan.....	95	4	341	9	22	7	80	4	92	6	90,437	6	8	4	40																
Fors	114	5	336	9	19	6	76	4	52	5	99,684	6	9	4	39																
V-distriktet.																															
Malmberget.....	2,373	10	2,920	10	28	7	154	6	240	8	3,004,457	10	26	7	58																
Jörn	76	4	104	7	8	4	43	3	91	6	81,017	6	13	5	35																
Mellansel.....	56	4	4	1	17	6	16	1	122	7	14,854	2	14	5	26																
Av 4:de klassen B.																															
I distriktet.																															
Fjugesta	134	5	29	4	10	4	54	3	9	2	43,153	4	4	2	24																
Kvistbro ²	42	3	12	3	8	4	18	1	3	1	14,821	2	2	1	15																
Hidingebro	88	4	40	4	10	4	38	2	7	2	42,262	4	4	2	22																
III distriktet.																															
Jordholmen	113	5	39	4	17	6	38	2	8	2	22,508	3	4	2	24																
Ö. Grevie.....	107	5	56	5	16	6	23	2	9	2	24,633	3	4	2	25																
Tvååker	133	5	28	4	19	6	41	3	8	2	32,954	3	5	3	26																
Långnäs	100	5	19	3	19	6	32	2	5	2	21,372	3	4	2	23																
Förslov.....	112	5	28	4	17	6	36	2	6	2	22,624	3	5	3	25																

¹ Sänkt till 5:te klass.

² Sänkt till 7:de klass.

1912 års järnvägskommission ang. vissa personalförh. m m.

Stationer	Resor i medeltal pr dag		Exponent		Gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag		Exponent		Tåg i medeltal pr dag		Exponent		Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt-gods i medeltal pr dag		Exponent		Godsvagnar, tillkopplade och avkopplade. Medeltal pr dag		Exponent		Inkomster för avsänt trafik. Summa kronor		Exponent		Personal, medeltal använd pr dag		Exponent		Exponenternas summa		
Av 4:de kl. B (forts.)																															
IV distriktet.																															
Stöde ¹	133	5	34	4	8	4	61	3	8	2	60,515	5	5	3	26																
V distriktet.																															
Hällnäs	55	4	23	3	6	3	45	3	6		42,310	4	5	3	22																
Av 5:te klassen.																															
I distriktet.																															
Rönninge	550	8	16	3	47	8	52	3	5	2	46,150	4	6	3	31																
Mölnbo	103	5	20	3	31	8	44	3	6	2	38,582	4	6	3	28																
Björnlunda	98	4	22	3	27	7	47	3	6	2	37,125	4	6	3	26																
Sjårnhov	94	4	34	4	27	7	49	3	10	3	52,559	5	6	3	29																
<i>Skebokvarn</i>	136	5	23	3	33	8	24	2	33	4	22,086	3	7	3	28																
Kantorp	171	6	118	7	29	7	49	3	22	3	82,416	6	6	3	35																
Vittinge	108	5	58	5	16	6	34	2	12	3	64,281	5	5	3	29																
Bergsbrunna	129	5	26	4	28	7	8	1	4	1	25,788	3	4	2	23																
Knivsta	177	6	58	5	28	7	89	4	13	3	77,082	6	9	4	35																
Märsta	147	5	24	3	31	8	48	3	9	2	43,509	4	7	3	28																
Rosersberg	152	6	27	4	31	8	73	4	8	2	44,556	4	6	3	31																
Väsby	356	8	33	4	31	8	90	4	10	3	57,211	5	7	3	35																
<i>Karlberg</i>	543	8	—	—	119	10	8	1	—	—	31,223	3	5	3	25																
Skinnskatteberg	43	3	52	5	10	4	35	2	10	3	27,544	3	4	2	22																
Mosås	557	8	40	4	30	8	37	2	22	3	47,880	4	6	3	32																
<i>Lerbäck</i>	53	4	29	4	22	7	13	1	40	4	15,402	2	6	3	25																
Mariedam	69	4	46	4	12	5	51	3	10	3	56,959	5	5	3	27																
Motala verkstad	74	4	29	4	19	6	42	3	10	3	39,668	4	7	3	27																
II distriktet.																															
Munkedal ²	205	7	43	4	8	4	85	4	15	3	80,490	6	5	3	31																
Fåglavik	57	4	17	3	17	6	30	2	4	1	19,608	2	4	2	20																
Norsesund	240	7	13	3	25	7	33	2	5	2	30,606	3	6	3	27																
Finnerödja	59	4	34	4	17	6	42	3	9	2	33,775	3	5	3	25																
<i>Gårdsjö</i> ²	50	4	16	3	24	7	17	1	81	6	21,531	3	12	5	29																
Älgarås	47	3	11	3	16	6	18	1	5	2	16,121	2	4	2	19																
Tidan	68	4	12	3	16	6	28	2	4	1	23,975	3	4	2	21																
Väring	177	6	21	3	16	6	35	2	6	2	55,395	5	6	3	27																

¹ Sänkt till 5:te klass.

² Höjd till 4:de klass.

Stationer	Resor i medeltal pr dag	Exponent	Gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag	Exponent	Tåg i medeltal pr dag	Exponent	Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt- gods i medeltal pr dag	Exponent	Godsvagnar, tillkopplade och avkopplade. Medeltal pr dag	Exponent	Inkomster för avsänt trafik. Summa kronor	Exponent	Personal, medeltal använd pr dag	Exponent	Exponenternas summa
Av 5:te kl. (forts.).															
Tibro.....	133	5	44	4	8	4	51	3	13	3	72,921	5	4	2	26
Sandhem	87	4	42	4	10	4	37	2	9	2	40,162	4	4	2	22
Skåre	149	5	124	7	15	6	19	1	23	3	36,058	4	4	2	24
Skattkärr	170	6	48	4	12	5	32	2	9	2	34,139	3	4	2	28
Liatorp	118	5	33	4	19	6	44	3	7	2	51,617	5	7	3	28
Stehag	202	7	34	4	26	7	55	3	8	2	40,334	4	8	4	31
Flädie	117	5	72	5	24	7	28	2	16	3	23,229	3	4	2	27
Furulund	113	5	40	4	24	7	32	2	10	3	43,986	4	6	3	28
Lockarp	79	4	65	5	17	6	10	1	14	3	19,838	2	3	2	23
Arrie	102	5	29	4	17	6	20	2	5	2	15,915	2	3	2	23
Almedal	140	5	77	6	41	8	126	5	25	4	83,842	6	12	5	39
Lindome	187	6	15	3	25	7	57	3	7	2	29,660	3	6	3	27
Fjärås	143	5	28	4	19	6	71	4	26	4	39,955	4	7	3	30
Genevad	91	4	120	7	19	6	29	2	24	3	28,677	3	7	3	28
Grevie	118	5	43	4	17	6	51	3	9	2	36,890	4	7	3	27
Rögle	88	4	57	5	17	6	21	2	10	3	23,121	3	5	3	26
Höganäs nedre ¹	126	5	2	1	23	7	34	2	—	—	25,679	3	2	1	19
Strängsjö	79	4	51	5	23	7	47	3	13	3	51,151	5	6	3	30
Graversfors	147	5	135	7	33	8	50	3	20	3	39,877	4	6	3	33
Fiskeby	230	7	144	7	27	7	42	3	28	4	56,671	5	7	3	36
Gistad	102	5	29	4	27	7	25	2	7	2	27,809	3	5	3	26
Bankeberg	232	7	35	4	25	7	47	3	8	2	50,934	5	6	3	31
Mantorp	167	6	31	4	25	7	44	3	6	2	45,924	4	6	3	29
Sya	118	5	33	4	25	7	25	2	7	2	46,472	4	6	3	27
Frinnaryd	74	4	24	3	20	7	32	2	6	2	33,977	3	6	3	24
Solberga	74	4	16	3	20	7	23	2	4	1	22,406	3	6	3	23
Sandsjö	110	5	21	3	20	7	52	3	5	7	51,331	5	7	3	28
Stockaryd	78	4	45	4	18	6	46	3	11	3	74,768	5	7	3	28
Lambult	51	4	34	4	18	6	42	3	8	2	54,886	5	7	3	27
Moheda	159	6	38	4	18	6	57	3	10	3	63,069	5	8	4	31
IV distriktet.															
Trångsviken	60	4	63	5	7	3	29	2	14	3	57,280	5	5	3	25
Näliden	87	4	115	7	7	3	66	3	22	3	81,016	6	5	3	29
Brunflo	156	6	53	5	9	4	36	2	11	3	64,262	5	5	3	28
Kälarne	60	4	40	4	7	3	41	3	10	3	63,857	5	5	3	25
Erikslund	281	7	30	4	9	4	127	5	6	2	69,233	5	6	3	30
Fränsta	313	8	109	7	9	4	139	5	43	4	87,624	6	7	3	37
Vattjom	133	5	9	2	17	6	34	2	25	4	24,823	3	7	3	25
Alby ²	85	4	47	4	13	5	66	3	13	3	75,415	6	8	4	29
Ramsjö	60	4	30	4	13	5	34	2	13	3	70,301	5	5	3	26
Tallåsen	74	4	32	4	13	5	34	2	7	2	53,120	5	5	3	25
Myssje	62	4	340	9	13	5	13	1	89	6	114,150	7	5	3	35

¹ Sänkt till håll- och lastplats.² Höjd till 4:de klass.

Stationer	Resor i medeltal pr dag		Exponent		Tåg i medeltal pr dag		Exponent		Inkomster för avsändtrafik. Summa kronor		Exponent		Personalsmedeltal använd pr dag		Exponent		Exponenternas summa
	Gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag	Exponent	Gods, anlänt och avsänt, avgiftspliktigt medeltal ton pr dag	Exponent	Expeditioner för avsänt och anlänt il- och frakt-gods i medeltal pr dag	Exponent	Godsvagnar, tillkopplade och arkopplade. Medeltal pr dag	Exponent	Exponent	Exponent	Exponent	Exponent	Exponent	Exponent			
Av 5:te kl. (forts.).																	
Skästra	49	3	25	4	15	6	25	2	5	2	54,457	5	5	3	25		
Holmsveden	52	4	38	4	16	6	36	2	10	3	42,151	4	5	3	26		
Lingbo	53	4	66	5	16	6	33	2	14	3	50,692	5	6	3	28		
Järbo	66	4	45	4	16	6	59	3	7	2	28,783	3	6	3	25		
Åshammar	58	4	46	4	16	6	36	2	10	3	49,978	4	5	3	26		
Hästbo	43	3	41	4	16	6	23	2	9	2	27,126	3	6	3	23		
V distriktet.																	
<i>Gammelstad</i>	216	7	218	8	22	7	69	3	45	4	71,920	5	5	3	37		
Murjek	30	3	22	3	14	5	30	2	6	2	38,137	4	5	3	22		
Älvsby	79	4	41	4	6	3	46	3	10	3	71,435	5	4	2	24		
Anundsjö	67	4	38	4	8	4	69	3	20	3	48,932	4	7	3	25		
Bastuträsk	74	4	95	6	7	3	65	3	11	3	98,695	6	8	4	29		
Nyttillkomna stationer av 5:te klassen.																	
Abisko	17	2	2	1	21	7	14	1	260	8	5,780	1	7	3	23		
Skellefteå ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Strömsund ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

¹ Uppgifter saknas.

Vid översändandet av tabellen har styrelsen meddelat, att tabellen hänförde sig till stationernas klassificering enligt 1911 års avlöningsstat. Under formen av anmärkningar hade meddelats upplysning om de stationer, som sedermera fått sin klassificering förändrad.

Trafikfaktorerna vore för samtliga stationer, utom för föreningsstationerna, hämtade ur 1911 års officiella statistik. Beträffande föreningsstationerna hade faktorerna erhållits dels från 1911 års tjänsterapporter, dels från nyssnämnda statistik och dels från särskilda uppgifter rörande de enskilda järnvägarnas trafik.

De uppgifter, som förr inbegripits under rubriken »Antal åkdon

och djur m. m.» vore enligt de i statistiken, tabell I anm. 4 avd. E angivna grunder inarbetade i de uppgifter, som hänförde sig till faktorn »Gods». Beträffande de enskilda järnvägarnas trafik vid föreningsstationer hade ej ansetts behöfligt att infordra uppgifter å antalet åkdon och djur, enär detta antal kunde antagas vara så ringa, att dess uteslutande ej nämnvärt inverkade på den slutliga exponenten. För vissa föreningsstationer hade antalet *anlända* resande i den enskilda järnvägens trafik ej kunnat uppgivas.

Beträffande det förhållandet att en station vore hänförd till högre eller lägre klass än den, som stationen på grund av exponentsumman för densamma skulle tillhöra, har styrelsen meddelat, att någon allmän omreglering av stationer av nu ifrågakvarande klasser icke ägt rum sedan år 1907, då en dylik företogs på grundval av resultatet av medeltalet för trafiksiffrorna åren 1904—06. På grund härav vore det ej att förvänta, att de nuvarande stationerna av klass 4 A, 4 B och 5 skulle undantagslöst tillhöra den klass, till vilken de enligt tillämpad praxis borde med användande av 1911 års siffror vara hänfödda. Den eventuellt bristande överensstämmelsen mellan nuvarande klassificering och vad som skulle bliva en följd av användande av 1911 års siffror berodde sålunda därpå, att inga senare siffror än de för åren 1904—06 låge till grund för den sedan år 1907 i huvudsak oförändrade klassindelningen av nu ifrågakvarande stationer.

Beträffande personaluppsättningen å de olika stationerna vid statens järnvägar tillåter kommissionen sig hänvisa till den vid detta betänkande såsom bil. I fogade personaluppgiften.

*Personal-
uppsättning.*

Såsom av denna uppgift framgår finnas underinspektorer och expeditionsföreståndare endast å överinspektorsstationerna samt å stationerna av 1:sta klass. Förste stationsskrivare förekomma å stationer av 2:dra och högre klass samt därjämte å ett ej ringa antal stationer av 3:dje klass.

Stationsskrivare finnes anställda å stationer av 3:dje och högre klass samt å en del stationer av 4:de klass. Å flertalet stationer av sistnämnda klass förekomma dock icke stationsskrivare. Å en station av 4:de klass, nämligen Tomtebodas, finnas både förste stationsskrivare och stationsskrivare anställda. Å distriktens huvudstationer samt å större övergångsstationer förekomma förste telegrafister och å en del medelstora stationer äro telegrafister anställda. Å några stationer av högre än 4:de klass förekomma kvinnliga kontorsskrivare. Personalen i övrigt å stationerna utgöres av tjänstemän av lägre grad inom de tjänstekategorier, som personaluppgiften utvisar.

*Personalens
åligganden.*

Stationsföreståndaren utövar högsta befälet på stationen. Han har att ordna, leda och övervaka tjänsten å stationen, såväl i vad densamma omfattar tillämpningen av gällande trafiksäkerhetsföreskrifter, som i vad den avser tillämpningen av taxor och befordringsreglementen samt i övrigt meddelade bestämmelser rörande trafikens handhavande å stationen. Han har att uppsätta rapporter och skrivelser samt att i övrigt ansvara för expeditionstjänsten å stationen. Ävenledes åligger honom ansvar för stationens uppbörd. Han äger befogenhet att utanordna avlöningsmedel samt att till viss utsträckning och under visst villkor bevilja underlydande personal tjänstledighet.

Till upplysning i fråga om de göromål och åligganden, som tillkomma olika befattningshavare å stationerna, har järnvägsstyrelsen låtit upprätta samt tillställt kommissionen detaljerade redogörelser därutinnan för en 1:sta klassens station (Norrköping) samt för en 3:dje klassens station (Flen), om vilken senare station må anmärkas, att den är föreningsstation för Oxelösund—Flen—Västmanlands järnväg.

Kommissionen har ansett sig böra från dessa redogörelser här återgiva följande.

Norrköpings station.¹

Stationsinspektorsexpeditionen.

*Arbetsredogörelse för
Norrköpings
station.*

Å expeditionen tjänstgöra, förutom stationsinspektoren, en underinspektor och fyra stationsskrivare.

Underinspektoren uppgör den dagliga tjänstgöringsrullan för stationspersonalen samt ordnar dagligen kontorspersonalens tjänstgöring, handhar sjuk- och permissionsjournalen, uppgör dagsverksjournalen, sköter spärranordningarna, tillser och kontrollerar effektförvaringen, uppgör den telegrafiska och granskar den skriftliga vagnrapporten, inventerar stationens förrådseffekter, utövar tillsyn över hamnområdet, leder och fördelar arbetet å stationsinspektorsexpeditionen samt deltagar i detsamma i vad beträffar ordergivning till tåg- och stationspersonal, besvarar förfrågningar per telefon, upprättar rapporter m. m., biträder stationsinspektoren vid tågens expediering samt examinerar såväl stationens som, på order, annan personal i reglementen och instruktioner.

De fyra stationsskrivarne uppgöra koncept med erforderliga avskrifter till stationens avlönings- och utbetalningslistor, uppgöra statio-

¹ Uppgifterna om personaluppsättningen å de olika tjänsteställena hänföra sig till juli månad 1912.

nens samtliga turlistor, upprätta tjänsterapporter, materialkonsumtionslistor samt utdrag ur sjuk- och permissionsjournalen, utskrivna rekvisitioner av förrådseffekter och övriga materialier, biträda stationsinspektoren vid expedieringen av snälltågen, övervaka delgivning av order till stations- och tågpersonal, besvara förfrågningar per telefon och telegraf, registrera och införa ankommande skrivelser, diarieföra samt i vissa fall besvara rapporter angående gods m. m., renskriva och kopiera avgående skrivelser, handhava allt vad som rör utskrivning och redovisning av tjänste- och fribiljetter, expediera tågen vid de tider, då stationsinspektoren och underinspektoren äro tjänstefria eller upptagna med andra göromål, samt komplettera stationsinspektorsexpeditionen och tågexpeditionens ordersamlingar.

De förrätta nattjänst var fjärde natt och expediera då samtliga tåg, delgiva order m. m. samt handhava dessutom under natten de för tågexpeditionen angivna göromålen med undantag av ordnandet av insamlade biljetter.

Varje dag tjänstgör någon av nu nämnda stationsskrivare å telegrafexpeditionen.

Tågexpeditionen.

Personalen utgöres av *ett kontorsbiträde* och *en stationskarl*.

Dessa verkställa tåganmälan för samtliga tåg, sköta blockapparaten, mottaga och expediera telegrafisk platsbegäran, biträda vagnupptagaren vid utskrivning av vagnlistor och adresskort samt med vagnjournalen, utskrivna bromsarkort samt stationstjänstkort för maskinpersonal, handhava och journalisera tillvaratagna effekter, ordna och bunta dagligen insamlade biljetter samt ordna och fördela ankommande och avgående tjänstebrev, godslistor m. m., varjämte de, då tiden medgiver och så erfordras, biträda med å stationsinspektorsexpeditionen förekommande göromål.

Biljettexpeditionen.

Å denna expedition äro anställda en expeditionsföreståndare, två stationsskrivare och två kontorsbiträden.

Expeditionsföreståndaren uppgör expeditionens dagliga remiss samt för uppördsbok och kassakonto. Han för dagligen trafikjournal för stationen, för särskild journal för obetalda militärtransporter, handhar och förvarar verifikationer till militär- och nedsättningsbiljetter samt halvbiljetter, felstämplade och felskrivna biljetter, förbereder och leder arbetet vid biljettjournalernas uppgörande samt tager även direkt del i samma

arbete, uppgör redovisning för försålda militärbiljetter i lokal- och samtrafik, upprättar uppgift å transporter av frigivna fångar, uppgör redovisning över försålda kupongbiljetter och månadsbiljetter, upprättar specifikation över försålda blankobiljetter samt över osålda halvbiljetter och felstämplade biljetter i lokaltrafik, uppgör redovisning över av konduktörerna försålda biljetter, upprättar redovisning över försålda vanliga personbiljetter i lokaltrafik, avslutar expeditionens månadsredovisningar och upprättar sammandrag av trafikinkomsterna vid stationen samt stationens kassakonto och stationens balanskonto, uppgör remiss och redovisning över försålda exemplar av publikationerna Sveriges kommunikationer och tågtidtabellen, mottager och kvitterar järnvägsstyrelsens order samt övriga order, cirkulärskrivelser, meddelanden, föreskrifter och handlingar, som komma expeditionen tillhanda, rekviderar, mottager och kvitterar alla slags personbiljetter, taxor och formulärblanketter från biljett- och blankettkontoret, deltagar vid försäljningen av såväl fasta biljetter som blankobiljetter samt utövar i övrigt uppsikt och tillsyn över arbetet å expeditionen i dess helhet.

De *två stationsskrivarna* hava i huvudsak till åliggande att bestrida biljettförsäljning. De utskriva blankobiljetter, nedsättningsbiljetter och militärbiljetter, utskriva biljetter för resgodsövertikt såväl i svensk som utländsk trafik, i vederbörlig journal införa ankomna skrivelser samt rätta och komplettera taxor enligt erhållna tillägg och ändringsblad.

Till stationsskrivarnes arbete hör vidare att månadsvis upprätta specifikation över osålda person- halvbiljetter och felstämplade biljetter i samtrafik, uppgöra utdrag av journalen över försålda samtrafiksbiljetter, upprätta sammandrag över personsamtrafiken samt räkna och granska från biljett- och blankettkontoret erhållna personbiljetter.

En av ifrågavarande stationsskrivare tjänstgör som expeditionsföreståndarens närmaste man och inträder vid förfall för expeditionsföreståndaren i hans ställning å expeditionen och övertager hans åligganden.

De *två kontorsbiträdena* hava i huvudsak samma tjänsteåligganden och göromål som stationsskrivarna. Det ena av dem upprättar månadsredovisningen över utfärdade biljetter för resgodsövertikt i såväl lokal- som samtrafik.

Såväl de båda stationsskrivarna som kontorsbiträdena bestrida natttjänsten å expeditionen i tur och ordning. Under de tider på natten, då biljettluckan icke är öppen för allmänheten, har vederbörande nattbiljettör till åliggande att vistas å telegrafexpeditionen och biträda med telegramexpeditionen.

Månadsredovisningarna fördelas emellanåt på annat sätt, än som

ovan nämnts, detta i syfte att alla tjänstemännen skola vinna erfarenhet i de olika göromålen å expeditionen.

En var av expeditionens tjänstemän har att lämna de upplysningar, som av allmänheten begäras angående biljettpriser, tågtider, rese-router m. m.

Avgående godsexpeditionen.

Personalen utgöres av en expeditionsföreståndare, en förste stations-skrivare, en stationsskrivare, två kontorsbiträden och fyra stationskarlar.

Expeditionsföreståndaren avprickar efterkrav och betalda frakter å alla vagnslast-, stycke- och fraktgodslistor, utbetalar efterkrav, inprickar efterkrav, inordnar efterkravssedlar, kollationerar hamn-, efterkravs- och »bet»-fraktsjournalerna, summerar efterkravsjournalen, uppgör och kollationerar den dagliga uppbörden, håller förhör i och för uppsättande av rapporter, besvarar rapporter, skrivelser och dylikt, kontrollerar och avslutar statistiska uppgiften och expeditionens redovisningar samt upprättar kvartalsrekvisition av formulär, övervakar göromålen å expeditionen och magasinet, uppgör redovisning över uppbörden och angående med lösen belagda formulär samt fördelar tjänstgöringen för personalen.

Förste stationsskrivaren taxerar och inkasserar frakter, kollationerar efterkravsbeloppen å inlämnade fraktsedlar, utskriver biljetter och listor å åkdon och boskap, utskriver fraktsedlar, expedierar gods till utlandet, uppsätter och avlåter skrivelser angående outlöst gods och dylikt, besvarar telefonförfrågningar, mottager vagnbeställningar, besvarar ankommande telegram, inför och summerar alla betalda frakter i journalen samt deltagar i redovisningsarbetet.

Stationsskrivaren taxerar och inkasserar frakter, kollationerar efterkravsbeloppen å inlämnade fraktsedlar, utskriver biljetter och listor å åkdon och boskap, utskriver fraktsedlar, expedierar gods till utlandet, besvarar telefonförfrågningar, mottager vagnbeställningar, skriver redovisningen ur hamnjournalen, besvarar ankomna telegram, inför och summerar alla betalda frakter i journaler samt deltagar i redovisningsarbetet.

Ett kontorsbiträde utskriver vagnslistor och kort samt kollationerar de senare, inför och summerar de fördelade betalda frakterna, utskriver fraktgodsförteckningar och kollationerar gods med vederbörande stationsförmän, biträder med redovisningarna samt utskriver nummerjournaler.

Ett kontorsbiträde utskriver godslistor och förteckningar samt kolla-

tionerar med vederbörande stationsförman, rättar felräkningsnoter m. m. samt biträder med redovisningarna.

En stationskarl handhar redovisningarna och de statistiska uppgifterna, inventerar expeditionens formulär till kvartalsrekvisitionen samt biträder med övriga göromål av tillfällig art.

En stationskarl utskriver godslistor och förteckningar samt kollationerar godset med vederbörande stationsförman, inför ändringarna i taxor och tariffer, utskriver, för att tillställas personalen, avskrifter av order, cirkulär och dylikt, biträder med redovisningarna samt rättar felräkningsnoter.

En stationskarl utskriver godslistor och förteckningar, kollationerar gods med stationsförman samt rättar felräkningsnoter.

En stationskarl utskriver vagnslistor och kort samt kollationerar de senare, utskriver även styckegodslistor och förteckningar samt kollationerar gods med stationsförman, ordnar dagligen alla listor i stations- och nummerordning samt inför alla efterkrav i journalen.

Ankommande godsexpeditionen.

Personalen utgöres av en expeditionsföreståndare, en förste stations-skrivare, två stationsskrivare, ett kontorsbiträde, en stationsförman, en stationskarl (invalid) och fem notisbud.

Expeditionsföreståndaren övervakar och fördelar arbetet å expeditionen och magasinet, emottager och kontrollerar den influtna uppbörden samt remitterar densamma varje dag till stationsinspektoren, inprickar dagligen i resp. godsjournaler notiser, godskvitton och utkörningslistor å utlöst gods, debiterar vagnspengar och avgifter för enskilda transporter å hamnspåren och å linjen, granskar, att alla influtna hamnspårsavgifter, vagnspengar, magasinspengar och dylikt bliva vederbörligen redovisade och journaliserade, uppsätter och besvarar rapporter och skrivelser, som röra ankommande godsavdelningen, avlåter skrivelser till in- och utländska stationer om gods, som kvarligger utlöst eller vars emottagande vägras, returnerar och vidareänder obeställbart gods, upprättar månatligen uppgift å utestående fraktavgifter m. m. vid utgången av näst föregående månad, kontrollsummerar och avslutar redovisningshandlingarna, upprättar uppgifter över gods, som kvarlegat över tre månader, samt biträder vid behov vid luckorna och med kontrollräkning av listor.

Förste stationsskrivaren och de två stationsskrivarne kontrollräkna ankomna fraktgodslistor från in- och utlandet, listor å åkdon och levande djur, inkassera och kvittera inflytande fraktavgifter samt utfärda utläm-

ningsssedlar och tulltransporter å utlöst gods, införa i vågboken alla ankomna vagnar, som skola vägas å stationen, införa i magasinsjournalen hamnspårsavgifter för vagnar, som lossas å hamnspåren, vagnspengar, magasinspengar, avgifter för enskilda transporter å hamnspåren samt för å linjen uttagna vagnar och dylikt, upprätta de utländska redovisningshandlingarna, övervaka, att transitogods, som icke blivit utlöst i laga tid, anmäles till transitoupplag, kontrollera, att notiser, godskvitton och utkörningslistor blivit rätt utskrivna från godslistor, samt besvara telefonförfrågningar från allmänheten.

Kontorsbiträdet och stationskarlen införa dagligen i resp. godsjournaler alla ankomna fraktgodslistor, ordna i stationsordning dagligen alla notiser och godskvitton å utlöst gods liksom ock ankomna godslistor, avskrika magasinsjournalen, utskrika viktuppgifter beträffande å stationen vägda vagnar samt utskrika felräkningsnoter.

Stationsförmannen sysselsättes under halva månaden med redovisningsarbete. Under den övriga tiden tjänstgör han som vikarie vid sjukdom och tjänstledighet för annan tjänsteman eller ock sysselsättes han med utskrivning och komplettering av tariffböcker, tariffstabeller samt med allehanda sådana extra arbeten, som förekomma å en större expedition.

De fem notisbuden utskrika alla notiser och utkörningslistor samt utbära notiser, efterkravssedlar, skrivelser m. m. till respektive trafikanter. Två av notisbuden sysselsättas varje söckendags eftermiddag från klockan 5 å avgående godsexpeditionen för numrering av avgående fraktgodslistor.

Ilgodsexpeditionen.

Å denna expedition äro anställda en förste stationsskrivare, två stationsskrivare, en extra stationsskrivare, tre kontorsbiträden, en portvakt (invalid), två stationskarlar och tre notisbud.

Förste stationsskrivaren tjänstgör som föreståndare. Han utbetalar efterkrav, inprickar efterkravssedlar, inkasserar fraktavgifter från godskörarna, mottager kassörernas uppbörd, kontrollsummerar alla avsända listor, kontrollerar influten uppbörd för avsänt gods, sköter skriftväxling och redovisning.

En stationsskrivare och ett kontorsbiträde handhava kassagöromålen, redovisningen, fraktdebiteringen samt kvitteringen av fraktsedlarna.

En stationsskrivare sköter notisinprickningen, den utländska trafiken, redovisningen och efterkravsgöromålen för anländ trafik samt kontrollerar emottagen uppbörd.

Den extra stationsskrivaren, två kontorsbiträden och de två stationskarlarna handhava listutskrivningen, inventeringen av ankommet ilgods,

utskrivningen av notiser, efterkravssedlar och utkörningslistor samt inskrivningen av efterkrav, utfärda ilgodsförteckningar samt deltaga i redovisningsarbetet.

Portvakten inskriver ankommande listor samt deltagar i redovisningsarbetet.

De tre notisbuden utskriva samt utbära notiser.

Telegrafexpeditionen.

Personalen utgöres av en stationsskrivare, ett kontorsbiträde och två stationskarlar samt två telegrambud. Å telegrafexpeditionen tjänstgör också en av de å stationsinspektorsexpeditionen upptagna stations-skrivarna ävensom personalen å vagnexpeditionen.

Stationsskrivaren tjänstgör som föreståndare. Han handhar linjeundersökning och ombyter felaktiga telegraf- och ringklockapparater å linjen Strängsjö—Tranås, övervakar, att alla inlämnade telegram bliva vederbörligen expedierade, fördelar ankomna telegram till respektive emottagare, journaliserar samt utsänder ankomna privata telegram, uppgör redovisningen, uppgiver behov av formulär och förbrukningsartiklar samt deltagar i telegraftjänsten i likhet med övrig personal.

De övriga tjänstemännen å telegrafexpeditionen, med undantag för telegrambuden, hava i förhållande till varandra enahanda åligganden. De avsända och emottaga tjänste- och privattelegram, tågrapporter, vagnrapporter och vagnorder, mottaga varje morgon tidsignal och väderlekstelegram från Stockholm och delgiva desamma till nionde trafiksektionens stationer, mottaga order per telefon från respektive tågledare m. fl., införa dessa order i därför avsedd journal, avtelegraferar eller avskriva och utsända desamma samt avtelefonera till respektive mottagare angelägnare telegram, såsom tågrapporter, kvitton m. m. under de tider, då vederbörande expeditioner äro stängda.

Telegrambuden biträda vid skötseln av telegraf- och ringklocks-batterierna, utbära telegram till vederbörande adressater samt gå tjänsteärenden.

Flens station.¹

Stationsinspektorsexpeditionen samt vagn- och telegrafexpeditionen.

Arbetsredogörelse för
Flens station.

Personalen utgöres av, förutom stationsinspektoren, en förste stationsskrivare, tre stationsskrivare, en e. o. stationsskrivare samt ett kontorsbiträde.

¹ Uppgifterna om personaluppsättningen å de olika tjänsteställena hänföra sig till juli månad 1912.

Förste stationsskrivaren är stationsinspektorens närmaste man och ställföreträdare. Han förrättar tåg tjänst de tider av dagen, då stationsinspektoren är befriad från sådan tjänst, utövar tillsyn över å stationen befintliga vagnar och presenningar, dessas fördelning, lastning och lossning samt upprättar vagnrapporter, övervakar, att vagnsamtrafiksbestämmelserna iakttagas mellan statens järnvägar och den enskilda banan (Oxelösund—Flen—Västmanlands järnväg), och biträder stationsinspektoren med allt, som rör såväl yttre som inre tjänst på stationen. Han har sig särskilt tilldelat att ombesörja material- och konsumtionsrekvisitioner, öva tillsyn över inventarieförrådet, uppgöra boställs- och vedstaterna, verkställa räkning av lokomotivtjänstgöringstimmar i och för avräkning mellan de båda järnvägarna, uppgöra personalens turlistor samt utfärda fribiljetter. Han upprättar avlöningslistor, sjuk- och permissionsrapporter samt utskriver order beträffande tågen under dagen m. m.

De tre stationsskrivarne och den e. o. stationsskrivaren alternera som »nattstinsar» d. v. s. såsom stationsföreståndare under natten, och ansvara därunder för allt, som rör tågsäkerheten och tjänsten i övrigt, samt sköta alla förekommande göromål i såväl ytter- som innertjänst d. v. s. tåg tjänsten samt telegraf-, biljett- och godsgöromål. Under dagarna hava nu nämnda fyra tjänstemän sin huvudsakliga tjänstgöring på telegrafexpeditionen, för vilken en av dem är ansvarig med hänsyn till vården och skötseln av befintliga batterier och ledningar. Dessutom hava de sig ålagt att upprätta åtskilliga handlingar, såsom telegraf-, material- och konsumtionsredovisning, formulärrekvisition, tjänsterapport, statistiska uppgifter och utredningar, tidtabellsarbeten, beskattningssuppgifter m. m., varjämte de hava att biträda med biljettförsäljning, inventering och övriga förekommande göromål.

Kontorsbiträdet sköter inventeringen d. v. s. överför ilgods och godsvagnar från och till respektive järnvägars förteckningar och journaler, kollationerar de senare med ytterpersonalens anteckningar samt uppgör de handlingar angående godsvagnar, som skola på bestämda tider insändas till statens järnvägars och till de enskilda järnvägarnes milkontor, besvarar förfrågningar från dessa kontor och biträder kortare tider på dagen å biljett- och telegrafexpeditionen.

Biljettexpeditionen.

Å denna expedition är anställd en stationsskrivare, varjämte, såsom av det ovan anförda framgår, annan personal biträder vid göromålen å expeditionen.

Stationsskrivaren tjänstgör såsom föreståndare för expeditionen. Han svarar för dess kassa och biljettförråd, försäljer biljetter under större delen av dagen, uppgör den dagliga kassaställningen samt alla månadshandlingar och redovisningar, som röra denna expedition, turar tidvis med första stationsskrivaren för vissa dagtåg och biträder emellanåt på telegrafexpeditionen samt handhar uppbörd och redovisning för till förvaring inlämnade effekter.

Godsexpeditionen.

Personalen å expeditionen utgöres av en stationsskrivare, ett kontorsbiträde och en stationskarl.

Stationsskrivaren tjänstgör såsom föreståndare för expeditionen. Han utövar det närmaste befälet över därstädes och i godsmagasinet tjänstgörande personal, ansvarar för uppbörden samt för, att göromålen å expeditionen och magasinet utföras ordentligt, tjänstgör som gods-expeditör vid godsluckan, mottager frakter och utbetalar efterkrav, utskriver listor å boskap, hästar och åkdon, inprickar notiser och godskvitton, kollationerar avsända frakter och efterkrav, för fraktkrediträkning samt kontrollerar genom dagliga inspektioner i magasinet, att såväl lokalgodset som omlastningsgodset till och från den enskilda järnvägen behandlas varsamt och behörigen lastas och lossas enligt fastställda planer, samt att personalen är på sin plats och fullgör sin plikt mot såväl trafikanter som de båda järnvägarna.

Kontorsbiträdet kontrollräknar frakter och ankommande lokala listor, utskriver notiser och godskvitton, inför listorna i de båda järnvägarnas journaler för mottaget gods, uppgör redovisningshandlingar och statistiska uppgifter till statens järnvägar och den enskilda järnvägen rörande godstrafiken samt vikarierar vid godsluckan under föreståndarens måltidsraster.

Stationskarlen utfärdar listor å avsänt il- och fraktgods, inför genomgående godslistor i de båda järnvägarnas inventeringsjournaler samt utfärdar förteckningar å avsänt lokalt och genomgående gods till de båda järnvägarna.

Vissa befattningshavares åligganden.

I fråga om förste telegrafists och telegrafists samt kvinnlig kontors-skrivares och kvinnligt kontorsbiträdes göromål och åligganden må meddelas följande.

Förste telegrafist förestår telegrafexpeditionen å station, där han är placerad. Han leder och övervakar arbetet därstädes, övar tillsyn över

telegrafapparater och ledningar å stationer och viss del av linjen samt avhjälpel fel å desamma.

Telegrafist har beträffande telegrafexpedition, där han är placerad, enahanda åligganden som förste telegrafist, varjämte han deltagar i den löpande telegraftjänsten.

Kvinnlig kontorsskrivare och *kvinnligt kontorsbiträde* biträda med förekommande expeditionsgöromål.

Kommissionen har besökt trettionio stationer inom skilda delar av landet huvudsakligen i ändamål att inhämta kännedom om samt kunna anställa jämförelse mellan användningen av tjänstemän av högre grad samt användningen av tjänstemän av lägre grad.

Kommissionens iakttagelser å vissa stationer.

Kommissionen har därvid funnit, att man på åtskilliga stationer använder uteslutande stationsskrivare till bestridande av göromål, för vilkas utförande man å andra stationer av motsvarande eller högre klass använder kontorsbiträden.

Så ombesörjes t. ex. biljettförsäljningen å vissa större stationer uteslutande av stationsskrivare, under det att å andra lika stora eller till och med större stationer kontorsbiträden få deltaga i eller förestå biljettförsäljningen. Motsvarande förhållande äger också, om ej i samma utsträckning, rum beträffande stationsskrivares och kontorsbiträdens tjänstgöring å godsexpeditionerna vid emottagandet av uppbörd från allmänheten.

Med avseende å tjänstgöringen å biljettexpedition har kommissionen fått sig meddelat, att det inträffat, att kontorsbiträden förflyttats från sådan tjänstgöring, så att å biljettexpeditionen skulle komma att tjänstgöra allenast tjänstemän av högre grad. Någon anledning till anmärkning i avseende å kontorsbiträdenas sätt att sköta biljettförsäljningen hade i dessa fall icke förelegat.

I fråga om tjänstgöringen för tåg har kommissionen inhämtat, att det numera endast undantagsvis förekommer, att å stationer av 3:dje och högre klass kontorsbiträden få regelbundet tjänstgöra för tågen. De undantag, som förekomma, gälla tågtjänstgöring huvudsakligen under nätterna. För några år sedan hade det emellertid, enligt vad kommissionen fått sig upplyst, icke varit ovanligt, att kontorsbiträden fått regelbundet tjänstgöra såsom s. k. nattstinsar även å 2:dra och 3:dje klassens stationer; och hade efter vad vederbörande stationsföreståndare meddelat, några olägenheter icke yppats därav. Kommissionen har även funnit, att å åtskilliga stationer stationsskrivare och kontorsbiträden tura med

varandra i alldeles samma tjänstgöring, exempelvis i tjänstgöring å telegrafexpedition eller å godsexpedition.

Med avseende å de fall, då kontorsbiträden nu användas till utförande av göromål, som på andra motsvarande stationer äro anförtrodda åt stationsskrivare, ävensom de fall, då kontorsbiträden tura i tjänstgöring med stationsskrivare, må här anmärkas, att av uttalanden, som vederbörande stationsföreståndare gjort till kommissionen, framgått, att några olägenheter icke varit förenade med att använda kontorsbiträden på sätt, som i dessa fall sker.

Kommissionens uttalande.

Då kommissionen gått att yttra sig därom, huruvida å stationerna förekommer användning av överkvalificerad arbetskraft, har kommissionen, vad först angår befattningarna såsom stationsföreståndare funnit sig, med hänsyn till omfattningen och betydenhet av rörelsen å stationer av 3:dje och högre klass, icke kunna anse det vara opåkallat, att man av föreståndarna för nämnda stationer fordrar minst det mått av allmänbildning, som realskolexamen representerar.

Vidkommande befattningarna såsom föreståndare för stationer av 4:de klassen A har, såsom ovan omnämnts, inom kommissionen ifrågasatts, huruvida icke till föreståndare för stationer av sagda klass borde kunna användas stationsmästare d. v. s. tjänstemän, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som i folkskolan bibringas.

Det har därvid framhållits, att, då en stationsföreståndare å en 4:de klassens station hade i stort sett enahanda göromål och åligganden som en stationsföreståndare å en 5:te klassens station, det syntes vara anledning antaga, att man även å en 4:de klassens station skulle kunna använda stationsmästare såsom föreståndare.

Kommissionen vill med avseende härå anmärka, att det sålunda åberopade förhållandet icke kan få vara utslagsgivande i frågan. Konsekvent fullföljt skulle ett resonemang, sådant som det anförda, leda därtill, att samtliga stationer borde kunna förestås av stationsmästare, något som väl uppenbarligen icke bör kunna ifrågasättas. Vad som enligt kommissionens mening bör vara avgörande det är — såsom framgår av kommissionens uttalande beträffande stationsföreståndarne å stationer av 3:dje och högre klass — den vikt och betydelse, som en station må äga. Är en station av viss större vikt och betydelse, bör man, synes det kommissionen, såsom föreståndare för densamma hava en befattningshavare, av vilken man kräver minst det mått av allmänbildning, som realskolexamen representerar.

Av den i det föregående (sid. 167—172) intagna tabellen framgår, att

vid den tid, som tabellen avser, eller år 1911, antalet stationer av 4:de klassen A utgjorde 100 st. därav 26 st. vore föreningsstationer samt 8 st. stadsstationer. Tre av dessa senare voro tillika föreningsstationer. Antalet stationer av 5:te klassen utgjorde 78 st.; därav 8 st. voro föreningsstationer samt 2 st. tillika stadsstationer.

Vid granskning av tabellen visar sig, att för stationerna av 4:de klassen A summan av de angivna exponenttalen utgör:

för 1 station (Åre).....	17
» 8 stationer	20—25
» 16 »	26—30
» 34 »	31—35
» 28 »	36—40
» 13 »	41—58

Av de 8 stationerna med exponentsumma från och med 20 till och med 25 är 1 (Snyten) föreningsstation och 1 (Albano) stadsstation. Nämnas må, att 2 av ifrågavarande 8 stationer numera äro sänkta till 5:te klass stationer. Av de 16 stationerna med en exponentsumma från och med 26 till och med 30 är 1 föreningsstation och 1 är numera sänkt till station av 5:te klassen. Beträffande de 34 stationerna med en exponentsumma från och med 31 till och med 35 är det så, att av dem 6 äro föreningsstationer samt 1 stadsstation. Av de 28 stationerna med exponentsumma från och med 36 till och med 40 äro 11 föreningsstationer samt 4 stadsstationer. Av de sistnämnda är 1 tillika föreningsstation.

I fråga om stationerna av 5:te klassen giver tabellen vid handen, att exponentsumman utgör:

för 4 stationer	36—39
» 12 »	31—35
» 37 »	26—30
» 23 »	20—25
» 2 »	19

Av de 4 stationerna med en exponentsumma från och med 36 till och med 39 äro 2 st., nämligen Almedal och Gammelstad, vilka hava en exponentsumma av respektive 39 och 37, föreningsstationer. Med avseende å Almedal må här omnämnas, att järnvägsstyrelsen i sitt underdåniga förslag till arvodesstat för år 1908 uttalat den uppfattningen, att, bland andra stationer, även Almedal borde vid dåvarande föreståndares avgång hänföras till 4:de klassen A. Av de 37 stationerna

med exponentsumma från och med 26 till och med 30 äro 2 och av de 23 stationerna med exponentsumma från och med 20 till och med 25 äro 3 föreningsstationer. 3 stationer, nämligen Alby med en exponentsumma av 29, Munkedal med en exponentsumma av 31 samt Gårdsjö med en exponentsumma av 29 äro numera höjda till stationer av 4:de klassen A.

Det må i detta sammanhang erinras, att järnvägsstyrelsen meddelat, att man vid den omklassificering, som beträffande stationerna av 4:de—7:de klass senast, eller år 1907, ägt rum, torde hava beräknat, att exponentsummorna skulle för de olika klasserna utgöra

för 4:de klassen omkring	40
» 5:te » »	30
» 6:te » »	20
» 7:de » »	15.

Vid granskning av tabellen framträder, att ett avsevärt antal eller mer än hälften av stationerna av 4:de klassen A har en exponentsumma, som är lägre — beträffande ett ej ringa antal stationer till och med väsentligt lägre — än den exponentsumma, som, enligt vad järnvägsstyrelsen meddelat, torde hava beräknats för stationerna av 4:de klassen A vid stationsklassificeringen år 1907. Ävenledes framträder, att ett betydande antal 5:te klassens stationer hava en exponentsumma, som är minst lika hög eller till och med högre än många stationer av 4:de klassen A.

Det synes kommissionen på grund härav vara uppenbart, att ett ej ringa antal stationer av 4:de klassen A är hänfört till högre klass, än som deras exponentsumma borde föranleda, samt att således en omklassificering av stationerna av 4:de klassen A är synnerligen av behovet påkallad.

I ändamål att erhålla ytterligare material för bedömande av den föreliggande frågan har kommissionen från trafikinspektörerna vid de 14 trafiksektioner; vid vilka finnas stationer av 4:de klassen A, avlåtit skrivelse med begäran om upplysning, dels huruvida inom respektive sektioner förekommit, att tjänstemän av lägre grad d. v. s. befattningshavare, av vilka icke fordras något högre mått av allmänbildning än som i folkskolan bibringas, fått under längre tider tjänstgöra såsom föreståndare å stationer av 4:de klassen A, dels ock huruvida i så fall några olägenheter gjort sig gällande i anledning därav.

Av de 14 trafikinspektörer, som kommissionen sålunda tillskrivit, hava 3 stycken förklarar, att vid deras sektioner icke förekommit, att

tjänstemän av lägre grad fått under längre tider förestå stationer av 4:de klassen A. Enligt vad som framgår av svaren från de återstående 11 trafikinspektörerna hava i åtskilliga fall — å en del sektioner i enstaka fall och å andra sektioner i ett flertal fall — tjänstemän av lägre grad fått under längre tid¹ förestå stationer av 4:de klassen A. Av 8 trafikinspektörer har meddelats, att några olägenheter icke yppats i anledning därav. Tre trafikinspektörer hava förklarat, att andra olägenheter icke förekommit, än att det visat sig möta svårighet för vederbörande att upprätthålla nödig disciplin.

Med avseende å sistnämnda förhållande vill kommissionen anmärka, att, om det än icke kan förnekas, att det för en befattningshavare, som utgått från deras led, över vilka han skall föra befäl, ställer sig svårare att upprätthålla disciplin än för en befattningshavare, som icke stått i kamratskapsförhållande till de underlydande, kommissionen dock håller före, att förmågan att upprätthålla disciplin i huvudsak är beroende av personliga egenskaper och ingalunda med nödvändighet förutsätter ett visst högre mått av allmänbildning.

Vid nu angivna förhållande och med hänsyn tagen jämväl därtill, att ett stort antal stationer, vilka hava lika hög eller högre exponentsumma än många stationer av 4:de klassen A, föreståtts av stationsmästare, utan att några olägenheter försports hava uppstått därav, synes det kommissionen finnas grundad anledning antaga, att det bör låta sig göra att beträffande ett ej oväsentligt antal nuvarande stationer av 4:e klassen A använda såsom föreståndare befattningshavare, av vilka icke kräves högre kompetens än som fordras av stationsmästare.

Såsom framgår av vad kommissionen härovan anført anser kommissionen, att en omklassificering av stationerna av 4:e klassen A bör verkställas. Inom kommissionen har jämväl gjorts framställning om, att kommissionen skulle uppgöra förslag till omklassificering av samtliga stationer.

I avseende härå är emellertid att märka, att järnvägsstyrelsen, såsom i det föregående omnämnts, förklarat sig hava för avsikt att, sedan trafikavdelningens tjänstgöringskommission avslutat sina arbeten, gå i författning om upprättande av nya grunder för stationernas klassificering.

Vid sådant förhållande har det synts kommissionen icke böra komma ifråga, att kommissionen skall inlåta sig på att uppgöra förslag

¹ Beträffande uttrycket "längre tid" må nämnas, att av de inkomna upplysningarna framgår, att man därmed i allmänhet avsett en tid av 15 dagar eller däröver. I några fall har tiden uppgått till 60 å 70 dagar och i ett fall ända till 91 dagar.

till omklassificering av stationerna vid statens järnvägar. Kommissionen, som i anledning härav funnit sig icke böra verkställa utredning därom, huruvida den av järnvägsstyrelsen angivna exponentsumman av omkring 40 kan vara ett riktigt uttryck för, att en station är av den vikt och betydelse, att den, såsom förhållandet för närvarande är beträffande stationerna av 4:de klassen A, bör förestås av befattningshavare, av vilken i avseende å allmänbildning fordras minst realskolexamen, anser sig fördenskull böra beträffande den nu föreliggande frågan inskränka sig till att framhålla angelägenheten av, att omklassificering av stationerna av järnvägsstyrelsen snarast möjligt företages samt så verkställas, att ett ej ringa antal nuvarande stationer av 4:de klassen A må i mån av föreståndarnes avgång sänkas till lägre klass, ävensom till att uttala önskvärdheten av, att i samband därmed noga må tillses, att gränsen mellan å ena sidan den grupp av stationer, beträffande vilka man för vederbörande stationsföreståndare kräver minst realskolexamen, samt å andra sidan den grupp av stationer, beträffande vilka man av vederbörande föreståndare icke kräver högre mått av allmänbildning än som i folkskolan bibringas, icke sättes lägre än som för tjänstens behöriga skötande kan anses vara oundgängligen erforderligt.

Skulle omklassificeringen föranleda därtill, att befattningshavare, av vilka icke fordras högre mått av allmänbildning än som i folkskolan bibringas, komma att förestå station av väsentligt större vikt och betydelse än sådana stationer, som enligt nu gällande grunder hänföras till 5:te klassen, anser kommissionen, i överensstämmelse med vad kommissionen här nedan ifrågasätter beträffande sådana kontorsbiträden, som komma att få sig anförtrodda en del mera maktpåliggande göromål, till vilkas utförande förut använts stationsskrivare, att det bör tagas i övervägande, huruvida icke en högre avlöning bör bestämmas för föreståndarne å den klass av stationer, som kommer att ligga närmast under gränsen.

Kommissionen, som inhämtat, att flera stationer av 4:de klassen A, vilka efter 1908 års ingång blivit lediga, icke fått sin klass sänkt, oaktat, enligt vad de ovan anförda exponentsummorna giva vid handen, anledning därtill synes hava förelegat, anser sig i detta sammanhang jämväl böra uttala önskvärdheten av, att järnvägsstyrelsen må med vissa bestämda tidsmellanrum verkställa en allmän undersökning därom, huruvida stationernas klassificering motsvarar rådande förhållanden, liksom ock att dylik undersökning må verkställas vid stationsföreståndares avgång, därest det finnes anledning antaga, att ändring i stationens trafikvärde uppstått.

Beträffande befattningarna såsom underinspektör, expeditjonsföreståndare, förste telegrafist, telegrafist samt kvinnlig kontorsskrivare har kommissionen icke funnit anledning till den uppfattningen, att sagda befattningshavare användas å sådana poster eller i sådana funktioner, att de kunna anses vara att hänföra till överkvalificerad arbetskraft.

Vidkommande förste stationsskrivarne har kommissionen ansett sig icke hava grundade skäl till erinran om, att de användas på sådant sätt, att icke det för dem uppställda kravet på visst högre mått av allmänbildning skulle vara erforderligt, men vill kommissionen hava omnämnt, att kommissionen ansett sig finna, att förste stationsskrivare understundom användes på plats eller post, där förhållandena icke betingat en tjänsteman med förste stationsskrivares ställning. Såsom exempel på detta förhållande kan anföras, att man å posterna såsom föreståndare å gods-expeditionerna vid Falköping-Ranten och vid Alvesta, å biljettexpeditionen vid Stockholms södra samt å ilgodsexpeditionerna å Östermalm och Vasastaden i Stockholm använder förste stationsskrivare.

Kommissionen anser sig i detta sammanhang böra nämna, att kommissionen beträffande den 4:de klassens station, Tomtebodas, å vilken förste stationsskrivare finnes anställd, funnit göromålen å densamma vara av den omfattning samt av den vikt och betydelse, att det icke kan anses opåkallat att hava en förste stationsskrivare anställd därstädes såsom närmaste man till stationsföreståndaren.

Vad stationsskrivarbefattningarna angår är kommissionen av den uppfattningen, att inom trafikavdelningen förekommer en hel del poster, vilka lämpligen böra bestridas av befattningshavare med stationsskrivares ställning och med det mått av allmänbildning, som fordras av stationsskrivare.

Dylika poster anser kommissionen vara posterna såsom stationsinspektörens biträde i fråga om tågexpedieringen huvudsakligen å stationer av 2:dra och högre klass samt, där tjänsten så anses kräva, å 3:dje klassens stationer, såsom föreståndare för mera betydande gods-expedition eller biljettexpedition, som icke förestås av förste stationsskrivare eller högre tjänsteman, m. fl. poster.

Vidare är i avseende å stationsskrivarbefattningarna att beakta nödvändigheten av att äga erforderlig tillgång på kvalificerade befattningshavare i och för rekrytering av samt vikariat i högre befattningar vid trafikavdelningen.

I avseende å det antal, vartill stationsskrivare kunna anses vara erforderliga, är att framhålla, att kommissionen av vad kommissionen inhämtat under sina ovanomförmälta besök å en del stationer samt av

de såsom belysande för arbetsfördelningen lämnade redogörelserna funnit det framgå, att stationsskrivare i ej ringa utsträckning användas till att utföra göromål, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, lika väl kunna utföras av kontorsbiträden. Kommissionen förbiser ingalunda, att det, särskilt med hänsyn till angelägenheten av att bereda arbete och utbildning åt de stationsskrivare, som måste finnas anställda i och för rekrytering och vikariat, icke kan helt undvikas, att stationsskrivare komma att utföra samma slags tjänstgöring som kontorsbiträden, men kommissionen har i allt fall på grund av sina undersökningar funnit det vara uppenbart, att man vid statens järnvägar använder stationsskrivare till betydligt större antal än som av förhållandena kan anses vara påkallat. Kommissionen håller fördenskull före, att antalet stationsskrivare bör minskas.

Såsom exempel på, i vilken omfattning kommissionen anser minskning av antalet stationsskrivare kunna ske, tillåter kommissionen sig att här nedan för vissa expeditioner å några av kommissionen besökta stationer angiva personaluppsättningen i detalj, dels sådan den var i april 1912 och dels sådan kommissionen tänkt sig densamma. Till undvikande av missuppfattning vill kommissionen härvid anmärka, att kommissionen endast avsett att angiva antal och slag av olika tjänstemän av högre grad ävensom det slag av befattningshavare, varmed indragna tjänstemän av högre grad enligt kommissionens mening böra ersättas. Kommissionen har således icke åsyftat att uttala något därom, huruvida personaluppsättningen i övrigt å de ifrågavarande stationerna kan anses vara lämpligt avvägd. Nämnas må också, att i det av kommissionen här nedan såsom lämpligt ansedda antalet tjänstemän av högre grad icke ingår någon personal, avsedd såsom reserv.

Personaluppsättningen i april 1912.

Personaluppsättningen, sådan kommissionen
tänkt sig densamma.

Göteborg.

Avgående fraktgodsexpeditionen.

1 expeditionsföreståndare.
1 förste stationsskrivare.
3 stationsskrivare.
6 kontorsbiträden.

1 expeditionsföreståndare.
1 förste stationsskrivare.
1 stationsskrivare.
2 förste kontorsbiträden.
6 kontorsbiträden.

Personaluppsättningen i april 1912.

Personaluppsättningen, sådan kommissionen
tänkt sig densamma.

Ankommande fraktgodsexpeditionen.

1 expeditjonsföreståndare.	1 expeditjonsföreståndare.
1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
2 stationsskrivare.	2 förste kontorsbiträden.
1 manligt kontorsbiträde.	1 manligt kontorsbiträde.
3 kvinnliga kontorsbiträden.	3 kvinnliga kontorsbiträden.
4 kontorsvakter.	4 kontorsvakter.

Hallsberg.

Stationsinspektorexpeditionen.

1 stationsinspektor.	1 stationsinspektor.
1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
4 stationsskrivare.	4 stationsskrivare.

Biljettexpeditionen.

1 stationsskrivare.	1 förste kontorsbiträde.
---------------------	--------------------------

II- och fraktgodsexpeditionen med tillhörande inventeringsexpedition.

1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
1 stationsskrivare.	1 förste kontorsbiträde.
2 kontorsbiträden.	2 kontorsbiträden.
5 stationskarlar.	5 stationskarlar.

Telegrafexpeditionen.

1 förste telegrafist.	1 förste telegrafist.
3 stationsskrivare.	6 kontorsbiträden.
3 kontorsbiträden.	2 stationskarlar.
2 stationskarlar.	

Karlstad.

Stationsinspektors- och telegrafexpeditionen.

1 stationsinspektor.	1 stationsinspektor.
3 stationsskrivare.	2 stationsskrivare.
	1 förste kontorsbiträde ¹ .

¹ Med hänsyn till det ringa antalet nattåg har kommissionen ansett, att förste kontorsbiträde bör kunna användas att turvis tjänstgöra för tågen under nätterna, oaktat stationen är av 2:a klass.

Personaluppsättningen i april 1912.

Personaluppsättningen, sådan kommissionen
tänkt sig densamma.*Biljettexpeditionen.*

1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
1 kontorsbiträde.	1 kontorsbiträde.

Ilgodsexpeditionen.

1 förste stationsskrivare.	1 stationsskrivare.
1 stationsskrivare.	1 förste kontorsbiträde.
1 kontorsbiträde.	1 kontorsbiträde.

Fraktgodsexpeditionen.

1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
3 stationsskrivare.	1 stationsskrivare.
2 kontorsbiträden.	1 förste kontorsbiträde.
	3 kontorsbiträden.

Gnesta.*Expeditionstjänsten.*

1 stationsinspektör.	1 stationsinspektör.
1 förste stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
5 stationsskrivare.	2 stationsskrivare.
2 kontorsbiträden.	2 förste kontorsbiträden.
	3 kontorsbiträden.

Bräcke.*Stationsinspektorsexpeditionen.*

1 stationsinspektör.	1 stationsinspektör.
3 stationsskrivare.	1 förste stationsskrivare.
	1 stationsskrivare.
	1 förste kontorsbiträde.

Biljettexpeditionen.

2 kontorsbiträden.	1 förste kontorsbiträde ¹ .
	1 kontorsbiträde.

¹ Å biljettexpeditionen har upptagits ett förste kontorsbiträde, enär vederbörande är avsedd att användas i regelbunden tjänstgöring för nattågen.

Personaluppsättningen i april 1912.

Personaluppsättningen, sådan kommissionen
tänkt sig densamma.

Godsexpeditionen.

1 förste stationsskrivare.	1 stationsskrivare.
1 kontorsbiträde.	1 kontorsbiträde.

Telegrafexpeditionen.

1 stationsskrivare.	2 kontorsbiträden.
1 kontorsbiträde.	

Kommissionen vill i detta sammanhang såsom sin mening uttala, att den omständigheten, att å visst tjänsteställe förekomma göromål, för vilkas utförande erfordras, att vederbörande äger kunskap i främmande språk, icke kan utgöra skäl för, att man av alla eller flertalet befattningshavare å tjänstestället ifråga bör fordra det mått av allmänbildning, att de äro hemmastadda i främmande språk. Enligt kommissionens åsikt bör man lämpligen kunna ordna så, att ett mindre antal, en eller, om behovet kan så kräva, flere kvalificerade tjänstemän må finnas att tillgå för att taga befattning med de göromål, som kräva språkkunskap.

Antalet stationsskrivare — ordinarie såväl som extra ordinarie och extra — utgjorde, räknat efter personaluppsättningen i april 1912, 492 stycken.

Befattningar, stående över stationsskrivarebefattningen — befattningarna såsom stationsinspektör å station av 4:e klassen B icke medräknade — funnos vid trafikavdelningen till ett antal av 395.

Såsom framgår av vad kommissionen i det föregående anfört, anser kommissionen, att antalet stationsskrivare bör minskas, samt att de stationsskrivare, som indragas, böra ersättas med befattningshavare, av vilka man med avseende å allmänbildning icke fordrar mer än avgångsexamen från folkskola. För en del av dessa ersättande funktionärer torde man lämpligen böra avse befattningar såsom kontorsbiträden.

Då emellertid de göromål, som hittills utförts av stationsskrivare, men som enligt vad kommissionen avser, skola övertagas av befattningshavare med lägre kompetens, förvisso i ej så få fall komma att i fråga om ansvar och omfattning vara mera ansvarsfulla och maktpåliggande än de göromål, som i allmänhet tillkomma kontorsbiträden, synes det kommissionen vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att de befattningshavare, som komma att övertaga dessa mera maktpåliggande göromål, må erhålla någon förhöjning i sina avlöningsvillkor. Detta skulle enligt kommissionens mening lämpligen kunna ske

på det sättet, att det för dessa personer inrättas en ny befattning med avlöning mellan kontorsbiträdes och stationsskrivares. Vidkommande avlöningen för denna nya befattning anser kommissionen, med utgångspunkt från de avlöningar, som enligt nu gällande avlöningsreglemente äro bestämda för de olika befattningarna vid statens järnvägar, att befattningen i fråga bör i avlöningshänseende likställas med de befattningar, som tillhöra den lönegrupp, vilken inrymmer banmästare av 1:sta klass, trädgårdsmästare m. fl., och för vilken arvodet är bestämt till lägst 1,200 och högst 1,800 kronor.

Beträffande benämningen å befattningen ifråga har inom kommissionen framställts förslag därom, att innehavarna av denna befattning borde benämnas stationsskrivare av 2:dra klass; och har härvid åberopats, att man under år 1912 vid de enskilda järnvägarna inrättat dylik befattning, avsedd för personer, som icke innehade det mått av allmänbildning, som vore uppställd såsom kompetensfordran för befattningarna såsom stationsskrivare.

Med avseende härå har inom kommissionen meddelats, att, då man inom Sveriges enskilda järnvägars arbetsgivareförening under år 1912 gick att reglera lönerna för stationsföreståndarna och viss annan personal, fråga uppstod, huru man skulle förfara med hänsyn till det förhållandet, att vid åtskilliga järnvägar funnes, under benämningen stationsskrivare, men med förhållandevis låg avlöning, anställda personer, vilka icke fyllde de fordringar beträffande allmänbildning, som man ansett böra uppställas för befattningen såsom stationsskrivare. Då det å ena sidan ansågs icke låta sig göra att nedflytta dessa befattningshavare till kontorsbiträden, men det å andra sidan syntes icke vara riktigt att låta dem erhålla samma avlöning, som de stationsskrivare, vilka fyllde de stadgade kompetensfordringarna, beslöt man att för nämnda befattningshavare inrätta ett särskilt slags stationsskrivarebefattning, nämligen befattningen såsom stationsskrivare av 2:a klass. Meningen var ursprungligen, att befattningen ifråga skulle äga bestånd samt finnas kvar endast tillsvidare, intill dess de förutvarande stationsskrivare, för vilka den var avsedd, hunnit avgå. Man avsåg således icke med befattningen ifråga, att till densamma framdeles skulle antagas eller befordras personer med lägre kunskaper än som fordrades för stationsskrivarebefattning. Emellertid blev, vad som sålunda beslutats, av några till järnvägarnas arbetsgivareförening anslutna järnvägar tillämpat på ett sätt, som icke var avsett, i det att i några fall till stationsskrivare av 2:a klass befordrades kontorsbiträden, som icke fyllde de för stationsskrivarebefattning stadgade kompetensfordringarna. Sedan arbetsgivareföreningens styrelse

erhållit kännedom härom, beslöt styrelsen att genom föreningens ombudsman för vederbörande järnvägsförvaltningar framhålla det oriktiga i berörda förfarande.

Kommissionen anser för sin del det vara mindre riktigt att införa en sådan ordning, att man skall hava två kategorier stationsskrivare, vilka skulle i kompetenshänseende vara så olika, som fallet skulle bliva, därest man gäve de befattningshavare, om vilka här är fråga och av vilka i avseende å allmänbildning icke komme att fordras mer än avgångsexamen från folkskola, benämningen stationsskrivare av 2:dra klass; och har kommissionen därför stannat vid att för ifrågavarande befattningshavare föreslå benämningen »förste kontorsbiträde».

Det må i detta sammanhang omnämnas, att man vid några av de större enskilda järnvägarna, nämligen vid de under trafikförvaltningen Göteborg—Stockholm—Gävle hörande järnvägarna från och med ingången av år 1913 inrättat en ny, mellan stationsskrivarebefattning och kontorsbiträdesbefattning placerad befattning, nämligen befattningen såsom förste kontorsbiträde. Enligt vad kommissionen erfarit, har grunden till denna anordning varit den, att man ansett, att för en del kontorsbiträden deras göromål och åligganden vore av den krävande och maktpåliggande art, att dessa kontorsbiträden med skäl vore berättigade att erhålla något högre avlöning än övriga kontorsbiträden.

Kommissionen har haft under övertvägande frågan om, för vilka poster förenämnda nya befattning borde användas. Med hänsyn till omfattningen av statens järnvägar, såsom verk betraktade, samt till den mångfald skiftande förhållanden, som där förekomma och som kunna inverka på frågan, har kommissionen emellertid funnit det icke vara möjligt att fullständigt angiva de fall, i vilka den nya befattningen skäligen bör komma ifråga att användas. Kommissionen är därför av den meningen, att det bör överlämnas åt järnvägsförvaltningen att efter prövning i varje särskilt fall av sig teende omständigheter avgöra härutinnan. Dock har kommissionen ansett sig böra nämna, att kommissionen tänkt sig, att den nya befattningen särskilt skulle ifrågakomma att användas i sådana fall som då befattningshavare, lägre än stationsskrivare, å station, större än nuvarande 4:e klass, regelbundet tjänstgör för tåg samt då befattningshavare, som här avses, å sådan station handhar mera betydande uppbörd från allmänheten. Exempelvis anser kommissionen, att förste kontorsbiträden böra lämpligen kunna placeras å biljettexpeditionerna vid Stockholms centralstation samt vid Göteborgs och Malmö stationer ävensom å resgodsexpeditionen vid Göteborgs station.

Kommissionen förutsätter dock därvid, att till ifrågavarande befattningar komma att utväljas sådana tjänstemän, angående vilka man förvissat sig om, att de besitta den språkkunskap, som med hänsyn till vederbörandes tjänstgöring må vara erforderlig.

Lönesamman-
ställning.

Till upplysning om den ekonomiska betydelse, det må äga att utbyta stationsskrivare mot förste kontorsbiträden och kontorsbiträden, må här införas följande sammanställning:

Lägsta avlöning

å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med följande procent å arvodet.

	40 %	35 %	30 %	25 %	20 %
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stationsskrivare.....	2,100	2,025	1,950	1,875	1,800
Förste kontorsbiträde	1,860	1,740	1,680	1,620	1,560
Skillnad	240	285	270	255	240
Stationsskrivare.....	2,100	2,025	1,950	1,875	1,800
Kontorsbiträde	1,440	1,335	1,290	1,245	1,200
Skillnad	660	690	660	630	600

Högsta avlöning

å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med följande procent å arvodet.

	40 %	35 %	30 %	25 %	20 %
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stationsskrivare.....	3,550	3,400	3,400	3,375	3,240
Förste kontorsbiträde	2,570	2,470	2,460	2,370	2,280
Skillnad	980	930	940	1,005	960
Stationsskrivare.....	3,550	3,400	3,400	3,375	3,240
Kontorsbiträde	2,280	2,145	2,070	1,995	1,920
Skillnad	1,270	1,255	1,330	1,380	1,320

Kommissionen torde för fullständighetens skull här böra nämna, att kommissionen är av den uppfattningen, att de särskilda kompetensfordringar, som enligt järnvägsstyrelsens i det föregående omnämnda

order nr:ris 529 och 736 äro gällande för tjänstemän av högre grad vid trafikavdelningen och som avse visst mått av fackutbildning, icke kunna anses vara för höga för de i dessa order omnämnda befattningshavare.

Ävenledes torde kommissionen böra omnämna, att kommissionen icke funnit anledning föreligga till anmärkning därom, att de kompetensfordringar äro satta för höga, som genom järnvägsstyrelsens förut omförmälta order nr 864 fastställts för vissa kategorier tjänstemän av lägre grad vid trafikavdelningen.

En fråga, som kommissionen anser stå i samband med frågan om användning av överkvalificerad arbetskraft, är frågan om kontorsbiträdenas användande i uppbördstjänst.

Bestämmelserna om felräkningspengar.

Enligt § 10 i avlöningsreglementet äga trafik- och telegrafstationernas uppbördspersonal att åtnjuta felräkningspenningar med viss procent av redovisade uppbördsmedel, dock med iakttagande, att beloppet för befattning och år ej må överstiga:

för expeditionsföreståndare	kronor 300: —
» förste stationsskrivare	» 180: —
» stationsföreståndare och stationsskrivare ...	» 120: —
» övrig personal	» 60: —

I anledning av det sätt, varpå maximibegränsningen av felräkningspenningarna blivit bestämd, har det inträffat, att, då en stationsskrivare och ett kontorsbiträde tjänstgjort jämsides på samma expedition och på likartat sätt omhänderhaft uppbörd, kontorsbiträdet i felräkningspenningar icke erhållit mer än hälften av det belopp, som tillkommit stationsskrivare. Då felräkningspenningarna äro avsedda att täcka den risk för felräkning, varför en uppbördsman är utsatt, måste ett dylikt förhållande framstå såsom en oegentlighet. Med hänsyn härtill och då, enligt vad kommissionen erfarit, detta förhållande varit en av anledningarna till, att kontorsbiträden, som på tillfredsställande sätt tjänstgjort i uppbörd, tagits från denna tjänstgöring och ersatts med stationsskrivare, samt ifrågavarande stadgande således visat sig bidra till användning av överkvalificerad arbetskraft, anser kommissionen sig böra hemställa, att bestämmelserna angående felräkningspengar må ändras därhän, att alla tjänstemän, som under likartade förhållanden omhänderhava uppbörd från allmänheten, må, oavsett vilken befattning de innehava, bliva likställda ifråga om rätten till felräkningspenningar.

*Vissa all-
männa
uttalanden.*

Av vad kommissionen i det föregående anført framgår, att kommissionen anser, att för vissa befattningar vid statens järnvägar bör fordras minst det mått av teoretiska kunskaper, som vissa examina representera.

Med avseende härå vill kommissionen redan här hava anmärkt, att kommissionen dock icke är av den meningen, att berörda krav skall upprätthållas alldeles ovillkorligt. Väl bör i regel stadgad kompetensfordran uppfyllas, men, såsom framgår av framställningen under avdelning III här nedan, håller kommissionen före, att i vissa fall befordran till en befattning bör kunna ske, utan att vederbörande kan prestera eljest fordrat kunskapsintyg.

Då kommissionen i det föregående uttalat sig för, att fordran på minst det kunskapsmått, som realskolexamen representerar, bör bibehållas såsom kompetensvillkor för vissa befattningar, har kommissionen därvid avsett realskolexamen med vitsord om godkända insikter i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik. För en stor del befattningar, särskilt befattningarna vid trafikavdelningen, synes det kommissionen nämligen vara erforderligt att fordra godkända insikter i de nämnda ämnena. Med avseende å vissa andra befattningar torde åter kunna göras gällande, att avlagd realskolexamen bör, även om vederbörande fått underbetyg i något eller några av de nämnda ämnena, kunna vara tillfyllest. Kommissionen har emellertid för likformighetens skull och med hänsyn till önskvärdheten av, att det icke må yppas hinder att förflytta en tjänsteman från en post till en annan, ansett det vara lämpligt, att, såvitt angår realskolexamen, kompetensbestämmelserna må vara lika för alla de befattningar, beträffande vilka sagda examen är avsedd att medföra kompetens.

Kommissionen har i det föregående uttalat den meningen, att åtskilliga inom vissa arbetsområden nu befintliga tjänstemän av högre grad — bokhållare och kontorsskrivare — böra utbytas mot eller ersättas med tjänstemän med enklare utbildning.

Det uppställer sig härvid det spörsmålet, när och på vad sätt detta utbyte skall åvägbringas. Såsom av uppgifterna angående personaluppsättningen framgår finnas bland de grupper tjänstemän av högre grad, inom vilka utbyte av arbetskraft ansetts böra ske, anställda åtskilliga extra ordinarie och extra befattningshavare.

Att utan vidare entlediga dessa icke ordinarie befattningshavare torde icke böra komma i fråga. Dessa personer hava ju antagits i syfte, att de i sinom tid skulle vinna ordinarie anställning; och i åtskilliga fall hava de, såsom förhållandet är med de extra ordinarie stationsskrivarna, underkastat sig för ändamålet avsedd utbildning. De

böra således, synes det kommissionen, hava berättigade anspråk på att inom skälig tid bliva befordrade till ordinarie.

Enligt kommissionens åsikt bör det tillses, att här åsyftade extra ordinarie och extra tjänstemän av högre grad må, därest de befinnas lämpliga och därav förtjänta, bliva befordrade till ordinarie.

I anslutning till det nu anförda anser kommissionen, att det avsedda utbytet av arbetskraft bör ske, när och i den mån inom vederbörligt arbetsområde eller — därest göromålen inom skilda arbetsområden äro av den art, att personalen lämpligen kan förflyttas från det ena arbetsområdet till det andra — inom dessa arbetsområden antalet överkvalificerade tjänstemän, de extra ordinarie och extra tjänstemännen inbegripna, minskas genom avgång.

I anledning därav att kommissionen i det föregående vid behandlingen av de olika arbetsområdena uttalat den meningen, att utöver vissa angivna kvalificerade befattningshavare borde inom vederbörande arbetsområde finnas anställda så många på motsvarande sätt kvalificerade befattningshavare, som för rekrytering av samt vikariering för de nämnda befattningshavarna kunna vara erforderliga, har kommissionen ansett sig böra nämna, att det icke låter sig göra att med anspråk på allmängiltighet exakt angiva, i vilken proportion antalet av dem, som avses för rekrytering och vikariat, bör stå till antalet av sistnämnda befattningshavare. Ty denna proportion måste givetvis vara beroende av och växla efter tjänsteåldern hos dessa senare. Kommissionen anser därför, att det bör överlämnas åt järnvägsstyrelsen att allt efter de växlande förhållandena bestämma antalet av de kvalificerade befattningshavare, som för rekrytering och vikariat böra anställas. Kommissionen vill härvid hava uttalat, att vid antalets bestämmande icke bör förbises, att, enligt vad kommissionen förutsätter skola inträffa, åtskilliga redan anställda tjänstemän torde komma att förvärva sig sådana kvalifikationer, som för ovan åsyftade kvalificerade tjänstemän äro erforderliga, likasom ock att i en del fall kvalificerade befattningar komma att besättas med personer, som erhållit dispens från stadgade kvalifikationsfördringar.

Uppenbart är, att det med hänsyn till den mängd olika, ofta tillfälliga omständigheter och förhållanden, som kunna inverka på det faktiska resultatet, svårigen låter sig göra att exakt angiva den minskning i utgifter, som för statens järnvägar skulle uppkomma genom realiserandet av kommissionens förslag att ersätta befintlig överkvalificerad arbetskraft med annan efter arbetets art lämpad arbetskraft.

*Besparingen
genom utbyte
av arbetskraft.*

Då det emellertid är av stort intresse att erhålla kännedom om denna besparing, även om den kan endast ungefärligen angivas, har kommissionen verkställt en approximativ beräkning av den besparing, som kommissionens förslag skulle medföra, därest det nu vore i sin helhet genomfört.

Vid denna beräkning har kommissionen utgått från den av järnvägsstyrelsen angivna personaluppsättningen i april 1912 samt tänkt sig samtliga såsom extra ordinarie och extra upptagna tjänstemän vara ordinarie och såsom sådana befinna sig i lägsta lönegraden.

Vid beräklandet av avlöningen för sådana redan anställda ordinarie tjänstemän, som kommissionen tänkt sig skola ersättas av befattningshavare med lägre teoretiska kvalifikationer, har kommissionen förfarit så, att kommissionen undersökt, huru många procent av tjänstemännen inom de befattningar (befattningarna såsom bokhållare, kontorskrivare eller stationsskrivare), som dessa tjänstemän tillhöra, befunnit sig i 1:sta, 2:dra, 3:dje o. s. v. lönegraden, samt därefter utgått dels från, att av förstnämnda tjänstemän, d. v. s. dem, som kommissionen tänkt sig skola ersättas, samma procenttal befunnit sig i resp. lönegrader, dels ock från, att de ersättande befattningshavarna (kontorsbiträden och 1:ste kontorsbiträden) befunnit sig inom sina befattningar i motsvarande lönegrader.

Med hänsyn till vanskligheten för kommissionen att bedöma, i vilken mån kvinnlig arbetskraft lämpligen må böra komma till användning i stället för manlig, har kommissionen i sina kalkyler räknat med, att manlig befattningshavare ersatts med manlig befattningshavare samt kvinnlig befattningshavare med kvinnlig. Uppenbart är emellertid, att, i den mån kvinnlig arbetskraft kan användas att ersätta manlig arbetskraft, siffran för besparingen kommer att bliva större.

Kommissionen har såsom resultat av sin beräkning kommit därtill, att besparingarna för år kunna i runda tal beräknas till:

Styrelsen.

för styrelsens byråer	kronor	10,500
» statistiska kontoret	»	15,500
» kammarkontoret	»	2,600
» milkontoret	»	11,500
» kontrollkontoret	»	144,000
» biljett- och blankettkontoret	»	5,000

Transport kronor 189,100

Transport kronor 189,100

Distrikten och centralverkstaden.

för kamrerarkontoren.....	»	14,400
» förrådsförvaltarekontoren o. förråden	»	15,900
» centralverkstaden	»	6,000
» trafikavdelningen	»	64,000

Summa besparingar 289,400

Beträffande den slutsiffra, som sålunda erhållits, är kommissionen av den uppfattningen, att den snarare ligger under än över det belopp, som i verkligheten kan komma att uppstå såsom besparing.

I anslutning till vad kommissionen i det föregående anförts samt såsom sammanfattning därav får kommissionen härigenom föreslå,

*Kommissionens
hemställan.*

att § 69 i nådiga instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar må ändras därhän, att, såvitt angår kravet på allmänbildning, även realskolexamen må, med undantag för befattningarna såsom förste aktuarie och föreståndare för statistiska kontoret samt såsom förste bokhållare å samma kontor, medföra kompetens till samtliga nuvarande befattningar av högre grad, för vilka speciell kompetensfordran — juridisk examen, teknisk examen eller högskolexamen — icke är uppställd;

att föreskrift må meddelas därom, att kontorsskrivarne och bokhållarne å järnvägsstyrelsens byråer och kontor — med undantag beträffande revisionskontoret — skola på sätt och till omfattning, som kommissionen i det föregående angivit, minskas till antalet samt i motsvarande mån ersättas med manliga och kvinnliga kontorsbiträden, samt att därvid fortfarande bör tagas i övervägande, huruvida icke kvinnlig arbetskraft lämpligen må i ökad utsträckning kunna komma till användning i stället för manlig;

att för sådant ändamål må i styrelsen och vid dess kontor inrättas kvinnliga kontorsbiträdesbefattningar, i avlöningshänseende likställda med de kvinnliga kontorsbiträdesbefattningarna vid distrikten, dock med undantag beträffande förmånen av fri läkarvård;

att avlöningsreglementet må ändras därhän, att de manliga kontorsbiträdena i styrelsen och vid dess kontor må i avlöningshänseende bliva likställda med de manliga kontorsbiträdena vid distrikten, dock med undantag beträffande förmånen av fri läkarvård;

att antalet bokhållare och kontorsskrivare å distriktskamrerar- och förrådsförvaltarkontoren må på sätt och till omfattning, som

kommissionen i det föregående angivit, minskas samt ersättas med manliga och kvinnliga kontorsbiträden;

att § 122 i nämnda instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar må ändras därhän, att även examen från teknisk elementarskola må, under villkor att vederbörande i densamma erhållit minst betyget godkänd i två främmande språk, däribland engelska eller tyska, eller att vederbörande styrker sig i två av engelska, tyska och franska språken äga kunskaper, motsvarande fordringarna för betyget godkänd i realskolexamen, medföra kompetens till befattningarna såsom baningenjör av 2:a klass och maskiningenjör av 2:a klass;

att järnvägsstyrelsen må anbefallas dels att snarast möjligt verkställa omklassificering av stationerna vid statens järnvägar samt därvid noga tillse, att gränsen mellan, å ena sidan den grupp av stationer, beträffande vilka man för vederbörande stationsföreståndare kräver minst realskolexamen, samt å andra sidan den grupp av stationer, beträffande vilka man av vederbörande föreståndare icke kräver högre mått av allmänbildning än som folkskolan bibringar, icke sättes lägre än som för tjänstens behöriga skötande kan anses vara oundgängligen erforderligt, dels ock att med vissa bestämda tidsmellanrum samt därutöver, då stationsföreståndare avgår och det finnes anledning antaga, att ändring i stationens trafikvärde uppstått, verkställa en allmän undersökning därom, huruvida stationernas klassificering må motsvara rådande förhållanden;

att stationsskrivarne må minskas till antalet samt i motsvarande mån ersättas med befattningshavare, av vilka i avseende å allmänbildning icke fordras högre kunskapsmått än som i folkskolan meddelas;

att för dem av sistnämnda ersättande befattningshavare, vilka komma att från de indragna stationsskrivarne övertaga mera ansvarsfulla och maktpåliggande göromål, må inrättas en särskild befattning, vars innehavare skola benämnas förste kontorsbiträden samt i avlöningshänseende likställas med de befattningshavare, som tillhöra den lönegrupp, vilken inrymmer banmästare av 1:a klass, trädgårdsmästare m. fl., och för vilken arvudet är bestämt till lägst 1,200 och högst 1,800 kronor; samt

att bestämmelserna om felräkningspenningar till stationernas uppbördspersonal må ändras därhän, att befattningshavare, som under likartade förhållanden handhava uppbörd från allmänheten, må, oavsett den befattning de innehava, bliva likställda i fråga om rätten till felräkningspenningar.